

Nizami Gəncəvi

LEYLİ
VƏ MƏCNUN

Nizami Gəncəvi. Leyli və Məcnun
Bakı, "Şərq-Qərb", 2018, 352 səh.

ISBN 978-9952-34-372-4

Layihənin rəhbəri: **Akif ƏLİZADƏ**
AMEA-nın prezidenti, akademik

Tərcümaçı: **Səməd VURĞUN**

Redaktor: **İsa HƏBİBBƏYLİ**
akademik

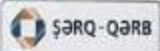
Ön sözün müəllifi: **Teymur KƏRİMLİ**
akademik

Tartibatçı-rəssam: **Fəxrəddin ƏLİ**
Əməkdar rəssam

Kompüter qrafikası: **Emin ELRƏNG**

"Leyli və Məcnun" "Xəmsə"nin üçüncü poemasıdır. Nizami Gəncəvi bu qədim məhəbbət əfsanəsinə ustad qələmi ilə bəzək vurmuş, onu bədii yüksəkliyə qaldırmışdır. Şairin yaratdığı bu məhəbbət dastanı dünya ədəbiyyatı xəzinəsinin ən qiymətli incisinə çevrilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Əməkdar rəssamı Fəxrəddin Əli poemadakı müxtəlif süjetlərə Şərq motivləri əsasında miniatürlər çəkmişdir.

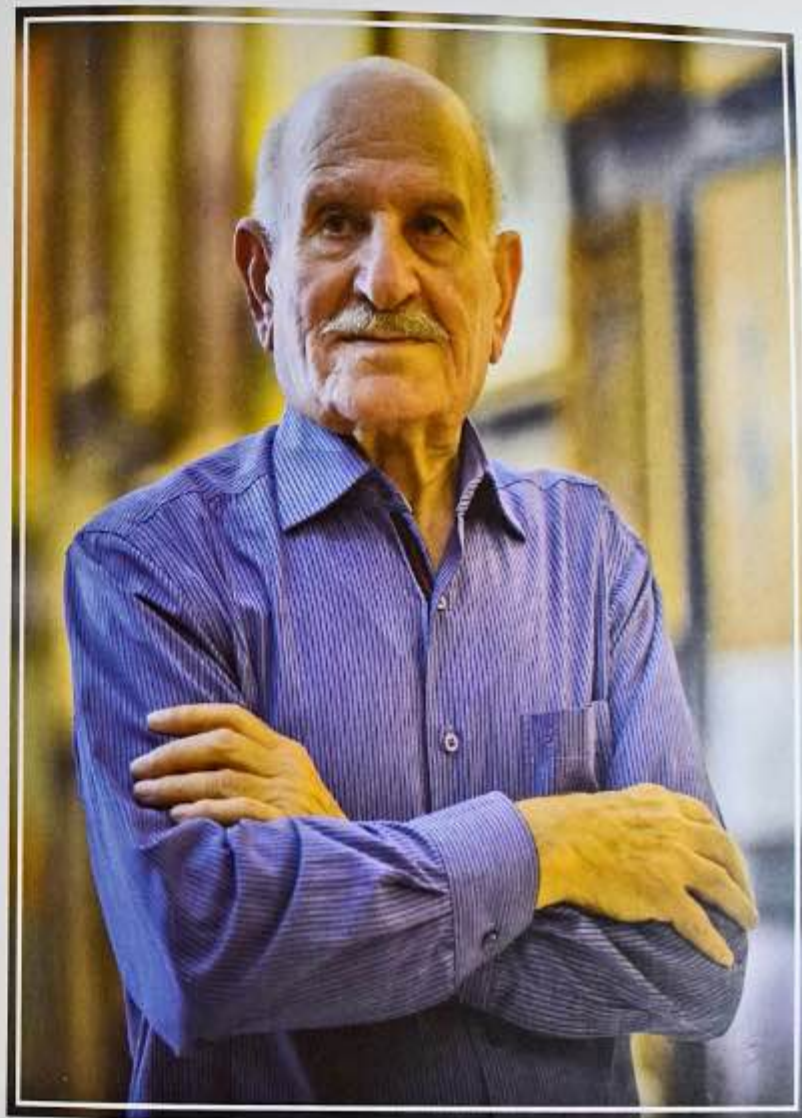

www.eastwest.az
www.fb.com/eastwest.az
info@eastwest.az

© "Şərq-Qərb", 2018

Nizami Gəncəvi

FƏXRƏDDİN ƏLİ VƏLİ OĞLU

Əməkdar rəssam

ƏRƏB PALTARLI TÜRKÜN TALESİZLİYİ

Əgər dəhi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvi "Xosrov və Şirin" sifarişini alanda onun janrından gileylənirdisə, Şirvanşah Axsitanın "Leyli-Məcnun"u yazmaq haqqında məktubunu alanda qəm-kədər, göz yaşları üzərində qurulmuş bu mövzunun ümumi ruhu onun qələminə tərəddüdə salmışdı. Şahın məktubunu oxuyub çətin vəziyyətə düşən atasını ruhlandırmaq istəyən on dörd yaşlı Məhəmmədə Nizaminin cavabı belə olur:

*Dedim: "Aynəzlüm, sözündə möhkəm,
Sözün yerindədir, haqlısan bu dəm.
Ancaq iki səmtə asir bu rüzgar,
Fikir çox genişdir, könül mülkə dar.
Əfsanə dəhlizi dar olsa əgər,
Sənətin sözü də yolda ləngiyər.
Gərək söz meydanı gen olsun müdam,
Atını döndəmə səyirtsin ilham.
Bu ayə olsa da aləmə bəlli,
Qəlbə gətirməyir şadlıq, təsəlli.*

Ancaq özünün dediyi kimi, həm güldürməyi, həm də düşündürərək ağılatmağı bacaran bir söz sehirkartək Nizami bu əsərdə də ən optimal çıxış yolunu tapmağa nail olmuş, indiyə qədər də öz tərəvətini itirməyən bir məhəbbət, insanlıq dastanı yaratmışdır. Poemanın lakonik bir nəsihətnamə təsiri bağışlayan giriş hissəsi, şairin özü haqqında verdiyi bioqrafik məlumat əsərin bedii-tarixi dəyərini qat-qat artırır. Məhz bu bölmədən biz Nizaminin babası, atası, anası və dayısı haqqında dəqiq və mötəbər bilgi alırız.

Yeri gəlmişkən, Nizaminin anasının bir kürd zadəganının qızı olması haqqında verdiyi məlumat onun etnik mənsubiyyətini dəqiq müəyyənləşdirmək üçün başlıca açarlardan biri sayılmalıdır. Belə ki, sonrakı poeması olan "Yeddi gözəl"də şair özünü "ikdiş" yəni müxtəlif etnik qruplara mənsub olan valideynin övladı adlandırır. "Yarı sirkə, yarı balam" – deyən Nizami bununla anasının kürd, atasının türk olduğuna ehyam vurmuş olur. Beləliklə, tədqiqatçılar tərəfindən irəli sürülmüş "rəiseye-kord" avazına "rəiseye-qord" təklifi qəbul edilmişdir; belə ki, bu halda Nizami artıq özünün dediyi kimi, "ikdiş" olmur. Onu da qeyd edək ki, Qum versiyasında

qəbul edib Nizaminin atasının fars olması ehtimalını irəliləyən sülalələrə də təmiz türk sözü olan "ikdiş" tutarlı cavab verir – farslarla kürdlər eyni dil qrupuna – İran dilləri qrupuna daxil olduqları üçün onların izdivacından doğulan övlad ikdiş, yənimetis sayılmaz.

Təbii ki, Nizaminin monumental qadın obrazları qalereyasında "arəb paltarları geymiş türk" deyə təqdim etdiyi Leylinin də, Şirinin ardınca öz yüksək yeri vardır. Leyli gözəldir, gözəl olduğu qədər də incə ruhlu, sədəqətli bir məşuqədir. Ancaq türk mentaliteti həm də onun tərbiyəli bir övlad, həyalı bir xanım olmasını tələb edir. Bu isə, yeri gələndə onun bir cəngavər kimi cəsarətli olmasına da maneçilik törətmir. Bəli, tanış cizgilərdir: bütün bu yüksək insani sifətləri biz türk qızı Şirində də görmüşdük. Ondan xeyli əvvəl isə Ulu öndər Heydər Əliyevin "ana kitabımız" kimi dəyərləndirdiyi "Kitabi-Dədə Qorqud"un qədim qəhrəmanlarının əksəriyyəti də eyni yüksək insani keyfiyyətlərin daşıyıcısı kimi gözəlrimiz önündə cəlvanlanmışdır.

İnsani duyğuların ülviliyinə görə Məcnun da Leylidən geri qalmır; bu cəhətdən onlar bir-birlərinə tay, bir-birlərinə tamamilə layiq obrazlardır. "Məcnun" (dəli) adına aldanıb qəhrəmanın daxili azəmətinə gəlməyənlər üçün şair hətta "Məcnunun azəməti haqqında" xüsusi bir bölmə də yazaraq orada onu kamil bir insan kimi xarakterizə etmişdir:

*Məcnunu sərsəri zənn etmə ki sən,
Deyildi gördüyün divanələrdən.
Oruclu, namazlı nurlu bir çırağ,
Dəqli yad deyildi ələbdən uzağ.
Vaxtının ən böyük bir alimiydi,
Atəmi şərh edən Loğman kimiydi.
Gizli mənalara o, yol açardı,
Qəlbində göylərin min sirri vardı.
Qızıl sikkəsitək hər sözü gözəl,
Lələ bənzəyirdi dediyi qəzəl.*

Göründüyü kimi, Məcnun obrazında öz əsrinin dahi şəxsiyyətlərindən biri kimi, Nizaminin avtoportret cizgilərini də asanlıqla sezmək olur. Bu da təbii bir dahi sənətkarlar öz qəhrəmanlarının obrazını yaradarkən əksər hallarda prototip özləri olur, özlərində müşahidə etdikləri və qavradıqları bütün məziyyətləri sevimli qəhrəmanlarına şamil edirlər.

Nizaminin əvvəlcə bir qədər tərəddüd etməsinə baxmayaraq, "Leyli-Məcnun"u böyük ilhamla yazmasının göstəricilərindən biri də əsərin çox qısa bir müddətə, demək olar ki, "bimafəsə" – cəmi dörd ay ərzində yazılmasıdır.

*Dörd min beşdən də çoxdur bu dastan,
Dörd aydan az vaxta yazmışam, inan!*

Əgər başqa işlər olsaydı haram,

Bu, on dörd gecəyə olardı tamam.

"On dörd gecə" obrazı ilə Nizami burada həm dastanın, həm də onun qadın qəhrəmanı Leylinin gözəlliyinə işarə etmişdir. Poemanın gözəlliyi hər şeydən öncə, ondakı bədii obrazların, poetik fiqurların, təsvir vasitələrinin mükəmməlliyi, yüksək sənətkarlıqla qələmə alınmasındadır. Hələ ilk yaradıcılıq nümunələrindən bu sahədə öz təkrarədlənməz üslubunu müəyyənləşdirərək bütün ömrü boyu ona sadıq qalan Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi dəriddilli şeirdə xüsusi status qazanmış Azərbaycan üslubunun əsas yaradıcılarından biri kimi klassik ədəbiyyat tarixinə daxil olmuşdur. Bu üslub onun "Leyli və Məcnun" poemasında da heyranəmiz bir gözəlliklə öz əksini tapmışdır.

"Leyli və Məcnun"un süjetində bir arəb əfsanəsi durur və bir neçə qaynaqda bu əfsanəyə qısa şəkildə işarə edilmişdir. Ancaq əslində əfsanə Nizami poemasında yalnız ad vermişdir və qətiyyətlə belə demək olar ki, Azərbaycan şairi tamamilə orijinal bir əsər yaratmışdır.

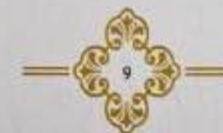
Ənənəvi giriş hissəsindən sonra poemanın əsas hadisələri qəhrəmanın sehirli doğuluşu ilə başlayır. Bu motiv istər Azərbaycan, istərsə də başqa xalqların folklorunda geniş yayılmışdır və "Kitabi-Dədə Qorqud"da da Dirsə xan oğlu Buğac məhz bu cür doğulur. Demək, Nizami Gəncəvi istər Azərbaycan nağıllarına, istərsə də Dədə Qorqud dastanlarına dərin bələd olmuş və öz əsərlərində onlardan sevgi-sevgi yararlanmışdır. Dirsə xan kimi, Qeysin-Məcnunun atası da övladsızlıq dərddi çəkirdi və bunun aradan qaldırılması üçün yollar axtarırdı, əlsiz-ayaqsızlara əl tutur. Ancaq nağıllarımızdan fərqli olaraq, burada dərviş qırmızı alma vermir, Tanrı özü atasının yalvarışlarına rəhm edir:

*Övlad arzusuyla yanmış qəlbi,
Ləl üçün sıxılan bir maddən kimi,
Onun nələsinə eşitdi Allah,
Ona da bir oğul verdi bir səhər.*

Və Tanrının bəxş etdiyi bu övlad nağıllarımızda olduğu kimi öz gözəlliyi ilə hamını heyran qoyur:

*O, nar kimi güllər, güllər kimi şən,
Mən dəfə gözəldi nardan və güldən.
Onda gövhər kimi bir sifət vardı,
Gecə o sifətdən gündüz olardı.*

Əlbəttə, ürəkdən edilmiş səmimi bir duanın təsiri ilə Tanrının öz lütfündən xoş gündə, xoş saatda yaratdığı bir insanda elə hamını heyran qoyan tanrısal bir gözəlliyin olması heç də təəccüblü deyil. Nizami öz qəhrəmanını "nağıl dili yüyürək olar" prinsipi ilə on yaşına "çatdırandan" sonra bu zəkali uşağı məktəbə göndərir.

Müxtəlif qəbilələrdən olan oğlanların və qızların bir yerdə oxuduğu bu məktəbdə Qeyslə yanaşı gözəl bir qız da təhsil alır, onun:

*Ərəb ayı kimi sifəti vardı,
Əcəm türkü kimi könül ovlardı.*

Bu, Leylidir. Təsədüfi deyil ki, Nizami elə ilk təsvirdən öz qəhrəmanını "Əcəm türkünə" bənzədir. Şairin öz doğma xalqına məhəbbətinin bir bədii simvolu kimi səslənir bu təsvir və təbii ki, 800 ildən sonra onun həmvətənlərinin ürəyini bu dəhi insana görə qürurla doldurur.

Leylinin gözəlliyi Qeysi ilk baxışdan heyran edir və onların arasında yaranan qarşılıqlı meyil tülvi, ilahi bir məhəbbətə çevrilir. Ancaq nə yazıq ki, bu ülvə məhəbbət vaxtından əvvəl açmış bir çiçək kimi zamanın ictimai mühitinə çatmur, onun müqəddəsliyini duyan olmur, onları əhatə edənlər belə qızgın məhəbbəti dəlillik sayaraq, Qeysə Məcnun – dəli adı verirlər.

Məcnun ərəbcə "cin vurmuş", yəni epileptik deməkdir. Təmkini, səbri ən böyük məziyyət sayan bir mühitdə, əlbəttə ki, səbrü qərarı əlindən alınmış bir aşiq dəli hesab ediləcəkdir. Elə Nizaminin ən böyük şagirdlərindən biri olan dəhi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli də ustadın ölməz poemasına cavab olaraq yazdığı eyniadlı poemada Leylinin anasının dili ilə bu iki anlayışı qarşı-qarşıya qoyurdu. Qızının aşiq olduğunu eşidən anı, mühitin tənəsindən qorxaraq yasa batır və qızına nəsihətlə deyir:

*Təmkini cünunə (seçmə mənimdir – T.K.) qılma təbdil!
Qızsan, ucuz olma, qədrini bil!*

Leylinin atası da arvadı ilə eyni düşüncənin sahibidir, ətrafdakıların tənəsindən, danlağından, istehzalı gülüşündən oğdan qorxan kimi qorxur. Məcnunun atasının eklemlərini hörmətlə qəbul edən ata, onların niyyətini dinləyəndən sonra kəskin etirazını bildirir və qızını verməməsinin səbəbini belə açıqlayır:

*Gözdən kərpik çəkir bizim arəblər,
Gülərlər üstümə, dil versəm ağər.*

Mühitin tənəsi, müasir terminlə desək, boykotu Leyli və Məcnun faciəsinin əsas səbəbini təşkil edir. Ancaq Nizaminin təsvir və təqdimində, poetik interpretasiyasında iki aşiqi boykot edən mühit onları asanlıqla basıb əzə, sındıra bilmir; qəhrəmanlar da eyni əzəmət və qüvvə ilə mühitə qarşı çıxaraq insan azadlığına biganə olan, daha doğrusu, bunu anlamayan və qəbul etməyən mühit qarşısında dayanmaq qüdrətinə malik olduqlarını göstərir, sonda isə öz ölümləri ilə bir növ müqəddəs şahadətə qovuşduqlarını nümayiş etdirirlər.

Məcnunun həyat və məhəbbət kredoşu dərin savadlı və yüksək intellektli bir ziyalının mövqeyini ifadə edir ki, bu dəhi ziyalı da Nizaminin özüdür. Gəlin, bunu Məcnunun və şairin öz dilindən eşidək. Məcnunun "başına ağlı qoymağa" gəlmiş Bağdadlı Salamla söhbətindən bir neçə beytə nəzarət salaq:

*Dedi, zənn etmə ki, mən bir sərəxoşam,
Ya hava-həvəsə məftun olmuşam.
Eyşin şahənşahı mənəm cahanda,
Xəcalət çəkmirəm bundan bir an da.
Qüsl ilə canımı təmizlədim mən
Torpağın, şəhvətin bahanasından.*

Məcnun öz möhtəşəm etirazını hər şeydə bir eyib axtaran insanlardan qaçmaqla, Leyli isə öz gözəl və məğrur sükutu ilə bildirir. Hətta xeyrixah məqsədlə Məcnuna yardım etmək istəyən qəhrəman Nofəl də onu sonadək anlamır, mühitə uyğun düşüncə tərzindən yuxarı qalxa bilmir. Nə qədər qaribə səslənsə də, Məcnunu anlayan yeganə varlıqlar – vəhşi heyvanlardır. Məcnun insanlar arasında özünü qürbətə hiss edərsə, heyvanların mühiti onun üçün bir növ doğma vətəndir. Bir cüyür mələrtisi, bir pələng bağirtisi, bir bülbül zəngüləsi ona el-obasının, hətta ata-anasının nəsihətindən daha xoş gəlir. Maraqlıdır ki, Leylinin təsvirində olduğu kimi, Məcnunun təsvirində də Nizami türk obrazından istifadə etmişdir. Paltarını cırıb səhralara üz tutan Məcnun haqqında şair belə deyir:

*O, evdən türk kimi çıxaraq yənə
Düşdü köçərlik düşərgəsinə.*

Leylinin dərdi ilə ağlayıb-sızlayanda, şikayətləndə isə Məcnunun özü Leylini "türk" adlandırır:

*Olmuşam o türkü çolaq bir şikar,
Oxuna hədəfəm açıq-aşkar.*

Leylinin öz qəbiləsinin qızları ilə xurmalıq seyrinə çıxmasının təsvirində isə Nizami təkcə Leylini deyil, onun başına toplaşmış qızları da "ərəb paltarlı türk" adlandırır:

*Həmmə qəbilənin gözəl qızları
Aldı ortalığa bizim dildarı.
Ərəb paltarında türk idi onlar,
Xəşdur ərəb boylu türk olan nigər.*

Nizaminin "Leyli və Məcnun" poeması təkcə bir eşq və faciəvi məhəbbət dastanı deyil; belə demək mümkün olsa, bu, Nizaminin gözəllik və hikmət ensiklopediyasının növbəti cildidir. İstər əsərin giriş bölməsində, istərsə də əsas mətnə və iki yarıncı hekayədə dəhi şair və mütəfəkkir dərin mənimsədiyi özünəqədərki bəşər hikmətini və fəlsəfəsini, eləcə də canlı müşahidələri, intellektinin ümumiləşdirmə gücü sayəsində gəldiyi məntiq-fəlsəfi qənaətləri yüksək obrazlı bir dillə gələcək nəsillərə çatdırmağa nail olmuşdur.

İstedadlı rəssamımız Fəxrəddin Əli də Nizami "Xəmsə"sinə həsr etdiyi bu seriyanın üçüncü cildini nizamisevərlərə ərməğan edir. Buradakı miniatürlər həm klassik ənənələrə bağlılığı, həm də sənətin müasir uğurlarından bəhrələnməsi ilə diqqəti cəlb edir. Əlbəttə, yüksək ilhamla yazılmış maraqlı süjeto, psixoloji alt qatlara malik olan bir əsərə çəkilmiş miniatür illüstrasiyalar da ona layiq olmalı idi və sevinirik ki, belə də oldu. Klassik ədəbiyyata yaxından bələd olan və bu növ əsərlərə çəkdiyi illüstrasiyalar sayəsində zəngin təcrübəyə malik olan bir sənətkar kimi Fəxrəddin Əli Nizami Gəncəvinin bu poeməsindəki obrazların istər zahiri gözəlliyini verməyə nail olmuş, istərsə də onların daxili aləmini fırça və boyanın köməyi ilə əks etdirə bilmişdir.

İnanırıq ki, "Xəmsə"nin növbəti poemalarında da qocaman rəssam bu işi uğurla davam etdirəcəkdir.

Teymur KƏRİMLİ

akademik

Ey adı ən gözəl başlanğıc olan,
 Adınla başlanır yazdığım dastan.
 Sən, ey xatirəsi könlümə həmdəm,
 Adın düşməmişdir bir an dilimdən.
 Bütün varlıqları özün yaratdın,
 Bağlı qapılara açardır adın.
 Adının qərarı olmadan əvvəl
 Qələm tutmamışdır dünyada bir əl.
 Ey bütün varlığın həyat təməli,
 Yetməz dərgahına bir insan əli.
 Sənin tərifindir "təbarəkallah",
 Alqış cəlalına, feyzinə, Allah!
 Yeddi qız, doqquz taxt qapında sənin
 Olmuşdur daima pərdə çəkənin.
 Ey öz varlığı da bilinməz hikmət,
 Zahirə, batinə bir sənə bələd.
 Bütün bu canlılar, cansızlar ki var,
 "Yaran!" deməyinlə yarandı onlar.
 Hökmünlə ruh alır, aql alır bədən,
 Yaradan da sənə, öldürən də sən.
 Ey sirr aləminin ulu məhrəmi,
 Dolduran, boşaldan sənə aləmi.
 Sənin sifətində öz tərifin var,
 Yox sözün yox olur, var sözün də var.
 Əmri mütləq olan, ey böyük hünər,
 Kainat əmrinlə iki bölünər.
 Sən, ey möhtacların ürək dirəyi,
 Böyük vicdanların sənə diləyi.
 Ən iti gözlərə sən sürmə çəkdin,
 Bağlı qapılara özün baş çəkdin.
 Ey ustad, göstərir yazdığın əsər
 Zamanı əvvəldən axıra qədər.
 Ağasan, qulundur hər şey dünyada,
 Sultan sən özünsən, başqası gəda.
 Yolun – işığıdır əbədiyyətin,
 Şəriksiz yaranmış bütün niyyətin.

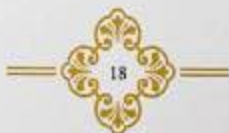
Sajsız yaratdıgın nemətlər durur,
 Bu sirri tapmağa acizdir şüür.
 Lütfünlə hər şeyin qeydinə qaldın,
 Dünyanı ən yarar bir şəkllə saldın.
 Axşamın qapqara, səhərin ala
 Atna göyləri yaratdım tovla.
 Yeddi düyün vurdun göylərə, birdən
 Yetmiş açıldı bu qüdrətindən.
 Bir gül qaldıraraq torpaqdan həmən
 Onunla yüz ayna təmizlədin sən,
 Hansı bir varaqı yazdınsa əgər,
 İkicə hərf ilə dedin müxtəsər.
 Bir dağ çapmadısa bu "kaf" ilə "nun",
 Göy adlı bir böyük Bisütun qurdun.
 Hardasa dünyanın dövləti, varı,
 Bu iki hərfdir onun açarı.
 Yanlış bir hərf də yazmadın yənə,
 Qoydun hər nöqtəni sən öz yerinə.
 Sənin sənətinlə yarandı aləm,
 Yoxdur bu sənətdə başqa bir qələm.
 Lütf et mən yazığa, sığındım sənə,
 Bir söz xəzinəsi bağışla mənə.
 Xəzinən bu payla heç də azalmaz,
 Başqa xəzinədə bu kərəm olmaz.
 Şahlığın, qulluğun öz qismətindən
 Hər kəsə bir dövlət, nemət verirsən.
 Hər zülmün alovu, məzlumun ahi
 Bir sənə məlumdur, böyük İlahi!
 Hələ yazılmamış kitabları sən
 Oxuyub aləmə xəbər verirsən.
 Əql büdrədə, kuyinsə – zülmət,
 Yol da ki tük kimi nazikdir, heyhat!
 Köməyim olmasan, ya Pərvərdigar,
 Bu düyün ağılla necə açılar?
 Ağıl işıq alır sənin qapından,
 Yanar dərgahına girdiyi zaman...
 Ey mənim əqlimə mənələr verən,
 Mən axtarışıyam, sən yol göstərən.

Yollarım qorxulu olsa da bu dəm,
 Sən ki rəhbərim sən, qorxan deyiləm.
 Yükm çox ağırdır, düşmüşəm gücdən,
 Tükənmiş taqətim, de, neyləyim mən?
 Nə qorxu, yoxsa da canımda qüdrət,
 Sənin köməyinlə işlərəm, əlbət.
 Lütfün ki qəhrindən ayrı deyildir,
 Yanında şərbət də, zəhər də birdir.
 Əsirəm, şübhəsiz, hüzurunda mən,
 Lütfünlə yaşaram, ölləm qəhrindən.
 Qoy içim mərhəmət şərbətlərindən,
 Qəzəb bədətini mənə vermə sən.
 Qəzəbin layiqsə azaldən bizə,
 Rəhmin də düşmüşdür qismətimizə.
 Nə qədər nəfəsim çıxmamış candan,
 Əlim ətəyində gəzirəm hər an.
 Bir gün can evimdən çıxsa nəfəsim,
 Dualar deyəcək adına səsim.
 Ölüm səfərinə qoyarsam ayaq,
 Adın vücuduma hənut olacaq.
 Tozlara dönsə də bu aciz bədəm,
 Hər yerdə, hər zaman məbədim sənsən.
 İlahi, nə qədər dünyada sağam,
 Sənin xatirənlə yaşayacağam.
 Böyük dərgahına girdiyim zaman,
 Neylər bu dərgahdan qovulmuş şeytan?
 Boynuma asdımsa tilsimini mən,
 Qorxmuram divlərin böyüklüyündən.
 Mənəm dərgahında bir dilsiz ehram,
 Sənin sorağında ləbbeyk vuraram.
 Ehram sındırımlar çoxdur dünyada,
 Bu şərdən mənə, gəl saxla, ey Xuda!
 Bələlər gizlidir, bükəsəm, Allah!
 Varmı səndən özgə mənə bir pənah?!
 Bir sənsən dünyada əlimdən tutan,
 Nə versən qailəm, böyük Yaradan!
 O saf cövhərindən alsə bədənim,
 Misim qızıl olar dünyada mənim.

Lütfündən bir işıq göstərsən, əgər,
Torpaq qızıl olar, su dürrə dönər.
Bir gövhər də olsam, bir saxsı da mən,
Hüsnüm bəzənmişdir sənin hüsnündən.
Libasım ətrinlə süslənər müdam,
Buyam ya dirəmnə, ya da ud olsam.
Qarşında nə dinim, nə təətim var,
Qapında boş əlim şəfaət umar.
Gəmir qorq olmamış qanlı sular da,
Rəhm et, əlimdən tut, qalmayım darda.
Qaldır yıxılmışı bu qara yerdən,
Məni cəhl atından özün düşür sən,
İlahi, dar gündə sən ol həmdənim,
İstədiyən yerə çatsın qədəmim.
Aç mənim üzümə nur xəzinəni,
Zülmətlər içindən xilas et məni!
Qorxuyla, ümidlə baxıb dünyaya,
Bir pərvanə olum Günəşə, Aya.
Söylə, nə vaxtadək bir tikə üçün
Şaha və gədəyə yalvarım hər gün.
Süfrəndən nemətli bir şey olarmı?
Səndən səxavətli dünyada varmı?
Öz xırmanından ver zəkətini sən,
Qəbzirlə gəzməyim qapı-qapı mən.
Bir əkin yeriyəm – hər yarı bərbad,
Bu, suyla, torpaqla olacaq abad.
Mənə öz qapından ver torpaqla su,
Axıtsın yolunda olan kol-kosu.
Məni mənliyimdən ayıran zaman
Sən öz cövhərini alma canımdan.
Məni qaytaranda özümə, dərhal
Mərhəmət kölgəni, gəl, üstümə sal.
Bu sayən olmasın çıraqdən uzaq,
Gün kimi parləsın işıq saçaraq.
Ta ki işığınla həmdəm olum mən,
Nur kimi kənardə durum kölgədən.
Başqa həmdəmləri almayım dilə,
Unudum nə varsa bu gündən belə.

Vəfasız yaranmış bütün qapılar,
Bir sənin qapında vəfa tapılar.
Ancaq həyatdadır vəfa, etibar,
Ölümlə dağılıb məhv olur onlar.
Yalnız sənin əhdin əbədi qalır,
Ölüm də, dirim də səndən əhd alır.
Qiyamət gününü görmədikcə mən
Ayrılan deyiləm sənin əhdindən.
Bir səni çağırır cahanda səsim,
Xatirən olmasa, batar nəfəsim.
Əzəl yer üzünə mən gəlməmişdən
Qurduğun nizamı görməmişdim mən.
Torpaqdan yaratdın mayəmi mənim,
Torpaqdan yem aldı bütün bədənim.
Tanrı! Varlığının gözəlliyindən
Bütün kainata zinət vermişən.
Lütfün ki, olmuşdur mənə müyəssər,
Varlığım çürüyüb gedənə qədər
Harda "otur" desən, oturacağam,
Qarşında qul kimi lal duracağam.
Gördüyün bu yoldan çox keçmişəm mən,
Gah quyu dibindən, gah taxt üstündən.
İstər qoca olum, istərsə cavan,
Yollar müxtəlifdir, mən isə haman.
Bir haldan bir hala keçsəm də dəm-dəm,
Yenə ilk şəklimlə hərəkətdəyəm.
Möhtac yaratmadın heç kəsi əzəl,
Dünyada məni də mətəl qoyma gəl!
Zərrəcə qorxmuram gələn əcəldən,
Bu yol dərgahına gedir əzəldən.
Bağ, bostan yoludur ölümün izi,
Dostlar sarayına aparır bizi.
Ölüm ki səndəndir, nə qüسسə, nə qəm,
Qoy ölüm, ölümdən mən dad çəkmərəm.
Hərçəndi dünyada ölüm gerçəkdir,
Ölüm – ölmək deyil, yer dəyişməkdir.
O, yemək yerindən yataq yerinə,
Ordan şah yanına bir yoldur yenə.

Sənin məclisinə gedən bu yoldan, –
 Əbədi yuxudan qaçmaram, inan.
 Sənin şövqün ki var, mən bəxtiyaram,
 Şad yatıb, hər zaman şad da qalxaram.
 Əgər dərd üzündən qulun Nizami
 Sənə yalvardısa, tut ilticami.
 Deryandan yüksələn bulud bil məni,
 Yağsam da, boşaltma bu xazinəni.
 Yüz lüğət yaradıb, yazsa yüz əsər,
 Hər sözüün başında səni təriflər.
 O, yüz min üzr ilə qapında durar,
 Bilir ki, boynunda min günahı var.
 O, bütün dərdini danışmaz ki, sən
 Lallanın dilini yaxşı bilənsən.
 Xəmirəm qarasa, sən yoğurmusan,
 Xəttim qarışıqsa, özün qurmusan.
 Sən öz xətlərini büsbütün yusan,
 Ömürlük bağlam ağzımı, inan.
 Bir daha versən də mənə ixtiyar,
 Hakimlər hakimi, ixtiyarın var.
 Ölüm pəncəsiylə döyüşməmiş mən,
 Ruzgarın cilovı çıxmamış əldən,
 Sən mənə rəhm edib, yol göstər yənə
 Peyğəmbər qəbrinin ziyarətinə.

SONUNCU PEYĞƏMBƏRİN TƏRİFİ

Ey varlıq mülkünə böyük şahsüvar,
 Əqlin sultanısan, zəkavətin var.
 Sonusan o mürsəl peyğəmbərlərin,
 Sonun halvasısan, duzu əvvəlin.
 Varlıq bağçasının ilk gülü sənə, sən,
 Zamanın sonuncu sərkərdəsin.
 Kifayət mülkünə sənə hökmdar,
 Vilayət hökümüdür verdiyin qərar.
 Hər kəs lovgalıqla çıxsa qarşına,
 Bir ədəb qılıncı enər başına.
 Gözlər işıq alır ayaq tozundan,
 Aləm işıqlanır daima ondan.
 Səndən işığı almıyan bir şam
 Sönər öz yeliylə, qaralar müdam.
 Ey qəbilələrlə aydın dil tapan,
 Vazeh dəlillərlə zərbə vurarsan.
 Allahın höccəti bütün səndədir,
 Səhərin sirri də o sənəndədir.
 Ey iki dünyanın saray ağası,
 O qəbül-qövseyin mahir ustası,
 Ey sonsuz göyləri gəzib bac alan,
 Yetmiş min pərdənin üstə ucalan,
 Ey əqlin və canın fəvqündə duran,
 Sənə səcdə qılır yerlə asıman.
 Yer göyə dönmüşdür dininlə, gerçək,
 Yox, yox, döşəməndir bu sonsuz fələk.
 Ey altı cəhəti heyratlandırən,
 Atını çapırsan yeddi göyə sən.
 Altı-yeddi min il keçir o andan
 Ki, bu dəbdəbəni eşitmiş cahən.
 Hər əqlə süfrəndə bir nemətin var,
 Qapında qul kimi dayanar ruhlar.

Ağıl sənsiz olsa, nə çıxar ondan?
 Sənsiz yaşayarsa ölüdür hər can.
 Öz adın oğlunun adıyla birdir,
 Aləm "Əbülqasım Məhəmməd" deyir.
 Ağıl ki görünməz bir xəlifədir,
 Qüvvəti, qüdrəti sözlərindədir.
 Məhəmməd eşqiylə yanmasa ürək,
 Eşqin çəməninə açılmaz çiçək.
 Tanrı dostlarına sənsən şahsüvar,
 Yeddi göy üstündə bir məclisin var.
 Səxavət mülkünün sənsən ağası,
 Dünya məqsədिसən, məqsəd dünyası.
 Mənalər mülkünün ilk qaynağısan,
 Dirilik suyunun baş bulağısan.
 Sənin torpağına bəzəndi Adəm,
 Nurunla parladı hər iki aləm.
 Sən ki öz "atını" sürdün dövrəyə,
 O, yeddi atıyla çatmadı sana.
 Günəş can atırdı səcdənə, gerçək,
 Ona bəhanəydi Məğribə getmək.
 Ulduzlar başına dolanır dəm-dəm,
 Yalnız bu arzuyla fırlanır aləm.
 Varlıq büsətində varmı bir insan,
 Qarşında olmasın yer ilə yeksən?
 Sənin iksirinlə rəngləndi torpaq,
 Bu dünya səninçün yaranmış ancaq.
 Böyüksən, qarşında kiçikdir hamı,
 Bütün möhtacların sənsən ilhamı.
 Kainat taxtının padişahısən,
 Həyat ölkəsinin şahlar şahısən.
 Mavi göy səninçin bir ordugahdır,
 Qəmzən bir fərmandır, hörüyün çadır.
 Bu beş vaxt namazdır əslü tövbənin,
 Beş növbə təblid qapında sənin.
 Quruldu dininin beş bünövrəsi,
 Yüz min zülm evinin kəsildi səsi.

Bu evə yeddi saqf yaratdın yenə,
 Tapşırıdın onu da dörd xəlifənə.
 Siddiq sədaqətə olmuşdur rəhbər,
 Faruqi fərqdən uzaq bildilər.
 O, Allahdan qorxan həyalı qoca
 Tanrının şiriylə həmdərs olunca
 Dördü də bir yolun sarbanı oldu,
 Dördü də bir ləkin reyhanı oldu.
 Bu dörd xəlifəylə güldü məmləkət,
 Hər ev dörd divarla qurular, əlbət.
 Bu dördlük birləşdi qoca dünyada,
 Bu dördbucaq evi gətirdi dada.
 Sən dinin evinə dörd dirək vurdun,
 Ona bu qaydayla dörd çatma qurdun.
 Sənin qaşın kimi haman dörd nəfər
 Gah ayrı düşdülər, gah birləşdilər.
 Yerini əl bağlayan bu halqasından
 Bircə sıçrayışla arşə qalxırsan.

PEYĞƏMBƏRİN MERACI

Sən, ey mənaların meracı olan,
Sənin meracındır sonsuz asiman.
Yeddi xəzinəni açaraq bir dəm,
Dörd gövhər üstünə basmışan qədəm.
Sığmadın zamanın dar sinəsinə,
Ucaldın göylərin son zirvəsinə.
Gecə qara bayraq tutduğu zaman
Oldu qara atın mənzilə rəvan.
O vaxt qanad açdı sənin ayağın,
Göyün xalvət yeri oldu dayağın.
Bu fani dünyada sən yüksələndə,
Sən Ümmi-Haniyə qonaq gələndə,
Cəbrayıl gətirdi sənə şad xəbər,
Dedi: – Qulluğuna hazırdır göylər,
Göylərdə mələklər səf-səf düzülmüş,
Bütün göy aləmi seyrinə gəlmiş.
Oyan, yuxu vaxtı deyildir, haray,
Səninlək Günəşə müntəzirdir Ay.
Yerini Ütarid bilməyəcəkdir,
Sənin düşərgənin daha yüksəkdir.
Şabaş sinəsinə qaldırmış Zöhrə,
Deyir: “Şərq batacaq al şəfəqlərə”.
Günəş də incəlib olmuşdur hilal,
Yolundan çəkilməmiş sanki bir xəyal.
Mərrix qulluqçudur yataq evinə,
Üzəngidən tutan uşaqdır sənə.
Müştəri yoluna doğandan bəri
Yanıb qamaşdırır yaman gözləri.
Keyvan qulağına halqa taxaraq,
Qul kimi qaldırmış bir qara bayraq.
Bu cürə qulların köməyi ilə sən,
Getdiyən yolları xoş keçəcəksən.

Qədr gecəsidir bu gecə, tələs,
Onun qədrini bil, gecikmə abəs.
Bu gecə hüsnüdü abədiyyətin,
Merac gecəsidir bu Məhəmmədin.
O gecə nə qədər xoşbəxtdi, bilsən,
Gündüztək parladı ilk qədəmindən.
Bu qara torpağa qoyub da pərgar,
Gəzdin göy üzünü sən diyar-diyar.
İldırım Buraqı mindin dünyada,
Sənin gedişindən yumşaldı o da.
O bakir yaranan taxt üstündə sən
Bir saadət kimi açmışdın yelkən.
Minib bu tək ata göylərdə çaxdın,
Cüt atlı ruzgarı dalda buraxdın.
Fələklər bağına girən zaman sən,
Ağlı, qırmızılı xoş meyvələrdən
Qapına minlərcə salxım yollandı,
Sənin gözündəydi eşqin son andı.
Qalxanda göylərin yeddi qatına,
Nə pərcəm, nə də bir tac qurdun ona,
Yırtıldı göylərin bulud qabağı,
Sınıb parçalandı Aynın tabağı.
Tovuz qanadlılar çıxıb göylərdən
Qarşında qol-qanad tökdülər birdən.
Cəbrayıl səninlə gədə bilmədi,
Allaha tapşırıb, yaxşı yol, dedi.
Mikayıl yer verdi sənə başında,
İsrafil qul kimi durub qarşında,
Özünü kölgəyə ayağa saldı,
O da yan yolda yorulub qaldı.
Bir Rəfrəf səninlə mənzilə vardı,
O, Sidrə taxtına səni apardı.

Sidrənin üstündən keçən zaman sən
 Hədis dəftərini yazdın əlinlə.
 Yeddi qat göylərdən keçib yüksəldin,
 Yüksəlib ən uca zirvəyə gəldin.
 "Sübbuh" söyləyərək göy sakinləri,
 Kölgənin nurunda çimdi min pəri.
 Ərşin çadırından uçdun yenə sən,
 Üzünü göstərdin yetmiş pərdədən.
 Çıxdın tərəflərin zülmətlərindən,
 Yüksəyin, alçağın zəhmətlərindən.
 Qurtardın paltarın ağırlığından,
 Tacı da, taxtı da atdın o zaman;
 Xeyməni götürüb iki aləmdən,
 Tanrı gərdəyini eylədin məskən.
 Həm böyük Allahı ziyarət etdin,
 Həm də Haqq sözünün sirrinə yetdin.
 Sənin eşitməyin, bir də görməyin
 Ağıldan, idrakdan uzaqdır, yaqın.
 Açıdın ürəyini sən sər-in-sərin,
 Adına layıqdır istədiklərin.
 Verdi istəyini böyük Yaradan,
 Sən razı qayıtdın Tanrı yanından.
 Alın nar gülütək açıldı yenə,
 Kərəm fərmanını aldın əlinə.
 Sənin xatirinə o böyük Tanrı
 Əfv etdi biz kimi günahkarları.
 Şahımız, kölgəndə tutmuşuq qərar,
 Bizim bu dünyada nə dərdimiz var!
 Sən bizə ruh verən Günəşsən artıq,
 Daima parlasan, biz də solmaq.
 Vicdanın mürüvvət dənizidir, bil,
 Nübüvvət göyləri sənin yerindir.
 Sənsiz mürüvvət də, göylər hakimi,
 Xalqa görünməzdi nübüvvət kimi.
 Səndən uzaq düşsən hər kəs, hər nəfər
 Səadət üstündən bir qələm çəkər.

Vəfa kəmərinə belə bağlayan
 Düşməz əbədiyyət taxtından bir an.
 Baxıb İrəm bağı bu vüqarına,
 Ətir xarac verir ruzigarına.
 Göylər baratını yazıb göylərə,
 Bir xəzinə kimi qayıtdın yerə.
 Göyləri keçdiyin o sürətlə sən,
 Nolar, Nizamiyə bir söz söyləsən.
 Çoxmu qalacaqsan sən bu niqabda?
 Çoxmu yatacaqsan o rəxti-xabda?
 Bir oyan, üzündən bu örtünü at,
 Şahını şahmatın taxtında oynat!
 O yük dalındakı süfrəni göstər,
 Xəyalım ələmi pərdəsiz istər.
 Ağ ilə qaranın rəngini sil sən,
 Qaldır ziddiyyəti dörd təbiətdən.
 İki vəfasızın əhdini bir et,
 Bu dördəyaqlını özün əlbir et.
 Həyatı kəmalə verəndən bəri
 Həll etdin ələmdə çətinlikləri.
 Nafəndən külayə bir ətir versən,
 Bizə də pay düşər bu nemətdən.
 Əzəl lövhəsini bilirsən əzbər,
 Ondan bir aya də bizimçün göndər.
 Zəhmətsiz tapdıgın elmdən bir az
 Bizim də dəftərə öz əlinlə yaz.
 Biz kimik, nəçiyik, aç göstər artıq,
 Büt qayranmıyıq, büt qıranmıyıq?
 Ey mənim işimi düzəldən qüdrət,
 Sənsən Nizamının qəlbinə qüvvət.
 Könül, gəl bununla qənaət elə!
 O böyük Tanrıdan şafəət dilə!
 Ta ki bu pərdəni almasın bizdən,
 Bu pərdə qalxmasın heç üzümzədən.

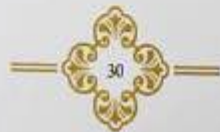

HİKMƏT VƏ MOİZƏ HAQQINDA

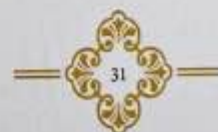
Ellik məclisinə verəndə ehsan,
Şəhərdə badəsiz qalmasın insan.
Saxavət buludu yağsın aləmə,
Bütün vücudları gətirsin dəmə.
Mey kimi tökülsün müzayiqəsiz,
Gül kimi açılıb, gülsün pərdəsiz.
Parlasın aləmdə bir Günəş qədər,
Ondan işıq alsın sonsuz üfüqlər.
Hər şeyi elliyə bağışla, gerçək,
El borclu qalsa da, bu borcdan əl çək.
Bütün insanlara sual ver bu dəm:
Nə yolla yarandı boşluqdan aləm?
Bir söz lazımdır ki, bağlı sirlər
Açılısın qönçətək, şadlansın səhər.
Baxın, əlimdəki şirin şəkərə,
Onu paylayıram nazəninlərə.
Dünyaya səpirməm bu şirini mən,
Oğlum qulaq assın buna ürəkdən.
Mən bütün bədənə yem verən zaman
Öz ciyərimə də pay alar ondan.
Ey varlıq nəqşinin naziri olan,
Qaldır əngəlləri idrak yolundan.
Yolunda nə qədər canlılar vardır,
Sənin varlığına pərəstişkardır.
Boş təbil döyərək hay-haray salma,
Heç kəsin səsinə bigənə qalma.
Bir toz görünsə də hər zərrə ağər,
Dünya pərdəsində o da iş görər.
Göylərə yüksələn bu yeddi hasar
Zarafat deyildir, öz mənası var.
Pərdə altındakı bu yeddi rəvaq
Lovğalıq deyildir, hikmətə bir bax.

Qısa söz, dünyada nə sən, nə də mən
Oyuncaq deyilik xilqətimizdən.
Nə şəhivət, nə yuxu, nə də ki yemək
Həyatın mənası olmasın gərək.
Yatmağı, yeməyi bu aləmdə sən
Eşşəkdə, öküzdə görə bilərsən.
Təbiət quranda xilqətimizi
Başqa səhifədə yazmışdır bizi.
Anlayıb, düşünək hər şeyi gərək,
Hər sirri açmaqla hünər göstərək.
Yerləri, göyləri öyrənək bir-bir,
Qalmasın bizimçün açılmamış sirr.
Görək, kim yaratmış bu təbiəti,
O kimdir, işinin nədir hikməti?
Bu varaq üstündə çəkilən hər xətt
Sənətkar əliylə yaranmış, əlbət.
Qurğusu düz olan bu şeylər bir-bir
Mahir bir ustada canlı şahiddir.
Səni, öz adıyla düz yol göstərən
O böyük Allaha and verirəm mən,
De, görüm, dünyada bir aynamı var
Ki, seyqəl verməsin ona sənətkar?
Seyqəlsiz bir ayna olmaz dünyada,
Hər sənət bir ustad gətirir yada.
Haqiqət gözüylə xəyalə varsan,
Hər şeydə qüdrətdən nişan taparsan.
Baxma ki, nə yolla yaranmış onlar,
Sənin gözlərində bu qüdrətmə var?!
Hər şey öz-özünə necə düzəldi,
Bax nə cür kainat əmələ gəldi?
Qoy sənə şübhəsiz olsun aşkar,
Onun başqasına ehtiyacı var.

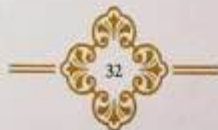
Rəsm işi rəssama düşdüyü zaman
Mən qaxıncdan çıxdım, sən avamlıqdan.
Dünyada gördüyün hər incə sənət
Allah əsəridir, ondadır qüdrət.
Bax bu ipək rəngli yeddi pərdədən
Üzsən ayağını, daş yeyəcəksən.
Bu pərdə dalında o sirlər ki var,
Zənn etmə, çalışsan məlumun olar.
Xilqətin sirrini az ara, az göz,
O, adi gözlərlə görünə bilməz.
Ela toxunmamış bu ip əzəldən
Ki, onun ucunu tapa biləsən.
Tanrı qüdrətiylə düyün bağlayan
Bu ipi açmamış, açamırsan insan.
Bu Tanrı dastanı necə dastandır?
Ağıl sahibləri ona heyrandır.
Xilqətin sirrini bilsə bir nəfər,
Bu qoca dünyanı o da xələq edər.
Acizlik aləmi yaratmağa biz,
Onun əslini də tapmaz əqlimiz.
Göyün sirr pərdəsi ki bərqərarlıdır,
Gözü görünməyən bir sirri vardır.
Nə qədər oraya at çapsam da mən,
Bir xəbər öyrənmək gəlmir əlimdən.
Göyün lövhəsində yanur rəqəmlər,
O saf ulduzları mən birər-birər
Nə qədər oxuyub öyrəndim, heyhat,
Yenə də qəlbimi görmədim rahat.
Bilirəm, yaranmış hər böyük əsər
Onun qüdrətiylə açıla bilər.
O şey ki, bizlərə lap aşikardır,
Orda da gizli bir xəzinə vardır.
Çalış, xəzinənin böyük açarı
Şüşə yox, poladdan qayırılsın barı.
Tə ki xəzinəyə çatdığın zaman
Sən orda zəhər yox, şərbət tapasan.

Bilirsən, harda ki bir xəzinə var,
Qoynunda zəhər də, dərman da saxlar.
Musa gövhər tapdı xəzinələrdə,
Qarun da boğuldu ləli-gövhərdə.
Arada ixtilaf, dava oldusa,
Yenə Qarun öldü, qazandı Musa.
Varlıq cədvəlini quran sənətkar
Bilinməz şeylərə çəkmişdir hasar.
Ən uca nöqtəni aşarsa bir xətt,
Öz əski halına meyl edər fəqət.
Fikir nə zaman ki, son xəttə çatar,
Dayana bilməyib geri qayıdar.
Pərgar dolansa da öz dövrəsinə,
Birinci nöqtəyə qayıdar yenə.
Dünya dövrəsində bu hələq ki var,
Onu bu məqsədlə bağlamışdırlar
Ki, hər kəs başını çıxartsa ondan,
Qapı hələqəsətək qala sərgərdan.
Əl vurma fələyin bu zəncirinə,
Bil ki, bu zəncirin sonu var yenə.
Baxma ki, nə höküm vermisi təbiət,
Onun da bir sonu olacaq, əlbət.
Bundan xaricdə də bir dərgah durur,
Ağlayıb-sızılamaq onun yoludur.
Ela bir pərdədən nəfəs al ki, sən,
Hər şey düz qurulmuş haman pərdədən.
Bu yeddi fələyə nəzər yetir bir,
Xəyalın rəqsinə pərdə düzəldir.
Olmaz o pərdəylə səsleşmək bir az,
Onu öz-özünə tanımaq olmaz.
Sən haman pərdəni axtarsan əgər,
Bil ki, öz pərdən də yadımdan gedər.
Çalib-oxumaqda Barbəd olsan da,
Pərdəsiz bu saza toxunma əsla.
Pərdəsi yırtılmış xudbinlə yəqin
Dalında durma sən heç bir pərdənin.

Sən də Nizamitək bir pərdə axtar,
O vaxt yaxşıqla şöhrətin artar.
Yenəmi alçalaq biz torpaq kimi,
Ruzgara baş əyək bir yarpaq kimi?
Yenəmi yel olub torpaq sovuraq,
Xəzəllə, tikanla oynayıb duraq?
Torpaqdan nə qədər xərc alsə ruzgar
Aldığı torpaqla çuxur doldurar.
Bundan aldığına ona verərək,
Aldığı mayanı qaytarır külək.
Bu qat-qat yerlərə diqqətlə bir bax,
Torpaqdan qurulmuş bu yerlər ancaq.
Gah zəlzələ qopar, gah sellər axar,
Torpaq tuta bilməz bir yerdə qərar.
Zəlzələ batırır, su yuyar onu,
Sonra düzəngaha çevrilər sonu.
O vadi zamanın hökümləriylə
Dönüb qışlaq olur obaya, elə.
Bu fani torpaqdan hər arxı bir su,
Bir də külək qazmış, sözün doğrusu.
Yerin hüdudundan o tərəfdə də
Buludlar, fəlakələr qaçsın yənə.
Onlar bir-birinə sarılmış bərk-bərk,
Həmsi top kimidir, gəzir kürətək.
Bu kürə şəklində yalnız Yer deyil,
Hər xətt ki, hərlənir yuvarlaqdır, bil,
Tüstü bu dərədən qalxar yuxarı,
İki-üç cidəliq gəzər ruzgarı,
Sonra ayılaraq geriə dönər,
Bu Yer kürəsinin başına enər.
Pərgar xətti kimi dolanan fəlak
Yalnız bu qaydayla dövr edir, gerçək.
Səhradan bir bulud qalxarsa ağar,
Ucalar müəyyən nöqtəyə qədər.
Uçar ucalığın son zirvəsinə,
Lakin o sərhəddi aşmıyır yənə.

O da dairədə dolanıb qalar,
O da bir dairə şəklini alar.
Çadırtək çataraq bulud qaşını,
Yerin üfünə qoymuş başını.
Onun qoşununa yetirsən nəzər,
Dairə olmağa o da meyl edər.
Hər sadə damcının əsil cövhəri
Dəryaya meyl edir əzəldən bəri.
Bax yeddi dalğalı bu çərxi-fələk
Getdikcə yüksəlir hey yüksələrək.
Üfünədə də olsa, göydə də olsa,
Həmişə yüksəlmək adətdir ona.
Onun bu uçuşu bənzər xəyala,
O da ucaldıqca yetər kamala.
Fələkdən yuxarı dolaşma artıq,
Ondan da yuxarı yoxdur ucalıq.
Hələ açılmamış elm ilə göylər,
Lakin hər elmdə gülür bir səhər.
Bir qara pul olsun, bir arpa əgər,
Onda dörd gövhərdən tapılar əsər.
Toxum göyərsə də torpaqdan, sudan,
Bu sirri axtarıb tapmamış insan.
Toxumu bəsləyən torpaqdır, ancaq
Ona şəkildəmi verir bu torpaq?
Nizamsız olsaydı yer altı bir an
Səlxım olardı, deyin, toxumdan?
Tutaq səlxım olur bir dönün sonu,
Şəkil qalıbına kim salır onu?
Fikri dolaşdıran bu pərdədə bir
Halları dəyişən səbəb gizlənilir.
O səbəb nədirsə sənün yanında,
Aç, söylə, gizləmə onu yanında.
Bir səbəb gördükdə arif olanlar
Anlar ki, yaratmış onu səbəbkar.
Nizami, uzaqlaş bu fikirlərdən,
Düşmə bu dünyanın tələsinə sən.

KİTABIN YAZILMASININ SƏBƏBİ

Bir gün nəşəliydim, aləm şad kimi,
Damlar içindəydim Keyqubad kimi.
Qaşlarım açıqdı, sanki bir kaman,
Qarşımda dururdu yazdığım divan.
Üzümə tutmuşdu güzgüsünü baxt,
Səadət saçını darardı o vaxt.
Dəstə bağlamışdı güllərdən səhər,
Səhəri oxşardı yaqut şafəqlər.
Könül pərvanəsi əlində çıraq,
Mən bülbül olmuşdum, mast olmuşdu bağ.
Bayraq qaldırmışdım söz zirvəsinə,
Hünər lövhəsini yazırdım yənə.
Qələm dimdik olub deşirdi ləli,
Turaca dönmüşdü təbimin dili.
Qəlbim deyirdi ki, söz əməyimdir,
Səadət yoldaşım, bəxt köməyimdir.
Yənəmi dünyada boş nəfəs alım?
Yənəmi aləmdən kənardə qalım?
Dövrən şadlıq bəzmi qurandan bəri
Qovdu məclisindən boş gəzənləri.
Mədəsi ac olan işsiz bir köpək
Boş-boş oturmaqla taparmı çörək?
Bu dünya, səsiylə səsləşənindir,
Dövrənlə düz gəlsən, dövrən sənindir.
Başını yuxarı tutmaq istəsən,
Havatek hamıyla sazişə gir sən.
Güzgü tək hər yerə qoyulsa əgər,
Yalandan özündən bir şey göstərər.
Sənətin ziddinə söz danışanlar
Əyri pərdə kimi yanlış çalarlar.
Sən ey padişahım, böyüksən əgər,
İltimas edərsən məndən bir hünər.

Bu fala mən qürə atdığım anda
Ulduzlar keçirmiş eyni zamanda.
Hər zəhmət sonunda bir səadət var,
Bəxti olanlar da xəzinə tapar.
Bu zaman bir elçi gəldi eyvana,
Şahın məktubunu gətirdi mana.
On-on beş sətirdi şahın bu sözü,
Gözəl xətti ilə yazmışdı özü.
Hər hərfi bağ kimi güllər açmışdı,
Bir şəbçirəq kimi şafəq saçmışdı:
“Ey söz dünyasına hakim Nizami,
Qulluğa məhrəmsən, tut ilticamı.
Səhər yuxusunun pərdəsini at,
Yənə söz oynadıb bir sehir yarat.
Əqli heyran qoyan söz meydanında,
Min şirinlik göstər hər dastanında.
İstərəm Məcnunun böyük eşqinə
Bir söz xəzinəsi açasan yənə.
Bakirə Leylitək, ey böyük ustad!
Şeirdə iki-üç bakir söz yarat.
Deyim: bu şəkərdir, deyildir acı,
Deyim ki, bu sözdü başımın tacı.
Min eşq kitabından yüksək və təzə,
Sən öz qələminlə bir dastan bəzə.
Bu mövzu şahıdır bütün sözlərin,
Layiqdir bu sözə sənin hünərin.
Bu təzə gəlinə çəkəndə zəhmət,
Fars, ərəb diliylə vur ona zinet.
Sözün sərrafıyam, sən ki bilirsən,
Təzəni köhnədən tez seçərəm mən.
Qüdrətin böyükdür, ona-on yarat,
Onda beş verməyi birdəfəlik at!

Kamal cövhərinin xəzinəsindən,
 Gör, kimin sapına inci düzürsən.
 Türk dili yaramaz şah nəslimizə,
 Əskiklik gətirər türk dili biza.
 Yüksək olmalıdır bizim dilimiz,
 Yüksək yaranmışdır bizim nəslimiz".
 Qulluq halqasına düşdü qulağım,
 Qan vurdu beynimə, əsdi dodağım.
 Nə cürətim vardı ki, əmrdən qaçam,
 Nə də gözüüm vardı, xəzinə açam.
 Ömrüm viran oldu, solub-saraldım,
 Bu əmrin önündə cavabsız qaldım.
 Sırrımı deməyə bir məhrəm hanı?
 Ona söyləydim bu macararı.
 Qəlbimdə can kimi əzizim olan
 Məhəmməd Nizami oğlum bu zaman
 Bu gözəl mövzuya könül verərək,
 Oturdu yanımda o bir kölgətək.
 Öpdü ayağımı xeyli mehriban,
 Dedi: "Ey göylərə meydan oxuyan,
 "Xosrov və Şirin"i yazıb yaratdın,
 Hər duyan könüldə bir zövq oyatdın.
 Leyli-Məcnundan da yarat bir əsər,
 Cüt olsun yazdığı qiyətli gövhər.
 Bu gözəl mövzuda böyük sənət var,
 Xoşdur qoşa gəzsə cavan tovuzlar.
 Bir də ki Şirvanşah, o baş hökmüdar
 Şirvana, İrana olmuş şahriyar.
 O, rütbə verəndir, nemət verəndir,
 Şeirə, sənətə qiymət verəndir.
 O səndən bir əsər edir iltimas,
 Sən də hünər göstər, o əsəri yaz".
 Dedim: "Aynaüzlüm, sözündə möhkəm,
 Sözün yerindədir, haqlısan bu dəm.
 Lakin iki səmtə əsir bu ruzgar,
 Fikir çox genişdir, könül mülkü dar.

Əfsanə dəhlizi dar olsa ağar,
 Sənətin sözü də yolda ləngiyər.
 Gərək söz meydanı gen olsun müdam,
 Atını dördnala səyirtsin ilham.
 Bu aya olsa da aləmə bəlli,
 Qəlbə gətirməyir şadlıq, təsəlli.
 Şadlıqdır, eyhamdır sözün arğacı,
 Bunlarla düzəlir söz ehtiyacı.
 Kədərlə, zəncirlə bağlansa dastan,
 Sözlər çıpaq olar, can sıxar, inan.
 Onu həddən artıq bəzəsən ağar,
 Dastanın üzünə ləkələr düşər.
 Yoxsa çıxış yolu bu vəziyyətdən,
 Mütlaq bir neçə söz deməliyəm mən.
 Bu dastanda nə bağ, nə ucalıq var,
 Nə çalğı, nə şərab, nə xoşbəxtlik var.
 Qumsala, daşlığa ilham gedərmisi?
 Getsə də, torpağa təsir edərmisi?
 Hər şeir şadlıqla gəlsə nəfəsə,
 Beyti hadisəylə başlayar rəqsə.
 Odur ki dünyada əzəl zamandan
 Kədərdən, qüssədən qaçmışdır insan.
 Dərd yazan şairlər qanad salmışdır,
 "Leyli və Məcnun"sa sözsüz qalmışdır...
 İndi şah dil tökür bu təmtəraqda,
 Deyir: "Bu kitabı adıma bağla".
 Mənzil dar olsa da, bu gündən belə
 Mən Leyli-Məcnunu incəliyilə
 Bəzəyib bir zinat vurum ki, ona,
 Gövhərlər səpəlsin şahın yoluna.
 Oxucu pərişan olsa da bundan,
 Qoy eşqə can versin onda varsa can.
 Yənə də öz oğlum dinlədi məni,
 O açdı üzümə bu xəzinəni.
 Ömrümün ilk gülü – o təkə bəlam,
 O ağız ləzzətim, o son piyalam

Deddi: "Ey kəlamı əkizim ata,
 Əsəri qardaşım, əzizim ata,
 Yarat bu dastanı rəngli, boyalı,
 Qoyma ki, süstləşə nəzmin xəyalı.
 Harda ki eşq əli bir süfrə açar,
 Bu gözəl hekayə ona duz saçar.
 Bütövsə, parçasa hələ bu duzlar,
 Süfrədə bişməmiş çiy kabab da var.
 Sənin qüdrətinlə duz azılacaq,
 Kabab da səyinlə bişə biləcək.
 Bu qədər nəzəndə, incə bir dilbar
 Nədən çıpaq qalsın bu vaxta qədər?
 Onu bazamamış arif əlləri,
 Odur ki çıpaqdır o gözəl pəri.
 O candır, can üçün çalışmayanlar
 Həmişə borc geyər əyninə paltar.
 Can bəzənməlidir can bəzəyilə,
 Canından keçməmiş bir insan hələ.
 Nəfəsin can verir xalqa cahanda,
 Sənin məhrəmindir bu gözəl can da.
 Səndən söz yaratmaq gözlənsin görək,
 Məndən dua etmək, bəxtdən də kömək".
 Danışib qurtardı o ciyərpəram,
 Onun xatirinə söz aldı ilham.
 Gövhər axtarmağa başladım yenə,
 Kimyalar açaraq girdim mədəna.
 Təbim də ən qısa bir yol axtardı,
 Yol uzunluğundan qorxum da vardı.
 Nə bundan qısaca yol var hələlik,
 Nə də bundan qıvraq, iti bir minik.
 Bəhrin suyu yüngül, özü axardır,
 Canlı, nəfəs alan balığı vardır.
 Çox bu şirinlikdə söz deyən olar,
 Sanma ki, onlarda bu təzəlik var.
 Hələ üzücülər qəlb dənizindən
 Belə saf bir inci tapmamış, bilsən.

Hər beyti səpdəki incilər kimi,
 Parlayır eybsiz bir hünər kimi.
 Mən bu inciləri gəzəndə bir-bir
 Ayağım tük qədər sürüşməmişdir.
 Qəlb cavab verirdi mənə ürəkdən,
 Bulaq su verirdi yer qazdıqca mən.
 Əqildən aldığım bu gəlir, dövlət,
 Yalnız əsərimə vururdu zinət.
 Dörd min beytdən də çoxdu bu dastan,
 Dörd aydan az vaxta yazmışam, inan!
 Əgər başqa işlər olsaydı haram,
 Bu, on dörd gecəyə olardı tamam.
 Bu azad gəlini görəndə şad olsun,
 Ona abad deyən, qoy abad olsun.
 S.F.D. ili idi, rəcəbin sonu,
 Çox gözəl şəkildə bəzədim onu.
 Əgər tarixini söyləsəm əyan,
 Dörd il keçmiş idi beş yüz haştaddan.
 Sənətin əlilə tutdum bəzəyə,
 Gətirib oturdum bu kəcavəyə.
 Şahımın mübarək gözündən başqa,
 Kimsənin nəzəri dəyməsin ona.

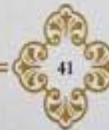

AXSİTANIN TƏRİFİ

Sən şahlıq taxtının şahsüvarısan,
Qaranın və ağın hökmdarısan.
Tac sahiblərinin başcısısan sən,
Şahlar ordusunun sərkərdəsisən.
Ey şahlar içində mütləq olan şah!
Ey dünya xaqanı, böyük padişah!
Şöhrətin tutmuşdur bütün mahalı,
Dinin və dövlətin sənsən calalı.
Şahlığın taxtını sənsən saxlayan,
Hökmünə baş ayır bu Yer, bu ümman.
Şahların tacısan, Əbül müzəffər,
Yeddi məmləkətə sən oldun zivər.
Kölgən bir günəşdir, sən alov kimi,
Keyqubad rütbəli Keyxosrov kimi.
Adın Axsitandır, özün söz bilən,
Göydəki Günəşin ağasısan sən.
Sən ki padişahsan, açıq-aşkar,
Gizli xalifəsən, böyük hökmüdar.
Bu Bəhram nəşəbli, ülkər üzlü sən
Məlik Mənuçöhrün sədəf dürrüsən.
Bu tayfa şahlığı nəşildən-nəslə
Gəlib keçə-keçə oldu silsilə.
Onun şah əcdadı aransa əgər,
Şahdan-şaha gedir Adəmə qədər.
İstərəm, bu böyük şahda daima
Qılınc uzun olsun, qələmə qısa.
Daimi bir taxtda o bərqəradır,
Ağıltək nöqsansız bir hökmüdardır.
O, yeddi göylərə boyun əyməyən
Yeddi ərənlərə qiblədir, bilsən.
Ruzi verən deyil, ruzi göyüdür,
Dünyanın sərdarı, həm böyüyüdür.

Mənalər çeşməsi gözündə qaynar,
Qəlbində göylərin gizli sirri var.
On iki elmin də sirləri bütün
Əlində mum kimi yumşalır hər gün.
Bu yeddi örtüklü, altı barmaqlı,
Bir gözlü, dörd əlli, doqquz ayaqlı,
Onun çənberindən çıxmasın deyə,
Qalib çənberində dönmüş həlqəyə.
Adı şirin sulu bir kainatdır,
Varlığı aləmə abi-həyatdır.
Dağılmış mədənlər onun əliylə,
Artmış kərəmindən dənizlər belə.
Bir yandan dünyanı tutur zəfəri,
Bir yandan əfv edir kərəm əlləri.
Cövhərli qılıncdan tutaraq çapar,
Yaxından ötəni vurur, qamçılar.
Bəxtinin burnunda kövsər suyu var,
Onun toppuzundan alovlar qalxar.
O, dünya mülkünə böyük işiqdir,
Məclisə, meydana bir yaraşıqdır.
Mərixdə bir qılınc, Zöhrədə bir cam,
Sağında, solunda durmuşlar müdam.
Zöhrə şərab verir cam ilə ona,
Mərix silah alıb düşür ardına.
Qılıncı qaldırır bir ləl dağı,
Camından tökülür ləl bulağı.
Bu iki qan rəngli lələ baxanda, –
Lələnin rəngindədir şərab da, qan da.
Sübhün saqisidir onun kərəmi,
Lütfü çox yaşasın, tutsun ələmi.
Düşməni qəhr edən zərbələri var,
Ondan uzaq olsun yaman baxışlar.

Lütfü – səhər yeli, asər hər yerə,
 Əsər, nəfəs verər ağciyərlərə.
 Elə bil zərbəsi odlu şimşəkdir,
 Toxunsa hər kəsə qəhr edəcəkdir.
 Səhər yeli kimi lütfü can verər,
 Hicran axşamətək zərbi öldürər.
 Gəlsə hərəkətə şahlıq sancağı
 Deşər polad kimi döşündən dağı.
 Bayraq qotazları titrəsə əgər,
 Zəlzələ görünər bir arpa qədər.
 Belə bir qanun da vardır dünyada:
 Od yüksəkdə durur, su aşağıda.
 Atı oda bənzər, özü suya, bax,
 Bulud od üstündə qərar tutaraq.
 Onun qapısında mehtərdir Qeysər,
 Fəğfur o qapıda gəlib dilənər.
 Nə qədər parlasa Günəşin üzü,
 Şahın məclisində sönükdür, düzü.
 Ay ki bədirlənib nura bürünər,
 O da qapısında solğun görünər.
 Uçarmış Arəşin oxu, deyirlər,
 Ad qəbiləsinin nizəsi qədər.
 O, ox şahımızla yarışsa əgər,
 Kamandan çıxmamış torpağa düşər.
 Deyirlər, Pərvizin hüsnü, camalı
 Baxdıqca oxşarmış qəlbi, xəyalı,
 Atının tozuyla tutuşsa Pərviz,
 Qalmaz camalından zərrə qədər iz.
 Kimə şah qılıncı dəydisə bir əl,
 Qurtuluş yolunu bağladı acal.
 Hansı bir zirehə dəydi nizəsi,
 Parça-parça oldu bütün həlqəsi.
 Atdığı zubinin hər nişanından
 İkiyə bölündü bu iki cahan.
 Lütfü parlaq olan bir günəş kimi,
 Qəhr edər tufantək qəzəbi, kini,
 Qılığı bir səhər yelidir, gerçək,

Qəzəbi şir tutur göydə günəştək.
 Altı hərfi olan adıyla, bilsən,
 Dünyanı bağlamış altı tərəfdən.
 Bu altı hərf ki, şeş atdı yenə,
 Düşdü nard oyunu şahın xeyrinə.
 Düşməni milçəktək qaynasa belə,
 Tab etməz qəhrindən əsən bir yelə.
 Günəşin ordusu boy versə əgər,
 Xəlvətə çəkilər, qaçar kölgələr.
 Atının dırnağı dayan yerlərdə
 Pələnglər, aslanlar görünməz bir də.
 Ölümün baratı yağsa oxundan,
 Həyat naməşini olmaz oxuyan.
 Qınından qılıncı çıxarsa bir əl,
 Daşların bağrında qana dönər ləl.
 Ağzını açarsa qılıncı bir an,
 On-on baş itirər önündə düşman.
 Düşmən qarşısında Əfrasiyabdır,
 Təkbətək döyüşdə Günəşə bəbdır.
 Qoşun kəmərinə bağlamamışdan,
 Düşməni məhv edər bu mərd Axsitan.
 Qoşunu arxadan gələndə qədər
 Düşmən ordusundan qoymaz bir nəfər.
 Onun rikabında yüz Rüstəm durar,
 Yenər qarşısında böyük ordular.
 Şahlıq məclisini açıb quranda
 İlk bahar buludu görünər onda.
 Nə qədər çox olsa orda simü-zər,
 Bağışlar hamsını sonuna qədər.
 Bir günlük xərcinə qoyduğu maya
 Uzun illər boyu alınmaz sayə.
 Bu şah çanaq-çanaq pullar bağışlar,
 Bir də dəstə-dəstə qullar bağışlar.
 O camdan ki, Cəmşid qiymaz özünə,
 Bəxş edər qullardan hər gün yüzünə.
 Hələ yer üzündə yoxdur bir insan
 Onun xələtindən geyməsin nişan.

O, müşkü qır kimi paylar hər yana,
 Çini bir hədiyyə verər mardana.
 O, birçə fərmanla bir qala alar,
 Birçə qasidəyə ölkə bağışlar.
 Hesabsız, ölçüsüz nemətləri var,
 Dərya qucağına sığışmaz onlar.
 Qəlbi çox genişdir, ora nəzar qıl,
 Çınqıllar kimidir əlində qızıl.
 Kimin xəzinəsi artsa dünyada,
 Şirvanşah puluyla çoxalır o da.
 Milçəyi doydursa bizim hökmdar,
 Mahmudun filindən qüvvətli olar.
 Fil boyda taxtının sayasində, bil,
 İçilən qədəhi götürməz bir fil.
 Şahımız dənizdir, Fəratdır, lakin,
 Dəryası axandır, Fəratı sakın.
 O gün ki bar verər böyük hökümdar,
 Ən böyük bir Novruz bayramı olar.
 Səyindən, bəxtindən yazdım görmədən,
 Nə yazım təxtdəki əzəmətindən?
 O, dağ arxasından çıxan bir aydır,
 Yanında ulduzlar alay-alaydır.
 Günəş çeşməsidir böyük hökümdar,
 Onunla canlanır bizim çəmənzar.
 Göyün yerə enmiş bir səhəridir,
 Allahın mərhəmət şəfaqləridir.
 Hər göz ki o nuru görər cahanda,
 O yaman gözlərdən olar amanda.
 Yarəb, mən ki Üveys adını aldım,
 Məhəmməd eşqinə mən sadıq qaldım.
 Məhəmməd sifətli o şah həzrəti
 Versin xəyalımda olan neməti.

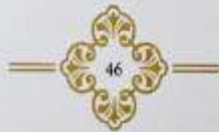

PADŞAHA XİTAB

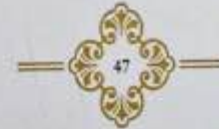
Sən, ey can ələmi, ey ələmə can!
 Ey insan qəlbini güldürən insan!
 Günəşin taxtından tacın ucadır,
 Cəmşidin taxtından taxtın qocadır.
 Sənin idrakınla dünya abaddır,
 Sənə qul olmaqla insan azaddır.
 Sənin fərmanınla bütün ölkələr
 Azad nəfəs alır, düzdür bu xəbər.
 Bir sən əzizlədin bütün dünyanı,
 Sənidir dünyanın hökmü, fərmanı.
 İslamın bəzəyi olmuşdur xütbən,
 Xəlifə puludur sənin bu sikkən.
 Biz sənin duanla öpsək torpağı,
 Qızılqüllər açar qanqal yarpağı.
 Bir sənin sikkəni vursalar daşa,
 Qızıl-gümüş olar yer başdan-başa.
 Nədir o səndəki şanlı əzəmət?
 Keşikçin olmuşdur sənin saadət.
 Mehtərin olmuşdur fələk, hər zaman
 Arpa-saman alır o anbarından.
 Nədir mən dediyim bu arpa-saman?
 Bu arpa – sünbüldür, saman – kəhkəşan.
 Sən səhər yelinin ətrini çaldın,
 Bu xoş təbiəti havadan aldın.
 Həyat çeşməsidir bu səxavətin,
 Dünyanı doydurur sənin dövlətin.
 Bu əlvan çiçəkli nəzənin bahar
 Sənin ayağını öpmək arzular.
 Məşriqi, Məğribi alan könüllər
 Sənin hüzurunda qul olmaq dilər.
 Zəfər əli kimi tac bağışlarsan,
 Günahı, Tanrıək, sən bağışlarsan.

Bu dünya səninlə olmuş bərqərar,
Sənə bütün aləm keşikçi durar.
Sən qabaqda getsən, yol çıraqısan,
Arxada qalanda el dayağısan.
İşıqsan yollara məşəllər kimi,
Şəfağın aydındır son səhər kimi.
Səndədir işlərin hökmü, divanı,
Hökmün dolandırır bütün dünyanı.
Kimsə bu dünyada ən baş hökmüran
Özünü qul sayır qarşında, inan.
Ağlın, iradənin gücü var səndə,
Onlar iş aparır sənin ölkəndə.
Məqsəd nişanəsi yaranmışsa baxt,
Bir sənə inanıb, sığınar hər vaxt.
Qələbəm düşməni qaçıra bilir,
Bu, sənin sayəndə əldə edilir.
Səndəki göz nuru sayılan sancaq
Dövlətdən, nüsrətdən yaranmış ancaq.
Hər kimlə döyüşsən, onu dağlarsan,
Mın igid belinə qurşaq bağlarsan.
Onun vücudundan tökülməmiş qan,
Başını qarşında yerə salarsan.
Cahanda hər kimə yetirsən nəzər,
Səadət taxtında gəlib aylaşar.
Onun taleyini sən şad edərsən,
Xarab ölkəsini abad edərsən.
Böyüklük, ucalıq səndədir deyə,
Xoşbəxtlik gətirdin bu Nizamiyə.
O da sarayının keşikçisidir,
Sayəndə özünü bəxtiyar bilir.
Gör, hüma quşunun gülür varlığı,
Sonsuzdur bu quşun bəxtiyarlığı.
Bu quş ki eşqinlə qidalanır, bil,
Sənin kölgəndədir, pərişan deyil.
Səba quşları ki ötür hər səhər,
Şahın duasıdır dilində əzbər.

Böyükdür cahanda şöhrətin, namın,
Zəfərdir, fəthdir yalnız məqamın.
Ucalsın cəlalın, ağ olsun baxtın,
Zəfərlə bəzənsin sarayın, taxtın.
İl boyu şadlanır sayəndə aləm,
Aləm ayrılmasın sayəndən bir dəm.
Səadət daima sənə yar olsun,
Səninlə bir yerdə o da var olsun.
Verirəm dostlara şad xəbəri mən,
Şahın, şahzadənin mərhəmətindən.

ŞAHZADƏNİN TƏRİFİ VƏ OĞLUMUN ONA TAPŞIRILMASI

Səhərin qırmızı gövhəri erkən
Zülmətdən bir işıq zahir edərkən,
Mənim xəzinəmin gövhəri olan,
O belimdən gələn, qəlbimə sultan
Öz ata tacına gövhərlər saçdı,
Şirvanşah oğlundan mənə söz açdı.
Dedi: – Adamsızam, qırılmaz bağla
Məni şah oğlunun lütfünə bağla.
Qoy onun əhdinə bağlanım bu dəm,
O gənc bir ustaddır, mən öyrənənəm.
Kərəmi kamala yetişən zaman
Dərs alsın o sənin kəlamlarından.
O az yaşlıdırsa, bir hökmüdüdü,
Onda yenilməyən iradə vardır.
Vətən göylərinin ulduzudur bu,
Şahın vücududur – ölkənin ruhu.
Yerlərin, göylərin Yusifdir tək,
Zaman vəliəhdi bir odur, gerçək.
Məclisi, būsati, sevdası yeni,
Padşah Mənuçöhrün bəlkə də eyni.
Bu iki dünyanın o can sirdaşı,
Ağılda, idrakda şahların başı.
Bu yeddi ölkəyə varis qəhrəman,
Bu dörd gövhərin də sirrini açan.
Böyük insanların gözlərinə nur,
Şahlar namazının qibləsi odur.
O, taca fəxrdir, taxta da zinət,
Üzünə möhtacdır onun səadət.
Şahzadə, güldükcə şərəfin, şanın,
Açıldı gövhəri şah Axsitanın.
Sübhün iki çalan rəngidir rəngin,
Səndə şah qanı var iki ölkənin.
Şahlığın bağında əkilən budur,
Keyqubad nəslinin bir toxumudur.

Şirvan bəzənmişdir əzəmətinlə,
Xozan abadlaşmış ədalətinlə.
Yeddi dairənin mərkəzində tək,
Durub aylaşsən sən bir nöqtəyə.
Tanrı sayəsində yaşayırısan sən,
O səni saxlasın yaman gözlərdən.
Mənim ümidim var böyük Allaha,
Öz zehnin, ağılnla səni bir daha
Göylərə qaldırsın o gülə-gülə,
Çatasan dünyada hər təkamülə.
Şah kitablarını öyrən dərinləndən,
Dərs al aqillərin dediklərindən.
Sandıqda gizlənmiş xəzinəni sən
Göydə ondördgünlük Aytək görəsən.
Bil ki, bu gələnə yoxdur bir əvəz,
Bu canı heç bir əhd yarada bilməz.
Onun atasını görə bilməsən,
Barı qardaşına hörmət saxla sən.
Mən bir nəvazişlə gətir yadına,
Əbədi bir hörmət bəslə adına.
Qoy oğlum heç kəsə möhtac olmasın,
Heç kəsin əlində gözü qalmasın.
Bununla qurtardım bu hekayəti,
Olsun səadətənin şahın dövləti.
O göz bu işıqla parləsən ancaq,
Bu sərvə o çəməndən düşməsin uzaq.
Şaha arxalanmış sənənin surətənin,
Düşmənin belini qırmış qüvvətənin.
Həyat bulağıyla Xızır yaşadı,
Sənənlə yaşasın şahlığın adı.
Göydə nə qədər ki, sayyarələr var,
Bu iki vücuddan işıq alsınlar.

MƏNİ İNKAR EDƏNLƏRDƏN ŞİKAYƏT

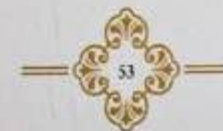
Coşmaq zamanıdır, coş, ey könül, sən,
Dünyaya dil verən dinnəyir nədən?
Gəldi söz meydanı, mənəm sənətkar,
Bu gün məndən gözəl söz deyənmi var?
Əlimin muzduyla dolanıram mən,
Cəlahim yaranır söz xəzinəmdən.
Bu səhər sehrini yaradan zaman
Bütün yeddi fəslə dedim Qurandan.
Bu halal, bu açıq sehrə baxın siz,
Günahdır bu sehri danmaq, şübhəsiz.
Bu söz sənətində elə kamiləm
Ki, qeyb ayinəsi adımdır bu dəm.
Mənim dil qılıncım itidir yaman,
İsa möcüzündən onda var nişan.
Nəzimdə nə qədər mənim əsər var,
Lal gör eşidərsə onu, dil açar.
Alışar köz kimi sözümlə qızanda,
Barmaq toxundurma, alov var onda.
Arxımdan su içdi şeirlə sənət,
Mənlə şöhrət tapdı sözdəki qüvvət.
Bu qarınnotaran duzsuz şairlər
Sayəmdə dünyanı basıb yedilər.
Şikarı tutmağa aslan gərəkdir,
Tülkünün işi də müftə yeməkdir.
Mənim öz nəfsimə yeməyimdənsə,
Qoy məndən yesinlər verib səs-səsə.
Paxıl! Göz yumaraq açıq nemətə,
Saqqız çeynəyirsən girib xəlvətə.
Ey mənim yazımın oğrusu insan,
Qarşında kölgətək çox alçalırsan.
Mən qəzəl deməyi edəndə peşə,
O da zumasını çalar həmişə.

Mən hər gün düzəndə xoş qəsidələr,
O da quraşdırır boş qəlidələr.
Hətərən-pətərən dilinə bax bir,
Yenə də nəzm ilə hekayə deyir.
Mən yaxşı qalıbdə sikkə vururam,
O da döyəcəyir, qəlp çıxır müdam.
Meymun da yamsılar, bu deyil hünər,
Bulanlıq suda da ulduz görünər.
Gözlər işıqlanır hər əsərimdən,
Lakin o incikdir kölgələrimdən.
Bəllidir, insanı kölgə yamsılar,
Kölgədən də betər kölgələrim var.
Yamsılar, yamsılar, utanmaz bir az,
Çünki gözü görməz, üzü utanmaz.
Kölgəsi olmayan peyğəmbər belə,
Təqib edilmişdir bu kölgələrlə.
Mühit dənizində paktırsa sular,
İtin seliyindən nə qorxusu var.
Sarı qulaqları düşündükcə mən
Coşub qızırımsa bəzən hirsimdən,
Sahili yusam da, sanki bir dəniz,
Bunu acığımdan zənn etməyiniz.
Çıraqtək aldığı sətir bir zərbədən
Şamtək gülümsəyib sönürəm bəzən,
Mən ki ayna kimi dəmir deyiləm,
Ürəyi daşlara olmaram həmdəm.
Xəzinə qazsam da, bir kişiyəm mən,
Düşməni can çəkisir mənim dərdimdən.
Sənətimi danan bir də sağalmaz,
Çarşənbə cinlisi ağıllı olmaz.
Qapımın oğrusu haqq əvəzinə
Mənim qeybətini danışır yenə.

Evin sahibini görən oğrular
Haray qopardaraq deyir: "Oğru var".
Malım doyursa da ac oğruları,
Pis söz deməsinlər haqqımda barı.
Hünəri görsə də, etiraf etməz,
Pis yolu buraxıb yaxşıya getməz.
O, gözsüz yaşasın gözsüzsə əgər,
Korsa, açılmasın bir də o gözlər.
Oğurlayan odur, utanansa mən,
Oğurluq şöhrətdir ona azəldən.
Yox, yox, alçaqlığa qurşandı murdar,
Qapını aç, ona de ki: "Gəl apar".
Onun ki qazancı oğurluqdur tək,
Neylərdim, olsaydım mən də onuntək.
Bu iki aləmin xəznəsi məndə,
Nə olar müflisə bir pay verəndə.
Borcumdur gədəyə sadağa vermək,
Açıq almayanda o çalsın gərək.
Xəzinəm yer altı, dürrümsə ümman,
Nə üçün inciym lağım atandan?
Xəzinə sandıqda saxlana bilər,
Gözəl üzərliklə bəslənib gülər.
Mənə anam verdi bu xəzinəni,
Üzərlik üstündə mərd doğdu məni.
Baxsan Nizaminin cizgisinə sən,
Min bir ad sayını orda görərsən.
İlyasın "əl"ini "lam"ından kəssən,
Yenə doxsan doqquz tamı görərsən.
Dayanmış dövrəmdə bu minbir hasar,
Yüzdən də bir əskik qaravulçum var.
Zəhmətə düşməkdən azadam hər an,
Qorxmayır xəzinəm heç bir oğrudan.
Bir xəzinənin ki, bu hasarı var,
Ona neyləyəcək lağım atanlar?
Lakin xəzinələr olmaz ilansız,
Yoxdur bu dünyada bir gül tikansız.

Kim ki ad qoymuşdur qoca dünyada,
Onu öz dostları vermişdir bada.
Ayüzlü Yusifi yad edin barı,
Ona quyu qazdı öz qardaşları.
İsa ki insanlıq elmində təkdi,
Hər bir yəhudidən cəfalar çəkdi.
Əhməd ki rəhbəri oldu arəbin
Gördü cəfasını Əbüləhəbin.
Əzəldən dünyanın bir qaydası var:
Baltutan barmağı arılar sancar.

ŞİKAYƏTİN ÜZRÜ

Mən, mən olan gündən, şahiddir aləm,
Bir qarışqanı da incitməmişəm.
Dürrümü çəkmədim özgə suyuna,
Pislik yaratmadım, düşmənəm buna.
Təmizdir vicdanım, ucadır adım,
İtin də haqqında pis danışmadım.
Şir kimi qızdırsa mənə köpəklər,
“Eyb etməz” deyərəm, basılmaz hünər.
Yaxşıydı hirsimi gizləsəydim mən,
Bu dediklərimi deməsəydim mən.
Lakin ariflərin zəndinə bax bir,
Dilsizlik dünyada qeyrətsizlikdir.
Bir insan şəhərdən olsa xəbərdar,
Bilər ki, hardandır bizim mətahtlar.
Kim ki mənə qarşı bir əl qaldırar,
Onun məndən başqa düşməni də var.
Ey könül! Bu kəskin sözlərdən əl çək,
Qəm piyaləsini öz başına çək!
Gül kimi, köçməyin təblini vur sən,
Kim qoparsa səni, öp əllərindən.
Qanını çörəynə yavanlıq elə,
Papağı dik saxla, baş getsə belə.
Zülmə döz, incitmə heç də özgəni,
Ellər qəm çəkinə, dərd alsın səni.

OĞLUM MƏHƏMMƏDƏ NƏSİHƏT

Sən, ey on dörd yaşlım, hər elmə yetkin!
Gözündə əksi var iki aləmin!
Yeddi yaşar oldun o zaman ki sən,
Açıldın gül kimi, güləndə çəmən.
İndi ki çatmışdır yaşın on dördə,
Başın sərv kimi durur göylərdə.
Qəflətdə oynama, qeyrət vaxtıdır,
İndi hünər vaxtı, şöhrət vaxtıdır.
Ucalmaq istəsən, bir kamala çat,
Kamala ehtiram göstərər həyat.
Uşaqkən əslini sorsalar bir az,
Ağac bar verəndə cinsi sorulmaz!
Elə ki böyüdü, belədir qayda,
Atanın adından sənə nə fayda?
Sən aslanlar kimi keç cəbhələrdən,
Yalnız hünərinin balası ol sən!
Səadət kamalla yetişir başa,
Xalqa hörmət elə, ədəblə yaşa.
Başına əfsanə düşdüyü zaman
Allah qorxusunu unutma bir an.
Öz adına layiq işlər gör ki, sən,
Axırda utanma xələlətindən.
Oğul, sözlərimə yaxşı qulaq əl!
Ata nəsihəti faydasız olmaz.
Görürəm, şöhrətdə ləyaqətin var,
Şeirdə, sənətdə məharətin var.
Şairlik eləmə! Dövrə bax ki, bir,
Tərif əvəzinə pislənir şeir.
Şeirdən ucalıq umma dünyada,
Çünki Nizamiylə qurtardı o da.
Hərçəndi sənətin çox rütbəsi var,
Həyata faydalı bir elmi axtar.

Bu ayrı cizgilər cədvəlində sən
Özünü şərh edib, özünü öyrən!
Ol öz vicdanının sirtinə açar,
Çünki bu mərifət qəlbə nur saçar.
Elmlər elmidir demiş peyğəmbər
Din elmi, təbabət elmi, müxtəsər.
Göbəkdəki ətri bu iki elmin,
Fəqihlə təbibdir, bunu bil yəqin.
Fəqih olsan əgər itaətkar ol,
Hiylədən, riyadan daim kənar ol.
İsa mərifətli həkim ol, amma,
İnsanı öldürən bir həkim olma.
Həm həkim, həm fəqih olsan sən əgər,
Həminin yanında adın yüksələr.
Həyat da, ölüm də qul olar sənə,
Səadət və şöhrət düşər payına.
Bir elmi öyrənmək istədikdə sən
Çalış ki, hər şeyi kamil biləsən.
Kamil bir palançı olsa da insan,
Yaxşıdır yarımçıq papaqçılıqdan.
Məndən söyləməkdir, səndən eşitmək,
Bir insan əliboş gəzməsin gərək.

AZ DANIŞMAĞIN GÖZƏLLİYİ

Sözün də su kimi lətafəti var,
Hər sözü az demək daha xoş olar.
Bir inci saflığı varsa da suda,
Artıq içiləndə dərd verir su da.
İncitək sözlər seç, az danış, az din,
Qoy az sözlərlə dünya bəzənsin.
Az sözün incitək mənası solmaz,
Çox sözün kərpictək qiyməti olmaz.
Əsli təmiz olan saf mirvarlar
Suya və torpağa min bazək vurar.
Mədənlə dolsa da hər bir xəzinə,
Hər kiçik zərrəsi dərdəndir yənə.
Ürəyi oxşayan bir dəstə çiçək
Yüz xırman otundan yaxşıdır, gerçək!
Yüz ulduz yansa da göylərdə, inan,
Bir Günə baş əymək xoşdur onlardan.
Göydə parlasa da nə qədər ulduz,
Günəşdir nur verən aləmə yalnız.

ÖLƏN QOHUMLARIMDAN XATİRƏLƏR

Saqi, harda qaldın? Mən meypərəstəm!
Doldur piyaləni, onsuz da məstəm!
O, göz yaşım kimi saf olan şərab
Aşiq məzhəbində sayılır səvab!
Onu bu ümidlə içirəm ki, mən,
Qurtara könlümü dərdədən, ələmdən.
Yolumun üstündə duran şirə bax,
O şir – qəm şiridir, onu azdırmaq.
Əzəllər həmdəməm olardı şadlıq,
O adam deyiləm, deyiləm artıq.
Bu gün də əlimdən çıxsa o dildar,
Daha da pis günlər qismətim olar.
Saqi, ver şərabi, dərdimə bir qal!
Söz mənim oduma nal atmışdır, nal!
Ver o şərabi ki, açardır işə,
Ruh ilə ruh kimi girir sazişə!

ATAMIN XATİRƏSİ

Atam Yusif ibn Zəki Müəyyid,
Babam tək dünyanı tərək edib getdi.
Dövrünün işidir, nə etməliyəm,
Nə üçün ağlayım, deyildir sitəm.
Atalar yolunu çox gördüyümdən,
Öz ata qəlbimi qopardım ki, mən,
Ölüm tikanından süzülən zəhər
Canıma yerisin, ərisin qəmlər.
Saqi! Şərab ver ki, şirindir candan,
Xiltə təmizləsin, çıxarsın qandan.
Bir şərab gətir ki, onu içsə lal,
O da nitqə gəlsin, dil açsın dərhal.

ANAM RƏİSƏNİN XATİRƏSİ

Kürd qızı anam da bizi tərək etdi,
Bir ana qəlbiylə dünyadan getdi.
Nə qədər ağlayıb, yansa da ürək,
Anama dil verən varmıdır, görək?
Çəkməklə qurtarmaz bu dərdi insan,
Bu girdab dərinidir insan boyundan.
Daşmışdır ələmir, qəmin kasası,
Bu qəm min nəfəsə içilər azı.
Bu ucsuz-bucaqsız dərd ölkəsinə
Dərdi unutmamaqdır bir əlac yena.
Saqi! Şərab ver ki, mənzil uzaqdır,
Xəyalım bu yolda yorulacaqdır.
Bir şərab gətir ki, başa şur gəlsin,
Hər addım başında min baş yüksəlsin.

DAYIM XACƏ ÖMƏRİN XATİRƏSİ

Xacə Ömər dayım ölüb gedəndə
Düşdüm müsibətə, bəlaya mən də.
Bu acı tikənin acılığından
Ahım boğazımda qurudu, inan.
Ağlamam, fələkdən qorxum var, deyə.
Qorxuram dayımın ruhu inciyə.
Saqi! Meyxananın şərab küpündən
Nargilə rəngində şərab ver ki, sən,
Onda dəniz boyda səxavət olsun,
Behişt şərbətə bir şərbət olsun.

KEÇMİŞ MÜSAHİBLƏRİN XATİRƏSİ VƏ BAŞQALARI İLƏ MÜSAHİBLİK

Yetməzmi dostlardan vurduğum dəmlər?
Hanı o mən deyən dostlar, həmdəmlər?
Xurmanın şirəylə şadlanmağı var,
Xurma yoldaşlıqla şirə yaradar.
Bir də ipək tacı barama qurdu,
Tacını yoldaşlıq əliylə qurdu.
Qarışqa birliklə göstərər hünər,
Özündən çox böyük şeylər sürüyər.
Dostluqda hər kimlə səsleşə bilsən,
Onun pərdəsində nəğməni çal sən.
Bu dar nəğməciyin öz pərdəsi var,
Ahəngi bilməsən, dolaşmaq çalar.
Yalnız ipək deyil Çində toxunan,
Gah qumaş, gah həsir toxuyur insan.
İşə kömək etsə təmkinlik əgər,
Sonunda daima işlər düzələr.
Bir çalğı tutmasa nəğməyə ahəng,
Nəğmə çalınsa da tez kəsiləcək.
Saqi! Ötir iyli şərab gətir sən,
Gəl, aç bu zənciri mən çarəsizdən.
Bir şərab gətir ki, can şirəsidir,
Gənclik kuzəsinin yetirməsidir.

VÜCUDU UNUTMAQ

Torpaqla örtülən bir ev üçün sən
Çoxmu qan udaraq, ah çəkəcəksən?
Hörümçək torudur o açıq-aşkar,
Gah yara bağlayar, gah da qanadar.
Bəzən bir milçəyin yolunu kəsər,
Bəzən də bir əlin qanını kəsər.
Bağlasan bu evi baramalartək,
Rahatca yatarsan yatağında tək.
Günahla doludur bu can evi, bil,
Onun da dövrünü çox sürən deyil...
Saqi! Nə şərabdən, nə kefdən al çək!
Bu acı şərəblə şirin kef çəkək!
Bir şərab gətir ki, içəndə dərhal
Bilinsin kimdədir idrakla kamal!

ŞÖHRƏTİ UNUTMAQ

İlantək dikbaşı gözmə, ey insan!
Aşacaq dünyanın seli başından.
Yeddi başın olsa əjdahalartək,
Onun yeddisi də yerə düşəcək.
Çox da yüksəkliyə ucalma ki, sən
Torpağa düşəndə inciməyəsən.
Nə qədər alçaqdan yıxılsa adam
O qədər ağrısı az olur müdam.
Dünyada yer kimi ağır dolansan,
Üç gövhər arxanda qalacaq, inan!
Bütün gövhərlərin rəngi parlaqdır,
Hamsından xoş gələn yenə torpaqdır.

Torpaqda gizlidir o üç yoldaş da,
Yenə də torpaq var o üç yoldaşda.
Saqi, lələ pəngli bir şərəb yetir!
Qarşıma çənk ilə bir badə gətir!
Onunla sabahın üzü şad olur,
Onunla ruh evi tez abad olur.

KEÇƏN ÖMRÜ UNUTMAQ

Yenəmi dərd çəkim sabahkı qəmədən?
Görüb bildiyimi danışmayım mən?
Keçən günlərin də adını az tut,
Yaxşısı budur ki, bir dəfə unut!
Bir qəlyanaltıydı keçən ömürlər,
İndi o keçmişdən qalmamış əsər.
Onları köhnə bir səhifə düşün,
Dünən yazılmışlar yazılmaz bu gün.
Tutaq ki, yeddi göy, yeddi yeri sən
Yeddi min il qalıb, bildin əzbərdən.
Axıra çatsa da bu yeddi min il,
Dünyanın axırı görünən deyil.
Uzun da, qısa da olsa qəddimiz,
Yenə də ölməyə yaranmışıq biz.
Saqi, piyaləni ver səhər-səhər!
İçməmiş məst olum mən üzügülər.
O şərəb gün kimi şölələr salsın,
Qurumuş çeşmələr ondan su alsın.

ALÇAQLIĞI VƏ YALTAQLIĞI RƏDD ETMƏK

Buz kimi donmaqdan, gəl, sən götür əl,
Ölü siçan kimi suda axma gəl.
Gül kimi yumşaqlıq göstərmə, gerçək,
Olma ikiüzlü bənövşəolortək.
Tikan olmağın da öz məqamı var,
Yerli dəlilik də işə yararar.
Bir kürdün eşşəyi Kəbədə itdi,
Kürd haray qoparıb bir sual etdi:
"Bura ki insansız boş səhralardır,
Eşşək yoxa çıxdı, nə hikmət vardır?"
Deyib, arxasına baxdığı zaman,
Gördü eşşəyini, güldü şadlıqdan,
Dedi: "Ortalıqda itmişdi eşşək,
Mənim hay-küyümdən tapıldı, bişəkk!"
Kürd qoparmasaydı hay-haray əgər,
Nə eşşək qalardı, nə yükdan asar.
Huşsuzlar qalası dünyaya bax bir,
Daima zalıma mükafat verir.
Ömrü başa vurur şir ürəklilər,
Öküz ürəklidə olmaz bir hünər.
Saqi, şərabı ver, sən ol köməyim!
Bir su tök, od tutub yansın ürəyim!
Ver o şərabı ki, yuduqca daşı
Parladıb eyləsin bir yaqut qaşı.

ZÜLMƏ QATLAŞMAMAQ

Neçin alçaqlara boyun əyirsən?
Oyuncaq olursan namərdlərə sən?
Nə üçün boynuna min yük alırsan?
Zalımın zülmündən razı qalırsan?
Qəlbi yumşaqlığı bir dəfə unut,
Çiyini dağ kimi ucalıqda tut!
Sən də süsən kimi ipəkdən olsan,
Səni saf torpaq da yaralar, inan!
Zəlillik ürəyə ağrılar salar,
Zülmə dözənlərin sonu xar olar.
Tikantək çiyində tut yarağını,
O vaxt qucaqlarsan gül budağını.
İnsanı sarsıdar göz yaşı, nalə,
Ah çəkib, of deyən yetməz kəmalə!
Saqi, zaman keçir, durma, qardaşım!
Şərab ver, doludur fikirlə başım!
O, bir çıraq olsun yolcu keçəndə,
Gəncleşsin qocalar onu içəndə.

PADŞAHLARIN QULLUĞUNU
TƏRK ETMƏK

Bir-iki rind ilə get müsahib ol,
Axtar bu dünyada qürursuz bir yol.
Zərrəylə dur, otur gün işgütək,
Cəmşid sarayının fikrindən əl çək!
Padişah puluna dikmə gözünü,
Qanun kəməndinə salma özünü!
Şahlar məclisindən kənar ol, kənar!
Pambıq od görəndə alışıb-yanar.
O od doludursa işıqla əgər,
Ondan uzaq olan asudə gəzər.
İşiq ahırdısa pərvanə şamdan,
Yandı məclisinə düşdüyü zaman.
Saqi! Şərab gətir, könlüdə qəm var,
Şərabla qəmləri dağıtmaq olar.
Ver o şərabı ki, safdır gümüştək,
Onunla qəmlərdən qurtarır ürək.

İNSANLARIN İŞİNƏ VƏ
RUZİSİNƏ ƏL UZATMAMAQ

Razı qal cahanda öz qismətindən,
Özganin haqqını çeynəmə gəl sən.
Bir də ayağını öz yorğanından
Artıq uzadanlar bədbəxtidir, inan.
Bir quş ki həddindən artıq ucalar,
Özünü fəlakət yoluna salar.
İlan düz getməsə yoluyla əgər,
Özünə sarılıb, dolaşiq düşər.
Silaha sarılısa bir zahid axmaq
Onun qazandığı sillə olacaq.
Aslanla döyüşə çıxsə tülkülər,
Bilinər kimdədir qılıncı hünər.
Saqi! Baş qızdıran şərab ver görək,
Piyalən hər zövqü oxşasın görək!
Bir şərab gətir ki, qəlb açsın yena,
Can versin Keyqubad xəzinəsinə.

ŞADLIQ VƏ QƏNAƏT

Şadlığın bir yaşat təbiətinlə,
Şad ol öz qismətin, öz nemətinlə.
İnsanlardan başqa bütün canlılar
Qənaət evində tutmuşdur qərar.
Ruzi arxasınca onlar da qoşar,
Nə tapsa, onunla keçib yaşar.
Ruzi olmasa da kifayət qədər,
Nə küsər, nə də ki şikayət edər.
Yalnız insan oğlu doymayan zaman
Şikayət sadası ucalar ondan.
Əlindən tikəsi itsə bir kərə,
Naləsi, fəryadı çıxar göylərə.
Düşəndə damına bir damcı yağış
Buludu töhmətlər, dilində qarğış.
İnsan daşa tutar Günəşi yerdən,
Ona arpa boyda daş dəysə birdən.
Çalış, işıq kimi apağ olasan!
Pisdən və yaxşıdan uzaq olasan!
Su kimi aləmə həyat ver, can ver,
Hər rəngə uyğunlaş, dərddə dərman ver!
Saqi! Bəhanəni ortadan götür,
Zərdüştü, şərəbi məclisə gətir.
O mey ki məclisə işrət bəxş edər,
Döyüşdə silaha qüvvət bəxş edər.

ŞADLIQLA XALQA XİDMƏT ETMƏK

Bir daş deyilsənsə, donub qalma sən,
Çolaq deyilsənsə, diribaş tərpan,
Keçənin üstünə vur ayağını,
Təmizlə keçənin toz-torpağını!
Daş-kəsək olsa da keçdiyin bu yol,
Rəqsində oynayan fələk kimi ol!
Bağışla atını, sən get piyada,
Sillələr yesən də, mərd ol dünyada.
Bacarsan hamının yükünü sən çək,
İnsana ən böyük şərəfdir kömək.
Sən də əldən düşüb yorulsan ağır,
Sənin də yükünü bütün el çəkər.
Saqi, tünd-qırmızı şərəbdən gətir!
Məna həyat verib, murada yetir!
Bir şərəb gətir ki, canıma sinsin,
Ömür təzələnsin, könül bəzənsin!

TƏVAZÖKAR OL

Şikayət torundan çıx bundan belə,
Öz acizliyini etiraf elə!
Çıxılmaz bir dağdır yoldakı əngəl,
Çox da öz gücünə arxalanma gəl!
Qalxanı deşilmiş bir gül ilə sən
Çoxmu bülbül kimi öyünəcəksən?
Yol qanad qırandır, neyləsin qanad?
Qılınc qüvvəlidir, qalxanını at,
Ta ki yüklü atın uçsun küləktək,
Qoy sənənin payını artırsın fələk.
Yaxşısı budur ki, atı da tərək et,
Doğru bir yol tapıb, o yol ilə get.
Bax ki, Ay hilala döndüyü zaman
Cənunu qurtarır parçalanmaqdan.
Saqi, can boğaza dayandı, tez çat!
Şərab qətrəsiylə ağzımı islat!
Bir şərab gətir ki, içməmiş candır,
İçəndən sonrasa cana dərmandır.

XƏLVƏTƏ ÇƏKİLİB SÖZ YARATMAQ

Arxayın oturma, köç vaxtıdır, qalx!
Sən bu çaş gözünlə özünə az bax!
Mənzilin çətindir, ayağın qabar,
Bəs bu iş nə olsun, de, ey sənətkar?
Ya çıx birdəfəlik söz meydanından,
Ya bağla qapını, gəlməsin zaman!
Söhbət ki qılıncı qınında saxlar,
Sən də xəlvətcə tut qınında qərar.
Boş səhifələrimi oldu həmdəmin?
Çoxmu susuz yerdə üzəcək gəmin?
Nizami, bu yolda Xızır kimi dur!
Hər bulaq başında söz çadırı qur!
Məcnun sevdasının sərçəşməsindən,
İç, doy sədəfdəki inci kimi sən.

DASTANIN BAŞLANGICI

Bu söz incisini düzən zaman mən
Belə daruşmuşdı bu nəqli deyən:
Ərəb torpağında bir kişi varmış,
Şöhrəti, hörməti aşib-daşarmış.
O imiş başçısı Amirilərin,
Abadmış torpağı olduğu yerin.
Yel kimi əsdikcə şöhrəti, şanı,
Ətilə yuyarmış Ərəbistanı.
İnsanlıq elmində bolmuş hünəri,
Heyrətə salarmış o, dünyaları.
Ondaymış ərəbin hər ixtiyarı,
Qaruna bənzərmiş dövləti, varı.
Fəqirlər, qonaqlar razıydı ondan,
Bəxti çıxmamışdı öz qabığından.
O, bir xəlifətək məşhur olsa da,
Övladsız, işqsız bir şamdı o da.
Sədəfdən daha çox oğul arardı,
Dənsiz sünbül kimi dən arzulardı.
Deyərdi, bəxt gəlib imdada çatsın,
Onun da ağacı bir budaq atsin.
Özü sərv kimi qopsa kökündən,
Başqa sərv boy atsin onun mülkündən.
Laçın qanad çalib gəlsə çaməna,
O sərv in yerində sərv görsün yənə.
Köhnə olmasa da, qoy sevä-sevä
Otursun bu təzə, kölgəli sərvə.
İnsan bu dünyada daimi yaşar
Yurdunda bir övlad qalsa yadigar.
Məcnunun atası bu xoş diləklə
Aclar doydurardı min bir köməklə.
Nəzirə bir oğul istərdi tez-gec,
Əkdüyü yasəmən göyərməzdi heç.

Gəzdiyi incidən tapmazdı əsər,
Yenə yaşadırdı onu ümidlər.
Bilməzdi bu nədir, bu nə hikmətdir?
Bu gec yaranmaq da bir məsləhətdir.
Cahanda məqsədə nail olmasan,
Bunda da sitr var, mənə var, inan!
Qarşıya çıxsan da hər yaxşı, hər pis,
İşin xeyrinədir, diqqət etsəniz.
Tapmaq istədiyən çox şeylər də var,
Onları tapmasan daha xoş olar!
Ürəkdən arzular keçsə də bir-bir,
Çoxunu gizləmək daha gözəldir.
"Olsun!", "Olsun!" deyir dünyada hər kəs,
Yoxdur məsləhəti bilən bir nəfəs.
Bu sirr in nə ilki, nə sonu vardır,
Qıfıl zənn etdiyən özü açardır.
Bədbəxt yaratmışdır insanı fələk,
Onu torpaq kimi sovrur külək.
Belə bir aləmi sadlıqla yaşat,
Ömrün arzusunu torpaqlara qat!
Övlad arzusuyla yanırıd qəlbi
Ləl üçün sıxılan bir mədən kimi.
Onun naləsini eşitdi Allah,
Ona da bir oğul verdi bir sabah.
O, nar kimi güllər, çiçək kimi şən,
Min dəfə gözəldi nardan və güldən.
Onda gövhər üzlü bir sifət vardı,
Gecə, o sifətdən gündüz olardı.
Ata baxan kimi oğlun üzünə,
Açdı xazinəni ellər üzünə.
Belindən gələnə görüb dünyada,
Gül kimi xəzinə payladı o da.

Bir müddət dayələr göz oldu buna,
 Süd verdi arəbin bu ilk oğluna.
 Zəmanə mehrəban dayələr kimi,
 Məhəbbət südüylə onu bəslədi.
 Onun dodağına hər damla süddən
 Bir vəfa kəlməsi yazıldı bilsən!
 Verilən mayadan körpəcik doydu,
 Köksünə bir dostluq ürəyi qoydu.
 Üzünə nil alıb çəkdiyə onun,
 Oxundu ona bir könüldən əfsun.
 Lalətək ağzını südlə islatdı,
 Səmən yarpağıtək südlə boy atdı.
 O, süd içindəki bala dönürdü,
 Sanasan beşikdə Ay görünürdü.
 Boy atıb, ikicə həftəyə doldu,
 Lap ondürdü gecəlik Ay kimi oldu.
 Bilindi ondakı hünərlə vüqar,
 Adını hünərli Qeys qoydular.
 Güldü bir yaşında gözəl camalı,
 Camala can verdi onun kamalı.
 Suvarı körpəni eşqin əlləri,
 Üzündə parladı sevda gövhəri.
 Şadlıqla iki-üç yaşına çatdı,
 Öz könül bağında azad boy atdı.
 O, yetişən kimi yeddi yaşına
 Düzüldü bənövşə, lalə başına.
 Böyüyüb on yaşa çatandan bəri
 Oldu gözəlliyi dillər azbəri.
 Kim onun üzünü görsə uzaqdan,
 Ona can sağlığı dilərdi Haqdan.
 Atası gördükdə gülüb sevindi,
 Məktəbə yolladı oğlunu indi.
 Bilikli alimdən istədi kömək,
 Ona gecə-gündüz sərf etsin əmək.
 Ona yoldaş oldu bir bölük uşaq,
 Sən bir onlardakı saadətə bax!

Hər uşaqda qorxu və ümid vardı,
 Dərsinə, elminə can yandırardı.
 Xırda oğlanlarla qızlar yanaşı,
 Hamısı olmuşdu sıra yoldaşı.
 Hərəsi bir yerdən, bir qəbilədən,
 Bu ədəb evində öyrənirdi fənn.
 Qeysin elm işində vardı hünəri,
 Dodağı saçardı söz inciləri.
 Orada bakirə bir inci vardı,
 Sırada Qeys ilə bir oturardı.
 Hələ saf qalmışdı o gözəl dilbər,
 Kamalı olmuşdu dillərdə əzbər.
 Camalı Ay kimi, süd işıqlıydı,
 Boyu sərv kimi yaraşıqlıydı.
 Qəmzə xəncərini çəksəydi əgər,
 Mın sına deşərdi o nazlı dilbər.
 Ahu gözlərini süzsəydi bir an,
 Yanıb məhv olardı bütün bir cahan.
 Ərəb Ayı kimi sifəti vardı,
 Əcəm türkü kimi könül ovlardı.
 Saçları gecəydi, camalı bir bağ,
 Sanki qara qarğa tutmuşdu çıraq.
 Lələ bəzənmişdi püstəcik ağzı,
 Şəkər dodaqlıydı o ellər qızı.
 Nə qədər istəsən şəkər qırardı,
 Yalnız şəkər deyil, ləşkər qırardı.
 Qoynunda bəslərdi qızı gözəllər,
 Sevərdi, oxşardı onu ağ əllər.
 Dünyanın həyalı bir dilbəriydi,
 Gənclik dastanının şah əsəriydi.
 Onun mirvarisi – alın təriydi,
 Boyun həmayili – hörükləriydi.
 Ənliyi anadangəlmə qırmızı,
 Sürməni neylərdi o ellər qızı?
 Öpərdi xalını qara telləri,
 Zülfünə bağlıydı camal gövhəri.

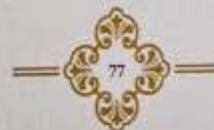

Bir ona düşmüşdü hamının meyli,
Zülfü də "leyl" idi, adı da Leyli.
Qeys onu gördükdə heyətdə qaldı,
Ona könül verdi, könlünü aldı.
Qeysin bu sevgisi qızı oynatdı,
Könüldən-könülə sevgi boy atdı.
İçdilər ilk eşqin piyaləsini,
İki can bir qəlbın duydu səsinə.
Birinci bədənin yaman zəhmi var,
İlk dəfə yıxılan çox bərk yıxılar.
Onları məst etdi ilk eşqin dadı,
Onları bir yerə sevda bağladı.
Bu ona can verib meylini saldı,
Qəlbini ovladı, can isə qaldı.
O bunun üzünə nəzər salaraq,
Quruca könlünü vermişdi ancaq.
Yoldaşlar elm alıb, dərs oxuyurdu,
Onlar da eşq adlı elmi duyurdu.
Yoldaşlar lüğətdən söz axtarardı,
Onların başqa bir lüğəti vardı.
Yoldaşlar deyirdi addan, sifətdən,
Onlar da eşq adlı bir sərgüzeştdən.
Yoldaşlar elm üçün kitab açardı,
Onlar da eşqdən söhbət açardı.
Hesab öyrəndikcə hər oğlan, hər qız,
Onlar özlərini sayırdı yalnız.

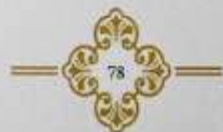

LEYLİ İLƏ MƏCNUNUN SEVİŞMƏSİ

Hər gün parladıqca sübhün güzgüsü,
Doğardı Şərqi də Yusif üzlüsü.
Öz reyhan köksünə turuncu fələk
Qızıl bir turuncu verirdi bəzək.
Leyli də bəhs edib turunc fələklə,
Turunc cənəsini alardı ələ.
Turuncu gördükcə xalq o nigarı,
Açıldı eşqinin yetmişmiş narı.
O təzə turunca baxdığı zaman
Turuncu əlini kəsərdi insan.
Qeys onun turunca bənzer üzündən
Sarılib narınca dönmüşdü bilən.
Narınca turuncun ətri dünyada
Dostlar damağını gətirdi dada.
Beləcə bir müddət gəlib dolandı,
Bu iki nəzənin odlara yandı.
Çəkib qılıncını zalım məhəbbət,
Bu gənc ürəkləri eylədi qarət.
Ürək əvəzində qəm verdi yalnız,
Ürəklə səbri də apardı vaxtsız.
Onlar bir-birinə könül verdilər,
Tezəcə dildən-dilə düşdü bu xəbər.
Hər yandan yırtıldı bu gizli pərdə,
Bu sirt əzbər oldu bütün dillərdə.
Bu qəmli dastanın sərgüzeştdən
Hər ağız bir parça deyirdi bəzən.
Aşıqlar çalışıb, çox əlləşdilər
Ki, aləm tutmasın bu sirdən xəbər.
Lakin bağlansa da ətir şüşəsi,
Yenə duyulacaq xoş rəyihəsi.

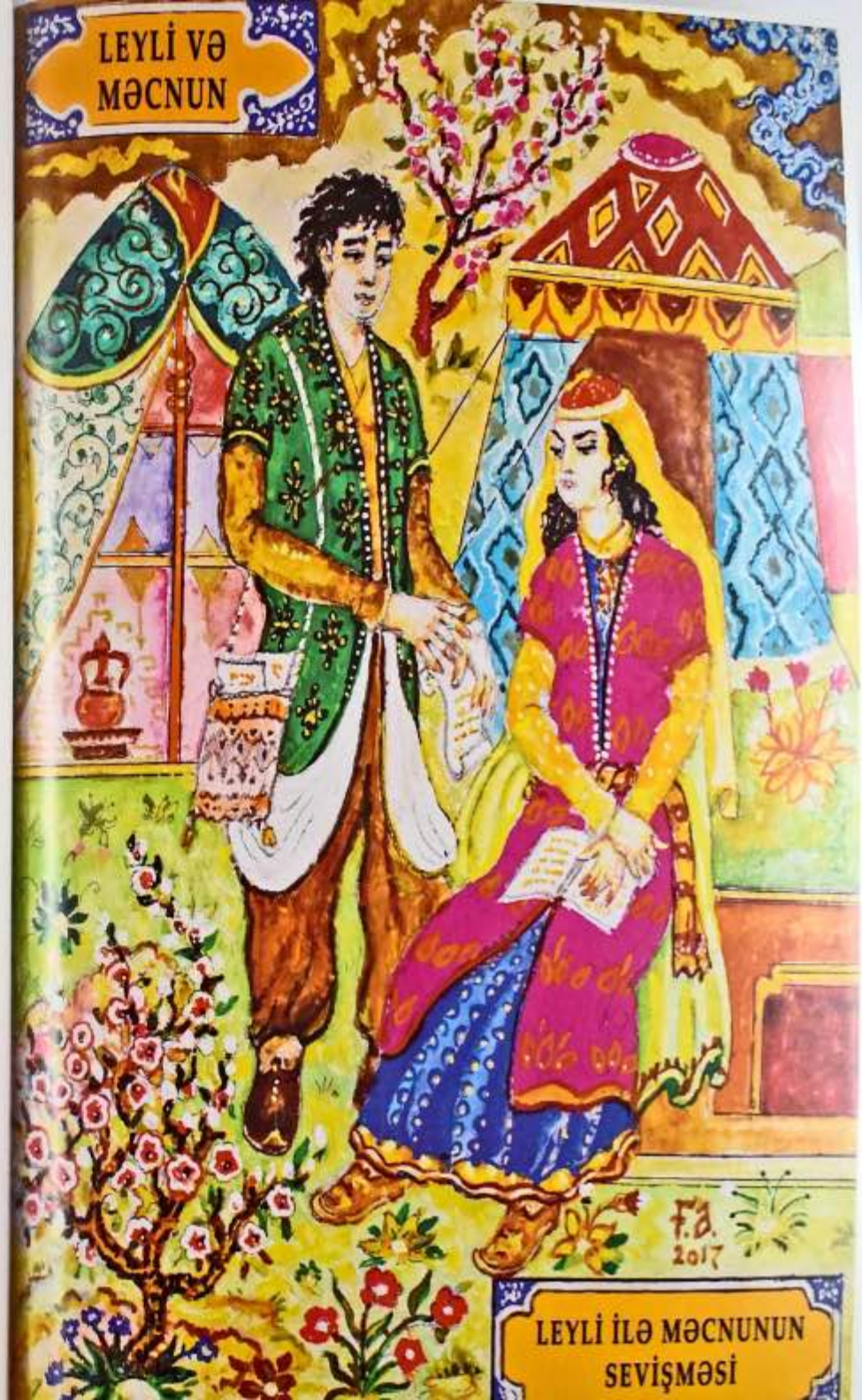
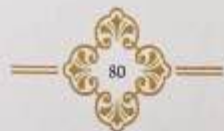
Eşqə məhrəm olan ruzgar qəflətən
 Götürdü pərdəni eşqin üzündən.
 Xeyli səy elədi oğlan da, qız da
 Bu sirr dolaşmasın dildə, ağızda.
 Bu səyin olmadı faydası bir az,
 Günəşi palçıqla qapamaq olmaz.
 Göz qəmzə oxunu atsa, aşikar,
 Bu sirri pərdəylə örtməkmi olar?
 Zülfü min halqalı zəncirsə əgər,
 Könül vurulmaqdan başqa nə edər?
 Sonra gələcəkçin sözləşirdilər,
 Bəzən oğrun-oğrun gözləşirdilər.
 Aşiqlik olalı Qeysin niyazi,
 Eşqin kəməndinə keçdi boğazı.
 Bir qəlb ovçusuydu Qeysin nigarı,
 Uçub dağılmışdı səbri, qərarı.
 Bəzən ortalıqda olsa da söhbət,
 Yaxırdı qəlbini yenə də möhnət.
 Bir gün dərd əlindən yoruldu ürək,
 Tuluqlar yırtıldı, yıxıldı eşşək.
 Eşqdən xəbərsiz adamlar ki var,
 Onu "Məcnun" deyə çağırırdılar.
 Biçarə Qeys də ələcsiz qaldı,
 Bu "Məcnun" sözünü üstünə aldı.
 O qədər artdı ki, tənə yarası,
 Gizləndi dəlidən o ay parası.
 O qədər it kimi hürdü avamlar,
 Çəməndən ayrıldı o ahu nigar.
 Hicrana dözmədi Leylinin qəlbi,
 Axdı göz yaşları incilər kimi.
 Məcnun görmədikdə Leylini bəzən,
 Bir sel axırdı hər kirpiyindən.
 Gözündə qəm yaşı, ürəyində qəm,
 Küçəni, bazarı gəzərdi sərsəm.

Ürək parçalardı onun nəğməsi,
 Aşıqlar səsiydi Məcnunun səsi.
 Gəzəndə, ardınca bağırırdılar,
 – Məcnun! Məcnun! – deyə çağırırdılar.
 O da bu tənədən qəmlər yeyərək
 Pərişan gəzərdi divanələrtək.
 O, eşşək sürürdü zəif boyunla,
 Eşşəyi də getdi, ip də onunla.
 Öz qəlbini bölüb, bənzətdi nara
 Ki, Leyli söyləsin: "Ey qəlbi para".
 Çalışdı sirrini bilməsin ellər,
 Lakin qəlb oduna kim dözə bilər?
 Beyninə sıçradı qəlbinin qanı,
 Aşiqin dərdini üzündən tanı.
 O, yar dərdindəydi, ondan yar uzaq,
 O, qəm içindəydi, qəmküsar uzaq.
 Gözünə şam kimi yuxu gəlməzdi,
 Gecə də, gündüz də o dincəlməzdi.
 Üzürdü canını bu bəla, bu qəm,
 Nə bir can dərmanı, nə də bir məlhəm!
 Umudla qəsd edir o öz canına,
 Başını çırpardı yar eyvanına.
 Səhər ayaqyalın, başaçıq, yalnız,
 Çöllərə qaçardı o vaxtli-vaxtsiz.
 O, yarı quluydu, yarsa zindənda,
 Bir qəlb döyünürdü o iki canda.
 Dilində hər gecə hicran qəzəli,
 Pünhan axtarardı nazlı gözəli.
 Onun qapısını öpüb hər gecə,
 Yenə qayırdardı ordan gizlicə.
 Gedəndə yel kimi əsərdi o, bil,
 Geri qayıtması çəkərdi bir il.
 Gedən baş quşu da vurub ötərdi,
 Gələn baş yolunda tikan bitərdi.

Gedən baş sellərə bənzəri vardı,
Gələn baş yolları çuxur olardı.
Gəzərdi canarı ayağı qabar,
Elə bil altında yorğa bir at var.
Evinə dönəndə deyirdi ürək:
– Qarşımda quyu var, arxamda külək.
Bəxt əl uzatsaydı ona bir yerdə,
O öz yuvasına dönməzdi bir də.

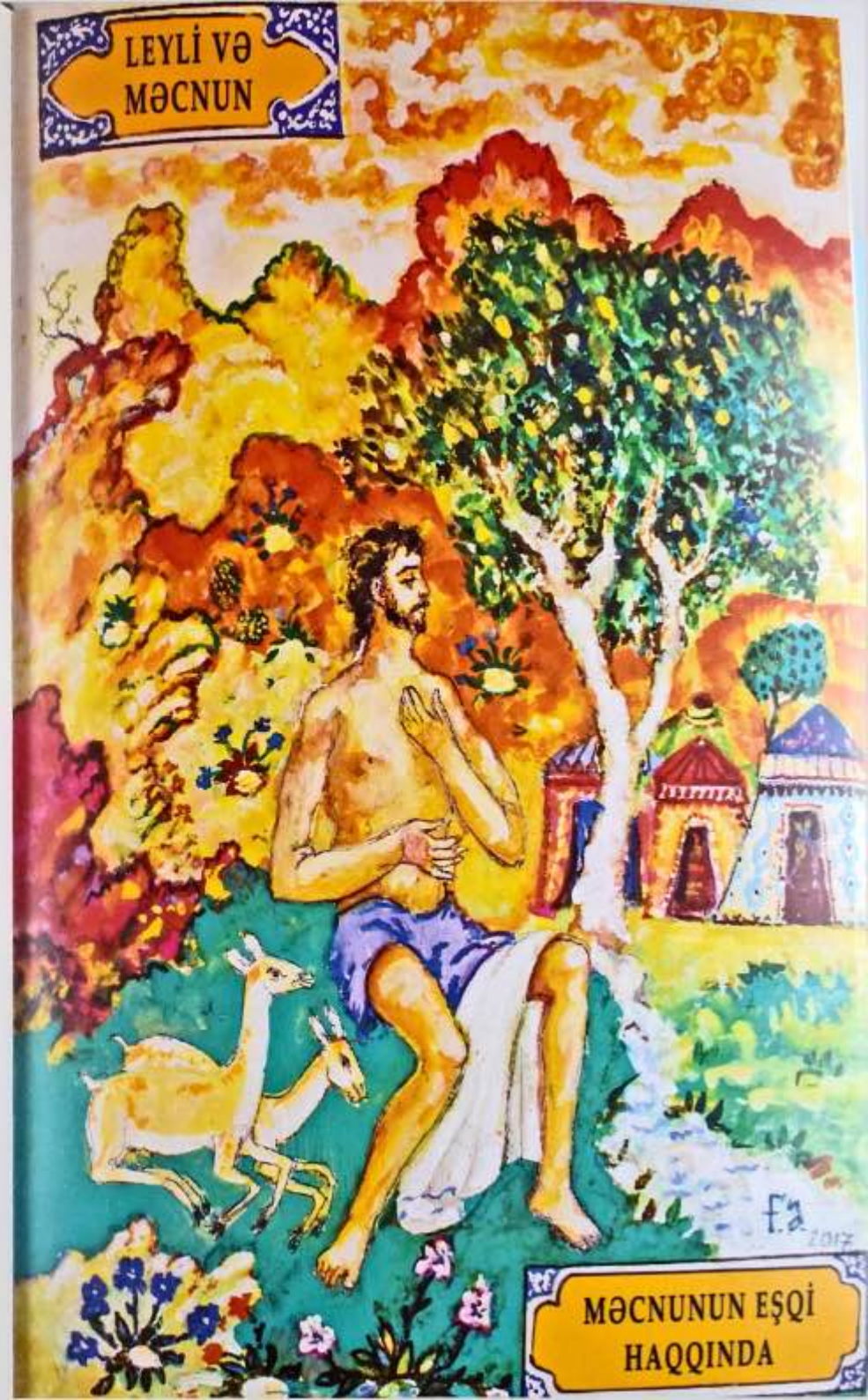

LEYLİ İLƏ MƏCNUNUN
SEVIŞMƏSİ

MƏCNUNUN EŞQİ HAQQINDA

Yuxusuz gözlərin taxtına sultan,
Matəm ordusuna sərkərdə olan,
Sevda yollarının o yalnız səsi,
Aşıqlar mülkünün qəm divanəsi,
Fəryada, naləyə, bələyə məftun,
Bağdad ellərinin qanunu – Məcnun,
O qəm dovulunun təbil sahibi,
Hicran kilsəsinin sevda rahibi,
O aşkar gəzən div, o gizli cadu,
Şeyda aşıqların şeyda Harutu,
Bir Keyxosrov olan o tacsız-taxtsiz,
O yüz min bədbəxti düşünən baxtsiz,
Qarışqa selinə köməkçi duran,
Taxtını ahular belində quran,
Sizli qələləri fəth edən hünər,
Sahibsiz yerlərə o keşikçi ar.
Qəlbi dəniz kimi daima daşqın,
O məcnun könüllü, sevdalı şaşqın
İki-üç aşıqa olmuşdu həmdəm,
Onların qəlbində bir bəla, bir qəm.
Sevda yuxusundan qalxıb hər səhər
Leylini görməyə bir gedərdilər.
Məcnunun dilində əzbərdi Leyli,
Başqa heç bir sözə düşməzdi meyli.
Yanında özgə bir ad çəkən olsa,
Onu dinləməzdi, dinməzdi əsla.
Gedib Leyligilin qəbiləsinə
Yurd olan Nəcd adlı dağ sinəsinə,
Məcnun ah çəkərdi, ağları zar-zar,
O dağda tutardı daima qərar.
Yıxılıb durardı sərxoşlar kimi,
Əl çalıb oynardı dərdi var kimi.
Ürək yandırardı zəngülələri,
Qaçardı gah geri, gah da irəli.
Birdən ağlar gözdə coşardı dərdi,
O, səbə yelinə xitab edərdi:
– Oyan, tezdən oyan, səbə yeli, sən!

Get asıl Leylinin ipək telindən!
 Söylə ki: "Eşqindən məhv olan yazıq
 Sənin yollarına döşənmiş artıq.
 Alır sorağını səba yelindən,
 O, daşa, torpağa dərd açır bəzən.
 Qoy əssin qapından bir elçi ruzgar,
 Bir ovuc torpaq ver ona yadigar.
 Səninçin yel kimi əsməyan bir kas,
 İnan ki, bir ovuc torpağa dəyməz.
 Kim ki əsirgədi canını səndən,
 Can versə yaxşıdır dərddən, qüssədən.
 Sənin eşq oduna düşməsəydi can,
 Məni aparardı qəm seli çoxdan.
 Bir də gözlərimdən axmasaydı sel,
 Qəlbim qəm odundan yanardı tel-tel.
 Dünyalar gözəli Günəş də, inan,
 Alışıb odlanır mənim ahımdan.
 Qəlbimin şamısan! Bir düşün məni,
 Yaxma eşq oduna öz pərvanəni.
 Dağıtmış yuxumu sehirlə gözün
 Ki, yansın ciyərim, kababa dönsün.
 Dərdindən, qəmindən zövq alıram mən,
 Bil ki, dərmanım da, dərdim də sənə!
 Baldır dodaqların, bacarsan əgər,
 Ondan aşiqə də bir az pay göndər.
 Qoyma ki, ürəyim pərişan olsun,
 O bal dərdlərimə bir dərman olsun!
 Gözmü dəydi bizə? Nə oldu ki, mən
 Düşdüm birdən-birə sənin gözündən?
 Yaşın yaman gözə gəlmişəm ki, mən,
 Çıxdı sənin kimi qismət əlimdən.
 Dünyada çox ləziz, şirin meyvələr
 Pis gözə uğrasa torpağa düşər.
 Zəmanə barmaqla göstərdi bizi,
 Bu yara öldürər hər ikimizi.
 Yadlardan yetməsin deyə bədnəzər
 Üzün dövrəsinə nil də çəkərlər.
 Küsufün gözündən Günəş qorxaraq,
 Üzünə salmışdır qara bir duvaq.
 Xəzinə üstünü örtməsə əgər,
 Onu bu insanlar tez qarət edər".

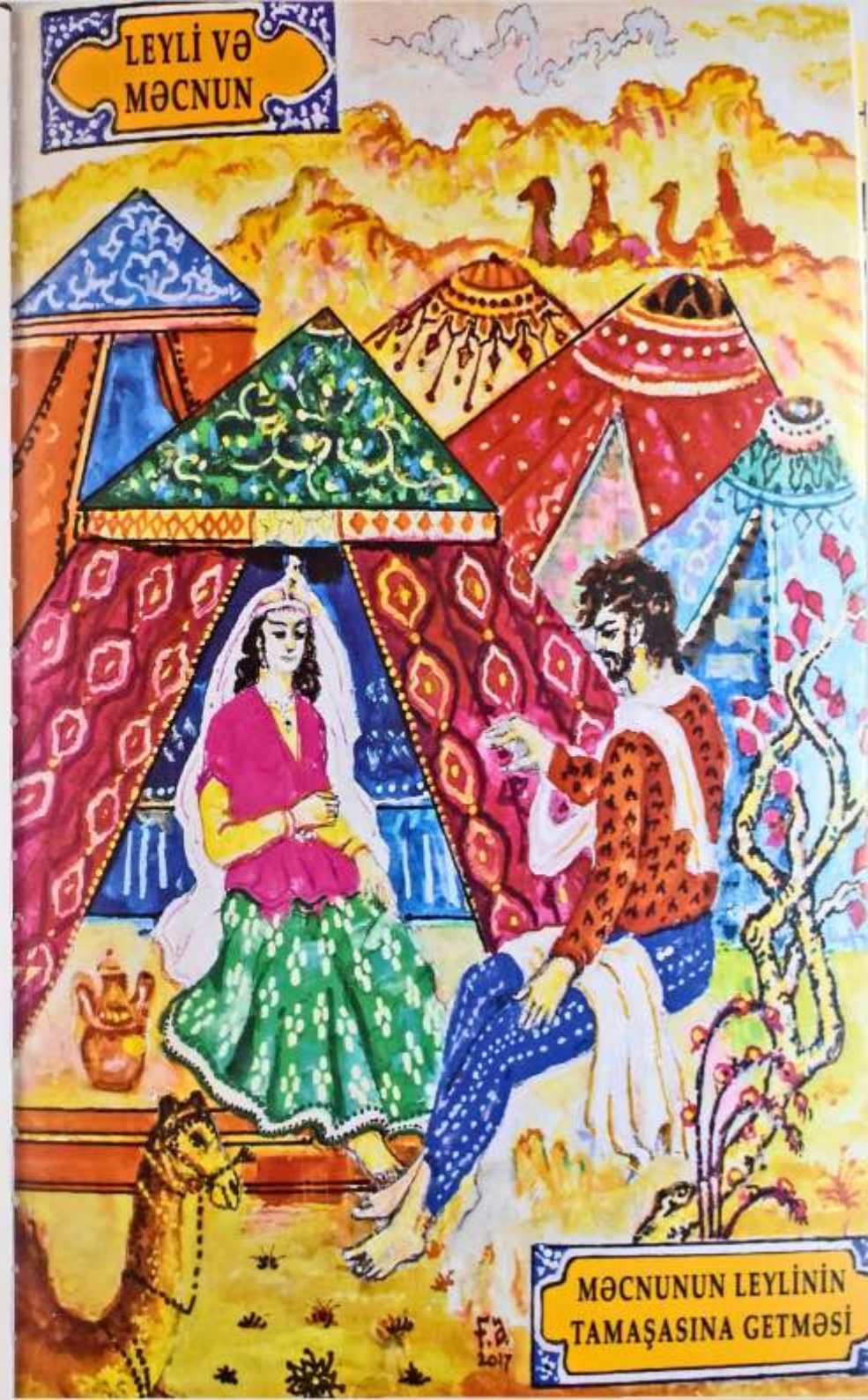
LEYLİ VƏ MƏCNUN

MƏCNUNUN EŞQİ
HAQQINDA

MƏCNUNUN LEYLİNİN
TAMAŞASINA GETMƏSİ

İpək paltarını geydi asiman
Göy öz sırğasını taxdığı zaman.
Ulduzlar civətək səpələndilər,
Şəfəqdə qalmadı onlardan əsər.
Qəlbi civə kimi dağınıq Məcnun
İki-üç dostuyla yaralı, məhzun,
Şərqlər deyərək yola düzəldi,
Qaçaraq Leylinin yurduna gəldi.
Səbir köynəyini parçalayaraq
Canan yollarında inlədi ancaq.
Könül xırmanını dolaşib yalnız,
Təsəlli gəzirdi o Məcnun baxtsiz.
Oxuya-oxuya o, sərxoşlartək
Döyürdü başına, üzünə bərk-bərk.
Qüvvədən düşmüşdü o taleyikəm,
Yarın çadırına yetişdi sərsəm...
Ərəb adətiylə oturub o qız
Çadırdə yollara baxırdı yalnız.
Leyli bir ah çəkdi görüb Məcnunu,
Məcnun da fəryadla səslədi onu.
Leyli ulduz kimi çadırdə təkdi,
Məcnun sanki pərdə tutan fələkdi.
Leyli duvağını üzündən açdı,
Məcnun gileylənib dərdədən söz açdı.
Leyli çəng tutmuşdu bağı başında,
Məcnun rübab kimi əli qaşında.
Leyli səhər kimi işıqlanurdi,
Məcnun da şam kimi qəmədən yanurdi.
Leyli bağ içində gözəl bir bağdı,
Məcnun dağ üstündə böyük bir dağdı.
Leyli yaranmışdı Ay kimi parlaq,
Məcnun ipək kimi qaraydı ancaq.

Leyli gül saçdı ağaclara, bax,
Məcnun dürr səpirdi şabaş olaraq.
Leylini sormayın, pəriydi o can,
Məcnun bir od idi, nə deyim ondan?
Leyli – qış görməmiş yasəmən kimi,
Məcnun – xazan vurmuş bir çəmən kimi.
Leyli parlayırdı sübhün qızıtək,
Məcnun da söniürdü dan ulduzutək.
Leyli dağıtmışdı saçını nazla,
Məcnun qul olmuşdu min iltimasla.
Leyli can bəsləyən şərbət içirdi,
Məcnun yaxa yırtıb, candan keçirdi.
Leyli toxuyurdu qəlbində ipək,
Məcnun alışdı bir üzərliktək.
Leyli boy atırdı qızılgül kimi,
Məcnun ağlayırdı bir bülbül kimi.
Leyli keçirdikcə zülfü şənədən,
Məcnunun göz yaşı axırdı dən-dən.
Leylinin əlində müşkin piyalə,
Məcnun mey ətriylə dalmış xəyalə.
Bunu əyləndirir canan səfəsi,
Ona xoş gəlirdi aşiq vəfəsi.
Onları görməsin, deyərək, ağyar,
Qəribtək uzaqdan baxışdırlar.
Bunu da çox gördü onlara zaman,
Quru bir baxış da çıxdı ortadan.

MƏCNUNUN ATASININ LEYLİYƏ ELÇİ GETMƏSİ

Elə ki yar yolu bağlandı bir gün,
Arxın körpüsünü kəsdilər bütün.
Məcnun ağlayırdı qəlbində hicran,
Gözünü yummazdı gecələr bir an.
Başından aşdıqca ayrılıq dərdi,
Dilində nəğmələr Nəcdə gedərdi.
Dalınca qaçardı iki-üç nəfər,
Başaçıq gözərdi o divanələr.
Sevda xəstəsiydi bu aşiq artıq,
Dillər dastanıydı bu rüsvayçılıq.
Şikayət eylərdi qohumlar ondan,
Atası qalmışdı bu dərdə heyran.
Nəsihət verdilər, əməl etmədi,
Əfsanə dedilər, o eşitmədi.
Nəsihət versə də çoxlu mənfəət,
Eşqin meydanında nədir nəsihət?
Zavallı atası gətirməyib tab,
Oğlunun dərdiylə çəkirdi əzab.
Bütün nazlar ilə oynardı, yenə
Bir çarə tapmazdı onun dərdinə.
Bu sirri dostlardan o aldı xəbər,
Dostlar bu mətləbi şərh eylədilər:
"Bir qız həsrətidir bu dərd, bu nəva,
Eşqdən gəlmişdir başına hava".
Ata bu sözlərdən çıxardı qərar,
Dedi: "Gül üzündən silinsin qübar.
O dünya gözəli, dürrü gətirək,
Başının tacına nəqş edəm görək.
O gözəl zinəti yüz calalla mən
Alım öz oğluma o qəbilədən".

Bütün ağsaqqallar danışdı bir-bir,
 Bu oldu məsləhət, bu oldu tədbir:
 "O gözəl tayfanın incisini biz
 Bizim bu gövhərə tay etməliyiz".
 Bu oldu tayfanın verdiyi qərar:
 Səfər paltarında yola çıxırlar.
 Rəziləşməyə kəsilsin kəbin,
 Bəlkə bu divanə o Aya yetsin.
 Elə ki səsləndi bu şadlıq zəngi,
 Açıldı gül kimi atanın rəngi,
 Ata dinlədikcə bu məsləhəti
 Dağıldı qəlbindən qəmi, möhnəti.
 Böyük bir dəstəylə qalxıb o zaman
 Səfər tədarükü gördü hər yandan.
 Tamam hazırlaşdı, düzəlişdilər,
 Böyük bir calalla yola düşdülər.
 Çatdı Leylilə gedən elçilər,
 Böyükdən-kiciyə yetdi bu xəbər.
 Hər elin, obanın öz adəti var,
 Qonaq gəlir deyə, yola çıxdılar.
 Hörmət ayağında durdular möhkəm,
 Bütün hədiyyələr verildi o dəm.
 Baxıb başçısına amirilərin,
 Dedilər: "Gəlməkdən nədir məqsədin?
 Danış istəyini, hazırıq biz də
 Can-başla dayanaq xidmətinizdə!"
 Dedi ki: "Məqsədim qohum olmaqdır,
 İki gənc gözüne işıq salmaqdır.
 Qızın atasına üz döndərərək:
 – Qoy birləşsin, – dedi, – bu iki ürək.
 Bil ki, məhəbbətlə, kəbinlə səndən
 Qızını oğluma istəyirəm mən.
 Qumlarda doğulmuş, ciyəri təşnə
 Gözünü dikmişdir sənin çeşməyə.
 Sərin bulaqlardan kim içsə bir az,
 Bir də susuzluqdan ürəyi yanmaz.

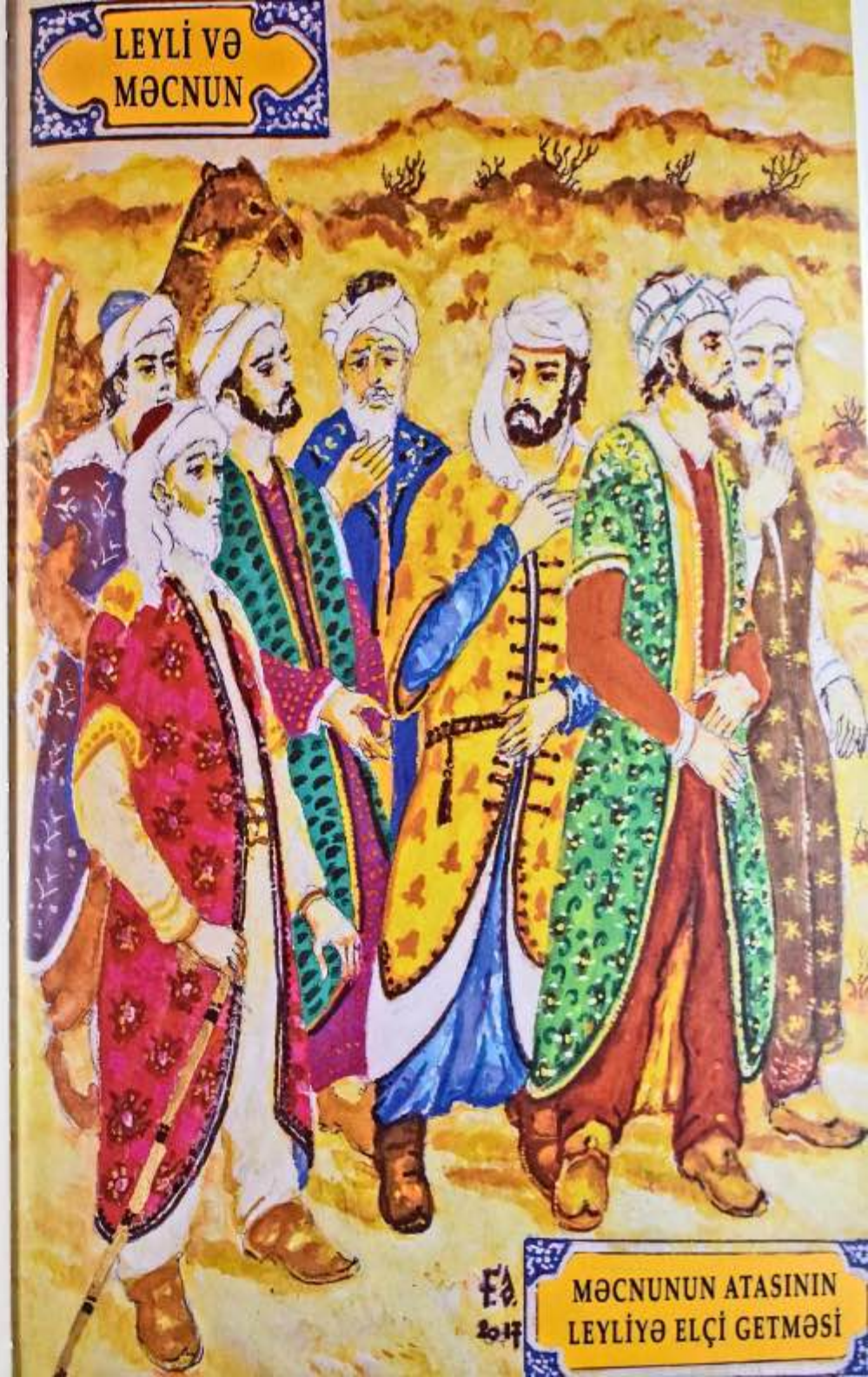
Qapına gəlmişəm bu məqsədlə mən,
 Xələt çəkmişəm dediklərimdən.
 Sən özün bilirsən, bilir bu aləm,
 Zamanın ən məşhur adamı mənəm.
 Mənim xəzinəm də, calalım da var,
 Dosta, düşməyə də qüdrətim çatar.
 Ağlın başındasa, mətəhunu sat!
 Almağa gəlmişəm, sən də əl uzat!
 Nə qədər olsa da onun qiyməti
 Almağa hazırım mən o zinəti.
 Sən onu satmağa vergilən qərar,
 Dünyada hər şeyin öz bazarı var".
 Dinləyib, dinləyib bu iltiması,
 Belə cavab verdi qızın atası:
 "Baş tutan deyildir sənin diləyin,
 Başqadır qərarı, hökmü fələyin.
 Şirin bir dil ilə danışsan da sən,
 Əyləşə bilmərəm o ataşla mən.
 Bir dostluq olsa da bu xeyir işdə,
 Mən ədavət olar bu tərəfişdə.
 Nə yaman ərköyün böyümüş oğlun,
 Özbaşına gəzir, muğayət olun.
 Dalınca "divanə" söyləyir hər kəs,
 Bizə divanələr tay ola bilməz.
 Əvvəl dua et ki, gəlsin ağıla,
 Sonra məhəbbətdən başla nağıla.
 Hələ düzülməmiş sizin o gövhər,
 Bu sevdə söhbəti verməz bir səmər.
 İllətli gövhəri almaz ki, heç kəs,
 Eyibli gövhərlər sapa düzülməz.
 Gözdən kirpik çəkir bizim ərəblər,
 Gülərlər üstümə, dil versəm ağər.
 Bir də bu mətləbdən, gəl, danışma heç,
 Söhbəti qurtaraq, bu işdən vaz keç!"
 Onu amirilər sakit dinlədi,
 Atanın qəlbində kaman inlədi..

Qayıtmaqdan başqa bir əlacı var?
Pərişan olaraq çəkildi onlar.
O yol yorğunları, dil incikləri
Dərdin dəryasına batandan bəri,
"Bu dərdə bir dərman axtaraq", - deyə
Əlac gətirdilər o divanaya.
Nəsihət dilinə keçdi hər nəfər,
Ancaq od üstünə tikan səpdilər.
"O ruh ovçusundan daha da xumar,
Burda ruh bəsləyən gözəlimiz var.
Bax yaqut dodaqlı, inci buxaqlı,
Ruha ətir saçan, lələ yanaqlı
Gözəllər Aydan da çox işıqlıdır,
Onlar ilk bahardan yaraşıqlıdır.
Qarşında yüz tanış ola-ola, sən
Nədən yad qızına könül verirən?
Gəl bu gözəllərə, cananlara bax,
Səninçin nazəndə bir sənəm alağ.
Oxşasın könlünü o nazlı nigar,
Şəkərə süd kimi uyuşsun o yar.
Canından deyildir, unut Leylini,
Bir də o dilbərə salma meylini".

LEYLİ VƏ MƏCNUN

MƏCNUNUN ATASININ
LEYLİYƏ ELÇİ GETMƏSİ

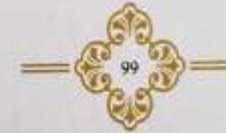
LEYLİNİN EŞQİ İLƏ MƏCNUNUN AĞLAYIB-SIZLAMASI

Məcnun qohumların yalvarışından
İnciyib daha da oldu pərişan.
Cırdı köynəyini, lüt qaldı bədən,
Dedi ki: "Ölmüşə nə lazım kəfən?
Bu iki aləmə sığmayan bir kəs
Bir can köynəyinə yerləşə bilməz".
Əzraçun Vamiqtək düşmüşdü dərda,
Gah dağda yaşardı, gah da çöllərdə.
O, evdən türk kimi çıxaraq yenə
Düşdü köçərilik düşərgəsinə.
Geymini yırtaraq tikdi bir kəfən,
Qınb zəncirini çıxdı məhbəsdən.
Döşədək cırlmış halda ətəyi,
Uzaqda gəzirdi qəriblər kimi.
Canına qəsd etmək xəyalı vardı,
O, yalnız oturub, yalnız durardı.
Dələtək hər evə yaxın gedərdi,
"Leyli! Leyli!" deyib xitab edərdi.
Ah! O ayaqyalın, bir də başaçıq,
Mələmət yurduna düşmüşdü yazıq.
İstər pislik olsun, istər yaxşılıq,
Yamanı yaxşidan seçməzdi artıq.
Yəmən ulduzunun xəyalilə tək
Nəğmələr deyərdi inildəyərək.
Beytlər axdıqca onun dilindən,
Yadında saxlardı hər gəlib-gedən.
Hamı bu matəmə olmuşdu heyran,
Görənlər ağlardı bu hala candan.
O da xəbərsizdi görün gözlərdən,
Dalınca söylənən acı sözlərdən.
Həyat dəftərindən silmişdi eybi,
Yaşardı nə ölü, nə diri kimi.

Qəlbini başında bir sevdə daşı,
Olmuşdu xar kimi daşın sirdaşı.
Altı daş, üstü daş, o əzilərək,
Bədəni bir xalta dönmüşdü, gerçək.
Şam kimi keçinib, o qaralmışdı,
Quş kimi tayından ayrı qalmışdı.
Qəlbini başında çal-çarpaz dağlar,
Üzünü örtmüşdü tozlar, torpaqlar.
Ələmi, qüssəsi başdan aşaraq,
İnsan məclisindən uzaqlaşaraq.
Ah çəkib ağladı: "Əlacım nədir?"
Dedi: "Könül mülkü bir viranədir.
Avara düşmüşəm xanımınmdan,
Məskənim olmuşdur qumlu biyaban.
Nə öz qapımıza gedir bu yollar,
Nə də yar yurduna bir ciğirim var.
Həyəmin şüşəsi, adımın camı
Sındı daş üstündə, eşitdi hamı.
Ah, səadət təblim gedəli bada
Köç təbli çalırım artıq dünyada.
Gah mənə "bir sərxoş" deyir bu yerlər,
Gah da "bir bütperəst aşiq" deyirlər.
Elə zənn etmə ki, bir bütperəstəm,
Mən torpaqla deyil, gül ilə məstəm.
Olmuşam o türkö çolaq bir şikar,
Oxuna hədəfəm açıq, aşikar.
O yarın quludur bütün varlığım,
Ona can verməkdir bəxtiyarlığım.
Mənə sərxoş desə, neyləməliyəm?
Dəli də söyləsə, yaqın, dəliyəm!
Madam ki, dəliyəm, sərxoşluğum var,
Dəliddən, sərxoşdan ağıl ummazlar.
Elə bir divanə deyiləm ki, mən
Bir də azad olam zəncirlərimdən?
Suyum bərk bulanmış, bir də durulmaz,
Mənim viran könlüm heç abad olmaz.

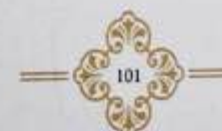
Kaş ki dəli bir yel əssin bir kərə,
Sovursun gül kimi məni göylərə.
Yaxud da şiddətlə ildırım çaxsın,
Evimi, canımı yandırıb-yaxsın.
Odlara salsaydı məni bir insan,
Yanan varlığımdan qalmazdı nişan.
Bir nəhəng ağzına atılsaydım mən,
Dünya qurtarardı xələtimdən.
Bəd övlad yaratdı məni zamanə,
Evdə div oluram, çöldə divanə.
Baxdıqca xar olur qohum-qardaşlar,
Adımdan utanır yaxın yoldaşlar.
Xəstəyəm, qanımı tökün o cəllad
Öz kefində gəzir qisasdan azad.
Of! Salamət qalın, can sirdaşlarım!
Məclis yoldaşlarım, söz yoldaşlarım!
O şərab şüşəsi əlimdən düşdü,
Sınıb parçalandı, yadlar gülüşdü.
Yolumda şüşələr qırılsa da, bax,
Onları, göz yaşım seltək coşaraq,
Yudu ki, o şüşə qırıntıları
Dostlar ayağına batmasın bari.
Ey mənim dərdimi anlamayanlar,
Yolumdan çəkilin, nə işiniz var?
Özümdə deyiləm... Məni anmayın,
İtkin bir insanam, mənə yanmayın.
Bəsdir bu zülmünüz, halıma baxın,
Məni öz dərdimlə azad buraxın!
Qovmayın məni siz ana vətəndən,
Onsuz da qaçmağa atlanmışam mən.
Təqətdən düşmüşəm, əlacım nədir?
Canan! Əlimdən tut, can viranədir!
Sənə könül verən xəstəyəm, ey yar!
Uğrunda ölməyim daha xoş olar.
Bir salam lütf elə, durult suyumu,
Bircə sifarişlə oxşa ruhumu.

Divana bir mənəm, gizli deyildir,
 Bəs sənin boynunda nədir o zəncir?
 Canan! O zənciri salma boynuna,
 Qoy mən zəncirlənəm, layiqəm buna.
 Uçurdu könlümü zülfünün bağı,
 Kim öyrətdi sənə bu ev yıxmağı?
 Könlül ovçusudur o qara saçlar,
 Oğrudur saçların, kordur ruzigar...
 Ey mənim diləyim, ağızımda dilim!
 Əl ver, bu quyudan çıxım, sevgilim!
 Ya əlimdən yapış, sevimli canan,
 Ya da ki qoy öpüm ayaqlarımdan.
 Bir kömək əli ver, işsiz oturma!
 Əllərin qoynunda bir күncdə durma!
 Nədən mənə qarşı mərhəmətsizsən?
 Bəs "İrhəm-türhəm"i oxumadın sən?
 Dərdlərdən, qəmlərdən azad bir ürək
 Özgənin dərdini hardan biləcəkdir?
 Toxun ac olandan nə xəbəri var?
 Verdiyi çörəyi xırdaca doğrar!
 Əlini vürməyə o da bir nəfər,
 Odun istisini necə hiss edər?
 Sevgilim! İnsanq ikimiz də, bax:
 Mən tikan koluyam, sən şümşad budaq.
 Qızılı zırmıxdan seçərək, tanı,
 Onun bir misqalı, bunun batmanı.
 Hardasan, ey mənim dərdimə dərman?
 Nə üçün can almaq xəyalındasan?
 Şikəstə könlümün nədir pənahı?
 Səni sevmək midir onun günahı?
 Nolar bir gecəlik bizə gələndə?
 Bir dəfə yanıb, savab et sən də.
 Gəl inad eyləmə, boyun ol buna,
 Bu işin babalı mənim boynuma.
 Bu dərdli aşiqin günahı çoxdur,
 Sənin ki lütfün var, qorxusu yoxdur.

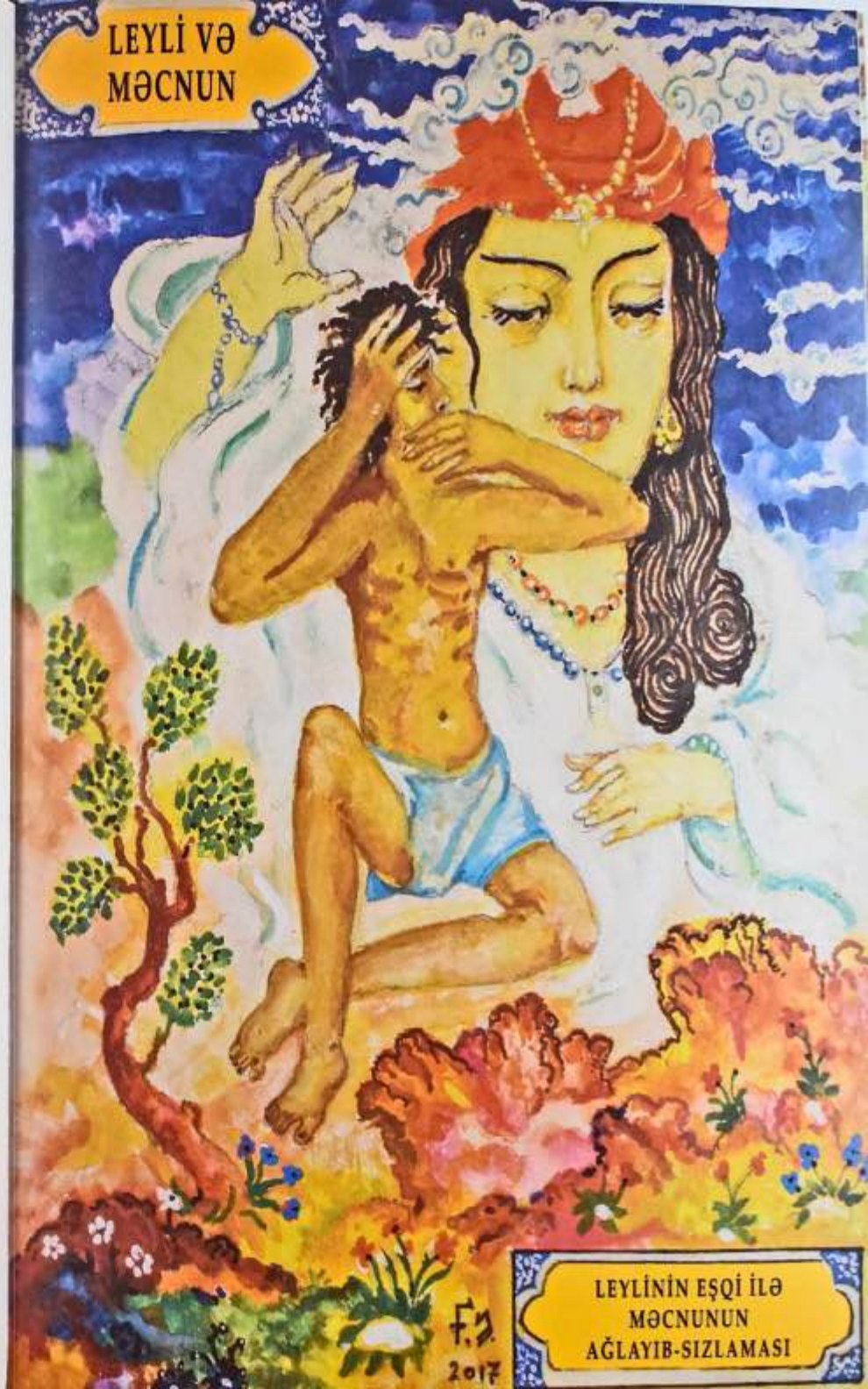
Qəzəbin yandırır qəlbi, ciyəri,
 Yoxmu iltifatın, ey gözəl pəri?
 Sənin qəzab odun yandığı zaman
 Ona göz yaşından su çilə, canan!
 Ayımdır, Günümdür səndəki camal,
 Onunçun seyr edir ələmi xəyal.
 Yaxşı ki, görmürəm səndən nəvaziş,
 Dəli təzə Ayla bağlamaz sazış.
 Səni kölgəmdən də sormuram, ey yar,
 Çünki kölgəmə də yoxdur etibar.
 Mən ki öz kölgəmdə görürəm səni,
 Başımdan kəsirsən sən öz kölgəni.
 Apardın könlümü, aldın canımı,
 Zalım cəllad olub tökdün qanımı.
 Eşqindən aldığım bu şöhrət, bu ad
 Elədi ömrümü, eşqimi bərbad.
 Sənin vüsəlinə yetməyir ünüm,
 Lakin ümidinlə keçir hər günüm.
 Evdə susuz qalıb yatsa bir uşaq,
 Görsə yuxusunda sulu bir bardaq.
 O şirin yuxudan qalxdığı zaman
 Sorar barmağını susuzluğundan.
 Qatlandı dizlərim qoşa, "lam" kimi,
 "Yey" kimi bükmüşəm öz əllərimi.
 Ah, adın məni də adıntək edir,
 O da, bax, iki "lam", iki də "yey" dir.
 Eşqin çıxan deyil candan, ürəkdən,
 Nə çıxar ələmə sirr söyləməkdən?
 Süd ilə gəlmişdir canıma bu sirr,
 Canımdan ölüncə çıxan deyildir".
 Bunu söyləyərək yıxıldı yerə,
 Çökdü qəm buludu baxan gözlərə.
 Mərhəmət üzündən kömək etdilər,
 Onu evlərinə alıb getdilər.
 Məhəbbət daimi olmasa ağar,
 Gəncliyin bir səhvət oynuna dönər.

Məhəbbət odur ki, odu sörməsin,
İnsan yaşadığıca üzü dönməsin.
Həqiqi məhəbbət bir məhəbbətdir,
İlki də, sonu da əbədiyyətdir.
Məcnun məhəbbətlə yetdi kamala,
Yayıldı şöhrəti bütün mahala.
Məhəbbət yükünü çəkən o ürək
Sevda nəsimiylə açıldı gültək.
İndi onun gülü olmuşdur xarab,
Ondan xatirələr bir damcı güləb.
O gözəl güləbin xoş ətirindən
Arxının suyunu durulduram mən.

LEYLİ VƏ MƏCNUN

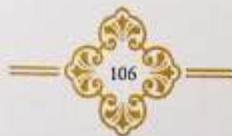
LEYLİNİN EŞQİ İLƏ
MƏCNUNUN
AĞLAYIB-SIZLAMASI

F.Ə.
2017

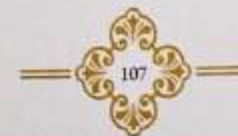
ATASININ MƏCNUNU KƏBƏYƏ APARMASI

O sevda bayrağı qalxandan bəri
Leylinin hüsnütək tutdu göyləri.
Aləmdə Məcnunu bu rüsvay etdi,
Onun dəliliyi kamala yetdi.
Başa divanəlik gəlsə hicrandan,
Bütün zəncirlərdən qurtarır insan.
Taleyin ürəyi yanmırdı ona,
Atası baxdıqca yazıq oğluna,
Dua edirdi ki, Günəş görünsün,
O qaranlıq gecə gündüzə dönsün.
Duasız bir qapı, bir pır qoymadı,
Yazıq yalvarmaqdan cana doymadı.
Bütün qohumlar da pırə gedərdi,
Atayla birlikdə dua edərdi.
Gördülər bir əlac yoxdur bu dərdə,
Bir xeyir verməyir ziyarətlər də.
Bu oldu dostların verdiyi qərar:
Bu dərdə Kəbədən qapı açılar.
Bütün yer üzünün o pənahıdır,
Yerin də, göyün də qibləgahıdır.
Dedilər: "Həcc vaxtı gələndə yenə,
Gedərik Məkkənin ziyarətinə..."
Ata bu səfərə çıxdığı gündə
Kacavə bəzədi dəvə üstündə.
Oğluna yalvardı: "Gəl, əyləş", – deyə
Oturtdu Ay kimi onu beşiyə.
Çatınca Kəbəyə o dərd atası
Taxdı qulağına qulluq sırğası.
Gövhəri qızıla qatıb yüz kərə
Qum kimi səpdi o qum rənglilərə.

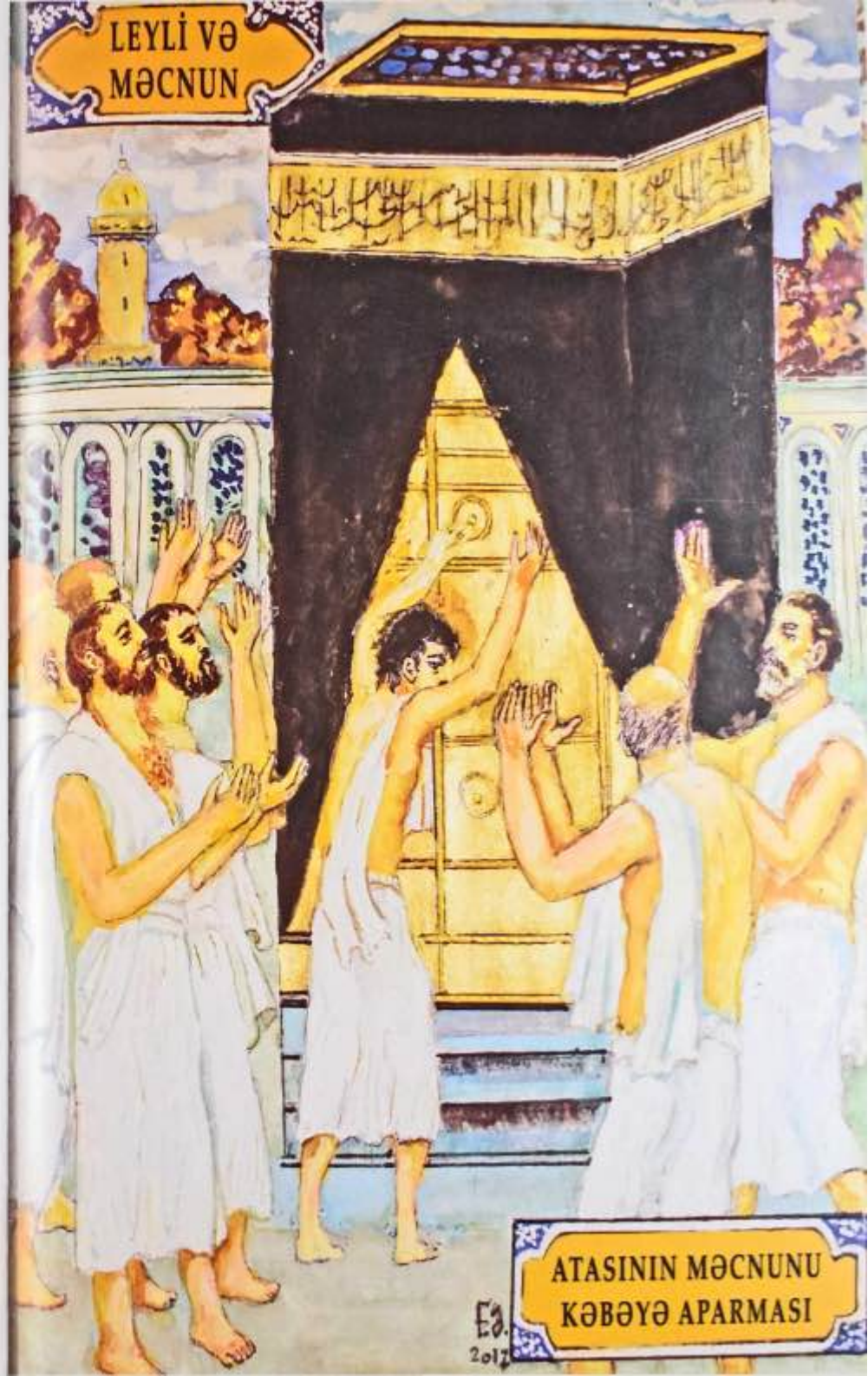
O qədər xəzinə payladı ki, tək
Qaldı xəzinəsi boş bir daxmataək.
Kəbənin üzünü görünçə ata,
İstədi mətləbi yetsin murada.
Öpüb qucaqladı yazıq oğlunu,
Kəbə kölgəsində saxladı onu.
Dedi: "Oyun yeri deyil bu, oğlum,
Əlacə gəlmişik, qurbanın olum.
Kəbə zəncirindən yapışsan bu an,
Qəmlər zəncirindən azad olarsan.
De ki: "böyük Tanrı, bu hərzəlikdən
Canımı bir dəfə azad eylə sən.
Rəhm elə, məni öz himayənə al,
Gəl bu divanəni doğru yola sal.
Bu dərdi canımdan irəgə göndər,
Bir də bu eşqdən qəlbimi döndər.
Mən eşq əsiriyəm, bir məni yad et,
Eşqin bəlasından məni azad et".
Məcnun eşq sözünü eşidən zaman
Əvvəlcə ağlayıb, güldü sonradan.
İlantək qıvrılıb, sıçradı yerdən,
Kəbə halqasına əl atdı birdən.
Halqanı öpərək, dedi: "Ey Allah!
Mən də bir qapının halqasıyam, ah!
Eşqin halqasında inildəsin can,
Bir gün də düşməsin o qulağımdan.
Mənə deyirlər ki, gəl eşqi burax,
Bu, dost məsləhəti deyildir ancaq.
Eşq ilə yaşayır aləmdə səsim,
Eşqsiz aləmdə batar nəfəsim.
Eşqdən yoğrulmuş ruhum, bədənim,
Eşqsiz bir günüm olmasın mənim.

Eşqsiz bir ürək heçliyə varsın,
Onu qəm selləri yuyub aparsın.
İlahi, birləyin xatirəsinə,
Yenə yalvarıram ürəkdən sənə.
Qoy eşqim uçalıb, namidar olsun,
Mən özüm ölsəm də, eşqim var olsun.
Eşqin günəşindən ayırma məni,
Silmə gözlərimdən sən bu sürməni.
Könül bu sevdadan sərxoş olsa da,
Qoy bundan da betər olum dünyada.
Deyirlər: eşqi tut özündən kənar,
Leylini sevməyi qəlbindən çıxar.
İlahi, sən saxla mənim Leylimi,
Çoxalt hər dəqiqə ona meylimi!
İlahi, ömrümdən kəs indən belə
Leylinin ömrünə cala əlinlə!
Mən tükə dönsəm də onun qəmindən,
Başından bir tük də əskik etmə sən.
Qoyma ki, boş qala qulağım bir an
Yarın öyüd verən o halqasından.
Cananın meylə dolsun piyaləm,
Sikkəsi düşməsin adımdan bir dəm.
Qoy alsın canımı yarın camalı,
Qanımı içsə də, olsun halalı.
Qəmindən şam kimi yansa bədənim,
Bir günüm olmasın o qəmsiz mənim.
Bu eşq aləmində ürək düz olsun,
Eşqim yaşadıqca birə yüz olsun".
Ata dinlədikə oğlunu, yenə
Dərin bir susqunluq çökdü qəlbinə.
O indi bildi ki, nədir məhəbbət,
Dərmansız, davasız yaranmış bu dərd.

Baş alıb qayıtdı öz evlərinə,
Bütün qohumlarla görüşdü yenə.
Dedi: "Bu zənciri qırılmış bədbəxt,
Kəbə halqasına əl atdığı vaxt
Qulağım titrədi zənzəməsindən,
Mən də Zənzəm kimi coşdum səsindən.
Deyirdim, əl açar oğlum Kəbəyə
Leylinin dərdindən qurtarsın, deyə.
Osa öz canına qarğadı yalnız,
Dualar etdi ki, yaşasın o qız".

MƏCNUNUN ATASININ LEYLİ QƏBİLƏSİNİN
QƏSDİNDƏN XƏBƏR TUTMASI

Yayıldı aləmə bu acı xəbər,
Bu sirri yadlar da açıq bildilər.
Dedilər: "Can alan bir eşq ucundan
Divanə olmuşdur gözəl bir cavan".
Ondan danışdıqca hər oba, hər kənd
Gah təəssüf etdi, gah da məzəmmət.
Leyliyə güldükcə istehzaçılar,
Girdi qəm evinə o dərdli nigar.
Leyligil tərəfdən bir-iki nəfər
Qəbilə şahına belə dedilər:
"Filan biyabandan çıxan bir sarsaq
Bizim qəbiləni rüsvay edir, bax.
Yanında it kimi bir sürü adam
Başaçıq buraya gəlir o müdam.
Gəzir sızıltıyla bizim yerləri,
Gah atlıb-düşür, gah öpür yeri.
Yaxşı şeir deyir, şeri gözəldir,
Dəqiqə başına qəzəl düzəldir.
Onun qəzəlləri oxunan yerdə
Yırtılıb dağlar yüzlərcə pərdə.
Bütün sözlərini el deyir əzbər,
Bizi də, səni də rüsvay edirlər.
Leyli də olmuşdur sinəsi dağ-dağ,
O yeldən söncək bizim bu çıraq.
Bir qulaqburması göstər ona sən,
Bizim ay qurtarsın onun şərindən".
Oğru yorğun idi, darğa qantökən,
İşdən xəbər tutub qopdu yerindən.
Qılıncı çəkərək dedi müxtəsər:
"Onun cavabını bu qılınc verər".
O yerdə bir nəfər amiri vardı,
Öz qəbiləsinə xəbər apardı.

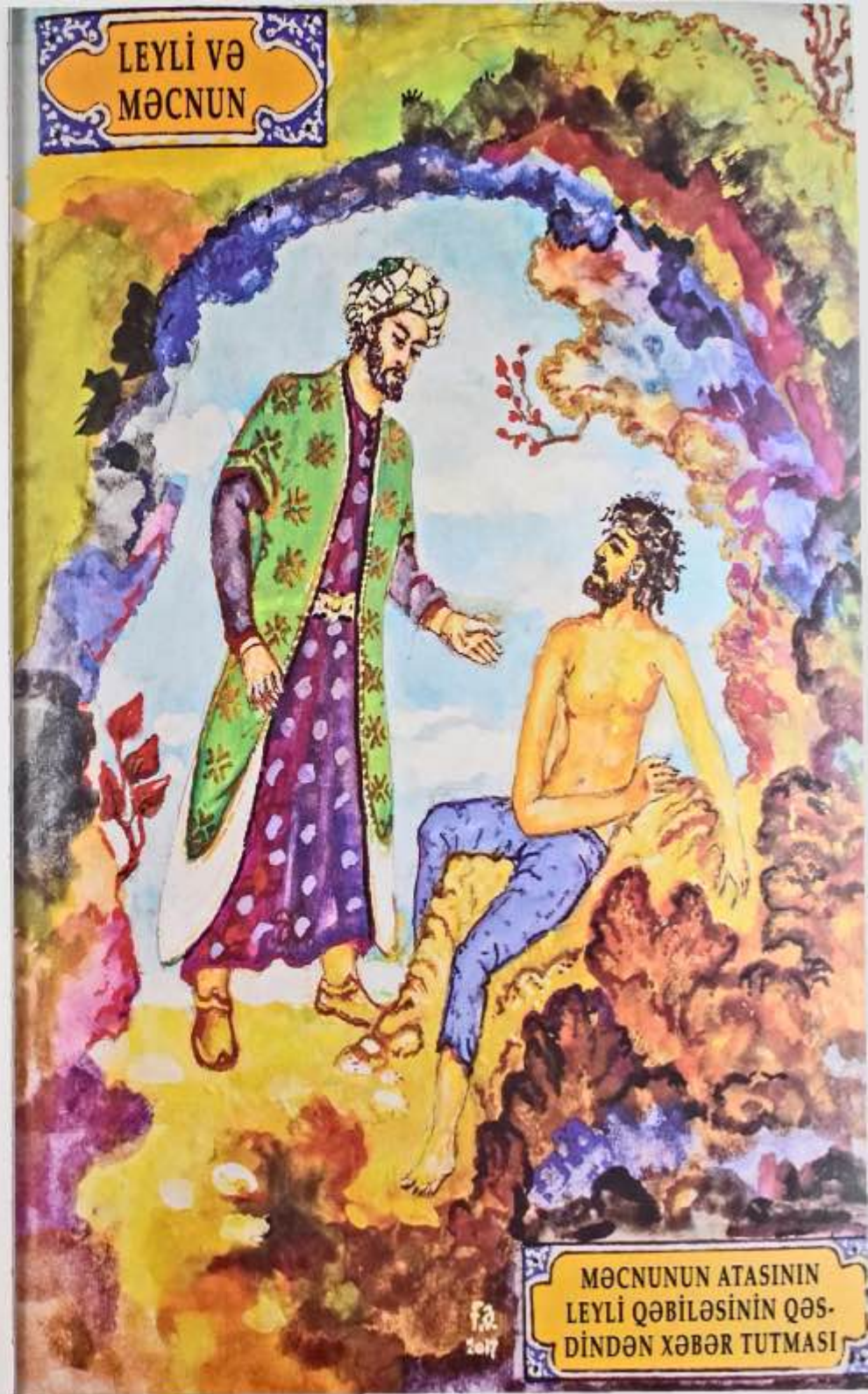
Dedi atasına Məcnunun dərhal:
"Gözlənən bələnin qarşısını al!
Yoxdur o darğanın qəlbi, duyğusu,
Alovlu bir oddur, sürətli bir su.
Məcnun xəbərsizdir, qorxuram ki, mən,
Bilsin, ayrılında başı bədəndən.
Onun qarşısında boş bir quyu var,
Quyuya düşməmiş edək xəbərdar".
Sən yazıq atanın taleyinə bax!
Atalıq eşqiylə qəlbi yanaraq
Dostlara əmr edib, buyurdu qoca:
– Yel kimi düşsünlər onun dalınca,
Nəsihət diliylə onu birtəhər
Təsəlli tapmağa dəvət etsinlər.
Axtarıb gəzdilər onu hər yandan,
Nə bir iz tapdılar, nə də bir nişan.
Dedilər: "Bəlkə də əcəl yetmişdir,
Vəhşilər əlində ölüb getmişdir".
Hər dost ürəyindən qopdu bir nalə,
Qaranlıq çökmüşdü hissə, xəyalə.
Ondan nə iz vardı, nə də yadigar,
Bütün ailəsi qalmışdı ağlar.
Eşqin halqasını qulağa taxan,
Dünyanın işinə biganə baxan
Bir xəzinə kimi künədə qalaraq,
Nə səs eşidirdi, nə də ki soraq.
Belə bir ovlaqda o Məcnun yazıq
Yolun tozuna da qaneydi artıq.
Şir güclü olsa da, tox bir canavar,
Ondan qoçaq olar ovda çaqqallar.
Aclığı olmasa şahinin bir az,
Turacın üstünə uçub şığmaz.
Ac üçün kəpək də yağlı çörəkdir,
Tox üçün yağ-çörək sanki kəpəkdir.
İştah qızıqanda baş alıb gedər,
Çovdar çörəyini mumtək əridər.

Halva çox şirindir, şəkər kimidir,
Kəikliyi azmışa zəhər kimidir,
Məcnun dolaşdıqca o baldan kənar,
Yediyi olmuşdu tamam zəhrimar.
Başından aşdıqca aşıqın dərdi,
Kasad mətahuna rəvac verərdi.
Yox, yox, əridəcək bu sevdə onu,
Yoxdur bu qüssənin, bu dərdin sonu.
Məcnuna üz verən hər ölçüsüz qəm
Olmuşdu dərdini dağıdan həmdəm.
Bir yol tapmasa da o xəzinəyə,
Axtarıb gəzərdi xəzinə deyə.
Bəni-Səd adlanan yad bir tayfadan
Bir nəfər Məcnuna rast gəldi bu an.
O gördü aşıqı xərabəzarda,
Əhvalı pozğundur, xəyalı darda.
Qalmış öz beytitək tənha, giriftar,
Mənası genişdir, qafiyəsi dar.
Yəni ki məhrumam yardan, yoldaşdan,
Qafiyəsiz şeirdir kimsəsiz insan.
Öz taleyi kimi dönmüş kamana,
Vəfada ox kimi durur mərdana.
Onun duruşunda mənə gəzərdi,
Kamanla birləşmiş oxa bənzərdi.
Bir nalədən başqa yoxdu həmdəmi,
Yalnız kölgəsiydi onun məhrəmi.
O yolçu ordaca gördü Məcnunu,
Nəcib bir insana bənzətdi onu.
Sonra əhval tutub, nə soruşdusa,
Məcnun cavab verib dinmədi əsla.
Ümidi kəsildi, onu tərək etdi,
Yolçu öz yoluna düzəlib getdi.
Gəldi Məcnungilin qəbiləsinə,
Qəbilə topladı onun səsinə.
Dedi: "Filan yerdə, xərabəzarda
Məcnun ilan kimi qıvrılır darda.

Divanə dərldir, yorğundur, bilin,
 Div kimi qaçmışdır gözündən elin.
 Hər yetən tənədən bir yara almış,
 Əriyib bir dəri, bir sümük qalmış".
 Atası oğlundan xəbər tutunca
 Eldən üz döndərdi zavallı qoca.
 Oğul soracağıyla o ixtiyar da
 Dolaşdı div kimi mağaralarda.
 O gəlib yetişdi bir viranəyə,
 Daş üstə rast gəldi o divanəyə.
 Məcnun sinəsindən söz bağlayırdı,
 Gah oxşatma deyir, gah ağlayırdı.
 Ciyərinin qanı gözdən axırdı,
 Bəxtitək gah düşüb, gah da qalxırdı.
 Elə məst etmişdi onu bu hicran,
 Nə dünya bilirdi, nə də ki insan.
 Ata salam verdi yazıq oğluna,
 Şirin bir dil ilə yalvardı ona.
 Məcnun atasının şəklini görcək
 Onun ayağına düşdü kölgətək:
 "Ey başımın tacı, könlümün taxtı,
 Üzrüm var, gəl dinlə sən bu bədbaxtı,
 Soruşma halımı, üzümə bir bax,
 Gəl qazaya tapşır məni sən ancaq.
 Arzu etməzdim ki, belə bir halda
 Gözlərin görəydi məni, ey ata!
 Doğrudur, qaradır yanında üzüm,
 Ah, üzr istəməyə varmışdır sözüüm?
 Mənim ki dərdimi özün bilirsən,
 Çıxmış ipin ucu əllərimizdən..."

LEYLİ VƏ MƏCNUN

MƏCNUNUN ATASININ
LEYLİ QƏBİLƏSİNİN QƏS-
DİNDƏN XƏBƏR TUTMASI

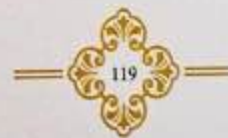
ATASININ MƏCNUNA NƏSİHƏTİ

Ata eşitdikcə onun səsinə,
Alıb yerə vurdu əmmaməsini.
Bir səhər quşutək sızladı qəlbən,
Gündüzü gecətək qaraldı birdən.
Dedi: "Ey gözümün qarası, ağı,
Dağılmaz bir gülün solğun varağı,
Xayalın yenəmi bir divanədir?
Yanıb külə döndü, bu halın nədir?
Kimin gözü dəydi gül camalına?
De, kimlər qarğadı sənin halına?
Kimlər öz qanını boynuna atdı?
De, kimin tikanı əlinə batdı?
Sənə nə oldu ki, qaldın işindən?
Düşdü gözlərinə, de, hansı tikən?
Heç aşiq sən kimi bədbəxt olmamış,
Bu qədər dərd çəkib darda qalmamış.
Neçin yorulmadın, usanmadın sən
Düşmən tənəsindən, qəm qəfəsindən?
Qəlbən doymadımı bu məzəmmətdən?
Neçin dirilmədin bu qiyamətdən?
Oğul, bu sevdanı bir dəfə unut,
Özünə rəhm elə, hörmətimi tut.
Nədir bir eşq üçün bu rüsvayçılıq?
Aləmə göstərmə bu eybi açıq.
Çox gözəl olsa da eybi gizləmək,
Dost dostun eybini örtməsin gərək.

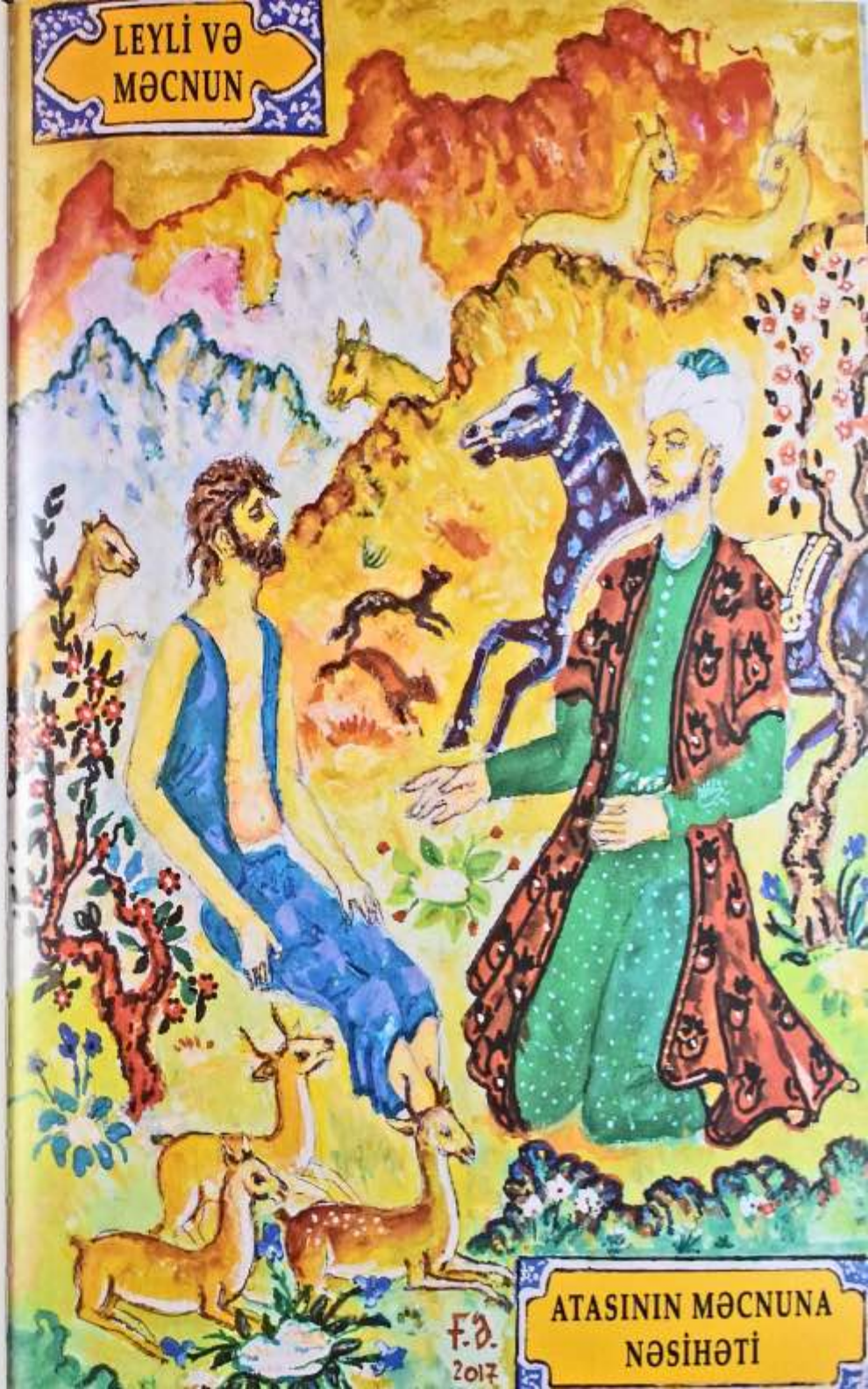
Bu dostluq aynası göstərir ki, sən
Özündən bu eybi kənar edəsən.
Aynanın nə pisi, nə yaxşısı var,
Bu cür xasiyyətlər insanda olar.
Bu dərdi qəlbindən çıxar bir kərə,
Soyuq bir dəmiri döymə boş yerə.
Tutaq ki, ağırdır canan həsrəti,
Qalmamış könlünün səbri, taqəti,
Barı bu həsrəti arabir unut,
Gəl biz tərəfin də əhvalını tut.
Xəyal havasına atçapan olar,
Qaçmaq ayağında piyada qalar.
Bəsdir bu şərabsız, içkisiz məstlik,
Bəsdir bu arzusuz arzuəməstlik.
Oğul, sən xırmanı yelə vermişən,
Bu zalım düşməyə kam olmuşam mən.
Sən adlı, sikkəli istərsən məni,
Boşla dəliliyi, bu pis sikkəni.
Sən sazı döyürsən, mən də dizimi,
Sən paltar cırırsan, mən də üzümü.
Eşqin odlarına yansan belə sən,
Mənim ciyərimdir küllərə dönən.
Ümiddən əl üzmə, gəl, çarə qılaq,
Göyərək deyildir danədən uzaq.
Ümitsiz bir işdən, səbr etsən əgər,
Bir ümid işığı parlama bilər.
Hər ümitsiz işdə bir çox ümid var,
Qaranlıq gecədən ağ səhər doğar.
Oğul, səadətin qapısını aç,
Ayağı sürüşkən taleyindən qaç.

Çalış, əllərindən çıxmasın dövlət,
Dövlətlə yaranır bütün səadət.
Dövlət, dünyənləri açandır bir-bir,
Şahlıq üzüyünün firuzəsidir.
Dünya qapısının açarı hər an
Dövlətin cibində saxlanılır, inan!
Sən də səbr eləsən, dayansan əgər,
Tələ yavaş-yavaş üzünə gülər.
Dərnlilik, sonsuzluq varsa dəryada,
Arxların suyundan yaranmış o da.
Başında buludlar oynayan hər dağ
Torpaq zərrəsindən qurulmuş ancaq.
Sənin də səbrində qoy olsun qərar,
Gövhəri səbr ilə qazanmaq olar.
İradəsiz olma, iradəsizlər
Ayaqsız qurd kimi yerdə sürünər,
Tülkü canavarı edirsə məğmun,
Ondan iradəsi böyükdür bunun.
Səni illər boyu yad etməyə
Nə üçün könlünü verirsən yenə?
O şaddır, gül kimi, sən gözü yaşlı,
O daş ürəklidir, sən başı daşlı.
Kim ki söhbət açır o qızdan sana,
Səni rüsvay edir, bir ayılısana!
Əqrəb çalmışlara verilsə gərfəs,
Zəhərlə məhv olub kəsilər nəfəs.
Can oğul, başqa bir iş ucundan tut,
Bu sevda işini bilmərrə unut!
Hindli fil başına döyər hər yerdə
Ki, fil Hindistanı anmasın bir də.

Canımsan, canımdan daha azızsən,
Evlə dön, evimin işığısən sən.
Bu dağda yurd salıb otursan, ağar,
Yalnız üzümüzdün suyu tökülər.
Bu yolda daşlıq var, quyu var ancaq,
Bir aç gözlərini, ona yaxşı bax.
Dağca pusqudadır, inad olma bir,
Zəncirə əl vurma, o dəmirdəndir.
Sən yol uşağısən, fitnə yolkəsən,
Qılıncdır başının üstündə əsən.
Sən şadlan, kor olsun buna düşmənin,
Gəlsin məclisinə dostların sənin”.

LEYLİ VƏ
MƏCNUN

ATASININ MƏCNUNA
NƏSİHƏTİ

F.Ə.
2017

O şəkərdillini Məcnun eşitcək,
 Ağzından söz tökdü o da şəkərtək:
 "Sən, ey böyüklüyü göylər cəlallı,
 Uca göylərdən də uca xəyallı,
 Viranə yerlərə sənsən şəhriyar,
 Ərəblər üzündə, ənbər xalın var.
 Sənin dərgahındır ilk qıbləgahım,
 Canım canındandır, sənsən pənahım.
 Ömrün uzun olsun, daima yaşa,
 Səninlə bir vuraq dünyanı başa.
 Böyük xəzinədir bu nəsihətin,
 Yaramı bağladı mehrin, ülfətin.
 Ancaq neyləyim ki, mən bəxtiqara
 Xoşla düşməmişəm vəhşi dağlara.
 Doğrudur, dağılmış səbrim, qərarım,
 Özümdə deyildir öz ixtiyarım.
 Bağlanıb qalmışam, zəncirim dəmir,
 Görünür mənim də bəxtim belədir.
 Zənciri açmağa gücsüzəm bu dəm,
 Bu yükü üstümdən ata bilmərəm.
 Dedim ki, dönməsin ciyərin qana,
 Xəyal pərişandır, könül virana.
 Başında partlayan bu ildırımın
 Mənlərcə xırmanlar yanmışdır, inan!
 Məzlum mən deyiləm yalnız bu yerdə,
 Yüzləri düşmüşdür mən düşən dərdə.
 Kölgə özbaşına düşməz quyuya,
 Göydə dayanmamış Ay duya-duya.
 Filin vücudundan milçəyə qədər,
 Bu zülmü çəkməyən varmıdır məgər?
 Xalqın istəyincə olsaydı hər iş,
 Bir iş qalardımı xalq istəməmiş.
 Daşları əridir çəkdiyim kədər,
 Kim öz ürəyinə sıxıntı istər?

Məni pis taleyim təqib edir, bil,
Heç kəs bədbəxtlikdən qurtaran deyil.
Neyləyim, olsaydı əlimdən tutan,
Ya Günəş, ya da Ay olardım, inan.
Bizdən ixtiyarsız yaranmış hər iş,
İnsan iradəsi ona dəyməmiş.
Başım bələlidir, ürəyim xal-xal,
Dünyada varmıdır bir nəfər xoşhal?
Vətən tozu kimi mənəm sərgərdan,
Axır gözlərimdən yaş yerinə qan.
Bükdüm ildirəmtək dodağımı mən,
Qorxub gülmədim ki, od tutar bədən.
Deyirlər, nə üçün gülməyirəm bir?
Ağlamaq qəmginlik əlamətidir.
Ömrümdə şadlanıb gülsəm birçə gün,
Qorxuram ağızdan alov püskürsün.
Kəklik qarışqanı dimdikləyərək
Onu dimdiyində sıxırdı bərk-bərk,
Qarışqa kəkliyə gülərək bu an,
Dedi ki: "Sən gülmək bacarmayırsan".
Yazıq qarışqaya baxaraq dik-dik
"Bu mənim peşəmdir" söylədi kəklik.
Sonra qəhqəhəylə o güldü birdən,
Saldı qarışqanı öz dimdiyindən.
Hər kim bu dünyada gülərsə artıq,
Ondan uzaqlaşar mənə xoşbəxtliq.
Yersiz bir gülüşün nə mənası var?
Yerində ağlamaq daha xoş olar.
Mənim ki nəsibim oldu əziyyət,
Hansı bir günümlə mən olum rahat?
Belində yük olan qoca bir eşşək,
Nə qədər ömrü var, əzab çəkəcək,
Rahat olmayacaq o əziyyətdən,
Bir ölüm qurtarar onu bu dərddən.
Demə məhəbbətə qılncından iti,
Ürəkdir yaradan bu məhəbbəti.
Qılnc oyunundan kim qaçsa, gerçək,
Başı bir qılncıla vurulsun gərək.

Eşqin qılncından qorxmaz ki, heç kəs,
Aşiqin başından qılnc əksilməz.
Aşiq olan kimsə canından qorxmaz,
Cananını sevən cahandan qorxmaz.
Girdi buludlara o Ay sirdaşım,
Qoy qılnc altına qoyulsun başım.
Bir baş verilməsə canana qurban,
Qılncı və təştə layiqdir, inan.
Bu odlara düşən canım naxoşdur,
Bu naxoş canımın yanması xoşdur.
Mən ki söz olmuşam ağıza, dilə,
Sən də unut məni bu gündən belə".
Ata dinlədikcə yazıq oğlunu,
Ağladı, ağladı, yaş boğdu onu.
Bir yanda atası dayanmış giryən,
Bir yanda balası yıxılmış üryan.
Sonra evlərinə onu apardı,
Təsəlli verərək öpdü, yalvardı.
O sinəsi dağlı, o bəxtiqara,
Qəfəsdə quş kimi düşmüşdü dara.
Evdə iki-üç gün qara bağladı,
Bu acı səhnəni görən ağladı.
O, pərdəni yırtıb, ah çəkdi yenə,
Baş alıb yollandı çölün düzünə.
Əzab içindəydi həyatı ancaq,
Ölümdən pis idi ona yaşamaq.
Məhəbbət coşdurdu onun ruhunu,
Yenə Nəcd dağına apardı onu.
Əli daş kimiydi, ayağı dəmir,
Dağı dolaşırdı o havalı şir.
Orda gurladıqca Məcnunun səsi,
Bir qəzəl deyirdi hər zümzüməsi.
Ellər, obalar da yığışib səf-səf,
Gəlirdi heyərlə o dağa tərəf.
Eşitdikdə ondan nadir bir inci,
Xatirə qələmə tutub birinci.
Töhfə apardılar diyarbadıyar,
Aşıqlar nəğmədən varlanurdılar.

Murad dastanının ilk səhifəsi,
 Gözəllik mülkünün baş sərkərdəsi,
 Yeddi ulduz kimi gözəl camallı,
 O göylər duruşlu, göylər calallı,
 Gözəl camalına Ay həsəd çəkən,
 Hüsniylə sərvini də bağını sökən,
 Ümidi, qorxunu mat qoyan hünər,
 O Aydan, Günəşdən irs alan gövhər,
 O, bütparəstlərin səcdə mehrabı,
 O, saray qəndili, gülşən güləbi,
 Eşqin yatağına, nazına bir yar,
 Həm xəzinə olan, həm xəzinədar,
 Hüsniün, gözəlliyin zinət mayəsi,
 Şəkər dillilərin naz sərmayəsi,
 Özünə min aşiq qəlbi bağlayan,
 Min Məcnun zənciri qırıb ağlayan
 Leyli, parladıqca min təmtəraqla,
 Aləm göstərirdi onu barmaqla.
 Daradı saçını o təzə sünbül,
 Yırtdı qönçəsini o növrəstə gül.
 Boyu sərv kimi qalxıb, ucaldı,
 Yaqut dodaqları nə canlar aldı!
 O, könül bağında boy atan pəri
 Qəmzə oxlarına tutdu elləri.
 Ah, o baxışları nə sehirkardı!
 Yüz könül mülkünü birdən talardı.
 Qəmzəsi ox kimi süzüb gedərdi,
 Ərəb, türk yurduna hücum edərdi.
 Atdığı kəməndin bir sirri vardı,
 Qəmzəsi ov tutar, zülfü bağlardı.
 Müşkə bənzəyirdi ahu gözləri,
 Ahular ovlardı o gözəl pəri.

Şikar zamanında şirləri belə
 Tutub zəncirlərdi hörüklerle.
 Üzü gül, dodağı baldan da şirin,
 Şəkər görüb onu, dedi afərin,
 O gül yanaqlara, bal dodaqlara
 Min nəzənin baxıb, düşmüşdü tora.
 Saçı öpüş üçün yol təmizlərdi,
 Kirpiyi "qoy Allah versin" deyərdi.
 Zülfü kəmənd olub, aşiq ovlardı,
 Kirpiyi ox kimi onu qovlardı.
 Aydan gözəl olan o iki yanaq
 Güldən iki addım düşmüşdü qabaq.
 Bir sərv boyluydu o qızın özü,
 Sərv üstə qırqovul kimiydi üzü.
 Dodağı şəkərdən şirə çəkmişdi,
 Xurmanın üstünə qələm çəkmişdi.
 Öpüş yaraşırdı o gül dodağa,
 Şəkərin tüngünü qoymuşdu lağa,
 Açıq quyu kimi zənəxdanına
 Yüz könül düşmüşdü, aldanıb ona.
 Zülfünü ip kimi atmışdı canan,
 Bəlkə aşiqləri çəksin quyudan.
 Aşıqlar halına o yana-yana,
 Özünün qəlbi də dönmüşdü qana.
 O, dustaq qalmışdı bir pərdədə tək,
 Ürəyi sınımışdı onun pərdətək.
 Bəzən oğrun-oğrun dam üstündə qız
 Səhərdən axşama baxardı yalnız,
 Bəlkə də Məcnunu görə birtəhər,
 Barı bir dəqiqə deyib-gülələr.
 Harda tapsın onu bu gözəl sona,
 Dərdini, sirrini bir açsın ona?

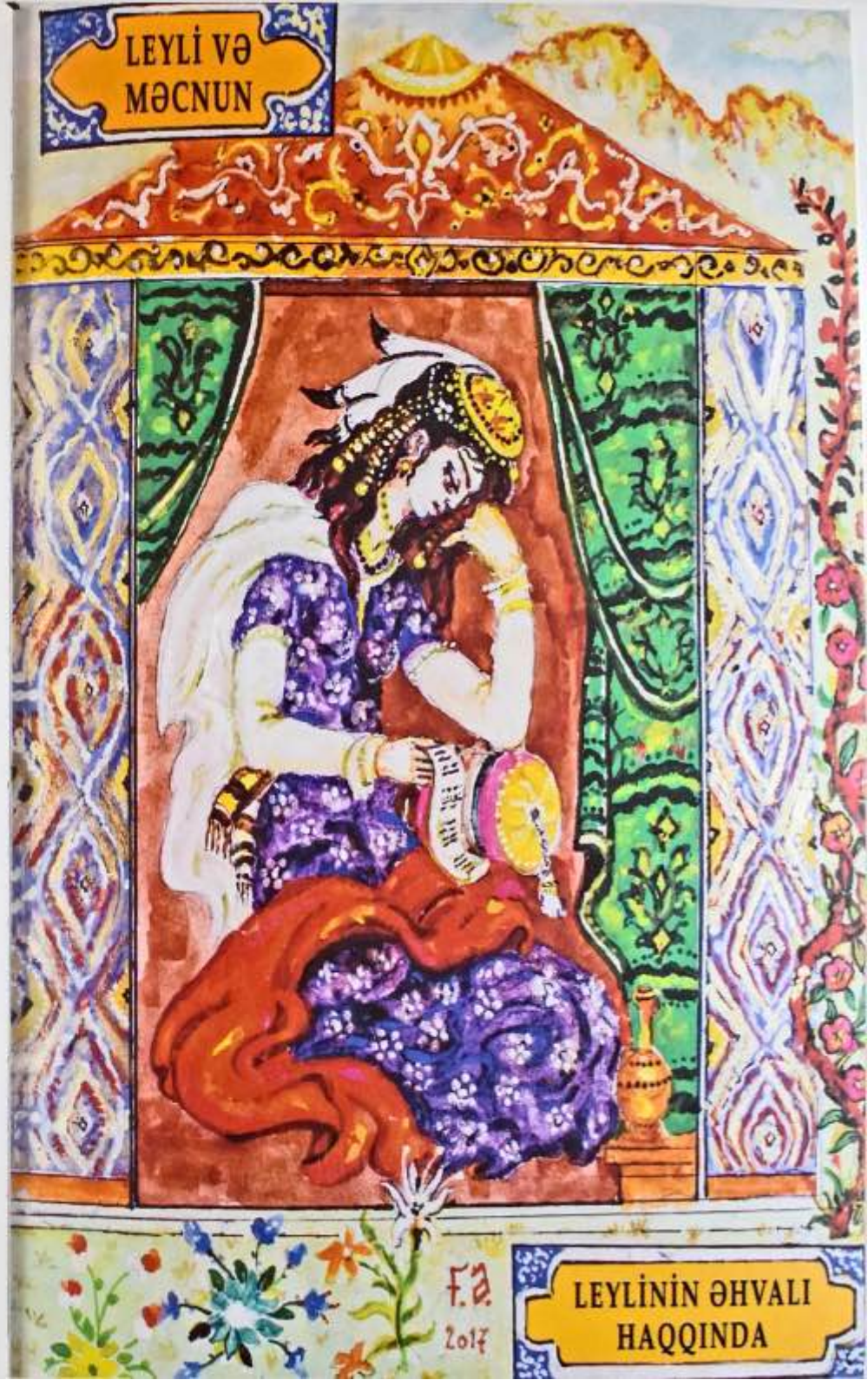
Ah, rəqib hədəsi, ah, düşmən dərdi!
 Qız gecə yarısı min ah çəkərdi.
 Şam kimi dəlicə gülməyi vardı,
 O, şirin gülsə də, acı ağları.
 Göz yaşı gülünü islatdıqca hey,
 Məcnun görünürdü gözünə hər şey,
 Ayrılıq oduna yanırdı pünhan,
 Nə işiq, nə tüstü çıxırdı ondan.
 Üzdə külək kimi coşsa da hər vaxt,
 İçində qəlbini yeyirdi bədbaxt.
 Öz dərd aynasına baxaraq yalnız,
 Orda xəyalıyla danışırdı qız,
 Yalnız kölgəsiydi onun sirdaşı,
 Bir də həmdəmiydi eşqin göz yaş.
 Kölgəyə dərdini açdıqca dilbər,
 Qonşusu yatmırdı onun gecələr.
 Odlu su arası olmuşdu yeri,
 Bir pəri üzlüydü o gözəl pəri.
 Qadının nəğməsi cəhrə səsidir,
 Ox isə şahların ov həvəsidir.
 Leyli ikibaşlı iyi ataraq,
 Birbaşlı ox aldı, ah çəkdi ancaq,
 Sarsılıb atdığı birbaşlı oxdan,
 İkibaşlı iy də oldu sərgərdan.
 Dərya-dərya yığıb dərd ilə qəmi,
 Gözündən tökürdü o, gəmi-gəmi.
 O, pərdə dalında qəmlər yedikcə,
 Qəmlər əridirdi qəlbini təkcə,
 Qulağa bir qızıl halqa taxaraq,
 Halqatək qapıya asırdı qulaq.
 Eşqin halqasını öz qulağından
 Başqa bir insana verməzdi bir an.
 O, Ay çeşməsinə baxıb dalardı,
 Gözləri çeşmətək yolda qalardı.
 Bəlkə bir sifariş gələ Məcnundan,
 Ya quru bir salam eşidə ondan.

Arabir əsdikcə Nəcdin küləyi,
 Bir vəfa duyurdu qızın ürəyi.
 O yandan bir bulud gəlsə bu yana,
 Ümid damlaları verirdi ona.
 Evin hər yerindən, hər bucağından
 Yarı qəzəlini duyurdu canan.
 Leyliyə bazardan gələn hər uşaq
 Baxırdı, Məcnundan söz oxuyaraq.
 Damının altından keçdikcə hər kəs
 Qəzəl söyləyirdi ona birnəfəs.
 O dünya camallı nazəndə dilbər
 Qəlbindən qoşardı gözəl şeirlər.
 O bakirə gözəl bir sənətkardı,
 Özütək bakirə sözləri vardı.
 Məcnunun dilindən söz düzəldərək,
 Cavab da yazardı o gözəl mələk.
 Məcnunun şəriylə yandıqca pəri,
 Ona su səpərdi öz şeirləri.
 Kağızı gizlində isladıb qanlı
 Ona söz yazardı min həyəcanla,
 Sonra da atardı damın üstündən,
 Salam göndərərdi sərvə yasəmən.
 Kimə rast gəlsəydi o məktub, inan,
 Oxuyub-oynardı o, şadlığından.
 Aparıb Məcnuna verərdi ki, bir
 Desin cavabında gözəl bir şeir.
 O da canan yazan söz əvəzinə
 Axıcı bir qəzəl deyərdi yənə.
 Demək, bu həsbhəl qəlbini səsiydi,
 İki sevgilinin deyişməsiydi.
 O aşiq bülbüllər ötəndən bəri
 Qırıldı dünyanın bütün qəmləri.
 Dinib-danışdıqca o qoşa sazlar
 Qopdu simlərindən gözəl avazlar.
 Rudla çəng çalsə da iki nəğməkar,
 Bir qəlbini səsinə verirdi onlar.

Onlar ki hər dərdi şərə salardı,
Başqası çəngdə, neydə çalardı.
Nəğmə düzəldikcə iki nəğməkar,
Çalıb-oyunardı evdə uşaqlar.
Tənə qapısını açıb yenidən
Böhtan uydurardı onlara düşmən.
Ağlamaq tutardı axır onları,
Göz yaşı yuyardı o böhtanları.
Tamam bir il keçdi bu minval ilə,
Onlar dolanırdı bir xəyal ilə.

LEYLİ VƏ MƏCNUN

F.Ə.
2017
LEYLİNİN ƏHVALI
HAQQINDA

BAHARIN TƏRİFİ VƏ LEYLİNİN XURMALIQ
TAMAŞASINA GETMƏSİ

Sərdi xalısını səhraya min gül,
Bəzədi torpağı süsənlə sünbül.
Ağacda qönçələr baxdı göz-göza,
Bənzədi qayğısız, gülər bir üzə.
Qırmızı lələdən, sarı çiçəkdən
Təbiət bir bayraq qaldırdı, bilsən.
Baxıb bostandakı, bağdakı hüsnə
Bülbül rübabını basdı köksünə.
Üstünə şəh düşmüş yaşılıqlar da
Zümrüdə bənzərdi o ilk baharda.
Çəmənler başına bürümüşdü şal,
Lələnin yanağı olmuşdu xal-xal.
Hələ nəzər yetir bənövşələrə,
Zülfünü darayıb tökmüşdü yerə.
Qönçə kəmərinə bağlayıb bərk-bərk,
Tikandan ox tutub atırdı, gerçək.
Güllər ipək geyib bəzənən zaman
Külək yapışmışdı sırğalarından.
Gül pəngli Günəşdən açıb neylufər
Suyun qarşısında atmışdı sipər.
Şümşad tellərinə çəkib şənəni,
Nar gülü yığırdı nara danəni.
Ətrinin ağzını açdıqca sünbül,
Baxıb əl verirdi ona qızılgül.
Od tutub alışan nərgiz də bu an
Qızdırmalı kimi qalxdı yuxudan.
Şərab qətrələri qaynayıb haman
Yavaşca axıtdı damarında qan.
Axıtdı yasəmən can bulağını,
Nəstərən yıxdı gül yanağını.
Qızılgül qorxaraq açdı gözünü,
Nazlandı misilsiz görcək özünü.

Beldəki qılınca bənzərdi süsən,
 Yox, o sıyırmaydı, səhv elədim mən.
 Quşlar dil açmışdı bağda hər yandan,
 Baş açmaq olmazdı hər zə-hədyandan.
 Turac ürəyindən kabab bişirir,
 Qumru sinəsindən ona duz verir.
 Çinar başındakı göyərçin səsi
 Deyirdi aləmə yar zümzüməsi.
 Ağacda bülbül də qan-yaş tökərdi,
 O da Məcnun kimi nalə çəkərdi.
 Gül də Leylidəki o vüqar kimi,
 Çadırdan çıxmışdı tacidar kimi.
 Baxıb gül fəslinin çəmənlinə,
 Leyli qadım basdı onun seyrinə.
 Sonra saçlarını hörərək yenə
 Su səpdi gülünün yaqut rənginə.
 Haman qəbilənin gözəl qızları
 Aldı ortalığa bizim dildarı.
 Ərəb torpağında türk idi onlar,
 Xoşdur ərəbboylu türk olan nigar.
 Sənəmlər içində gedir xuraman,
 Yaman göz dəyməsin ona heç zaman.
 Bağda bitkilərin seyrinə dalsın,
 Gülün kölgəsində dincini alsın,
 Piyalə uzatsın ona nərgizlər,
 Lalədən öyrənsin təzə bir xəbər.
 Bənövşə zülfündən aldıqca işiq
 Camalı güllərə olsun yaraşiq.
 Boy atmaq öyrətsin sərvə özündən,
 Utansın yasəmən onun üzündən.
 Qönçənin ətrindən min bac istəsin,
 Çəmənlar mülkündən xərac istəsin.
 Boyu kölgə salsın çəmən üzünə,
 Gülsün o sərv ilə səmən üzünə.
 Yox, yox, onun qəsdı bu deyil, bilsən,
 Nə güldür, nə sərvdir, nə də nəstərən,

Onun məqsədi də, eşqi də təkdir,
 Bir bucaq axtarıb, min ah çəkməkdir.
 Bülbülə sirrini açmaq istərdi,
 Bəlkə təzələyə yenidən dərdi.
 Bəlkə gülüstəndə əsən küləklər
 O qərib aşiqdən verə bir xəbər.
 Bəlkə də açıla qəlbinin bağı,
 Qalxa sinəsindən ayrılıq dağı.
 O yerdə bir gözəl xurmalıq vardı,
 Çin nəqqaşlarından bir yadigarı.
 Onun cərgə-cərgə xurmalıqları
 Sanki yol salmışdı behiştə sarı.
 Bu xoş seyrangaha başdan, binadan
 Ayaq basmamışdı canlı bir insan.
 Leylinin yanında bir bölük nigar,
 Gəlib o çəmənə yetişdi onlar.
 Leyli yaşıllıqda oturdu gültək,
 Otlardan belinə kəmər çəkərək.
 Hayana dəydisə onun nəfəsi
 Açıldı süsənin, gülün qönçəsi.
 Hansı çəmənə ki əli çatardı,
 Şümşad göyərərdi, sərv boy atardı.
 O sərvboylular, o gülüzlülər
 Şadlanıb güldülər orda bir qadər.
 Bir an qoşuldusa şadlığa Leyli,
 Çox da bağlanmadı məclisə meyli.
 Tutuquşu kimi o sevdalı qız
 Bir sərvın altında oturdu yalnız.
 Gizlicə sızladı məhrəbanlıqla,
 Sonra dilə gəldi bir xoş qılıqla:
 "Sən, ey eşqə layiq, əziz dildarım,
 Sən mənə layiqsən, mən sənə, yarım.
 Ey sərv qamətli, coşqun həvəsli,
 Ey ataş ürəkli, sərin nəfəsli,
 Nolar ki, görəsən sən də bu bağı!
 Gəlib qaldırasan sinəmdən dağı,

Nolar, bir tapasan bu bağda mənə!
 Sən sarvi görərsən, mən də narvəni.
 Tutaq ki, dözmürsən mənə görməyə,
 Mənim bu bağçamdən qaçırsan niyə?
 Söylə, sifarişin gəlməyir nədən?
 Layiq deyiləmmi bu vəfaya mən?"
 Söz sona çatmamış eşitdi bir səs,
 Elə bil bir anlıq kəsildi nəfəs.
 Qəzəl oxuyurdu yolda bir nəfər,
 Məcnunun şeriydi o gözəl əsər:
 "Ey mənim pərdəmi açan cananım,
 Qoy olsun ümidin pərdə tutanım.
 Məcnunu boğmuşdur qan dalğaları,
 Leyli o yazığı anırmı bəri?
 Məcnunun bağırını yandırır ələm,
 Leyli hansı qəlbə su səpir bu dəm?
 Məcnunun qəlbini dəlməmiş ox, tikən,
 Leyli nə naz ilə yatır, görəsən?
 Məcnun min ah çəkib ağlayır burda,
 Leyli necə şadlıq axtarır orda?
 Məcnun dərd içində, dağ içindədir,
 Leyli hansı bahar, bağ içindədir?
 Məcnun qəm zənciri vurmuş özünə,
 Leyli gülümsəyir kimin üzünə?
 Məcnunun ürəyi ürkmüş hicrandan,
 Leylinin xəyalı nədir bu zaman?"
 Bunu dinlədikcə, qızın göz yaşı
 Tökülüb yumşaltdı torpağı, daşı.
 Bağdakı qızlardan birisi bu an
 Leyliyə baxaraq gözünün altdan,
 Gördü ki, dərd çəkir o gözəl pəri,
 Eşqə məhribandır onun gözləri.
 Sonra evlərinə qayıtdı qızlar,
 Sədəfə dürr kimi girdi o nigar.
 O qızın qəlbində qalmadı bu sirr,
 Gedib anasına söylədi bir-bir.

Məqsədi buydu ki, anası yənə
 Bir çarə axtarsın onun dərdinə.
 Bu: nakam gözəlin anasına bax,
 Qəfəsə quş kimi o çırpınaraq,
 Dedi: "Özbaşına qalsa bu nigar,
 O, məcnun olmuşdur, bu da məst olar.
 Onu səbr etməyə çağırısam ağər,
 Qorxuram məhv olub əlimdən gedər".
 Onun həsrətiylə hey yana-yana
 Səbr edib dözüdü yənə də ana.
 Leyli dörd divarda bir xəzinətək,
 Ay kimi çadırdə yaşayırdı tək.
 Buluddan tutqundu çəkdiyi ahlər,
 Qında qılinc kimi olmuşdu qəmxər.
 Əzab içindəydi o nazlı mələk,
 Varmı məhəbbətlə şad olan ürək?

İBN SƏLAMIN LEYLİNİ İSTƏMƏSİ

Bağın calahını yaradan usta
Belə nəql edirdi dastan xüsusda:
O gün ki, o bağa girdi aypara,
Yaydı şəfəqini asimanlara,
Gül sərvin başında dəstə bağladı,
Gülün və güləbin alçalı adı.
Zəncir halqası tək biri-birinə
Keçmişdi Leylinin saçları yenə.
Yolda Bəni-Əsəd qəbiləsindən
Bir nəfər Leyliyə rast gəldi birdən.
Böyükdü ondakı vüqar və hünər,
Ehtiram saxlardı ona ərəblər.
Çoxdu qəbiləsi və qohumları,
Hörmətlə keçərdi bütün ruzgarı.
Xalq da baş əyərdi o gəncə müdam,
Ona ad vermişdi bəxt – İbn Səlam.
Gümüşlə, arxaydı ondakı hünər,
Onu barmaq ilə göstərərdilər.
O parlaq çırağı – Leylini görcək
Bir çarə tapmağa əsdi küləktək.
Lakin o baxmadı heç də gərmişə
Ki, çırağ küləklə gəlməz sazişə.
Vətənə qayıdıb, cumdu xəyala,
Qəlbi can atırdı onun vüsala.
Ayı qucaqlaya bilməmiş heç kəs,
Bəlkə xəbərsizdi bu işdən o şəxs.
Başında gəzirdi vüsəlin dərdi,
O pəri qızına elçi göndərdi.
İstəyi buydu ki, getsin elçilər,
Versin öz könlünü ona bu dilbər.
Hiylələr düzəldib düşdü ayağa,
Qızılı kül kimi tökdü torpağa.

Min xəzinə yığb göstərdi elə,
Sürüsü, ilxısı səs saldı çölə.
Könül ovçusuydu o gözəl mələk,
Onun arxasınca elçi gedərək,
Ələ gətirməkçün haman gəlini
Ata-anasının öpdü əlini.
Ata da, ana da cüt aylaşdılar,
Onlara xoş gəldi bu xeyir xəbər.
Dedilər: "Başqa bir məsləhət olmaz,
Ancaq ki gözləmək lazımdır bir az.
Çünki pərişandır bizim novbahar,
Leylinin azacıq xəstəliyi var.
Qoyun yaxşılaşsın, şadlanaq biz də,
Kəbin kəsərsiniz o zaman siz də.
Bu kəbin, qəlbaçan bu xeyir xəbər
Allahın iznilə tez başa gələr.
Hələlik dayanıb bir az səbr edin,
Hələlik vadəylə şadlanıb gedin.
Ta ki gül qönçəsi açsın bu tağda,
Tikanlar çürüsün bu gözəl bağda.
Qızıl boyunbağı taxıb boynuna
Verərik, sizinki olar bu sona".
Bunu İbn Səlam eşidən zaman
Bilmədi neyləsin o şadlığından.
Çapdı öz yurduna atını o dəm,
Silindi könlündən qüssə ilə qəm.

NOFƏLİN MƏCNUNLA TANIŞ OLMASI

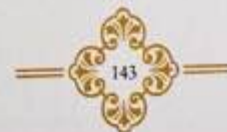
Leyli çadırdıydı, o gizlənmiş Ay
Pərdədə qalmaqdan olmuşdu rüsvay.
Açılmışdı onun abır pərdəsi,
"Leyli" çağırırdı hər neyin səsi.
O, ağıza, dilə dastan olmuşdu,
Ətir çəkənlərə reyhan olmuşdu.
Aşıqlar zikriydi o gözəl dilbər,
Dəfində çalırdı onu mütrüblər.
Qıvrılıb qalmışdı öz zülfü kimi,
Nə yuxusu vardı, nə də həmdəmi.
Didərgin Məcnun da atıb elləri,
Sərgərdan gəzirdi vəhşi çölləri.
Vəhşilər yanınca yazıq qoşaraq,
Gəzərdi çölləri qayəsiz, çılpaq.
Güclə tərpanirdi zəif bədəni,
Min dərdlə oxurdu o bir nəğməni.
Vüqarı qılmadı yerlərə səcdə,
Yenə baş götürüb yollandı Nəcdə.
Eşqin tikanına ayaq döyərdi,
Torpaq sovurardı ah olmuş dərdi.
Aşıqlar görəndə onun yasını,
Didib parçalardı öz libasını.
O yerdə mehriban, olduqca qoşaq,
Dəmir kimi möhkəm, mum kimi yumşaq
Nofəl adlanılan bir igid vardı,
Ərəblər önündə boyun burardı.
Qılıncda ordular basardı o ər,
Lütfü bir maraldı, hirs şiri-nər.
Ordu sahibiydi, azəmətliydi,
O çox xəzinəli, çox dövlətliydi.
Bir gün güvənərək öz qüvvətinə
Şikara çıxmışdı o yerdə yenə.
Qorxunc mağaralar arasında tək,
Nofəl dolaşırdı şikar gəzərək.

Ayağı qabarlı bir dərdli gördü,
Onun hər tükündən qəm tökülürdü.
O möhnət dustağı, o zəif çırağ
Düşməne kam idi, dostlardan uzaq.
İnsandan qaçmışdı o taleyikəm,
Vəhşilər olmuşdu Məcnuna həmdəm.
Əqli uçurardı hər bir nəğməsi,
Qəlbi parçalardı pərişan səsi.
Məcnunun halından o tutdu xəbər,
Başından keçəni tamam dedilər,
Dedilər: "Bir qızın divanəsidir,
Bir sevda şamının pərvanəsidir.
Beytlər, nəğmələr deyir ürəkdən,
Canan qoxusunu alır külkədən.
Yarın soracağını gətirəndə yel
Yüz qəzəl oxuyur ürəyi tel-tel.
O yandan süzülüb gələn buluda
Baxıb sinəsindən söz deyir bu da.
Hər yerdən səfərə gəlib-gedənlər
Bu məzlum aşıqə baxıb bir qədər
Taam da, şərab da verirlər buna,
Deyirlər bir işıq düşsün ruhuna,
Min cəhddən sonra birtəhər keçir,
Yarın sağlığına birca cam içir.
Bir budur dünyada fikri, diləyi,
Leyliyə bağlıdır onun ürəyi".
Məcnunun dərdini Nofəl eşitək
Dedi: "Bu maqamda kişilik gərək!
Əlimdən gələni göstərməliyəm,
Yetsin muradına bu taleyikəm.
Mən ov arxasınca gəzirdim, ancaq,
Bəh, bəh, rast gəldiyim şikara bir bax!"
Bu sözlər çıxınca onun dilindən,
Düşdü yel qanadlı atn belindən,

Sonra öz yanına çağırdı onu,
 Süfrəyə oturtdu eşqin oğlunu.
 Şirin əfsanələr danışib əvvəl
 Məcnunu mum kimi yumşaltdı Nofəl.
 Dostdan danışmayan bir söz dünyada
 Onca mənasızdı hikmət olsa da...
 Lakin o gördü ki, bu cavan mərddir,
 Canansız yediyi, içdiyi dərdidir.
 Nə cürə söhbətlər olsaydı, inan,
 Leyliyə aşiqin dilində hər an.
 O yolsuz divanə, o qırılmış saz
 Nofəli dinləyib yumşaldı bir az.
 Azacıq şadlanıb, qüssəsi keçdi,
 Onunla əyləndi, yedi və içdi.
 Xoşsifət görünmə müsahibini,
 Söhbətə girişib açdı qəlbini,
 Beynətək qəlbi də qızıqıb coşdu,
 Bal kimi dadlı bir qəsidə qoşdu.
 Hər sözü, gülüşü canlı şeirdi,
 Od kimi bədiha, qəzəl deyirdi.
 Nofəl o aşiqi çox şad eylədi,
 Xərabə könlünü abad eylədi,
 Dedi: "O çırağın həsrətiylə sən
 Şam kimi əriyib sönməyəcəksən.
 Qızıl qüvvətinə, qol qüvvətinə
 Səni çatdıraram öz niyyətinə.
 Quş olub havaya uçsa da o qız,
 Əlim boğazından tutacaq yalnız.
 Daşlar gizləsə də o qiğılıcımlı,
 Daşlara çarparam bu qılincim.
 Sənə yar olmamış ayüzlü sənəm,
 Ondan kəməndimi çəkməyəcəyəm".
 Ümidlə açıldı Məcnunun üzü,
 Nofəlin önündə büküldü dizi.
 Dedi: "Könül açan bu vədəni siz
 Uydurub yalandan deməyirsiniz?
 Mən bir divanəyəm, o ev sonası,
 Onu divanəyə verməz anası.
 Küləyə verməzlər qızılgülü, bil,
 Bir div balasına Ay layiq deyil.

O bizim tərəfə endirib gəlməz,
 O Ay divanəylə dost ola bilməz.
 Nə qədər yudular bizim kömləyi,
 Yənə də olmadı suyun köməyi.
 Nə qədər ağ gümüş səpildi, ancaq
 Bizim qara kilim ağarmadı, bax.
 Xeyir iş gəlsə də sənin əlindən,
 Qismətim deyildir, talesizəm mən.
 Bir qorxum budur ki, sən də doyanan,
 Sən də yan yolda məni qoyasan.
 Bu şikar hədəfə gəlməzdən əvvəl
 Qorxuram, məni sən atasan, Nofəl!
 Qorxuram verdiyin böyük vədlər
 Axırda verməsin kiçik bir səmər.
 Sözüünün üstündə dursan mərdana,
 Allah əvəzini yetirsin sana.
 Yalan deyirsənsə bu sözləri sən,
 Məni özbaşına burax indidən,
 Ta ki öz peşəmi izləyim yənə,
 Özüm öz dərdimi gözləyim yənə".
 Nofəl bu naladən pozuldu o dəm,
 Dedi: "Yox... Köməyi tez etməliyəm".
 Gördü ki, o gəncdir, özü də qarıb,
 Xəyalı azaddır, qəlbi müztərib.
 Məcnuna bir yoldaş, bir qardaş oldu,
 Hal bilib, hal duyan bir sirdaş oldu,
 Əhd edib, əl açdı Nofəl dərgaha,
 Ən əvvəl and içdi böyük Allaha,
 Sonra da and içdi peyğəmbərlərə,
 Əqli, iradəsi dedi bir kərə:
 "Bu vəfa yolunda qılınc çəkərək,
 Qurd deyil, aslantək döyüşəm gərək.
 Bacarıb çatmasam bu xoş murada,
 Rahat gün görməyim bir də dünyada.
 Lakin xahişim var, bu sözüümü tut,
 Divanə qalma, gəl bu dərdi unut!
 Azacıq sakit ol, döymə köksünə,
 Özünü toxtaq tut iki-üç günə.
 Gəl odlu qəlbini kənara qoy sən,
 O dəmir qapını tez açaram mən".

İçdi bu şərbəti bizim zavallı,
 Qurtuluş gözlədi sevda xayallı.
 O artıq qaçmadı insandan bir də,
 And içib, əhd etdi durduğu yerdə.
 Səbr ilə bağlandı onun ayağı,
 Sanki su səpildi, söndü ocağı.
 Sığındı dostunun bu pənahına,
 Gedib ayaq basdı qərargahına.
 Hamama gedərək paltar dəyişdi,
 Artıq aram olub şərab da içdi.
 Ərəb qaydasınca əmmamə qoydu,
 Musiqi dinlədi, şərabla doydu.
 Yarın camalını saldı yadına,
 Dediği qəzəllər yetdi dadına.
 Dostuna yandıqca Nofəlin qəlbi,
 Başına dürr səpdi buludlar kimi.
 O yedi, dincəldi, əynində libas,
 Artıq gözəlləşdi siması bir az.
 Saralmış rənginə qızartı gəldi,
 Yay kimi bükülmüş qəddi düzəldi.
 Yənə şövə kimi qaralmış xətti
 Onun Ay üzünə bir dövrə çəkdi.
 O ətirli güldən şirə çəkərək,
 Nə aparmışdısa, qaytardı külək.
 Güldü dodaqları bir səhər kimi,
 Parladı dişləri incilər kimi.
 Artıq ağıllandı çöl divanəsi,
 Kəsildi zəncirin pərişan səsi.
 Yənə bağ içində boy atdı lələ,
 Qızılgül əlinə aldı piyalə.
 İndi Məcnundakı əzəmət, vüqar
 Hikmət məclisinə oldu hökmdar...
 O qonaqçı Nofəl, o böyük adam
 Məcnunu yüz nazla bəslərdi müdam.
 Məclisi, şadlığı onsuz keçməzdi,
 Üzünü görməsə bir mey içməzdi.
 Onlar iki-üç ay şən keçirdilər,
 Mehriban oturub şərab içdilər.

MƏCNUNUN NOFƏLƏ ACIQLANMASI

Bir gün ikilikdə oturmuşdular,
Yenə məclis açıb, kef qurmuşdular.
Məcnun zamanəyə nifrət deyirdi,
Şeirlər qoşaraq qəmlər yeyirdi:
"Ey mənim ahımdan xəbərsiz duran,
Aldadıb külümü göyə sovuran,
Yüz dostluq vədəsi verdinsə də sən,
Yarım dostluğa da vəfa etmirsən.
Gəl öz başındakı xəyalı unut,
Sən mənim sözümlü, ilticamı tut!
Məni ağ yalanlar felinə verdin,
Yenə kimsəsizlik əlinə verdin.
Söz verdik dostluğa, səmimiyyətə,
İndi göz yumursan sən bu niyyətə.
Səndən mən eşitdim yüz dil yarası,
Görmədim bir dərman, bir dərd çarəsi.
Səbrim tükənmişdir, şaşqınam bu dəm,
Dadıma yetməsən əldən gedərəm.
Əvvəl bir yazığın dərdinə qalmaq,
Sonra öz sözünün ziddinə olmaq,
Mərdlik, böyüklükdən uzaqdır, mənəcə,
Dostluğun vəfası budurmu, sənəcə?
Vəfasız bir vədi vermə insana,
Layiq görməyirəm mən bunu sana.
Köməksiz, arxasız, qərrib bir quşam,
Dirilik suyundan uzaq uçmuşam.
Xəraba bir kəndə xəzinə vermək,
Susuz su vermək şərt olsun görək.
Bil ki, müşkülümü tez düzəltməsən,
Yenidən divanə olacağam mən.
Gəlməsə sevgilim – bəxtiyarlığım,
Bil ki, məhv olacaq bütün varlığım".

LEYLİNİN QƏBİLƏSİ İLƏ NOFƏLİN
MÜHARİBƏ ETMƏSİ

Nofəl bu xoş olan umu-küsüdən
Odlarda mum kimi yumşaldı, bilsən.
Qalxıb hazırlaşdı yol səfərinə,
Havada parladı qılıncı yenə.
Atlandı quş kimi o böyük hünər,
Toplandı başına sadıq igidlər.
Atının nalından odlar qoparaq,
Meydana şir kimi girdi çaparaq.
Elə ki yetişdi o qəbiləyə,
Bir elçi çağırdı: "sözüm var", - deyə,
Nofəl ismarladı: "Öz ordumla mən
Od kimi keçərəm üzərinizdən.
Bu saat Leylini gətirin mana,
Qılınc girəcəkdir yoxsa meydana.
Göstərin Leylini, hardadır o qız?
O öz aşiqinə yetişsin yalnız.
Qoy susuz can verən bir suya çatsın,
Ona su verən də savaba batsın".
Çatdı qəbiləyə Nofəlın səsi,
Sındı ortalıqda eşqin şüşəsi.
Cavab verdilər ki: "Bu mümkün olmaz,
Leyli ayparadır, düşünün bir az.
Ona əl yetişməz, Aydır o dilbər,
Heç kəsini əlindən gəlməz bu hünər.
Qılınca qılıncla qisas alırıq,
Qarurə atsan da daşa çalarlıq".
Qasid baş götürüb qayıtdı geri,
Nofələ söylədi hamın sözləri.
Nofəl acıqlanıb, dedi qasidə:
"Bu saat piyada qayıdıb yenə,
De: dadmamışsınız qılıncımı siz,
Bu köhlən atımdan xəbərsizsiniz,
Dəniz dalğasıyam, qaçın qarşımdan,
Yoxsa tufan qopar hər bir daşımdan".

Qasid yenə gedib cavab gətirdi,
Nofələ nalayiq sözlər yetirdi.
Nofəl acıqlandı qəzəblənərək,
Köksündə od tutub alışdı ürək.
Sonra qılıncını çəkdi dörd yana,
Qoşunla şir kimi girdi meydana.
Onlar da qabağa ordu tökdülər,
Dağ kimi tərpanib nərə çəkдилər.
Nofəlgil tərəfə at oynatdılar,
Şirin qarşısına qılınc atdılar.
Coşdu dəniz kimi, qızıxdı meydan,
Havadan od yağdı, gölə döndü qan.
Qılıncın əlində qan piyaləsi,
Torpağı məst etdi bu qan laləsi.
Aslanlar gəldikcə pəncə-pəncəyə,
Toqquşdu nizələr "intiqa"m" deyə.
Tökülən o qanlar çatdıqca diza,
Oxlar quzğun kimi töküldü düza.
Qılınclar beyinlə şirələndikcə,
Bədəndən ayrılan başlar endikcə,
Qızmış ərəblərin o nərasindən
Göylərin qulağı kar oldu, bilsən.
Əcəl ildırım şığıyan zaman
Alov püskürürdü daşın ağzından.
Deyləmi tükünün ucları kimi
Qəhr edən zubinin ucu itiydi.
Günəş on cıqqalı bayrağa bənzər,
Sanki qızarmışdı yenə ilk səhər.
Daşlar deşik-deşik Sürəyyə kimi,
Yer qana dönmüşdü bir dərya kimi.
Hər şirin baxışı alov saçmışdı,
Qara ilan kimi ağız açmışdı.
Yırtıb dağıtdıqca o qara şirlər,
Ağ atlar div kimi əlləşirdilər.

Hər kəs bu döyüşə atlanan zaman
 Məcnun can verirdi ruhu pərişan.
 Hamı at çapdıqca müharibəyə,
 O dua edirdi "başlıq" deyə.
 Hər kəs çıxardıqca düşmən gözünü,
 O həlak edirdi dərddən özünü.
 Açıb öz qəlbində dua yelkəni,
 Sülhə çağırırdı müharibəni.
 O utanmasaydı, qalxıb durardı,
 Buludtək özünə qılınc vurardı.
 El qınamasaydı bu dəmdə onu,
 Qımb qurtarardı öz qoşununu.
 Olmasa düşmənin tənəsi əngəl,
 Dostların başını kəsərdi əvvəl.
 Təqdir kamanına çatsaydı əli,
 Ox atıb dostları qıradı, bəli.
 Onun dediyini desəydi ürək,
 Öz yoldaşlarını qıradı, gerçək.
 Bu qoşun içində coşurdu Məcnun,
 İstərdi ki, bassın o biri qoşun.
 Burda axtarışa at səyirdərdi,
 Ordakı qoşuna dua edərdi.
 Öz tərəflərindən ölsə bir nəfər,
 Onu öldürənin əlindən öpər.
 Leyligil tərəfdən məhv olanlara
 Göz yaş tökərdi bu bəxtiqara.
 Bu yandan o yana nizə tutardı,
 Düşmən nizəsinə duası vardı.
 Bəzən öz qoşunu gələndə üstün,
 Atardı kamanı, oxu büsbütün.
 Elə ki yar tərəf qalib gələrdi,
 Şir kimi nərəsi dağlar dələrdi.
 Bir nəfər soruşdu: "Niyə, ey cavan,
 Döyüşdən çarx kimi kənar qaçırsan?
 Biz sənin uğrunda can qoyuruq, bil,
 Düşmənlə dostluğun heç insaf deyil".
 Dedi: "Sevgilimdir dediyin əğyar,
 Mənim qılınclarla nə işim aşar.

Düşməni qanına qarq etmək olar,
 Dostla vuruşmağın mənasını var?
 Döyüşdən su kimi qanlar çağlayır,
 Canansa o tayda yara bağlayır.
 Məşuqə verdikcə aşiq nəfəs,
 Aşiq də verməli ona bir əvəs.
 Yar sürmə göndərir ayaq tozundan,
 Mən ona daş atsam, qıyarmı vicdan?
 Mənə bal vədəsi vermişdir o yar,
 Mən sirkə göndərsəm layiqmi olar?
 Yarı əli varsa o yanda ağər,
 Kim canan tərəfi zəlil istəyər?
 Ordadır istəyim, qəlbim, həvəsim,
 Qəlbim hardadırsa orda nəfəsim.
 Canana can vermək xoşdur əzəldən,
 Canımı əsirgəyim mən o gözəldən?
 Mən ki öz canımdan keçmişəm belə,
 Yazığım gələrmə sizlərə, söylə!"
 Soruşan bir ona, bir yerə baxdı,
 Göz yaş torpağa sel kimi axdı.
 Məcnunsa döyüşdən uzaq düşərək
 Tozların içində oynayırdı tək.
 Nofəl qılıncını çəkib dörd yana,
 Bir sərxoş fil kimi girib meydana,
 Hər oxda bir nəfəs, bir can alardı,
 Hər bir həmləsində cahan alardı.
 Qan arxı çəkirdi gəzdiiyi yerdə,
 Qan yeyib-icməkdən doymuşdu Yer də.
 Qılınc oynadırdı şöhrət gəzənlər
 Aşam qaranlığı çökənə qədər.
 Canan zülfü kimi qaraldı göylər,
 Gündüzün üzünə töküldü ənbər.
 Siyah tellərini düzdükcə gürcü,
 Qaraldı get-gədə göylərin bürcü.
 Bu zaman ayrıldı düşmən qoşunlar,
 Döyüş meydanında yatmışdı onlar.
 Elə ki o qara ilan büküldü,
 Ağ nəfəsli Zöhhak – Günəş də güldü.

Qalxdı hər pahləvan, hər igid əsgər,
 Zöhhak ilamına döndü nizələr,
 Qoşunla dolmuşdu Leylinin yurdu,
 O yerdə dağ kimi ordu dururdu.
 Düşməni qarşıdan, arxadan səf-səf
 Oxlara tutmuşdu Leyligil tərəf.
 Nofəli qorxutdu o daşqın ordu,
 O artıq sülh üçün dayanıb durdu.
 Öz adamlarından tapıb bir nəfər,
 Tapşırdı: "Sülh üçün bir tədbir göstər.
 De ki, qan tökməyə gəlməmişik biz,
 Yalnız bir könüldür istədiyimiz.
 Divanə bir gəncə söz vermişəm mən,
 Yalnız bir gözəldir istəyim sizdən.
 Öz dövlətimdən də keçirəm bu dəm,
 Sizə xalvar-xalvar qızıl verirəm.
 Məsləhət görsəniz bu sevdanı siz,
 Qəlb açan bir cavab verməlisiniz.
 Şəkər satmasanız bu yerdə bizə,
 Sirkə də tökməyin istəyimizə.
 Yaxşılıq gəlməsə əllərinizdən,
 İntiqam almayın qılıncla bizdən..."
 Elçi bu sözləri verincə xəbər,
 Qızmış orduları geri çəkdilər.
 Hamıya xoş gəldi bu gözəl dilək,
 Ordular döyüşdən geri dönərək,
 Barışıq nəğməsi çaldıqca çanglər
 O qanlı döyüşdən qalmadı əsər.

MƏCNUNUN NOFƏLƏ ACIQLANMASI

Sülhün qoxusunu duyunca Məcnun
 Kinlə qəzəbləndi ürəyi onun.
 O igid Nofələ acıqlanaraq,
 Rişxəndlə dedi ki: "Qəhrəmana bax!
 Sən, ey qucaq-qucaq vədlər verən,
 Yaman başa vurdun öz vədini sən.
 Buydumu sözümdə möhkəm durmağın?
 Bir də at oynadıb qılinc vurmağın?
 Danış, qəribliyə salma sorğumu,
 Vəhşini ram edən əfsunun bumu?
 Buydumu meydanda at oynatmağın?
 Havada ox tutub kəmənd atmağın?
 Zidmiş iradəmə sənir iradən,
 Nə yaxşı bir hünər göstərmisən sən?
 Salam düşməniydi o canan mənə,
 İndi sən döndərdin tamam düşməmə.
 Vəfaya açılmış o qapıya sən
 Mın qıfil vuraraq bağladın nədən?
 Ey dost, köməyindən əlim üzüldü,
 İşimi korladın, belim büküldü.
 Bu dostluq telləri qırıldı nədən?
 Çox şahlar yıxılmış bir süvaridən.
 Qurda ox atdısa dağlarda çoban,
 Gedib itə dəydi aldığı nişan.
 Hünərin aləmə səs salan zaman,
 Əfsus ki, əhdini ayaqlayırsan.
 Bu acı sevdaya düşməmişkən mən
 Sənə bel bağladım bəlkə ürəkdən.
 Bu yazıq aşiqdən niyə vaz keçdin?
 Əkmədiyin yeri nə üçün biçdin?
 Sən ki başlamışdın bu böyük işi,
 Hünəri yarımçıq qoyarmı kişi?
 Qaranlıq könlümə işiq verənsən,
 Bu xəstə ömrümün dərmanı sənsən..."

Döyüş qalxanını ataraq, əvvəl
Şirin dilə tutdu Məcnunu Nofəl,
Dedi: "Qoşunsuzam, köməktsizlikdən
Siyasət işlədib sülhə girdim mən.
Qayıdıb yurdumdan qüvvət alaram,
Yenə qılıncımı işə salaram.
Qoşun toplayaraq qəbilələrdən,
Daşdan keçirərəm poladımı mən.
Qılıncı basmasam o qudurğanı,
Kor olsun Nofəlin qəlbi, vicdanı".
Sonra Mədinədən Bağdada qədər
Qoşun toplamağa getdi elçilər.
Nofəl hiddətindən yandı bir zaman,
Qoşun tələb etdi bir çox diyardan.
Nəhayət, topladı böyük bir ordu,
Dağlara döz gərib üz-üzə durdu.
Birinci hücumda sərhədi aşdı,
Düşmənlər kor olub qorxudan çaşdı.

NOFƏLİN İKİNCİ MÜHARİBƏSİ

Bu söz gövhərini tapıb kəşf edən
Dastan qapısını açır sinədən:
Nofəlin başına toplaşan ordu
Heyrətə salmışdı böyük bir yurdu.
Nərədən torpağın bağı sökülürdü,
Buqəbis zirvəsi yerə tökülürdü.
Onun nərəsindən titrəyən düşmən
Döyüş meydanında səf çəkdi həməni.
Qəbilə başcısı donuxub qaldı,
Nofəl ordusunun seyrinə daldı.
Gördü ki, nizələr almış hər yeri,
Ordu bulud kimi tutmuş göyləri.
Təbii nərələri gəldikcə bəzən
Ölünün qəlbi də qopur yerindən,
Nofəl ordusunu görəndə düşmən
Nə hər bə meyl etdi, nə qaçdı hər bədən.
Hücuma girişdi "bəxtəbəxt" deyər,
Atını səyirtirdi müharibəyə.
Ordular gəldikcə orda baş-başa,
Endi şimşək kimi qılıncılar başa.
Qumları sel kimi apardıqca qan,
Əqiq göyərirdi sarı qumlardan,
Ürəklər yoruldu ciyər yarmaqdan,
Qılıncılar utandı baş qoparmaqdan.
Nofəl qılıncı çəkib, qalxan tutaraq,
Hər hücum başında yıxırdı bir dağ.
Əjdahalar kimi qızıb meydana
Bir nəfəs kəsirdi o hər bir anda.
Şir kimi getdikcə Nofəl irəli,
Oxlara dönmüşdü sərt kirpikləri.

Hirsdən çatıldıqca qəzəbli qaşlar,
Toppuz zərbəsindən uçurdu başlar.
Gürzlü çomağını endirən zaman
Əlburz dağı da uçardı, inan.
Hər kəsə bir qılınc vursaydı Nofəl,
Onu varaq kimi doğrardı əl-əl.
Məcnun da həvəslə hərbə gedirdi,
O həlak olmağa çox səy edirdi.
Döyüş meydanları qızıxdığı vaxt
Tabut taxtasına dönmüşdü hər taxt.
Bir olsa yoldaşın, dostun əməli,
Daşdan su çıxardar onların əli.
Nifaq olan yerdə fəlakət də var,
Səadət günəşi birlikdən doğar.
O gün nofəlçilər qalib gəldilər,
Onların bəxtinə açıldı səhər.
Düşmən cəbhəsini yarıb sökdülər,
Baş-başa, leş-leşə vurub tökdülər.
Can verib öldükə yaralananlar,
Ah çəkib sönürdü darda qalanlar.
Əsib kükrədikə ölüm ruzgarı,
Leylilə tərəfin ağsaqqalları
Aman istədilər igid Nofəldən,
Yalvarıb dedilər: "Düşmüşük əldən.
Çəkmə qılıncını, gəl indən belə,
Hamını ölmüş bil, əsir zənn elə.
Bizi qırmağından bir fayda varmı?
İgid basdığını boğazlayarmı?
İki-üç nəfərik, olmuşu unut,
Əlinə ox alma, əlimizdən tut!
Gəl bu qiyaməti əlindən burax,
Qiyamət günü var... o dünyaya bax.
Düşmən silahlansa qarşında əgər,
Sən də qılınc vurub qüvvəni göstər.

Lakin silah töksə qarşında düşmən,
O miskin düşmənlə, gəl vuruşma sən.
Artıq tutmayınq üzünə qalxan,
Gəl bağışla bizi sən, ey qəhrəman!
Qılıncı, nizayla dindirmə bizi,
Görürsən qalxansız əllərimizi".
Nofəl bu naləni dinləyib o dəm,
Keçmiş günahlara çəkdi bir qələm.
Əmr etdi: "Gəlini gətirin ki, mən
Xoşluqla əl çəkim bu qəbilədən".
Leylinin atası ürəyi qəmli,
Torpağa üz qoydu gözləri nəmli.
Yalvardı Nofələ: "Ey böyük insan,
Güvənir tacına bu Ərəbistan.
Dərdli bir qocayam, ürəyimdə qəm,
Səndən uzaq olsun, yaman gündəyam.
Qorxaraq ərəbin tənələrindən
Əcəm ləqəbini gəzdirirəm mən.
Başımın dərdinə, sevdasına bax,
Bəxtimdən görürəm mən bunu, ancaq
Xəcalət çəkirəm bu günahımdan,
Civətək ərimək istərdim, inan.
Qızımı qarşına gətirsəm də, bil,
Quluna versəm də, əskiklik deyil,
Yenə fəxr edərdəm, gəl inan ki, sən,
Boyun qaçırmaram sənənin hökmündən.
Çöldə od yandırıb, ocaq da çatsan,
Qızımı ud kimi oda da atsan,
Ya quyu dibinə tullasan onu,
Ya da qılınc çəkib vursan boynunu,
Bil ki, ağ olmarəm üzünə yenə,
Can-başla hazırım hər bir əmrinə.
Baharda bir təzə gül olsan da mən,
Boyun qaçırmaram sənənin əmrindən.

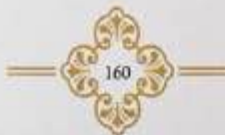
Ancaq o dəliyə layiq deyil qız,
Dəliyə bir zəncir yaraşır yalnız.
Ayüzlü bir qıza sərsəm yararmı?
Çör-çöpün yanında od qalanarmı?
O gicdir, mərd deyil, yoxdur sənəti,
Nə dünyası vardır, nə axirəti.
Dağları, daşları gəzir o sərsəm,
İnan, divanədir, dəlidir desəm.
Pis-pis adamlarla oturub-durur,
Mənim adıma da min ləkə vurur.
Mərdə təmiz bir ad candan əfzəldir,
Ləkəli qalmaqdan ölüm gözəldir.
Ərəb torpağında küləklər belə
Qızımı salmışdır ağıza, dilə.
Leylinin adını o, dilə saldı,
Balam bu dünyadan min töhmət aldı.
Məcnuna tapşırırsan cilovumu sən,
Mənə güləcəkdir hər yoldan ötən.
Bir nəhəng ağzında qəhr olub ölmək
Alçaq bir ömürdən xoş olsun gərək.
Bədnam olmağımı qoyma, amandır!
Qiyamət günü var... o imtahanıdır.
İndi bu naləmə, dərdimə çatsan,
Dünyada xoşbəxt ol, sevin hər zaman.
Yoxsa and içirəm bir Allaha mən,
Əlimi çəkərəm ətəklərindən.
Ayüzlü balamın vurub boynunu,
İtin qabağına ataram onu.
Ta ki bu qeyrəti çəkməyim bir də,
Ölüb-öldürməyim durduğum yerdə.
Qoy mənə yer üzü lənətlər desin,
Qızımı divdənsə köpəklər yesin.
İnsanı dişləsə azğın bir quduz,
Onun məlhəmi var, keçər, qorxusuz.

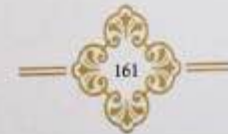
Lakin dil yarası ürəkdan getməz,
Ona min məlhəm də bir əsər etməz".
Nofəl dinlədikcə rəngi saraldı,
Söz tapa bilməyib cavabsız qaldı.
Qoca danışdıqca açıq, mərdana,
Nofəl yumşalaraq: "Qalx, – dedi ona. –
Bu gün bir sərkərdə olsam belə mən
Xoşluqla istərdim qızını səndən.
İndi ki vermirsən, canın sağ olsun,
Mən zalım deyiləm, üzün ağ olsun.
Quru bir çörəklə, şor bir halvadan
Pisdir zorla gələn bir arvad, inan.
Dualar ardınca dolaşıram mən,
Belə cəfalardan bezaram, bilsən".
Nofələ dil açdı yaxın adamlar,
Dedilər: "Qocanın nə günahı var?
Məcnun xoş gəlməsin gözüne sənin,
Mənliyi alçaqdır o divanənin.
Bir qadın doğrudan sevsə də onu,
Fəlakət törədər bu eşqin sonu.
Havalı yaşayan sərsəm bir insan
Nə xeyrə, nə şərə yarayar, inan.
Ona neyləsən də ağıla gəlməz,
Yoxdur iradəsi, durub dincəlməz.
Dünən biz onunçün döyüşən zaman,
Qələbə istərdi düşməyə hər an.
Oxlara gərmişdik biz sinəmizi,
O da oxlayırdı bir yandan bizi.
Bu iş ağıllının işi deyildir,
Ona ağlamaq da, gülmək də birdir.
Bu gün yetirsək də canana onu,
Açıq görünür ki, matəmdir sonu.
Düz ölçüb-biçməsən bu işi, ey mərd,
Biz zərər çəkərik, siz də xəcalət.

Adımız, sanımız bizə əfəldir,
Bu işdən əl çəkmək daha gözəldir".
Nofəlin qəzəbi soyuyub söndü,
Qoşuna əmr edib, geriya döndü.
Məcnun yaralandı bu bəd xəbərdən,
Min tikan sancıldı qəlbinə birdən.
"Ah, – dedi, – çatmışdı vüsal üçün vaxt,
Öldü, oyanmadı, oyanmadı baxt.
Bəxtimin vəfası olsaydı mana,
Özümtək olardı dostum mərdana".
Gözündə yaş seli, qəlbində vulkan,
Nofəlin yanına gəldi pərişan.
Dedi: "Ey dostluğa qadirəm deyən,
Söz verib, sonradan sözünü yeyən!
Mənim ki üzümə gülürdü səhər,
Rəvamı qəlbimdə sönsün ümidlər?
Nə üçün buraxdın ovumu əldən,
Biz ki əl vermişdik, unutdunmu sən?
Susuzdum, apardın sən "Fərat" deyə,
İçməmiş odlara tapşırıdın niyə?
Şəkərdən bir şirin şərbət qayırdın,
Ondan da içməmiş məni ayırdın.
Qarşıma açıdınsa şirin süfrəni,
Sonra milçək kimi qovladın məni.
İpin ki ucunda bu düyün vardı,
Ona dəyməsəydin yaxşı olardı".
Deyib bu sözləri getdi çaparaq,
Atının nalından odlar qoparaq.
Ona çox dedilər, çox yalvardılar
Ki: "Sənə bundan da yaxşı bir nigar –
Hörmətli, hünərli, dövlətli, mallı,
Bir gümüş sinəli, Günəş camallı,
İşinə yarayan bir qız taparıq,
Bu yeri axtarıb soraqlaşarıq,

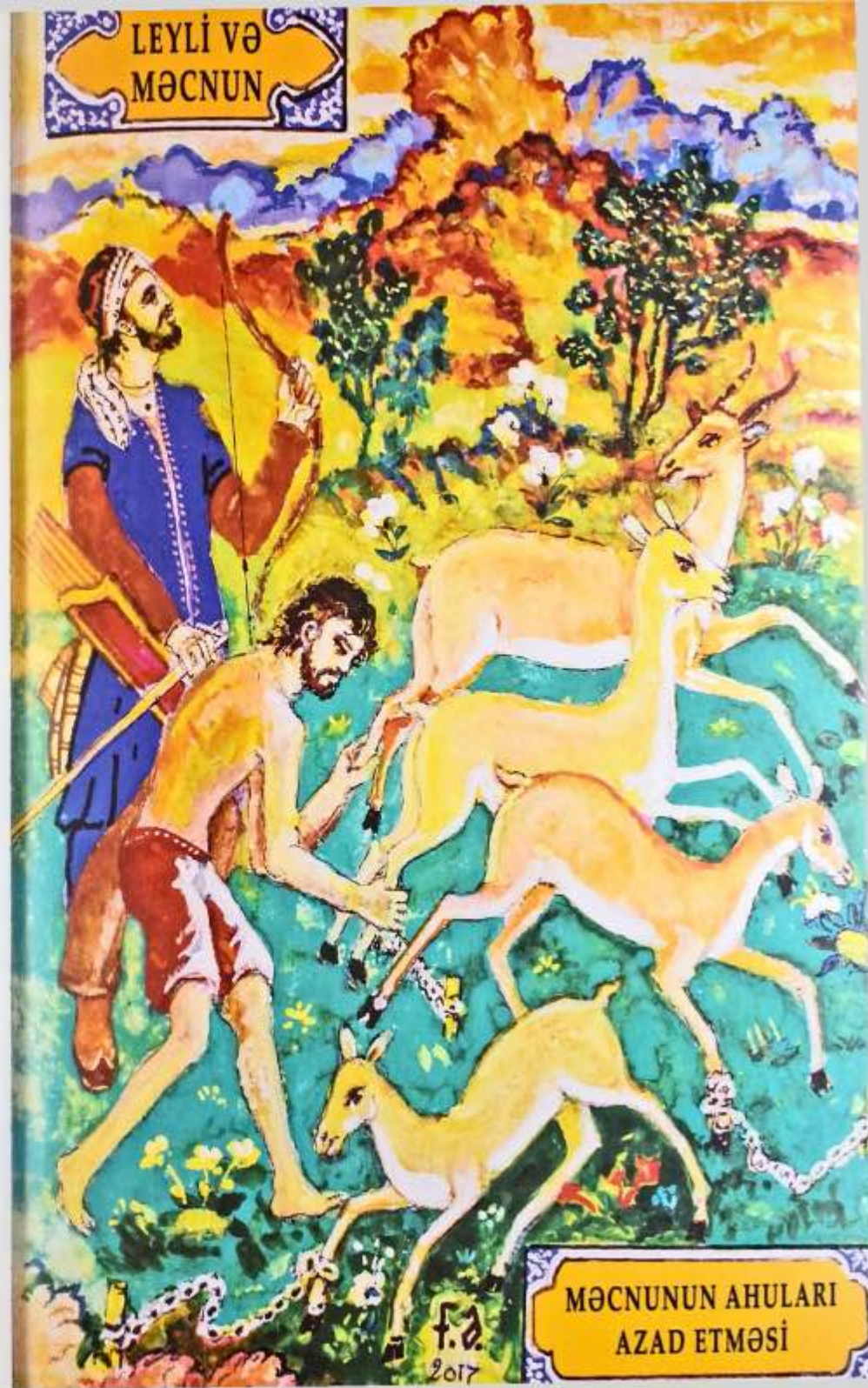
Ta işin onunla tamam düzəlsin,
Dövlət də qapına qayıdıb gəlsin".
Çox ümid verdilər aşığa bir-bir,
Könlünün düyünü açılmadı bir.
O çıxdı ortadan iz azdıraraq,
Qəlbi bulud kimi tutuldu ancaq.
Göz yaşı töküdü o qəlbi xəstə,
O, tiryək səpirdi zəhərin üstə...
Artıq öz mülkünə qayıtdı Nofəl,
Yetişçək yurduna, hər şeydən əvvəl
Çağırıdı o cəfa görmüş Məcnunu
Ki, ürək verərək dincəlsin onu.
Axtaran çox oldu, tapan olmadı,
Artıq siyahıdan silindi adı.
Bildilər nə imiş bu səssiz gediş,
Onun tənəsinə səbəb nə imiş...

Dinləyin bu ötən sədəfli sazı,
Görün nələr deyir onun avazı:
Murada çatmamış o yaralı quş,
Qəlbi intizara, dərdə tutulmuş,
Nofəldən ayrılıb çapdı atını,
At açdı çöllərdə yel qanadını.
Nofəl öz əhdinə çıxdı vəfasız,
Məcnun oxuyurdu səhrada yalqız.
Hər kiçik tərəyə üz tutub bəzən,
Şikayət eylərdi öz taleyindən.
Göz yaşı tökərək o yürürdü,
Uzaqdan qurulu bir tələ gördü.
Tələyə düşmüşdü bir neçə ceyran,
Yazıqlar bağlıydı əldən, ayaqdan.
Qəsdinə durmuşdu ovçu onların,
Qanını tökməyə o ceyranların.
Məcnun səyirdi ki, yetsin köməyə,
Ovçu da dayandı: "Gələn var", – deyə.
Dedi: "Tələ üstə çıxmışam birdən,
Adət qonağıyam, özün bilirsən.
Ahular başından götür tələni,
Onları azad et, sevindir məni.
Yazıq heyvanlara nə qəsdin vardır?
Onlar həyat üçün yaranmışlardır.
Gözləri göyçəkdir, baxışları şad,
Onlar da əzəldən yaranmış azad.
Necə qıyrsan ki, bir həmlədə sən
İki-üç qan töküüb nəfəs kəsəsən.
Qurd olsa bir adam zatında əgər,
Bu qurd o ceyranın qanını tökər.
Yar gözü kimidir ahunun gözü,
İlk bahar gününə bənzəyir üzü.
Yar gözü eşqinə rəhm et ceyrana,
Bahar xətinə gəl qıyma ona.

Boynunu vurma gəl, bivəfa deyil,
O şümal gərdəyə ip rəva deyil.
O xallı boynundan, gəl indi vaz keç,
Ona polad qılınc yaraşır mı heç?
O qara gözlərin sürməsi də var,
Rəvamı torpaqla örtülə onlar?
Gümüş həsəd çəkir o saf sinəyə,
Yarıb kabab olsun, kül olsun niyə?
Nazla bəslənmişdir şümal sağrılar,
Danış, layiqmidir ona ağrılar?
Ahu göbəyindən müşk alınar, bil,
Qanını tökməyin insafdan deyil.
O zərif ayaqlar bir xəyərandır,
Onları incitmə, qıyma, amandır!
Yükə qatlaşmamış o incə kürək,
Yerə vursan onu, o inciyəcək."
Ovçu bu öyüdü dinləyib daldı,
Donaraq barmağı ağzında qaldı.
Dedi: "Yoxsulluğa düşməyəydim mən,
Boyun qaçırmazdım bu sözlərindən.
İki ay içində şikanım budur,
Külfətim bir buna göz dikib durur.
Ehtiyac içində qalan bir ovçu
Ovunu öldürsə olarmı suçu?
İstəsən, onların gəl qeydinə qal,
Onların canını məndən satın al".
Məcnun dinləyərək yoxsul ovçunu,
Atından tez düşüb çağırdı onu.
Ovçuya verərək ceyran atını,
Açdı ceyranların qol-qanadını.
Ovçu tez minərək atı yol aldı,
Məcnun ceyranlarla səhrada qaldı.
Mərhamətlə deyil, sevgilə qəlbən
Öpdü ceyranların qara gözündən.

Bu yar gözü deyil, ona oxşardı,
O qara gözlərdən bir yadigarı.
Onlara mərhəmət diləyib Haqdan,
Açıb xilas etdi qanlı duzaqdan.
Özü də çöllərdə fəryad çəkərək,
Ahular dalınca yüyürdü tək.
Düşməni yoxsa da, silahı vardı,
Gültək silahından yara alardı.
O isti qumların odlı qoynunda
Qazantək qaynayıb coşurdu o da.
Havalar qızırdı çəkdiyi ahdan,
Əynini cırırdı çöldə hər tikan.
Gecənin üzünə zülmət gələndə,
Ayın pərdəsində gün gizlənəndə
Məcnun nalələrdən cana gəlmişdi,
İpək teli kimi çox incəlmişdi.
Yarın saçları tək qarayı gecə,
Yol aşiq canı tək olmuşdu incə.
Məcnun ilan vurmuş kərtənkələ tək
Yanıb-qovrulurdu mağarada tək.
Yerdə qıvrılırdı bir ilan kimi,
Odlara qalanmış bir tikan kimi.
Sübhədək gözləri yuxusuz qaldı,
Ömrü gecə kimi ahla qaraldı.

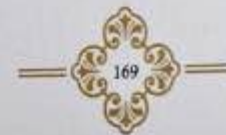
MƏCNUNUN MARALI AZAD ETMƏSİ

Çəkdi bayrağını gülüzlü səhər,
Yenə al şəfəqə boyandı göylər.
Bax Çinin aynası parladı Çindən,
Həbəşin qaşları çatıldı birdən.
Paslı ayna kimi ürəyi tutqun,
Xəyal aynasını gəzdirən Məcnun
Oddan tüstü kimi qalxdı bu zaman,
Ənbər saçılırdı gül varlığından.
O, aşiq qəlbiylə dalıb xəyalə,
Gedirdi dilində şeirlə nalə.
Pərişan gözləri yol süpürürdü,
Könlündən keçəni Allah görürdü...
O, birdən yetişdi şikar yerinə,
Qurulmuş tələyə rast gəldi yenə.
Gördü ki, tələyə düşmüş bir maral,
Boynunda zəncir var, alnında zaval.
Ovçu o gülüzlü maralı görcək,
Ona hücum çəkir qızmış aslantək.
İstədi axıtsın günahsız bir qan,
Nə çıxar günahsız tökülən qandan?
Məcnun tez ovçunun yanına qaçdı,
Ona neşlər kimi dilini açdı:
"Ey zalım ititək yazığı tutan,
Aç qurduğun toru, zülmündən utan!
Qoy bu tora düşmüş zavallı əsir
Gəzib, bir-iki gün şad yaşasın bir.
Gəl onu sən salma tor havasına,
Getsin öz tayıyla öz yuvasına.
Onu sevgilisi tapmasa əgər,
Bu gecə arxanca nə sözlər deyər?
Deyər: - Səni məndən alan ovçular
Ayrılıq dərdinə olsunlar düşər.
Qoy səni ovlayan mən günə düşsün,
O da yar gözündən sürgünə düşsün."

Dərd duya bilirsə səndəki ürək,
 Öz tamah dişini bu ovundan çək!
 Neylərdin qəfəsdə özün qalsaydın,
 Maral ovçu olub, sən ov olsaydın?
 Söylə, taleyinə şükr edirmisən
 Ki, ov maral olmuş, ovçusu da sən?"
 Ovçu nəsihəti dinləyib bu dəm
 Dedi ki: "Bu qandan mən əl çəkərəm,
 Vurmaram maralın buruq boynunu,
 Ancaq havayı da vermərəm onu.
 Bu ovla dolanıb yaşayıram mən,
 Satın al maralı məndən istəsən".
 Alıb silahını, sazını Məcnun
 Ovçuya uzadıb dedi: – Buyurun.
 Ovçu silahı da, sazi da aldı,
 Maral azad oldu, salamat qaldı.
 Ata öz oğlunu əzizləyəntək
 Məcnun da maralı əzizləyəntək
 Tutub sığalladı o dildarını,
 Bağladı heyvanın yaralarını.
 Onun gövdəsini çox tumarladı,
 Maraldan daha tez özü ağladı.
 Dedi: "Həsət çəkən dağlar maralı,
 Səndəmi tayından düşdün aralı?
 Ey çöl qoşununun gözəl sarbanı,
 Dağlar düşündəki çadırın hanı?
 Xoş ətrin canandan gətirib xəbər,
 Gözün sevgilimin gözünə bənzər.
 Bu tordan ayağın qoy azad olsun,
 Yetiş öz tayına, o da şad olsun.
 Səndən iraq olsun düşmənin fəndi,
 Boynuna keçməsin şahlar kəməndi.
 Dişlərin keçməsin qızıl qapağa,
 Yaraşır səndəki sədəf dodağa.
 Oxların yayına yarıyan dərin,
 Öz paltarın olsa yaxşıdır sənin.
 Zəhri əritsə də isti göz yaşın,
 Axmasın üstünə torpağın, daşın.

Sən, ey mərd sinəli, ucaboy maral,
 Mən qəlbi yanmışın halına bir qal.
 Bilirəm, genişdir gəzdiyin hasar,
 Hasardakı Aydan bir xəbərin var?
 Otladığın zaman o tərəfdə sən
 Yara əhvalımı açıb deyərsən:
 Düşməni qaxıncına qurban olan, yar,
 Əmrinə hazırım, nə istəyin var?
 Biz ayrı düşəli əziyyətdəsən,
 Sən də mənim kimi bu möhnətdəsən.
 Bir qoca dost da yox imdada yetsin,
 Bir ox da yoxdur ki, hədəfə getsin.
 Ah! Sənin ətrini verməyə külək,
 Onun da adını çəkməyir ürək.
 Xəyal da anmasa, duymasa səni,
 Yoxdur varlığında onun məskəni.
 Məcnun ağlayaraq bu qəribliyə,
 Dərdini bir deyil, yüz deyə-deyə
 Yazıq maralcığın açdı torunu,
 Gözlərindən öpüb buraxdı onu.
 Qaçdı səhralara tor görmüş maral,
 Məcnun öz yoluna başladı dərhal.
 Gecənin yolçusu yetişdi haman
 Bir Yusif camalı aldı quyudan.
 Ulduzlar içində o parladı tək,
 Göy Misri Nil kimi coşmuşdu, gerçək.
 Gözü dağlı çölü mil-mil gəzərdi,
 Nil rəngində axan Nilə bənzərdi.
 Nə suya quş kimi dimdik vurardı,
 Nə də ilan kimi dil çıxarardı.
 Qıvrılıb qəlbindən vurulmuş kimi,
 Ötməzdi qanadı sınımış quş kimi.
 Alışıb yanardı beyni, damağı,
 Sanki əriyirdi bir piltə yağı.
 Şam kimi sönsə də o birdən-birə,
 Yənə də qoymazdı yanını yerə.

Açdı gözlərini yuxudan səhər,
 Sarı köynək geydi o mavi göylər.
 Güldü o sarı gül, o göylər qızı,
 Dünya başdan-başa geydi qırmızı.
 Məcnun xəzan görmüş gül kimiydi, ah!
 Gözündə ağlardı gülüzlü sabah.
 Bu sonsuz sulara od düşən zaman
 O da gəmisini çəkirdi sudan.
 Günəşdə yandıqca əli, ayağı,
 Nəfəsdən düşmüşdü günorta çağı.
 Çılpaq qaldığından o, kölgələrtək
 Oturdu bir ağac kölgəsində tək.
 O hündür ağacın kölgəsində, bax,
 Sular axışırdı şırıldayaraq.
 Göy kimi, girdə bir hovuz ki vardı,
 Suyu kövsər kimi parıldayırdı.
 Onun dövrəsini almışdı otlar,
 Yaşıl geyinmişdi o yerdə bahar.
 Ciyəri istidən kababa dönən
 O sudan doyunca içərək həməni,
 Kar kimi, lal kimi dinib-danışmaz,
 Ayaq saxlayaraq dincəldi bir az.
 O yaşıl çəmənə heyran qalmışdı,
 O gözəl ağacı seyrə dalmışdı.
 Budaqda qaraca bir qarğa vardı,
 Gözü çıraq kimi işıq salardı.
 Gözəllər saçtək qarayıdı rəngi,
 Baxdıqca oxşardı qəlbi, ürəyi.
 Saleh bir quş idi o yazıq qarğa,
 Salehilər kimi geymişdi qara.
 Sakitcə durmuşdu budaqda o quş,
 Sanki mina üstə şavə oturmuş.

Məcnun fikrə getdi görəndə onu,
 Duydu qəlblərinin bir olduğunu.
 "Sən, ey yas libaslı, aç, söylə bari,
 Nədir əynindəki bu yas paltarları?
 Nədəndir, gecənin rəngi var səndə?
 Qara günlərəmi düşmüşsən sən də?
 Qəmə mən yanırım, alıxsansa sən,
 Mənim əvəzimdə qara geymişən.
 Ürəyin yanıqlı deyilsə bu dəm,
 Nədən qaralmısən, ey dərddli həmdəm?
 Sənən yanmamışsa, zavallı qarğa,
 Sənəsi dağlıdan qaçma uzağa.
 Zənci rəngi yağır sənin rəngindən,
 Bəlkə də soyğunçu hindu kimisən.
 Bəlkə də mən şaham, sən mənə çatır,
 De, nədən qarasan? Açıq söylə bir.
 Canana rast gəlsən, ərz elə ki, mən
 Onun həsrətiylə düşmüşəm aldən.
 Mənim dadıma çat, yetiş, amandır,
 Dadıma yetməsən halım yamandır.
 Demişdin: əlindən tutaram bir dəm,
 Qorxuram bu həsrət gözümdə öləm.
 Bir göz kor olarsa, ey nazlı nigar,
 Tutiya verməyin nə mənası var?
 Canavar quzunu aparsa ağər,
 Çobanın hay-küyü nə fayda verər?
 Sel ki bir binanı dibdən uçurar,
 Poladdan olsa da, neyləsin divar?
 Bir əkin yerini vursa quraqlıq,
 Yağışın mənası qalarmı artıq?"
 Məcnun dil oxunu atır uzağa,
 Budaqdan-budağa uçurdu qarğa.

Məcnun danışdıqca coşub-daşırdı,
Qarğa da uçmağa hazırlaşırdı.
O söhbət açdısa əfsanələrdən,
Qarğa dərdlə uçdu durduğu yerdən.
Gecə qarğa kimi geyindi qara,
Yarasa göz açdı qaranlıqlara.
Göydə çraq kimi yandı ulduzlar,
Qarğa gözü kimi parladı par-par.
Məcnun çraq kimi söndü, qaraldı,
Sanki gözlərini qarğa apardı.
Yanan bir şam kimi o sinədəftər
Göz yaşı töküdü səhərə qədər.

QARININ MƏCNUNU LEYLİNİN QAPISINA APARMASI

O göylər pərisi Günəş yananda,
Səhər pərdəsindən baş qaldıranda
Hər baxış bəzanib durdu bağ kimi,
Hər göz də parladı bir çraq kimi.
Məcnun da qaçırdı qarğa kimi tək,
Bir şam axtarırdı pərvanələrtək.
Basıb köç yolunda tikanlıqları
Qaçırdı cananın yurduna sarı...
Cananın ətrini havadan duydu,
Bir anlıq əlini köksünə qoydu.
Elə bil canlandı ölmüş bir bədən,
Dayanmış bir ürək çarpdı yenidən.
Uzaqdan bir qarı göründü bu dəm,
Yarıncı gəlirdi bir taleyikəm.
Zəncir vurulmuşdu o divanəyə,
O da şadlanırdı xoşbəxtəm deyə...
Qarı çox sürətlə addım atırdı,
Boynu zəncirini çəkib dartırdı.
Məcnun o əsiri gördüyü zaman
Qarıya and verib dedi: "Bir dayan,
Kimdir yanındaki bu zəncirli kəs?
Neçin zəncirlidir bu divanə şəxs?"
Qadın cavab verdi: "Düzünü desəm,
Divanə deyildir bu taleyikəm.
Mən dulam, bu da bir kasıb insandır,
Bunun da, mənim də günümüz qandır.
Ah, bizi salmışdır yoxsulluq əldən,
Bunu zəncirlərə bağladım ki, mən
Əsir sifətində gəzdirim bari,
Gəzib dolandırım bu obaları.
Gəzək şəhər-şəhər, həm ölkə-ölkə,
Bir ovuc yem tapam evimə bəlkə.

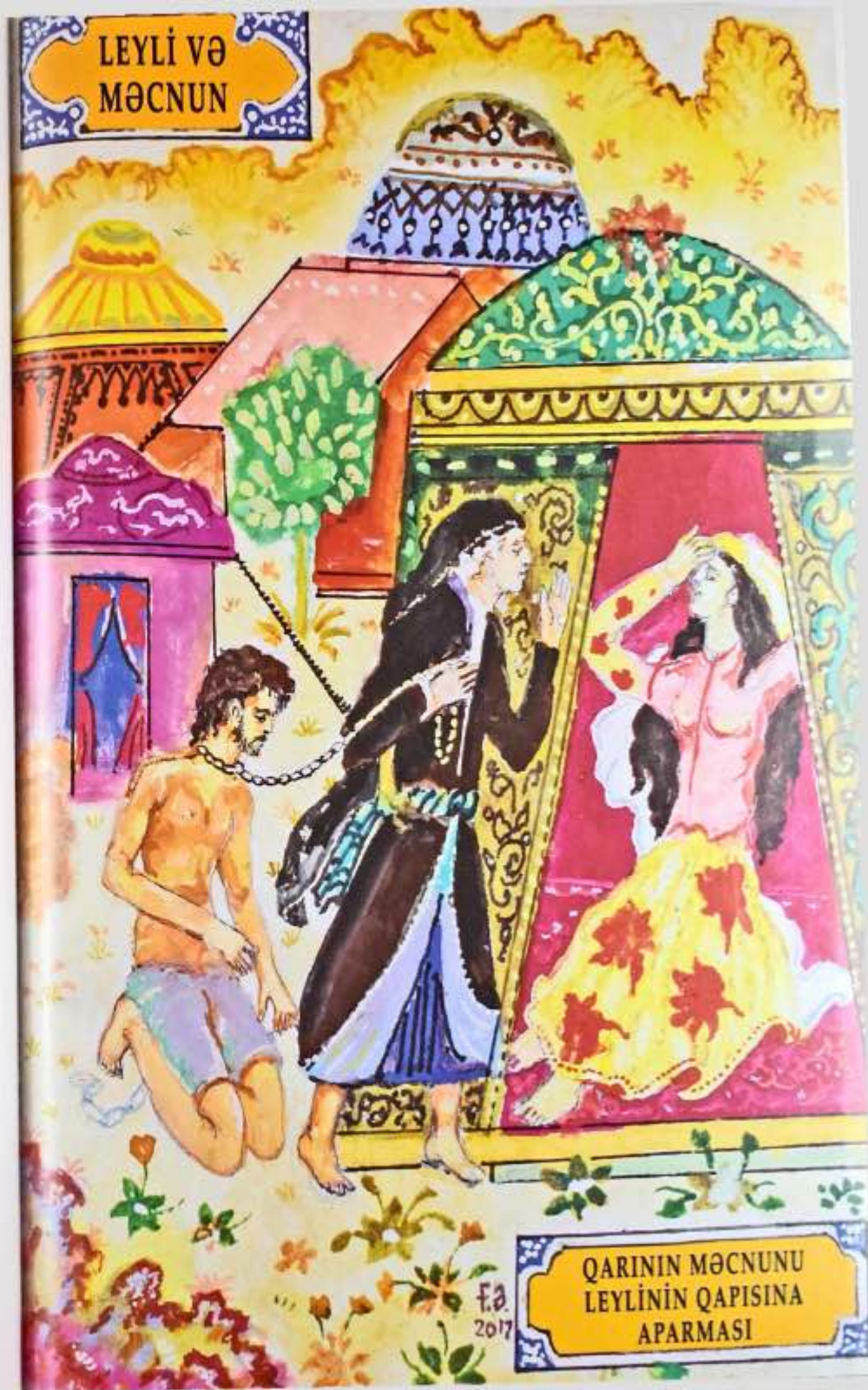
Bundan əlimizə düşənləri biz
 İkiçə hissəyə bölək tərtemiz.
 Bir toz da qalmasın haman ruzidən,
 Nə tapsaq, bölüşək biz onları tən".
 Məcnun qol-qanadı sınımışlar kimi,
 Yıxıldı qarının ayağına ki:
 "Aç onun boynundan o zənciri sən,
 Gəl mənim boynuma bağla əlinlə.
 O, divanə deyil, divanə mənəm,
 Çünki mən layiqəm zəncirə bu dəm.
 Hayana istəsən, al, apar məni,
 Üzüqaralıqla gözdir ölkəni.
 Bu işdən əlinə nə düşsə hər gün,
 Yalnız sənin olsun onlar büsbütün".
 Qadın bu şikarı görüncə həmə, n,
 Nə qədər şad oldu bu təsadüfdən.
 Atıb yoldaşını, çox razı qaldı,
 Zənciri Məcnunun boynuna saldı.
 Qadın zəncirlədi yazıq Məcnunu,
 Boynuna ip salıb apardı onu.
 Gəzdirdi aşiqi o, diyar-diyar,
 Bir yerdə dayanıb tutmadı qərar.
 El yazıq aşiqi görünçə darda
 Gülənlər də oldu, ağlayanlar da.
 Qafillər Məcnuna baxıb gülürdü,
 Aqillər gözündən yaş tökülürdü.
 Ayağında buxov, boynunda zəncir
 Məcnun tənələrə dözürdü bir-bir.
 Bir çadır yanına yetişdi birdən,
 Od-alov parladı nəğmələrindən.
 O, "Leyli" dedikcə daşlar yeyirdi,
 Daş altıda rəqs edib canan deyirdi.
 Qadın yedəyində çəkdi Məcnunu,
 Leyli qapısına gətirdi onu.
 Çəməninin nəsimi ona dəyəndə
 Dayandı sərvək yaşıl çəməndə.

Aşiq o çəməndə ağladı zar-zar,
 Sanki ilk baharda yağdı buludlar.
 O, yərə baş döyüb deyirdi: "Canan,
 Özündən ayırıyam, dərdinlə həmcən.
 Zəncirdən, quyudan qaçdığım üçün
 Yanında təqsirkar olmuşam bu gün.
 İndisə zəncirdə sızlayır bədəm,
 Verdiyim cəzaya şadam ürəkdən.
 Yanında çox oldu mənim günahım,
 Üzürsüz gəlmişəm, ey qibləgahım!
 Bil ki, hakimimsən, məhkumam sənə,
 Öz bildiyin kimi coza ver mənə.
 Qılınc vurmağıma baxma, ey sənəm,
 Sənin hüzurunda yenə əsirəm,
 Atımı sürdüm sə siz tərəfə mən,
 Mən yara almışam mən öz zərbəmdən.
 Ayağım etdisə dünən bir günah,
 Bu gün baş qoymuşam ayağına, ah!
 Sizə ox atdısə bu sınımış əlim,
 İndi zəncirlidir o da, gözəl!m
 O zaman bir günah etdimsə əgər,
 Bəsdir bu çəkdiyim ağır cəzələr.
 Qıyma ki, bu cürə zəlil olum mən,
 Bir dəfə canımı çıxar bədəndən.
 Səndən özgəsinə meyl etsə ürək,
 Gəl məni xaç kimi çarmıxlara çək!
 Ey vəfasızlığı vəfadan parlaq,
 Xətədir yanında xətasız olmaq.
 Qarşında xətasız dayanıb bu dəm
 Özümü xətaya düçar edirəm.
 Bəlkə vəfa görəm bu yolla səndən,
 Ya da atdığı ox keçə sinəmdən.
 Nə qədər ki sağam, salamımı sən
 Alıb bir başıma əl çəkməyirsən.
 Razıyam, gəl öldür məni, ey mələk,
 Öldür ki, başıma əlin dəyəcək.

Bir qılinc endir ki, başıma, canan,
Mən olum qapında kəsilən qurban.
Mən İsmayıl kimi saxlaram ədəb,
İncisəm, qoy olum İsmayilməzhəb.
Şam kimi alışıb-yanır bədənim,
Qorxmaram başımı qoparsan mənim.
Bir şamın başını qoparılanda biz,
O, baş ağrısından xoş olar şəksiz.
Ayağın altında can verib ölsəm,
Sənsiz yaşamaqdan bu xoşdur, nə qəm.
Madam ki bağlıdır yanına yolum,
İşim ah olacaq, qurbanın olum!
Başım ayrılmayıb qəmədən, qüssədən,
Səninlə başını ağrıtmayım mən.
İstəsən başından dərd uzaq olsun,
Dərd mənəm, qoy ölüm, başın sağ olsun".
Deyərək, ox kimi qalxdı yerindən,
Tutub parçaladı zənciri birdən.
Qəmlərdən şadlanan o bəxtiqara
Dağ vəhşisi kimi qaçdı dağlara.
Nəcə çatan kimi inləyib durdu,
Özünə ox kimi sillələr vurdu.
Ondan soruq alıb getdi qohumlar,
Görünməmiş bir hal gördülər onlar.
Atası, anası ağlayıb qəlbən,
Artıq əl üzdürlər o divanədən.
Heç kəsə yovuşmaz görüb Məcnunu,
Yalnız, özbaşına qoydular onu.
Gördülər yamandır onun bu halı,
Leylini axtarır darğın xəyalı.
Yanında başqa bir söz danışsalar,
Özünü döyərək tutmazdı qərar...

LEYLİ VƏ MƏCNUN

QARININ MƏCNUNU
LEYLİNİN QAPISINA
APARMASI

Ə.Ə.
2017

İBN SƏLAMİN DASTANI

Məna dənizinin qəvvası insan
Səpmiş bu şəkəri dodaqlarından:
Nofəlin qələbə çaldığı gündə
Şadlandı Leylinin qəlbi köksündə.
Qələbə işıq saçan o gözəl nigar
Dedi: "Sevin, Leyli, qalib çıxdı yar..."
Bu zaman atası gəldi vüqarla,
Güldü biğ altından o, iftixarla,
Öz əmmaməsini kəc qoyub haman,
Dil açıb dəm vurdu dilbazlığından:
"Bu gün hiylə töküb, tor quraraq mən
Qurtardım yaxamı o divanədən.
Verdim cavabını dönməz bir üzlə,
Onu suya verdim quruca sözlə.
Bu Tanrı vergisi dilimə görə
O Allah qarğamış Nofəl bilmərrə
Əl çəkdi fikrindən, o xam xəyaldan,
Öz tamah dişini çəkdi vüsaldan.
Allaha şükür ki, qurtardıq ondan,
Onun da payını versin Yaradan".
Leyli eşitdikcə bu hekayəti
Gözündə çağladı can şikayəti...
Çadırda gizləndi o dərdli pəri,
Qan sıxıb, qan tökdü ağlar gözləri.
Gözlərindən axan o qarlı yaşlar
Keçdiyi yollarda qoymadı qubar.
Bilincə itmişdir yenə o baxtsiz,
Əlini, qolunu dişləyirdi qız.
Saf qan axıdırdı gözündən mələk,
Bu sudan özünə zinət verərək.
Nərgizlə suvardı qız ərəğəvanı,
Hovuzə batırdı o, xəyzeranı.

Onun nə hal duyan bir kəsi vardı,
 Nə bir dost dərđinə çarə tapardı.
 Qapını, bacanı bağlayıb möhkəm,
 Dustaq ilan kimi yaşardı sənəm.
 Yalnız qapısından əsən küləklər
 Ətrindən hər yana verirdi xəbər.
 Adlı adamlar da "evlənək" deyə
 Elçi göndərirdi hər gün Leyliyə.
 Hamısı dəm vurub öz dövlətindən,
 Ər olmaq istərdi ona hər yetən.
 O dürrün dalınca hey mahal-mahal
 Düşmüşdü ortaya minlərlə dəllal.
 Birinin o bala iştahı vardı,
 Başqası o taxta əl uzadardı.
 Atası qızını tutub ürəkdə,
 Onu inci kimi saxlardı bərkdə.
 Kamala yetişmiş o gümüşbədən
 Şüşəni gözlərdi daşdan, küləkdən.
 Yüz min ehtiyatla yeyirdi dildar
 Qəlbini gizlinə, şərabi aşkar.
 Şam kimi gülərək qızarsa da qız,
 Bu gülüş altında yanardı yalnız
 Gül kimi iki lay kəmərlə müdam
 Ayağında niza, əllərində şam.
 Bütün möhnətlərə o dözə-dözə,
 Çəkdiyi ağrını vurmazdı üzə.
 Ulduzlar içində bir Ay durmuşdu,
 Çadırına yüz Zöhrə halqa vurmuşdu.

LEYLİNİN İBN SƏLAMA VERİLMƏSİ

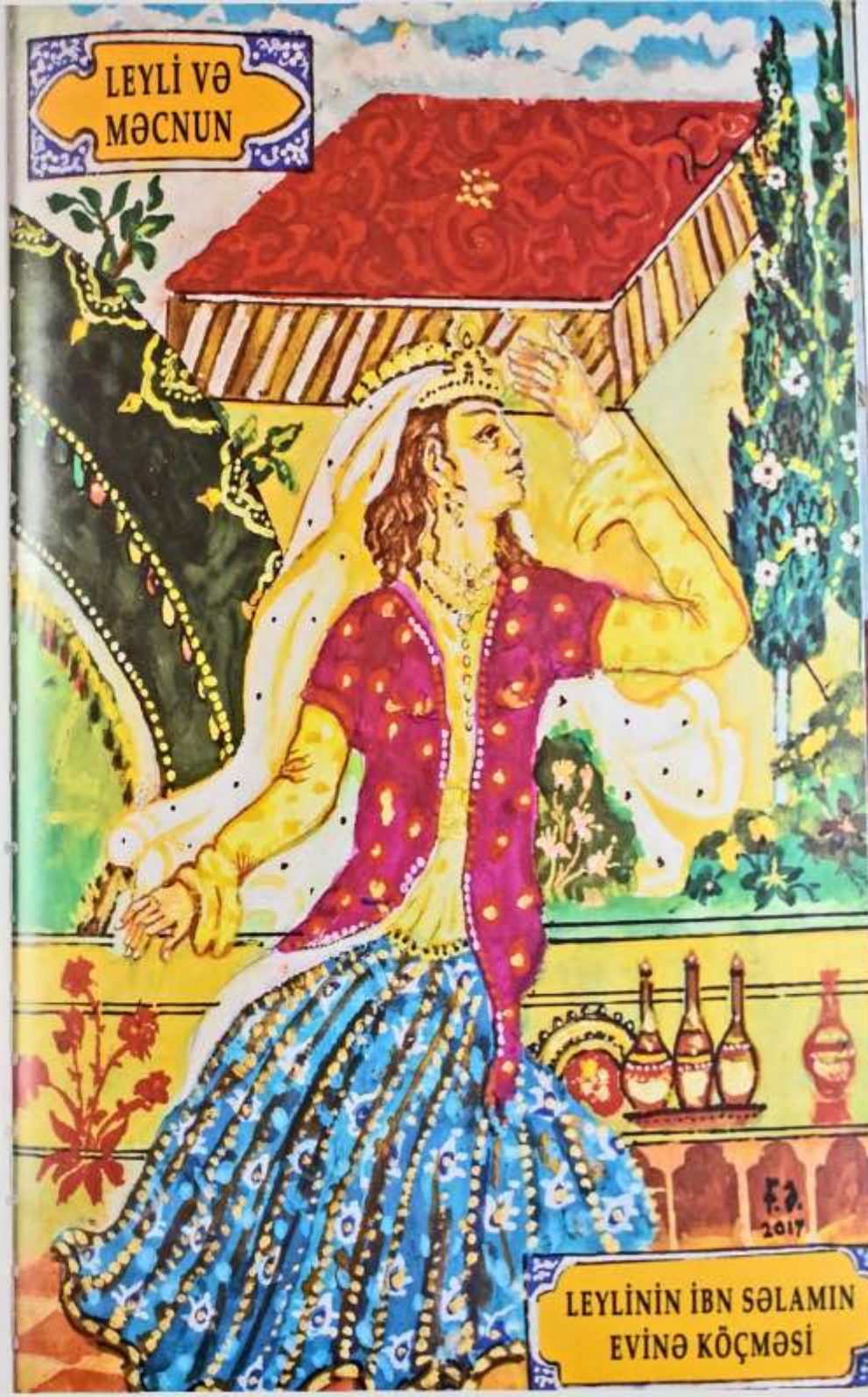
Bir xəbər tutunca tez İbn Səlam,
 Tələsdi vədəyə versin sərəncam.
 Şahlıq calalilə, dəbdəbəsilə
 Keçirmək istədi Leylini ələ.
 Çoxlu xəzinəylə elçi gəldilər,
 Xalvarla bal gəldi, batmanla ənbər.
 Nafə müşkü ilə mədən ləlləri
 Bəzədi büsbütün qumlu çölləri.
 Geyinsin, bəzənsin deyə o dilbər,
 İpəklə yükləndi gələn dəvələr.
 Atlardan "ərəbi", "bəxti", "təkavər"
 Gətirdi ağıla sığmayan qədər.
 İnsan döyüşdürən qızillar ki, var,
 Qum kimi dağıdıb səpirdi onlar.
 Qızılı qum kimi səpdikcə yənə,
 Sanki qum töküdü düşməni gözüne.
 Nəydi o səxavət, nəydi o rəftar!
 O böyük calala heyran qaldılar.
 İki gün dincəldi o yol yorgunu,
 Elçini çağırıb öyrətdi onu.
 Elçinin cadulu bir dili vardı,
 Daşı xələtdən yumuşaldardı.
 Sözü İsa kimi can təzələrdi,
 Ölülər yenidən dilə gələrdi.
 Alıb Rum elindən, Çindən, Məkkədən,
 Peşqəşlər gətirdi nadir şeylərdən.
 Elçi xəzinəylə düşdü yollara,
 Hamsını çatdırdı xəzinəyə.
 Öz şirin dilinin açarı ilə
 Gizlin xəzinəni o açdı belə:
 – Aslan ürəklidir bizim qəhrəman,
 Ərəbin fəxridir, şanıdır, inan.
 Nəsəb sahibidir, adlı-sanlıdır,
 Böyükdür, nəcibdir, o, çox şanlıdır.
 Siz qan istəsəniz, qandan arx çəkər,
 Qızıl istəsəniz, qum kimi tökər.
 Davadan-dalaşdan azad olaraq,
 Onunla səadət taparsan ancaq.
 Elçi bu sözləri dediyi zaman

Qızığın atası qalmışdı heyran.
 Sonra məsələnin əslinə yetdi,
 Qəbul etdiyini etiraf etdi,
 Bu işi qızına o rəva gördü,
 Ayı əjdahanın ağzına verdi.
 Sabah Günəş doğub şölə salanda,
 Cəmşidin camını ələ alanda
 Bəylik xələtini rus oğlu aldı,
 Ərəb damadının çiyinə saldı.
 Gəlinin atası çıxdı eşiya,
 Çadırlı bəzədi bayramdır deyə.
 O, qonaq çağırırdı İbn Səlamı,
 Şadlıq məclisində əyləşdi hamı.
 O, kef məclisini sevinclə qurdu,
 Ona layiq olan bir zinət vurdu.
 Ərəb qaydasınca onlar bir yerdə
 Öncə sınıan əhdi bağladı bir də.
 Göylərə sovurdu pul tufanını,
 Süd haqqına girov dedi canını.
 Qızın otağında onlar bu səhər
 Tünglərə nə qədər şəkər tökdülər.
 O kiçik ağızlı, qaragün sənəm
 Ətir yandırırdı ud kimi o dəm.
 Ətir dağıdırdı ah çəkən qəlbi,
 Göz yaşı töküdü güləblər kimi.
 Ləli od verirdi, bulağı da su,
 O, ənlük qayırır, güləb yayır bu.
 Yarı çatmışdısa bu gün murada,
 Muradsız qalmışdı özü dünyada.
 Ağıza çatarkən düşüb sındı cam,
 Qoğalı bişmişkən dönüb oldu xam.
 Qaydadır, ayağa batır hər tikan,
 Od ağız yandırır, ağıza qoysan.
 Kim ki müxalifət göstərə bir az,
 Heç kimin əmrinə o qulaq asmaz.
 Öz qəbiləsinə asi olan şəxs
 Onunla bir yerdə yaşaya bilməz.
 Barmağın birini çalarsa ilan,
 Barmaq kəsilməsə zəhərlənər can.
 Təbə can dərmanı olmuş məhəbbət,
 Ölümə səbəbdir hər müxalifət.
 Ruhü şənləndirən Leyli ki vardı,
 İxtilaf üzündən canlar alardı.
 Şahlıq çırağından alışıb-yanan
 Çıraqla gəzirdi onu hər zaman.

LEYLİNİN İBN SƏLAMIN EVİNƏ KÖÇMƏSİ

Günəş səhər-səhər yuxudan durdu,
 Çadırını göy pəngli gülşəndə qurdu.
 Gecə səyyarəsi alışıb-yandı,
 Nil rəngli Dəcləyə tərəf yollandı.
 Sevincək yerindən sıçradı damad,
 Kəcavə bəzədi ürəyi çox şad.
 Elə ki əyləşdi kəcavədə qız,
 Onu çox hörmətlə aparıb yalnız,
 Taxtını, tacını tapşırırdı ona,
 Dedi: "Hakim olsun bu gözəl sona".
 Keçdi iki-üç gün, həya üzündən
 O mumu səbr ilə yumşaltdı, bilsən.
 Xurma ağacına bir gün əl atdı,
 Xurmali budağa o əl uzatdı.
 Lakin o, Leylidən bir zərbə aldı,
 Ağrıdan sustalıb yerində qaldı.
 Qızın silləsindən o birdən-birə,
 Cansız ölü kimi sərildi yerə.
 Qız dedi: "Bir daha belə iş görsən,
 Təqsiri məndə yox, özündə gör sən.
 Mənim surətimi qurub bəzəyən
 Böyük sənətkara and içirəm mən,
 Qanıma töksə də sənənin inadın,
 Həsəl olmayacaq məndən muradın".
 Bu and təsir etdi İbn Səlama,
 O da razılaşdı quru salama.
 Bildi ki, sevməyir onu bu nigar,
 Qəlbinin bambaşqa bir çırağı var.
 Lakin o məğrurluq üzündən yenə
 Yox deyər bilmirdi öz ürəyinə.
 Öndördünlük o Ay, o nazikbədən
 Bunu da salmışdı eşqiylə əldən.
 Dedi: "Mən ki düşdüm onun eşqinə,
 Uzaqdan da görsəm, bu bəsdir mənə.

Quru bir baxışla şadlansam da mən,
Bu xoşdur, ömürlük yad düşməyimdən.
Dedi ki: "Qarşında çoxdur günahım,
Keç bu təqsirimdən, ey qıbləgahım!
Quru tamaşana razıyam, inan,
Namərdəm çəkilsəm bu iqrarımdan".
O da ömr elədi, dözdü bu dərdə,
Başqa təmənnası olmadı bir də.
Həsrat içindəydi o bağ bəzəyi,
Yollarda qalmışdı gözü, ürəyi.
Bəlkə xoş xəbərle əsən bir külək
Məcnundan ona bir toz gətirəcək.
Ağlaya-ağlaya döyüb köksünə,
Çadırdan çıxardı yollar üstünə.
Bülbüldən yaralı bir səsi vardı,
O, sərxoşlar kimi addım atardı.
"Aşiqim hardadır?" – söylədikcə qız
Öz incik ruhuyla yaşardı yalnız.
Nə səbri qalmışdı, nə də qərarı,
Dərddən axtdıqca o, göz yaşları,
Onun gizli sirri düşdü dillərə,
Eşqi günəş kimi güldü ellərə,
Üzülməz qəmlərin sarsıntısından
Ər, ata qorxusu qalxmış ortadan.
Sevda ki soxulur insan ruhuna,
Ər, ata qorxusu neyləyər ona?

LEYLİNİN ƏRƏ GETMƏSİNDƏN
MƏCNUNUN XƏBƏR TUTMASI

Bağdad ellərinin söz yaradanı
Belə nəql eyləyir bizim dastanı:
Boyun zəncirini qırmış o dəli,
Yenicə Ay görmüş başı zədəli,
Bağrı kabab olmuş, sarıxos xəyalı,
O xaraba kəndli, viran mahallı
Gəzirdi çölləri gözlərində qəm,
Dərd idi, ah idi qəlbina həmdəm.
Yannın ətrini gətirsəydi yel,
Gülərdi yaz kimi ürəyi tel-tel.
Cananın ruh verən ətrindən haman
Ənbərə çalardı rəngi hər zaman.
Ruhu əyləndirən o xoş ənbərdən
Zövq alıb təsəlli tapardı hərdən.
Müğilan dibində o bəxtiqara
Zəliltək düşmüşdü yaş torpaqlara.
Xəyalı çəşarə düşmüşdü əldən,
O seçə bilmirdi tikanı güldən.
Bu vaxt dəvə üstə bir bədxah insan
Keçdi gürzə kimi onun yanından.
O bədbəxt əsiri görünə yolçu,
Dəvəni saxladı, dedi: "Nədir bu?"
Bağırdı bu zaman o, bir nər kimi,
Səsləndi ətrafa qafillər kimi:
"Sən, ey bu varlıqdan xəbərsiz olan,
Büt-pərəstlər kimi yaşayan insan,
Yazıqsan, o bütdən daha üz döndər,
Bütlərdə tapmazsan vəfadan əsər.
Bu yolda bir işıq yanmayacaqdır,
Yox bil o yarı ki, gözdən uzaqdır.
Bu işdən işsizlik özü əfzəldir,
O yardan yarsızlıq daha gözəldir.

Ona öz könlünü tapşıranda sən,
Bilməzdin olacaq o sənə düşmən.
Düşmən sevgilindir, çıxdı vəfasız,
Dostluq peymanını sındırdı o qız.
Səni xırman kimi o verdi yelə,
Səni yad etməyir bir zərrə belə.
Onu bir cavana ərə verdilər,
İndi gəlin oldu sən sevən dilbər.
Bir də öz ərini o rədd etmədi,
Ondan baş götürüb uzaq getmədi.
O indi kef çəkir nəşə bağında,
Hər gecə dəmlənir ər qucağında.
Öpüşmək olmuşdur peşəsi artıq,
Sən onun dərddini çəkirsən, yazıq.
O, gözdən uzaqdır, könlüdən iraq,
Sənəyi daşa çırp, o qızı burax.
O səni salmayır illərcə yada,
Gəl onu bir dəfə unut dünyada.
Qadın bir deyildir, minlərlə var,
Lakin öz əhdini tez pozur onlar.
Əhdi-vəfa sözü yazıldığı dəm,
Qadınlar adına çəkildi qələm.
Qadın, doğrudan da, səni çox sevər
Səndən yaxşısını tapana qədər.
Başqa birisinə olunca həmdəm,
Səni görmək belə istəməz bir dəm.
Qadında kişidən çoxdur ehtiras,
Ölsə də dünyada muradsız qalmaz.
Qadın düz oynamaz heç bir oyunu,
Çətindir hiylədən ayırmaq onu.
Qadınlar dərddini çox çəkdi insan,
Vəfa görünmədi heç bir qadından.
Bir kişi qadına bağlansa, inan,
Vəfasız bir qadın yaxşıdır ondan.
Qadın əyləncədir, saxtadır, qardaş,
Zahiri sülh olur, batini savaş.

Aləmə belədir düşmən olsa o,
Ölümdür qan üçün onun dostluğu.
Bir işi gör desən, əlini vurmaz,
Onu görmə desən, kənardə durmaz.
Sən dərdlənən zaman sevinib-gülər,
Sən şadlanan zaman o, dərddən ölər.
Qadınların işi belədir, aşkar,
Pis arvadın uzun macərəsi var".
Bədheybət ərəbin lağ-lağ sözündən
Məcnunun sinəsi od tutdu həmədən.
Yenə ahlar çəkdi o birdən-birə,
Düşdü üzüqoylu quş kimi yerə.
O qədər döydü ki, başını daşa,
Qızardı gül kimi daş başdan-baş.
Libas parçalanmış, can parçalanmış,
Yıxıldı daşlığa o bağrıyanmış.
O əfsun oxuyan şaşırdı birdən,
Peşiman olmuşdu dediklərindən.
Dağdan çox uzağa getməmiş, yolçu
Gördü ki, təzadən huşa gəldi bu.
Dönüb min üzr ilə gəldi irəli,
Dedi: "Nahaq dedim mən bu sözləri.
Bir sözdü, uydurub dedim yalandan,
Gəl məni əfv elə, yanular insan.
Bir zarafatımla incitdim səni,
Canımı verərəm, əfv etsən məni.
Pərdə dalındadır o canan indi,
Qırıqdır sən kimi onun da qəlbi.
Onunla öz tayı, öz əri belə
Bir gecə baş-baş yatmamış hələ.
O qıza başqası kəsmişsə nikah,
Səndən üzməmişdir öz əlini, ah!
Yoxdur səndən özgə muradı, kamı,
Bir sənədən dünyada onun adamı,
Dəqiqə başına o gözəl canan
Səni xatırlayır, yad edir, inan!

Bir ildən artıqdır gəlin gedəli,
Möhrünü saxlayır vəfalı əri.
Min il keçsə belə, yənə də sənsiz
O qızdan bar yemək çətindir, şəksiz".
Yalançı yalanı dedikcə gerçək,
O ikiüzlünü Məcnun görərək,
Azaldı qüssəsi, dərdi bir qədər,
Dözdü ağrılara canı birtəhər.
Başına vurduğu zərbədən yazıq
Qanadsız quş kimi olmuşdu artıq.
Ləl axırdı onun yaşlı gözündən,
Vəfa axtarırdı hər beyti, bilsən,
İşinin nə sehri, nə sonu vardı,
Nə yanı bu dərdədən xəbər tutardı.

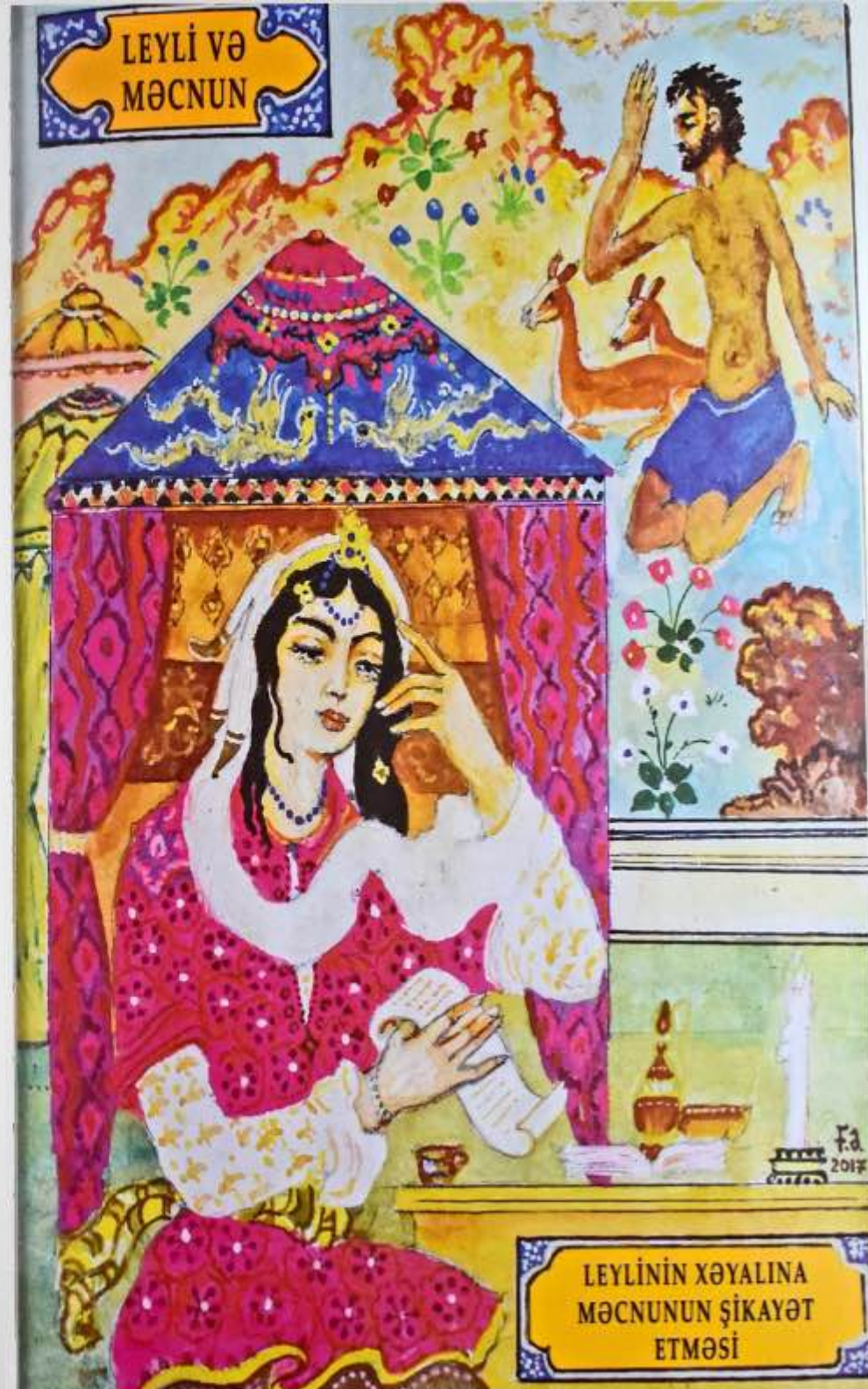
LEYLİNİN XƏYALINA MƏCNUNUN ŞİKAYƏT ETMƏSİ

Belə bəzənmişdi o nazikbədən,
Bu bəzəklə çıxdı o, kəcavədən.
Hörmətçil kişinin evindəki yar,
Min nəqqaş gözünü kor qoyan nigar
Ərinə bağlanıb qalsa da üzədən,
Dost deyib ağladı könüldən, gözədən.
Məcnun bu işlərdən tutunca xəbər
Dağıtdı qəlbini yeni qüssələrlər.
Pak düşüncələri artıdınca onun
Birə-min olmuşdu dərdi Məcnunun.
Qanadsız quş kimi sürünürdü, bax,
Quruca nəfəsi qalmışdı ancaq.
Axtarırdı yazıq, həyat suyunu,
Daima dörd gözlə gəzirdi onu,
O, canan yurduna üz tutub gəldi,
Həsərdən tük kimi canı incəldi.
Küləklə söylədi dərmini ona:
"Sən, ey öz əriylə kef çəkən sona,
Hanı o əhd edib oturduğumuz,
Bir deyib, bir gülüb, bir durduğumuz?
Hanı vəd etdiyən o şirin vüsal?
Sinəmə baş qoyan səndin, ya xəyal?
Hanı bu dostluqda vəfa görməyin?
Nə oldu vəfaya ümid verməyin?
Bütün peymanları tərk edərək sən
Günahsız üzünü gizlədin məndən.
Tutaq, könül yoxdur vəfaya səndə,
Bəs noldu dostluğa verdiyin vədə?
Mən sənin yolunda keçərkən candan,
Sən quru vədələr verirən, canan!
Eşqinin yolunda can qoymuşam mən,
Özganin eşqinə söz vermisən sən.

Bu qədər əhdini basarmı insan?
Qaçarmı dostunu xatırlamaqdan?
Görünür, çox şadsan sən təzə yardan,
Köhnəni yadına salmırsan bir an.
Özgənin boynuna sarılsan belə,
Barı axtar bizi quru dil ilə.
Sənin bağın üçün gəncliyim getdi,
Hayıf ki, bağbanlıq əməyim itdi.
Bağda əmək qoydu göyərçin, ey yar,
Meyvə yetişəndə yedi qarğalar.
Ah, o lətif xurman, o şirin xurman
Məndən özgəsinə tikandır, tikan.
Ahım dağlar yıxan bir sərt küləkdir,
Barını yadlara verməyəcəkdir.
Əvvəlcə yar dedin sən mənə, ey qız,
Sonra zəlil kimi buraxdın yalnız.
Mən sənə yar deyib, könül verirkən,
Bilməzdim vəfasız olduğumu mən.
And içib, əhd edib mənə aldatdın,
Dedin: "sevgilinəm", unudub atdın,
Anda bax, nə qədər düz imiş andın!
Əhdə bax, sən özün o əhdi dandın.
Qeyrə könül verib həmdəm oldun sən,
Neçin utanmadın mənim gözümdən?..
Yaşayan bir sənə mən deyilik tək,
Zülmü ədalətə bərabər edək.
Başqa ariflər də yaşayır, bilsən,
Onlar gözəl seçir yaxşını pisdən.
Bilirlər nə qədər dərdim, qəmim var,
Mən sənə neylədim, sən mənə, ey yar?
Tutaq ki, bağlanmış gözlərim bir an,
Səni ki başqası görür kənardan.
Əhd üçün bir vəfa gəzsələr əgər,
Sənə bir vəfasız ad verəcəklər.
Əhdini sındıran yaxşı adlanmaz,
Sən əhdi qırmaqdan, gəl saqın bir az.

Gülzarın əhdini gül qırdı, canan,
Tikanla doldurdu bağrını zaman.
Şərab xalq üzündə həya qoymadı,
Onunçün həyasız söyləndi adı.
Gecə qırmasaydı Ayın camını,
Qaranlıq almazdı onun damını.
Sənə nə ürəklə ümid bağlayım,
Nə üzlə arxanca gülüb ağlayım?
Mən ömrü əhdimlə vermişəm başa,
Sənsə vurub çarpdın əhdini daşa.
Sən açmasan belə, könlümə bir dəm,
Mən səni unudan, atan deyiləm.
Əzabın başımdan aşı da, gülüm,
İncisəm, gözümü qapasın ölüm.
Qəlbimə o qədər qəm verdin ki, sən,
Şüur da, həya da çıxır bədənədən.
Sənə dost deməyə məndə nə üz var,
Nə dilim vəfasız sözlünə qiyar.
Acizəm o sənin xam sifətindən,
Bir də nə ad verim o surətə mən?
Verdiyin hər zülmə dözsə də bədənə,
Canımın, ruhumun qidası sənsən.
Bu zülmün ömrümü alsə da dərhəl,
Üzr istər səndəki o gözəl camal.
O camal qırsa da eli, obanı,
Halaldır o hüsnə hamının qanı.
Sən günəş üzüksən, mənə bir çraq,
Qarşında sönməyim şəraf olacaq.
Ay şəkər olsa da, sən elə mahsan,
Vəzirin ikidir, bir özün şahsan.
İpəkdə bir gülsən, xəzdə lələsən,
Üzüm şirəsindən çox ləzzətlisən.
Hüsnünə odun da rəqabəti var,
Baxdıqca onun da ağzi sulanar.
Gül-çiçək məskəni olsa da hər bağ,
Camalın olmuşdur gülşənə çraq.

Şahlığın geyimi atlasza əgər,
Yanağın yanında samana bənzer.
Qaşların incədir, oxşar xəyala,
Bayram axşamında bənzer hilala.
O qızılgülünün yanında, ey yar,
Ud, səndəl ağacı söyüdə oxşar.
Üzünün müşk rəngli gözəl sultanı
Tutmuş Çin eliylə Həbəşistanı.
Nə olar, özün də o camala bax,
Nə qədər çətindir ondan ayrılmaq!
Canımı başına qurban demişəm,
Başqa bir tədbirim yoxdur, ey sənəm!
Cəfanı, zülmünü bunca çəkərək,
Vəfa ümidiylə yaşayır ürək.
Səbr etməliyəm ki, bir görün sonra
Ömür cilovunu çəkəcək hara..."

ATASININ MƏCNUNUN GÖRÜŞÜNƏ GETMƏSİ

Fars nəslindən olan şirindil dehقان,
Bela xəbər verir ərəb halından:
Oğlunu itirmiş o Yəqub qoca
Gözəl Yusifindən ayrı qalınca,
Məcnunun halını gördü pərişan,
Kəsdü ümidini ondan bir zaman.
Ah çəkib gözüylə odlar görürdü,
Yenə də ümidlə ömür sürürdü.
Onun gəzmədiyi çarə qalmadı,
Zənci yuyunmaqla çirli olmadı.
Nə qədər dağıtdı yenə simü-zər,
Bəxti yetirmədi ona bir nəzər.
Kəsdü ümidini dərdli oğlundan,
Bir də gözləmədi sağalmaqla ondan.
Bir küncə qısılib qaldı o baxtsiz,
Bircə dördkünü gözlədi yalnız.
Qocalıq, zəiflik, bir də bədbaxlıq
Ona köç yolunu göstərdi artıq.
Dünyanın dərdindən o gəldi təngə,
Sıxılmış boğazı bənzədi çəngə.
Qorxdı ki, öldürsün bu acəl onu,
Gəlib yadlar alsın onun yurdunu.
Xəstətək əlinə bir əsa aldı,
İki nəfər cavan yanına saldı.
Allah işıqladar, deyib, yolunu,
Yenə də tapmağa çıxdı oğlunu.
Dağ ilə səhranı gözib bir zaman,
Çölləri, qumları saldı ayaqdan.
Ümidlə əl açıb xeyli gəzgilər,
Heç yerdə tapmadı oğlundan əsər.
Nəhayət, bir nəfər xəbər verdi ki,
Əzab evindədir sizin o itki.

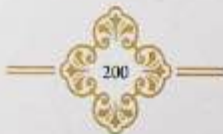
O bir yerdədir ki, xərabəzardır,
 Baxdıqca qorxuncdur, sanki məzardır.
 Qara bulud kimi o çirkin diyar
 Neft kimi alışıb, tutuşub yanar.
 Yenə yola düşdü zavallı qoca,
 Bütün günü gazdı yollar boyunca.
 O bəxtsiz oğlunu görəndə birdən
 Oynadı qocanın qəlbi yerindən.
 Məcnunda yox idi həyatdan əsər,
 Varlığı dəriydi, bir də sümüklər.
 Varlıq dünyasından düşmüşdü qaçaq,
 Sevda yolundan da gözirdi uzaq.
 Xəyalından asılmış çöpə bənzərdi,
 Ölümə qurtarmış bir tük qədər.
 Yer üstə it kimi çabalasa da,
 Yer altından da heçdi dünyada.
 Qaynardan düşmüşdü həyat qazanı,
 Ayaqdan düşmüşdü, huşsuzdu canı.
 Yarılmış başından düşmüşdü papaq,
 Yerdə ilan kimi hey qıvrıqlaraq,
 Əl boyda dərinə o tərki-vətən
 Fitəyə tutmuşdu öz göbəyindən.
 Ata sığalladı onun başını,
 Saxlaya bilmədi öz göz yaşını.
 Axıtdı sel kimi ciyər qanını,
 Uçurdu könlünün xanımını...
 Açıldı Məcnunun bu dəm gözləri,
 Qəlbə munis gördü o, bir nəfəri.
 Baxdı atasına o bəxtiqara,
 Lakin tanımayıb qaçdı kənara.
 Bir adam özünü unutsa əgər,
 Başqa bir insanı tanıyar məgər?
 Dedi: "Sən nəcisən, de görüm kimsən?
 Gəldiyin yollara qurban olum mən".
 "Mən sənənin atanam, ey ciyərpəram,
 Nə vaxtdır bir səni mən axtarıram".

Məcnun atasını tanıdı bu an,
 Düşüb ayağına ağladı al-qan.
 Ata qucaqladı yazıq oğlunu,
 O bunu öpürdü, bu isə onu.
 Ah, tuta bilməyib bir yerdə qərar,
 Mən nəvəyə çəkərək çox ağlaşdılar.
 Atanın göz yaş çay kimi axdı,
 Sonra boy uzunluğuna baxdı.
 Gördü, ölü kimi o çıl-çılpaqdır,
 Baş papaqsızdır, yalınayaqdır.
 Bir xələt götürüb öz heybəsindən
 Geydirdi oğluna, örtüldü bədən.
 Başmaq da, papaq da verdi, müxtəsər,
 Bəzədi təkərdən dirnağa qədər.
 Sonra da atalıq nəsihətiylə,
 Ona öyüd verdi öz adətiylə.
 Dedi ki: "Ey ruhum, bu yuxudan qalx,
 Cüt atlı zəmanə tələsir, bir bax.
 Bu yolun hər otu qılıncdır, oğlum,
 Gəl çəkin bu yoldan, qurbanın olum.
 Yediğin zərbələr çox asan deyil,
 Tutaq ki, sən dözdün bir ay, ya bir il,
 Yenə ox atacaq rəhmsiz fələk,
 O sənənin qanını açıq tökəcək.
 Tutaq bir neçə gün yenə dözdün sən,
 Lakin bu yerlərdə can verib ölsən,
 Canavardan tutmuş pələngə qədər
 Sənənin bədəninlə doyar vəhşilər.
 Qürbətə ölmə, gəl, nə varmış bunda?
 İt olmaq yaxşıdır ana yurdunda.
 Baş götürüb qaçdın vəhşi çöllərə,
 Qocaldın, çatmadı əlin bir yerə.
 Əzablar çəkməyin mənası varmı?
 Daima zillətə dözmək olarmı?
 O sular yatağı çaylağa bir bax,
 Səldən xarab olmuş gördüyün çaylaq.

O sellər axıdan dağa qıl nəzər,
Onu da zəlzələ dağıdıb-tökər.
Bu zillət, bu azab pəncəsində sən
Dəmirdən də olsan çürüyəcəksən.
Getdi ömrüm-günüm sənin dərdinlə,
Rəm olub bir anlıq atanı dinlə.
Baş getdi, cilovun bərkdir, ey insan,
Alışdı ürəyim, sən yenə xamsan.
Çöldə ləhləməkdən bir dəfə al çək,
Vəhşilər yanında kim at sürəcək?
Divlər yatağına, gəl olma məhrəm,
Qaçma zamanədən, ey taleyikəm!
Başından bir dağıt bu qayğıları,
Özünü xəyalla, gəl aldat barı.
Bir arzuyla yaşa, o, puç olsa da,
Arzuyla şadlanar aqıl dünyada.
Yalan da, doğru da olsa hər dilək,
Barı bir nəfəsə bəzəkdir, bəzək.
Əvvəl sən rahatca nəfəs al ki, bir,
Sonrakı nəfəsin gör necə gəlir.
Səadət qapını açmasa bu gün,
Kəsmə ümidini ondan büsbütün.
Çoxları buğdanı saxlanı etdilər,
Qazanc görmədilər bir arpa qədər.
Ömrün ixtiyarı öz əlindəykən,
İşini gör, qurtar hamıdan erkən.
Sabah cilovunu tutanda acəl
Bir də üzr istəmə bu dünyadan, gəl.
Dediyn şərbəti verməzlər sana,
Bil ki, yaratdığın düşər payına.
Qadın nə toxusa əyninə keçər,
Kişi əkdiyini toplayıb biçər.
Bu gün bir üzərlik yandır ki, sən də
Duyasan iyini bəlkə öləndə.
Ölüm dəhşətini qabaqca sına,
Axırda dözəsən hər ağrısına.

Ölümü kim duysa ölümdən qabaq,
Ölüm pəncəsindən xilas olacaq.
Baş vaxtından əvvəl ucalsa əgər,
Özü təpəsinə silla endirər.
Səfər xəyalıyla gülən bir dodaq
Öz bişirdiyindən pay aparacaq.
Adamsız qalmışdır meydanın, bir dur,
Yetər divanəlik, gəl sakit otur.
Hər kəsin bir könül həmdəmi olar,
Hər çəkilən dərdin bir sonu da var.
Söz yox ki, ucadır insanlıq sənə,
Lakin it də yaşar, ölər vətəndə.
Əgər insansansa, insanlığı sev,
Bir div olsan belə, anla ki, hər dev
Bir insan şəklinə görünmək istər,
Divdənsə dərs alıb adamlıq göstər.
Ah, oğul, insansan, şərafilsən sən,
Özünü divlərə taymı edirsən?
Azdır yoldaşlığım bu yolda sənə,
Canım yedəyindən gen qaçma yenə.
Gəl mənə yoldaş ol, həmcinsin mənəm,
Barı təsəlli ver qəlbimə bir dəm.
Bu gecə sən məndən üz döndərsən, ah!
Bil ki, gec olacaq axtarsan səhər.
Sözlərim gəliyə qəlbinə ağır,
Bu da, bil, fələyin qəzasındandır.
Qaçma, yaxına gəl, iş gör əlinlə,
Zamanın hökmünü bir yaxşı dinlə.
Mən ömrü bitirdim, sən şad ol, yazıq,
Şərabı sən iç ki, mən məstəm artıq.
Ölürəm, ömrümü çatdırdım başa,
Qəm öldürdü məni, sənə şad yaşa.
İnan ki, göylərə sovruldu külüm,
Günəşim saralı, yaxındır ölüm.
Günəş axşam oldu, hardasan səhər?
Oğlum, mən ölürəm, bir kömək göstər!

Oğul, gəl atanın pis gününə çat,
Gəl canı çıxmamış ona əl uzat!
Mən əldən, ayaqdan düşməzdən əvvəl
Sönmüş ocağımı qızdırmağa gəl!
Yerimdən qoparsa məni ruzigar,
Gəl mənim yerimdə özün tut qərar.
Qoy ölüm əmrilə canımı alsın,
Bari bir oğulsa yurdunda qalsın.
Ölüm səfərinə çıxsan bədənim,
Bilim ki, yerimdə adam var mənim.
Ölüm yastığımda baxmasan mənə,
Nə dostu xoş gələr, nə də düşməne.
Kənardan-kənara çıxar bir nəfər,
Mənim yığdığımı qapıb qəsb edər.
Rəvamı dünyada mən təleyikəm
Oğlum ola-ola kimsəsiz öləm?
Artıq çalınmışdır köç təbilim, inan,
İndi köç yoluna hazırlaşır can.
Qorxuram, köçməyə tələsiyəm mən,
Köçümü tərpədəm sən gəlməmişkən.
Mazarım üstünə sən baş qoyasan,
O vaxt ağlayasan, bərk ağlayasan.
Tüstiyyə dönsə də o gün nəfəsin,
Mənə nə faydası o ağlar səsin?
Qəmindən dünyalar yansa da, düzü,
Bir də gülməyəcək bəxtimin üzü”.

MƏCNUNUN ATASINA CAVABI

Oğul atasına çox qulaq asdı,
Onun hər sözünü qəlbina yazdı.
İstədi iki gün səbr edib dözsün,
Bu sevdə yolundan o ayaq üzsün.
Eşqə tövbə demək istədi, faqat
Tövbə qulağını çəkdi məhəbbət.
Məhəbbət fili də qoyar piyada,
Ona diz çökənlər mərdirdir dünyada.
Bu, keçə şiridir, o, meşə şiri,
Bu, həmişə tikər, yırtar o biri.
Eşqin kəmərinə ox atsa bəşər,
Onun əllərini o, şil-küt eylər.
Məcnun toplayaraq öz qüvvətini,
Dinləyib atanın nəsihətini,
Dedi: “Ey nəfəsi ruhuma qüvvət,
Sənsən müşkülümü düzəldən, əlbət.
Sözün, nəsihətin damağımdadır,
Bax qulluq halqan da qulağımdadır.
Gözəl nəsihətin qəlbə çıraqdır,
Kim boyun qaçırsa, bəxtdən uzaqdır.
Mən qulaq asardım bu sözlərinə,
Neyləyim, əlimdən gəlməyir yənə.
Mənə ağıl dərsi oxumaqla sən
Nə üçün eşqimin üstə gülürsən.
Məhəbbət xəznəsi könümçün, inan,
Bir qara pula da dəyməz bu cahar!
Tələ puç eyləmiş məni dünyada,
Eşidib bildiyim düşməyir yada.
Bütün hafizəmi sovurub yellər,
Yoxdur xatirimdə nə səs, nə xəbər.
Bu gün soruşma ki, nə yedim dünən,
Bu cavab da çıxar puç hafizəmdən,
Bu saat gördüyüm işi də sorma,
Cavabsız qalarsan, özünü yorma!”

Bilmirəm, oğlunam, sən də atamsan,
Adın da qalmamış yadımda, inan.
Bir atam çıxmamış yadımdan bu gün,
Huşumun özü də itmiş büsbütün.
Öz adım da çıxmış yadımdan bu dəm,
Bilmirəm məşuqam, yoxsa aşıqam.
Bir ildırım kimi qəlbim odlandı,
Qəlbimin odundan canım da yandı.
Ayrıldım dünyanın nemətlərindən,
Çöllərin otuyla keçirirəm mən.
Zəmanə adlanan bu boş dəyirman
Boşalmış deyirəm dən ilə sudan.
Mən öz vəhşətimdən itkin düşmüşəm,
Vəhşilər insana olarmı həmdəm?
Vəhşiylə dost olsa insan dünyada,
Vəhşi adətincə ömr edər o da.
Mən milçək toxunmuş qovun kimiyəm,
Kəs mənə, at gedim, saxlama bir dəm.
Yoxsa bir toz qopsa üstümdən əgər,
O tozum bostanı xəstələndirər,
Çiçəyi kənardə tutun uşaqdan,
Yoxsa zəhərlənər uşaqdakı qan.
Yalnız xərəbəyə meylim var mənim,
Qoy xərəbə olsun yerim, məskənim.
Zənn et ki, zəmində bitmədi bir kol,
Atdığı bir toxum puç oldu bir yol.
Bildiyin bir sözü oxumamış bil,
Zənn et ki, əkdüyün heç oğul deyil.
Gəl bir məzar düzəlt, sözümlü dinlə,
Ölmüş bir aşıqı dəfn et əlinlə.
Ağlının üstünə qələm çəkilən
Divanə bir gəncdən əlini üz sən.
Deyirsən yaxındır sənə köç yolun,
Köçünü bağlamış bu bədbəxt oğlun.
Xəzənəm çatacaq sən ölənədək,
Bil ki, səndən qabaq köçüm gedəcək.
Sən ölsən üstündə dirilər ağlar,
Mən çoxdan ölmüşəm, əlimdə nə var?"

ATASININ MƏCNUNLA VİDALAŞMASI

Atası görünəcə dərddi oğlunu,
Eşqin girdabında boğulduğunu,
Kəsdə ümidini ondan büsbütün,
O qızdırma sapı düşmüşdü düyün...
Dedi: "Ey ciyərim, ciyər nəstərim,
Ey boyun zəncirim, ey taci-sərim,
Əlacsız dərddini duydum ürəkdən,
Səndən də əl üzdüm, özümdən də mən.
Atan əldən düşdü, insafa gəl sən,
Gəl tut məhəbbətlə onun əlindən,
Qalx sarıl boynumdan, qurbanın olum,
Üzüm göz yaşınla islansın, oğlum.
Səfər qüslüm olsun o göz yaşları,
Səfər beşiyində dinc yatım barı.
Ayrılıq dəmidir, halıma yan bir,
Gözümə sürmə yox, mil çəkilməşdir.
Naz vaxtı deyildir, qucaqlaşaq gəl,
Səndən tuşə alım səfərdən əvvəl.
Köçümü yığmışam dünyadan bu dəm,
Başqa bir aləmə köçüb düşmüşəm.
Sənin fikrindən də deyiləm uzaq,
Ölürəm, dərddinlə ölürəm, ancaq
Çox əziz olsan da gözüm kimi sən,
Atanı bir daha görməyəcəksən.
Əlvida, səfərə hazırım artıq,
Gedər-gəlməzədir bu son ayrılıq.
Əlvida, ayrılıq zamanı yetdi,
Biz gecikib qaldıq, karvansa getdi".
Qurtardı atanın vida sözləri,
Oğluyla görüşüb qayıtdı geri.
Pərişan atanın üzündə kədər,
Ölümçül, evinə gəldi birtəhər.
Zəiflik üzündən o iki-üç gün
Qüssəylə keçindi vücudu ölgün.

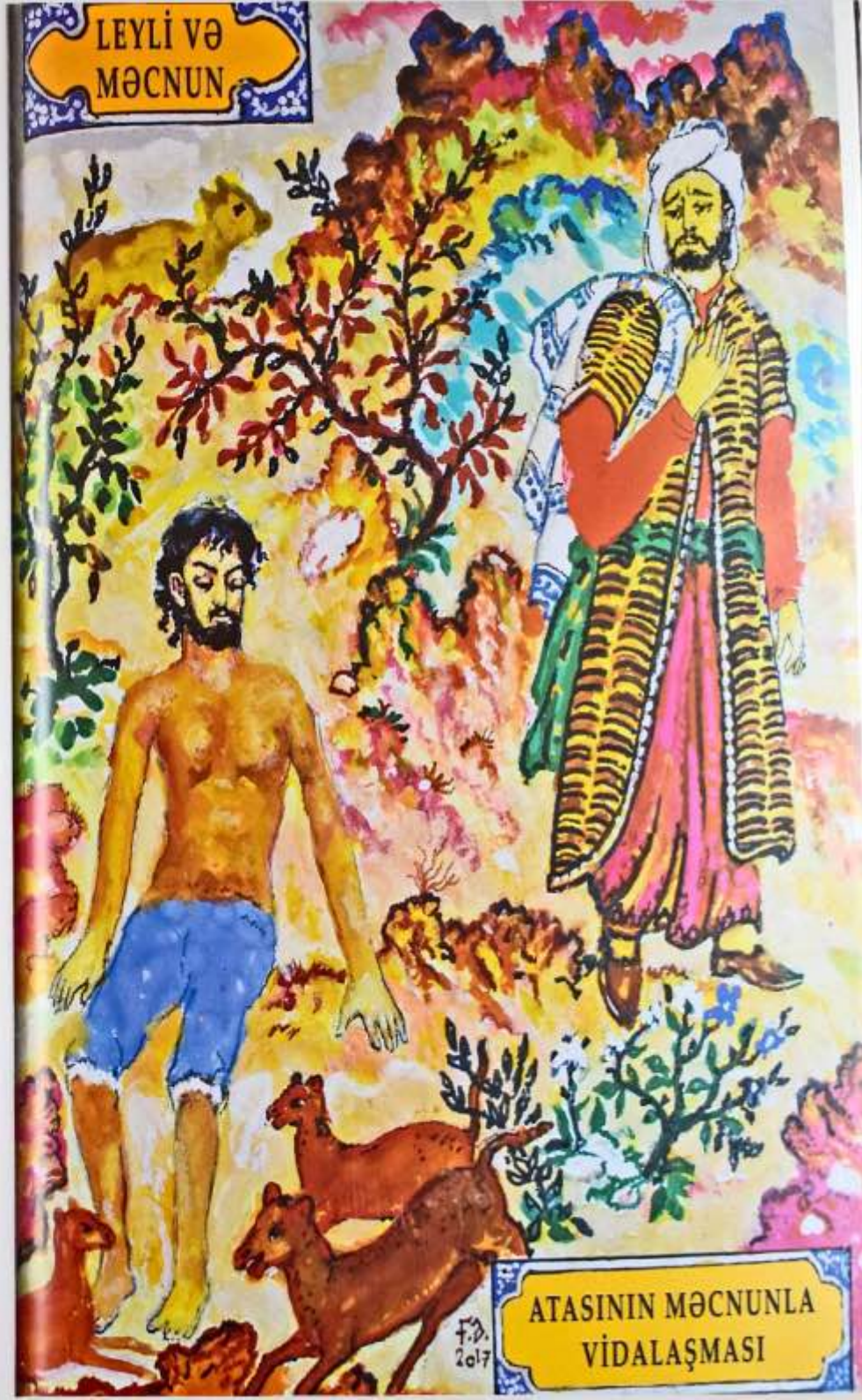
Birdən baş qaldırdı pusqudan əcəl,
 O öldü murada çatmazdan əvvəl.
 Onun səma quşu çıxdı qafəsdən,
 Sidqin budağında o tutdu məskən.
 Göylərdən törəyən göylərə yetdi,
 Torpaqdan olan da torpağa getdi.
 Asudə odur ki, Aytək hər zaman
 Bu yandan çıxaraq, batsın o yandan.
 Bağlanıb qalmasın qüssə evinə,
 Şimşəktək parlayıb o sönsün yenə.
 Beşgünlük dünyanın mənzilində sən
 Çox rahatlanma ki, zillət çəkəsən.
 Qoy bilsin bu kənddə mənzil tikənlər:
 Yoxdur bu aləmdə dinclikdən əsər.
 Ölməz can qurtaran bu daş hasardan,
 Onuncün ölmüşdür bu dünya, inan.
 Mələk surətində bir divdir aləm,
 Səni məhv etməyə çalışır hər dəm.
 Dolmuşdur dünyanın kasası qandan,
 O qan da süzülür öz bağrımızdan.
 Dünyada həmdəmin olsa da hər kəs,
 Ömründə şad olub sifətin gülməz.
 Bu divlər yatağı yer deyil, inan,
 Səi yolu tutmuşdur, qalx bu yataqdan.
 Dünyanın ağzı bir xurmaya oxşar,
 Əfsus, öpüşündə acı tikan var.
 Sərvini bitirmə bu çəməndə sən,
 Suyu duz, otu da qılıncdır, bilsən.
 Bəsdir bu dünyadan yediyimiz qəm,
 Çoxmu qəmçisini vuracaq aləm?
 Aləmi şad keçir, bil, aləm budur,
 Çəkmə dünya qəmi, əsil qəm budur.
 Əli uzun olsa bir oğru əgər,
 Girib xəzinədən gövhərlər çəkər.
 Xəzinəni atıb, kim yesə torpaq,
 O, ağıllı deyil, ilandır ancaq.

Yaşa ki, dünyaya işıq verəsən,
 Torpağa göz dikmə ilan kimi sən.
 Ömürdən bərk yapış, ömürdür məqsəd,
 Ömürsüz dünya da boş qalır, əlbət.
 Yaxşı-yaman gündə gümüş çox yarar,
 Mən gəmi ləngəri onunla sınar.
 Əlində saxlama, quyutək, varı,
 Dəyirman daşıtaq üyüd onları.
 Aldığın hər şeyi payla dünyada,
 Belə abad olub bizim dünya da.
 Hərdən bir əli iyi qayırsan da sən,
 Ox da yon, hazırla dünyada bəzən.
 Yüksüz bir adamdan alınarmı bac?
 Xaraba bir yerdən alınmaz xərac.
 Boş-bikar oturma heç yerdə bir an,
 Bari əl-qolunu oynat yalandan.
 Heç yerdə qəflətlə gəl tutma qərar,
 Hərdən bir bağırıb hay-küy də qopar.
 Əli boş insanlar qəm çəkər, bişəkk,
 Beldən şikəst olsun qoy gücsüz eşşək.
 Səninlə cıdır çıxanlara bax,
 Yarı yolda qalan bir sənənsən ancaq.
 O Kəyan şahları, o peyğəmbərlər
 Dünyanı qullara qoyub getdilər.
 Gör bu qövm kimdir, kim idi onlar,
 Gör kimin yerində kim tutdu qərar.
 Yaxşılıq etməsən əgər insana,
 Böyüklük şərəfi verilməz sana.
 Yaxşılıq eyləyib, qorx yamanlıqdan,
 Yaxşılıq gətirər yaxşılıq hər an.
 Sənə pislik edən özündən küssün,
 Çünki öz canına qiymiş o düşkün.
 Quyuya salsan da yaxşılığı, bil,
 Yenə qayıdacaq, o itən deyil.
 Hər yaxşı-yamana qoca dünyada
 Gələr fələklərdən bir əks-soda.

Kim dağa sirrini söyləsə ağar,
Dağ eşitdiyini geriyə verər.
Qalxıb ucalsan da sonsuz göylərə,
Ağlı başında ol, düşün bir kərə.
Heç kəs bu fələkdən baş çıxarmamış,
Heç kəs bu kitabı sona varmamış.
Araba, mancaq daşını heç kəs
Fələk divarına söykəyə bilməz.
Çünki o torpaqdan, yerdən uzaqdır,
Yerin tənəsindən pak duracaqdır.
Dünya karxanadır, xor baxma bari,
Bu dibsiz quyuya düşdü çoxları.
Dərindir, çuxurdur dediyim quyu,
Sən oyuncaq yeri zənn etmə bunu.
Bil ki, bu quyudan çəkilməsən sən,
İpin buraxılsa daima əldən,
Bu sallaqxanadan qurtulmaq olmaz,
Bari bu hikməti dərk elə bir az.
Harda bir abadlıq görsən bərqərar,
İlki də, sonu da xaraba olar.
Daim xaraba da olsa bir diyar,
Bil ki, abadlıqdan onda nişan var.
İstər xarab olsun, istərsə abad,
Daimi bünövrə qoymamış ustad.

ATASININ ÖLÜMÜNDƏN MƏCNUNUN XƏBƏR TUTMASI

Bir gün, təsadüfən, doğanda səhər,
Şikara gedirdi çölə bir nəfər.
Məcnun Nəcd dağına çıxıb durmuşdu,
Tacda inci kimi tək oturmuşdu.
Yolçu yol üstündə şirə göz atdı,
Qılıntək dilini ona uzatdı.
Yasa batmış kimi soruşdu ondan:
"Ey evdən, eşikdən didərgin insan,
Leylidir gəzdiyin dünyada ancaq,
Bir öz ətrafından almırsan soraq.
Yadımdan çıxmışdır atayla ana,
Hayasız adamsan, eyb olsun sana.
Sənintək bir oğul girsin yerlərə,
Naxələf olmaqdan əl çək bir kərə.
Tutaq ki, ömrünün cavan vaxtı sən,
Qaçdın öz atandan, o kimsəsizdən.
İndi ki, ölmüşdür o yazıq atan,
Nolar xatırlasan onu bir zaman.
Olmazmı, gedəsən ziyarətinə,
O ata haqqının son möhnətinə?
Sığınıb qəbrinin pənahına sən,
O incik ruhundan üzr istəyəsən?"
Məcnun, xəbərcinin bu sözlərindən
Sızlayıb çəng kimi büküldü birdən,
Dərdləyib, yerlərə çırpdı özünü,
Dönüb sillələdi o üz-gözünü.
Kəsildi büsbütün səbri, qərarı,
Qaçdı atasının qəbrinə sarı.
Qəbrin şüşəsinə bir nəzər atdı,
Elə bil bağına almazlar batdı.
Huşsuz o türbəyə yıxıldı birdən,
Basdı öz bağına onu dörd yerdən.
Onun pak ruhuna ağladı zar-zar,
Axan göz yaşıyla islandı məzar.

Gah qəbri qucaıyb huşsuz durardı,
Gah dərddən başına qum sovurardı.
Gündüzkü dustağın çatdı gecəsi,
Çoxaldı xəstənin can isitməsi.
Bütün ömrü boyu o naxoş bədən,
Qəmlər əsiriydi ilk nəfəsindən.
Qorxunun əsiri olsa bir nəfər,
Halı yetimlikdə nə ola bilər.
Ah! O yetim ürək, o dərddə dustaq
Köməksiz, arxasız, yetim qalaraq,
Qıvrılıb torpağa düşdü bir zaman.
Öz müsahibindən axtardı nişan.
Lakin tapmayınca öz qəmxarını,
Kəsmədi ömrünün qəm ruzgarını.
Ağladı gözündən qan axıdaraq,
Tamam qızıl qana bulandı torpaq.
Dedi: "Yazıq atam, de, hardasan sən?
Oğluna tacını göstərməyirsən.
Ey mənim qəmimə, yasıma həmdəm,
Bu dərddə mən kimə şərh edim bu dəm.
Üzünü torpaqda sən gizlədərək,
Oğulsuz qalmağı istədin, demək.
Mən ki atasızlıq bilməzdim bir dəm,
Sınadım, nə qədər acıymış bu qəm.
Of! Könlüm naləsiz, sakit durarmı?
Bir də səndən özgə köməyim varmı?
Yarım da sən idin, yavərim də sən,
Könlüm güc alardı daima səndən.
Oğluna daima yollar açaraq,
Bir səndin dərdimə yanarım ancaq.
Sənsiz ki, zillətdə yaşayacağam,
Əfsus, səndən sonra yenə də sağam!
Uzaq düşməyimi başıma qaxma,
Çoxdur xəcalətim, olmuşa baxma.
Hər nəsihətini eylədikcə yad,
Ruhumdan ucalır ah ilə fəryad.
Mənim xoş yerişli atlım sən ikən,
Dönmüşdüm başı bərk ayğırına mən.

Qızıl bir sırğaydın qulağında sən,
Qapı halqasıtək uzaqdım səndən.
Sən mülayim idin, mən dəliqanlı,
Mən soyuqqanlıydım, sən istiqanlı.
Sözlə oxşamadım qəlbinə bir an,
Yanında bir gecə yatmadım, aman!
Sən mənim ucumdan dözdün yüz dərddə,
Mənsə xəyal kimi gəzdim çöllərdə,
Mənim yatağımı çırpardın hərdən,
Mənsə ayrılmazdım yenə çöllərdən.
Sən şadlıq bəsatı qurardın mana,
Mənsə yığılardım daşlar qoynuna.
Sən dua elədin, təsir etmədi,
Mən də ağac əkdim, meyvə bitmədi.
Can dostum sənsənmiş, andıqca, inan,
Bil ki, dərddə əlindən bağrım olur qan.
Axır libasıma göz qaram hər dəm,
Bu yolla kor olub, qara geyirəm.
Ah, ata, peşmanam tutduqlarımdan,
Bir dərddim min oldu, beləymiş dövrən.
Yersiz incitmişəm, atacan, səni,
Əhvalım çox pisdir, bağışla məni.
Səni incitmişəm bu dünyada, ah!
Bizdən sorulmasın bu ağır günah.
Sən, ey ulduzumu işıqlandıran,
Sənin əlindədir əlacım, inan!
Sən razı qalmasan oğlundan əgər,
Allah da oğluna cəzalar verər.
"Ciyərim" deyərdin mənə bir zaman,
İndi o ciyərə sən ox vurursan.
Doğrudan ciyərin yarandımsa mən,
Gəl kabab bişirmə öz ciyərindən.
Bir də ciyərindən axırsa bu qan,
Sən niyə torpağın qucağındasan?
Ciyərim qanını axıdaraq sən,
Yenə də: "Ciyərim sənsən", – deyirsən.
Səni yandırdımsa ey taci-sərim,
Alışıb od tutdu öz ciyərlərim.

Əgər sənə qarşı günahkar oldum,
 Özüm öz cəzama giriftar oldum.
 Qulaq asmadımsa sözlərinə mən,
 Qulağım buruldu sənin zərbəndən".
 Məcnun ah çəkərdi aşdıqca dərdi,
 Gününü gecətək qara edərdi.
 Gecə sallayardı qara bir bayraq,
 Aqlamaq təbili susmazdı ancaq.
 Sədəftək arxası qaralmış gecə
 Ayla və balıqla pəncələşincə,
 Balıq sədəfindən qızıxdı haman,
 Bütün dürləri tökdü ağzından.
 Məcnun sədəf rəngli iki gözündən
 Ətrafa incilər səpirdi, bilsən.
 O qəbrin üstündə səhərə qədər
 Oxudu qəlbyaxan, acı növhələr.
 Türbəylə birləşdi o da türbətək,
 Bu iki mənildə vurdu bir ürək.
 Qəbrə üz sürtürdü o yanqçıyər,
 Bu zaman gün çıxdı, açıldı səhər.
 Səhərin carçısı səslənən zaman
 Şəfəq bayrağını qaldırdı dağdan.
 Kimyagər – səhərin böyük iksiri,
 Qızıla döndərdi nəfəslə yeri.
 Torpaqda sürünən o yazıq insan
 Qalxıb Nəcdə getdi yenə pərişan.
 Yenə ağlayırdı gözlərində qəm,
 Onun varlığını sarmışdı matəm.
 Əzabla qatlanıb tale deyənə,
 Yüz min çətinliklə yaşardı yenə.
 Bir könül şamını gəzirdi təkə...
 Gecəsi gündüzdü, gündüzü gecə.

Əfsanə yaradan bir sahib hünər
 Bu qəmli dastarı belə nəql edər:
 O yatağı səhra, o balıncı dağ,
 Bu saxsı evdəki o solğun zanbaq
 Ata matəmini çatdırıb başa,
 Yenə də üz tutub, qaçdı dağ-daşa.
 O, vəhşi çölləri bir gün tərk etdi,
 Yarının yurduna üz tutub getdi.
 Gördü ki, vəfanın çəkdiyi qələm
 Leylini Məcnunla yazmışdır bahəm.
 Eşdi dirnağıyla yerin layını,
 Özünü saxlayıb pozdu tayını.
 Görənlər dedi ki: "Bu necə işdir?
 O iki rəqəmdən biri getmişdir".
 Dedi ki: "Birini pozsa da qədər,
 Bir ad ikimizə kifayət edər.
 Aşiqi axtarıb gəzsə bir insan,
 Onun yarını da qoy tapsın ondan".
 Bu vaxt soruşdular, dedilər: "Nədən
 O itmiş ortadan, itməmişən sən?"
 Dedi: "Yaxşı düşməz mənimçin artıq,
 Mən özüm məğz olam, o isə qabıq.
 Mən dostun örtüsü olsam da ancaq,
 Xoşdur o məğz üstə bir qabıq olmaq".
 Deyib, o yerlərdə tutmadı qərar,
 Gah yolla gedirdi, gah yoldan kənar.
 O, aşıqlar kimi dilində qəzəl
 Gəzirdi bir təbib, bir mehriban əl.
 İnsan adətindən əl götürərək,
 İpini qırmışdı o, vəhşilərtək.
 Çöl vəhşisi kimi o, zaman-zaman
 Yeyib yaşayırdı yaşıl otlardan.

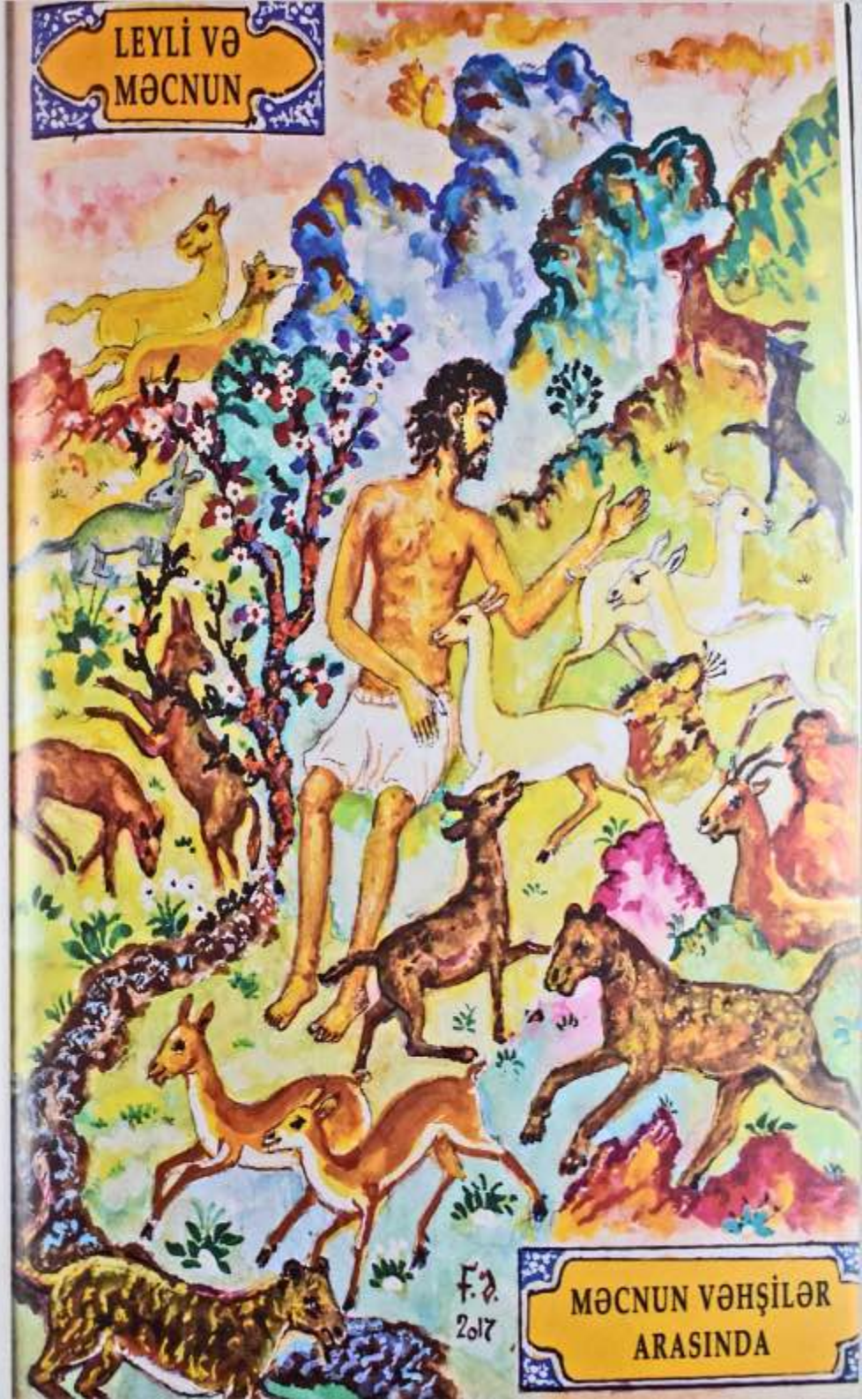
O, tordan, vəhşidən qorxmurdu bir dəm,
Vəhşilər olmuşdu Məcnuna həmdəm.
Ona yetişməsin deyə bir zaval,
Keşikdə durardı şir ilə maral,
Çöldə nə qədər ki vəhşilər vardı,
Onun qulluğunda hazır durardı.
Aslanı, maralı, tülkünü, qurdu
Yığıb yol üstündə ordugah qurdu.
Həmsi qulluğunda durmuşdu sayıq,
O da şah olmuşdu Süleyman sayaq.
Şahin qanadından günlüyü vardı,
Nəşinə qaraquş kölgə salardı.
O qədər böyükdü ondakı şahlıq,
Vəhşilər vəhşətdən çıxmışdı artıq.
Qoyun qurd belinə yatıb qahırdı,
Maral şir üstünə ayaq alırdı.
Düzəlmişdi itlə dovşan arası,
Şir südü əmirdi ahu balası.
Məcnun yol gedirdi əlində canı,
Vəhşiylə dolmuşdu onun dörd yanı.
Yatacağı yeri tülkü görürdü,
Ona quyruğuyla yer süpürürdü,
Ahu sıgallardı yanaqlarını,
Qoynuna alardı ayaqlarını.
Onun cüyür kimi həmdəmi vardı,
Maral sağrısına o, baş qoyardı.
Başının üstündə şir diz çökərək,
Keşikçi durmuşdu qılınc çəkərək.
Canavar olmuşdu ona pasiban,
Canını edərdi yolunda qurban.
Vəhşidən doğulmuş yırtıcı pələng
Öz təbiətini eyləmişdi tərk.
Çöl heyvanlarından iki-üç qatar
Onun ətrafında tutmuşdu qərar.

Vəhşilər içində tək oturmuşdu,
Elə bil qoşunlu bir şah durmuşdu.
Qorxaraq ordakı yırtıcılardan,
Onun yaxınına gəlməzdi insan.
İzinsiz gəlsəydi ora bir nəfər,
Didib-parçalardı onu vəhşilər.
İzinlə gəlsəydi yanına hər kəs,
Vəhşi heyvanlardan çıxmazdı bir səs,
İstər qohum olsun, istərsə tanış
Yaxına gəlməzdi izin almamış.
Gedirdi vəhşilər yanınca hər an,
Sanki sürüsüylə gedirdi çoban.
Vəhşilər mülkündə tutmuşdu qərar,
Vəhşiylə dost olan vəhşi də olar.
Yanına ahular çox toplanardı,
Qərribə, çox şiltaq bir ahu vardı:
Oynağan və zirək bir ahuydu bu,
Sağrısı çox hamvar, ucaydı boynu.
O çox xoş gələrdi bizim Məcnuna,
Ayrıca bir qayğı bəslərdi ona.
Yanına çəkərək o yoldaşını,
Tutub sıgallardı onun başını.
Hər gün o gözləri öpməyi vardı,
O gözlər Leylini xatırladardı.
Camaat qalmışdı bu işə heyran,
Onun vəhşilərlə dost olmağından.
Kimin ki sevdası, eşqi solmazdı,
Məcnunu görməmiş sakit olmazdı.
Hər gün bir diyardan gələn yolçular
Onun ətrafında tutardı qərar.
Tutduğu orucu sındırın deyə,
Yeməklər gələrdi ona hədiyyə.
Xeyməgah quraraq şir dərindən
İgidlər qəlbini üzərdi, bilsən.

Yemi v h şilərə paylardı bütün,
 z sə bir tika yeyardı hər gün.
V h şi heyvanlara o, il uzunu
O qədər verdi ki,  z ruzusunu,
Ruzi verən bilib onu hər heyvan
Səcdəyə durardı g rd y  zaman.
Ondan ayrılmazdı bir dəm v h şil r,
Gəlib yem alardı hər axşam, səhər.
Bir eli aldadar verilən ehsan,
Ehsana qul olar hər azad insan.

HEKAYƏT

Qədimdə belə bir rəvayət varmış
Ki, Mərv ölkəsində bir şah yaşarmış.
Bir neçə köpəyi zəncirləyərək,
Bəndlərdə saxladı onları divtək.
İtlərdə əjdaha qüvvəti vardı,
Dəvənin boynunu qoparırlardı.
Acıqlanan zaman şah bir nəfərə,
Atarmış yazığı quduz itlərə.
Şahın qəzəbinə düşsəydi hər kəs,
Köpəklər dağıdıb yeyərdi dinməz.
Şahın yaxın olan adamlarından
Ağıllı, kamallı bir nəfər cavan
Qorxdı ki, dostları qıran bu cəllad
Günlərin birində olsun ona yad.
Onun ahusunu öz vərdisiylə
Sınaqdan keçirsin köpək dişiyə.
İtlərdən qorxaraq, mın həyəcanla
O gedib dostlaşdı it saxlayanla.
İtlərin yanına gəlcək hər kərə
Bir qoyun atardı vəhşi itlərə.
Bu yolla bəsləndi, saxlandı itlər,
O gəncdə qalmadı qorxudan əsər.
O açıq əllini görən hər köpək
Ona qul olmuşdu boyun bükərək.
Bir gün acıqlandı şah o cavana,
Üzünü, gözünü turşutdu ona.
Cəllada əmr etdi haman zülümkar:
"Bu gənci bu saat itlərə apar!"
O itməcəzlilər itlik etdilər,
İt pay qapan kimi alıb getdilər.
Gəncin əl-qolunu bağlayıb haman
İtlərə atdılar onu kənardan.

O dəmirpəncəli, o pələng itlər
 Əvvəlcə cavana hücum etdilər.
 Ancaq tanıyınca baxıb durdular,
 Quyrıq bulayaraq boyun burdular.
 Hamsı yerə yatdı üzləri üstə,
 Yatdılar baş qoyub dizləri üstə.
 Gəncə dayə kimi oldular, bilsən,
 Bir gün gəlib keçdi bunun üstündən.
 Üzünü göstərdi ağ səhər yenə,
 Boyandı üföqlər qızıl rənginə.
 Şah peşiman oldu öz tutduğundan,
 Yaxın nədimlərə söylədi bu an:
 "Dünən o günahsız ahucuğu mən
 Səhv edib itlərə verdim əlimdən.
 Bir baxın, görün ki, o quduz itlər
 Gəncin vücudundan qoydumu əsər?"
 İtləri saxlayan gəldi çaparaq,
 Dedi ki: "Ey şahım, sən sirrə bir bax,
 Bu gənc – insan deyil, mələkdir, mələk,
 Onu sayəsində saxlayır fəlak.
 Qalx, gəl bir ondakı işığa bax sən,
 Tanrı sənətini bəlkə görəsən.
 İtlərin ağzında sağ oturmuşdur,
 Onların ağzına möhür vurmuşdur.
 O əjdahaüzlü canavar itlər
 Onun tükünə də verməmiş zərər.
 Şah əmr eylədi ki: "Dayanmaq olmaz,
 O əldən getmiş tez edin xilas".
 İtlərin yanından, yol məmurları
 Gənci gətirdilər saraya sarı.
 Şah heyran qaldı ki, o igid cavan
 Necə can qorumuş o quduzlardan.
 Ağlaya-ağlaya göz yaş tökdü,
 Ondən üzr istəyib, diz üstə çökdü,
 Dedi ki: "Aç, söylə sən, ey qəhrəman,
 Necə can qurtardın o quduzlardan".

Gənc dedi: "Əvvəlcə çəkinib səndən
 Tikələr atmışdım o itlərə mən.
 Etdiyim yaxşılıq getmədi hədə,
 İtlər öz ağzını möhürlədilər.
 Lakin qulluq etdim düz on il sənə,
 Axırda bu cürə haqq verdin mənə.
 Sən məni itlərə atdinsa əgər,
 Yaxşı ki, dost yeyən deyilməmiş itlər.
 Dostluğu səndə yox, itdə gördüm mən,
 İt bilən hörməti ayaqladın sən.
 İt sənə dost olar, bir sümük atsan,
 Namərd qədir bilməz, olsan da qurban".
 Şah heyran qaldı ki, bu nə hikmətdir,
 Bildi ki, səadət – insanıyyətdir.
 Qəflət yuxusundan ayıldı birdən,
 Əl çəkdi itlikdən, itpərəstlikdən...
 Bunu söyləməkdən bir məqsədim var:
 Səxavət qələdir, o, can qoruyar.
 Məcnun bəslədikcə o heyvanları,
 Çəkdi dövrəsinə bir can hasarı.
 Hasar ətrafında gözən hər heyvan
 Məcnunun işinə yarardı hər an.
 Bir yerdə dursa da, qalxsa da əgər,
 Yanından getməzdi dostu vəhşilər.
 Məcnuna bənzəsən insanlıqda sən,
 Dünyada nə qüssə, nə dərd çəkərsən.
 Xəlifə də yəsə süfrəndə nemət,
 Yeməyi səndənsə, qulundur, əlbət.

MƏCNUNUN ULDUZLARA ŞİKAYƏTİ

Gecə parlayırdı bir gündüz kimi,
Göylər tərətəydi yaşıl düz kimi.
Qızıl həmailin şəddələrindən
Qızıl geyinmişdi göy üz, bilsən.
Səyyarə ədəblə əl bağlayaraq,
Üfüqün fərşinə döyürdü ayaq.
Uzaqdan "lahövlə vələ" deyərək,
Divə qılıncını çəkmişdi şimşək.
Gecənin nəfəsi fələkdə yandı,
Aydın gövhərindən yer işıqlandı.
Göydə parladiqca nəfəylə gövhər,
Ətirlə, bəzəklə doldu üfüqlər.
Fələk çərx üstündə tutmuşdu qərar,
Qütbün qələsinə çəkmişdi hasar.
Fərqed öz atını çapırdı yenə,
Gəmisini çatmışdı Şətt sahilinə.
Fələk hər addımda büsat açdı,
Gecəyə yüz cürə ulduz saçdı.
Pərvin al və sarı ipək tutaraq,
Qızıl sancağına çəkirdi bayraq.
Ay sarı ipəkdən tutmuşdu halə,
Rübəndi bənzərdi onun xəyalə.
Ulduzlar girmişdi başqa sifətə,
Min bir yaraşığa, min bir zinətə.
Elə bil ki, şahın öz kamanından
Möhrə atılmışdı Aya bu zaman.
Ütarid süzərək göydə gəzərdi,
Fəzaya sancılmış oxa bənzərdi.
Yəhərinin qaşu Zöhrəydi, gerçək,
Gözəl görünürdü onun alnütək.
Onun qılıncıtək Günəş də parlaq,
Gecə örtülüydü, gündüzsə çıpaq.

Mərix də gözündən qəzəb tökərdi,
Düşmənin gözünə millər çökərdi.
Onun üzünü Bərcis saxladı,
Onda dünyaların taleyi vardı.
Onun qılıncını itilər Keyvan,
Belindən bir bülöv asmışdı əlan.
Şahın bu cəlalə heç də solmasın,
Dünya camalından məhrum olmasın.
Bu şah qapısında tapdın məqami,
Şahın nə yüksəkdir sənin, Nizami!
Bürclər, mənzillər dairəsindən
Fələk zəlzələyə düşmüşdü, bilsən.
Həməl bürcü ayın dodaqlarından
Haşiyə tikmişdi göyə bu zaman.
Dərya öküzütək, o Öküz bürcü
Gövhər boğazlıydı, dişləri inci.
Kəmərlə bağlanmışdı Cövza iki qat,
Qoşa payalıydı əyləşdiyi taxt.
Həqqə gəlin kimi girib duvağa,
Durmuşdu Hənəylə qulaq-qulağa.
Qayçı dırnağını uzadıb Xərçəng,
Vəhşi dırnağını tuturdu, gerçək,
Nəsrə bir tərəfdə səpirdi gövhər,
Tərəfə də bir yanda dağıdırdı zər.
Cəbhə budaqları yanırıdımümağ,
Şönlə saçmadaydı ondan yüz çırağ.
Qəlbüləsəd belə Əsəd bürcündən
Ud alovu kimi yanırıdımilsən.
Əzra kənar durmaz gözəl Sərfədən,
Sünbülə atmırdı sərfəsiz bir dan.
Əvvə güvənərək beş qılıncına,
İtini qovurdu şirlə yan-yana.

"Yetim süfrəsinə" xeyirxahlartək
 Qüfr tullamışdı altı pay çörək.
 Mizan öz dilindən alov saçmışdı,
 Çoxbilmişlər kimi o, dil açmışdı.
 Əklil bağışlamış Qəlbəyə bir tac,
 Əqrəb də Kamana vermişdi xərac.
 Naayim xərcini öyrənsin deyə,
 Bəldə çalışırdı iki-üç əllə.
 Cədi baş kəsməyin sirrin bilərək,
 Başını kəsmişdi keçə başıtək.
 Ağzını yumuşdu Zabeh qorxaraq,
 Səd cilovlamışdı Əxbiyəni, bax.
 Yemək iştahında olmasaydı Bəl,
 Duaya açmazdı səhər vaxtı əl.
 Dəlv də Günəşin gileylərindən
 Ağzına su alıb susmuşdu birdən.
 Altına qızıldan iki xəstə salmış
 Ki, bu qabaqdadır, o dalda qalmış.
 Bir qatar dəvəylə o Rəşə, Xatun
 Kəcavə etmişdi bətnini Hutun.
 Bürcləri dolduran göy cisimləri
 Ulduzlar yoluyla gedir iləri.
 Bax Bətnülhəməlin dörd ayağına,
 Bağlanmış havanın üç bucağına.
 Əyyuqun zoruna, gücünə bax bir,
 Tay-tuşdan tac qayıb, bir baş yüksəlir.
 Sacayaq adlanan ulduz da bu an
 Göyün qazanına pay verir haman.
 Şəri yəmənlikək nədənsə, bilməm,
 Şeirsiz rəqs edir yerində bu dəm.
 Məbsutə çıraqtək yaxmış özünü,
 Məqbuzə çıxarmış qarğa gözünü.
 Səyyaf duman rəngli qılıncla durmuş,
 Qılınca Aslanın boynunu vurmuş.
 Yalqız adam kimi Fərd adlı ulduz
 Cənubun üstündə parlayır yalqız.

Sərir üç ulduzla bir məclis qurmuş,
 Dördüncü fələyin altında durmuş.
 Simak ulduzları cərgəylə köçür,
 Ramehdən Əzələ karvanla keçir.
 Qoşa qanad açmış uçucu Nəsrin,
 Uçurdu üstündə göy adlı qəsrin.
 Atını Nəş ilə çapırdı Qarı,
 Qarının Nəşsiz gəlməz qərarı.
 Suha ulduzu da görərdi uzaq,
 Bütün qonşuları geri qoyaraq.
 Səhər çağının da Qurd nəfəsi var,
 Yusiftək quyunun dibində parlar,
 Fələkdə rəqs edən o səyyarələr
 Nəş qızlarına salmışdı nəzər...
 Məcnunun qəlbində gizli bir maraq,
 Oyunbaz fələyi seyrə dalaraq,
 Zöhrə ulduzuna dil açdı qəlbən:
 "Ey sənə tələyim etimad edən,
 Gecənin əlində işıq yandıran,
 Səadət bəxtini işıqlandıran,
 Xoşbəxtlik yolunun sənədən məşəli,
 Sənədən aşuqların sevda əməli.
 Hər əməl açarı sənəddir, yəqin,
 Şərbəti sənəddir hər piyalənin.
 Şahlıq üzüyünün bir qaşısən sən,
 Murad sarayının gözəli sənədən.
 Sənədən yaranmışdır incə hislər,
 Gözəl təbiətin yaratmış ənbər.
 Var olan lütfündən ehsan ver biza,
 Bir ümid qapısı aç üzümüzə.
 Canıma dərmandır sevdiiyim dilbər,
 Sən yetir canandan mənə bir xəbər".
 Üfüqdən göründü yenə Müştəri,
 Bu oldu Məcnunun ona sözləri:
 "Sən, ey saadət ulduzu sənəm,
 Vədəsi, iqrarı daima möhkəm,

Sən, ey baxışları bizə ruh verən,
Dünyanı adınla fəth elədin sən.
Ey ümid məktubu yazan Müştəri,
Səndəndir ölkənin fəthi, zəfəri.
Bu aləm sayəndə tutmuşdur qərar,
Dünyanı yaşadan bir qüdrətin var.
Sən, ey taleyimin şanı, şöhrəti,
Səndədir qəlbimin bütün qüvvəti.
Gəl vəfa gözüylə üzümə bir bax,
Mənim bu dərdimə çarə taparaq,
Gəl mərdlik əlini mənə də yetir,
Bu qara taleyi üstümdən götür.
Ah! Bir xəbər yetir mənə dostumdan,
Bir gül itirmişdir, fərz et, gülüstan".
Gördü ki, buxardan olan ulduzlar,
Qaçıb tutmayırlar fələkdə qərar.
Bildi ki, xəyalın səfəsi çoxdur,
Amma ki, dərdinə dəvası yoxdur.
Üz tutub yalvardı aşiq bir daha,
Hər dərdin çarəsi böyük Allaha,
Dedi: "Ey qapısı son sığınacaq,
Sənsən ümid yerim dünyada ancaq.
Zöhrə, Müştəritək sənin qulun var,
Adınla başlanırsınız aləmdə adlar.
Hamıdan ucadır elmin, hikmətin,
Axar çeşməsi sən səxavətin.
Sən, ey hər müşkülün açarı olan,
Səxavət ağası, dərdlərə dərman,
Səninlə yüksəlir hər böyük dilək,
Acizə, məzluma bir sənsən kömək.
Qarşında qul kimi bəndəlik biz,
Yoxdur səndən özgə ağamız, şəksiz.
Sən, ey yeddi göyü yaradan qüdrət,
Hamımız bir sənin bəndənlik, əlbət.
Kainat adlanır qurduğun əsər,
Sənin əlaltındır bütün cəhətlər.

Sən o varlıqsan ki, kəc baxsa insan,
Bir dəmdə kor olar gözləri haman.
Qulundur gövhəri pak olan başər,
Sənsiz olan başa torpaq səpilir.
Sən, ey torpağıma su verən Allah,
Mənim bu halıma nəzar yetir, ah!
Mərhəmət sayanı kəsmə üstümdən,
Bil ki, bir acizəm, bir qəribəm mən.
Tanrılıq lütfündən mənə də göndər,
Qaranlıq gecəmi gündüzə döndər.
Günümü vəfayla mübarək elə,
Bəxtim kor olmasın bu gündən belə".
Məcnun mətləbini dedikcə göyə,
Yatdı bu sözləri o deyə-deyə.
Onun gözlərinə bir yuxu gəldi,
Bəxtinin ağacı göyə yüksəldi.
O yaşıl budaqdan bir quş uçaraq,
Məcnunun yanına gəldi qaçaraq,
Təcinnin üstündə düşərək haman,
Gövhər səpələdi o quş ağzından.
Elə ki rüyadan Məcnun oyandı,
Gün çıxdı, üfüqlər nura boyandı.
Aşiqin üzünə güldükcə səhər,
Oxşadı ruhunu gülgün şəfəqlər.
Məcnun o quş kimi qanad açmışdı,
Röya xəyalına şəfəq saçmışdı.
Aşiqin üzünə gülməsə vüsal,
Ona təsəllidir yuxuyla xəyal...

LEYLİNİN MƏKTUBUNUN MƏCNUNA YETİŞMƏSİ

Parladı aləmə Günəşin üzü,
Ondan aydın olsun hamının gözü.
Behiştədən doğmuşdu o gözəl səhər,
İsa nəfəsliydi əsən küləklər...
İşi düz gətirən hər məsud insan,
Sağ əli üstündə qalxdı yuxudan.
Tələ usanmışdı acıqdan o vaxt,
Qayıdıb gəlmişdi gec olsa da vaxt...
Öz qəlbini əkib, ciyərin biçən,
MİN bir məşəqqətin suyundan içən
Məcnun vəhşilərlə dağda durmuşdu,
Onların içində tək oturmuşdu.
Səhradan kənarda, nəzərdən uzaq
Qalxdı dağa tərəf tünd bir tozanaq.
O toz pərdəsinin ardınca gələn
Bir atlı üzünü göstərdi birdən.
Bir nur parçasıydı o gələn insan,
Bir az yaxınlaşıb düşdü atından.
Məcnun duydu onun dost olduğunu,
Nəcib bir insana oxşatdı onu.
Baxıb yanındakı o vəhşilərə,
İşarə etdi ki, yatsınlar yərə.
Özünə atının yanına qoşdu,
Mehriban bir dillə belə soruşdu:
"Ey Yəmən ulduzu, bu nə gəlişdir?
Mən hara, sən hara, nə xeyir işdir?
Nə qədər olsa da siman mehriban,
Bu çöl vəhşiləri uzaqdır ondan.
Çatıdan qorxuram ilan sancmıştək,
Əjdaha sancmışdır canımı, gerçək.
Bayaq hərzə-hərzə yalan danışan
Sinəmin üstünə sancdı bir tikan.

O dəmir tikandan çox ağrıdım mən,
Hələ mismar qalxar mənim sinəmdən.
Mətəhün beləsa, yolunla düz keç.
Yaxşısı budur ki, ağız açma heç".
Yolçu mehribandı, qəlbi də kövrək,
Onun ayağına düşdü kölgətək.
Dedi: "Ey dünyanın əşrafı insan,
Vəhşilər dizinə baş qoyub yatan,
Ahular qəlbini vermişdir sana,
Aslanlar yolunda durur mərdana.
Bir qərib aşıqə sevgilisindən
Xoş xəbər gətirən bir insanam mən.
Sənə deyiləsi sözlərim vardır,
Gizli saxladığım bir yadigardır.
Açıb söyləyəram, icazən olsa,
Yoxsa ağzımı da açmam əsla".
Aşıq bu sözlərdən ürəklənərək,
Dedi: "Nəyin varsa, aç, söylə görək".
Yolçu söylədi: "Ey tək qalan aşıq,
Bəxtinin tünd atı ram olan aşıq,
Dünən bir obadan keçirdim yalqız,
Yol üstə durmuşdu ayüzlü bir qız.
Ay nədir, Gün kimi üzü parlardı,
Qara bir ipəkdən niqabı vardı...
O, bağ sərvə kimi deyildi barsız,
Qapısı bir behişt bağıydı o qız.
Dinəndə bal dilli o gözəl nigar,
Lal olub yuxuya gedərdi sular.
Ahu gözləriylə baxsa o canan,
Dovşan yuxusuna gedərdi aslan...
Boyu "əlif" kimi, ağız "mim" kimi,
Qıvrılmışdı saçı onun "cim" kimi.

Deyirdi: – Adımdır mənim də bu “cam”,
 Dünyanı göstərir özündə bu cam.
 Qoşa nərgiz kimi gözləri xumar,
 Sanki bir bulaqda bitmişdi onlar.
 Qaşları çatmayıdı, həm də tamaşa,
 Təkam söyləyirdi, olsa da qoşa,
 Könül ovlamağa bir sehr açardı,
 Reyhan nəfəsindən ətir saçardı.
 Xülasə, nə deyim, o gözəl bədən
 Doğulmuş nəfəsdən, yaranmış gözdən.
 Lakin məhəbbətin üzündən bir az
 Saralıb-solmuşdu hamam sərvinaz.
 Kamana dönmüşdü o gözəl pəri,
 Solğun yanağında yaş inciləri...
 Xeyzəran biləyi bir neyə bənzər,
 Ərgəvan yanağı xeyriyə bənzər.
 Xeyri sarı deyil, bəlkə də zərdir,
 O ney qamış deyil, bir neyşəkərdir.
 O göz qələsinin üstündə fələk
 Kəmənd oynadırdı rəqsə gələrək.
 Sultan ilə Ayaz müttəfiq olmuş,
 Keşikçi məst idi, sərkərdə bihuş.
 Dostuna can-başla ümid bağladı,
 Ərindən qorxaraq pünhan ağladı.
 Gələb süzülürkcə kirpiklərindən,
 Ay işıq səpirdi Günəşə, bilsən.
 Oxşatma dedikcə daima ağlar,
 Duydum ki, qəlbində bir məqsədi var,
 Dedim ki: “Nə üçün ağlayırsan sən?
 De, kimin həsrəti keçir qəlbindən?”
 Acı bir gülüşlə o bal dodaqlar
 Dedi: “Ey yarama duz səpən dildar,
 Bir zaman Leyliydim, indisə nakam,
 Məcnundan min dəfə artıq məcnunam.
 Bəxtinin ulduzu batan aşiqdən
 Min dəfə şiddətli divanəyəm mən.

O hədəf oldusa bu dərdə, yasa,
 Bir qadın deyildir o, heç olmasa.
 Sevdə yollarında göstərir hünər,
 Kimsədən nə qorxar, nə də çəkinər.
 O deyil mən kimi zillət dustağı,
 İstədiyi yeri gəzir ayağı...
 Zavallı mənəm ki ürəyimdə qəm,
 Dərdimi heç kəsə aç bilmirəm.
 Qorxuram, ahvalım pərişan ola,
 Yaxşı adım belə çox yaman ola.
 Zəhəri bal kimi içirəm bu dəm,
 Cəhənnəm odunu otlə örtürəm.
 Bir yandan əlimdən itirdiyim yar,
 Bir yandan üstümə tökülən əğyar,
 Bu iki dəstənin əlindən, inan,
 Bəlalər çəkirəm hər zaman, hər an.
 Ərlə vuruşmağa yox cəsarətim,
 Atamdan keçməyə yoxdur qüdrətim.
 Eşq ürək verir ki, sən də qanad aç,
 Bu qarğa-quzğundan kəklik kimi qaç.
 Ad ilə namussa: “tərpənmə” deyər,
 Tək uçan kəkliyi qızılquş yeyər...
 Bir qadın nə qədər cəsur olsa da,
 Yənə də qadındır adı dünyada.
 Cəsarət olsa da qadın qəlbində,
 O, aslan olsa da qadındır yənə.
 Qurtara bilmədim bu qüssələrdən,
 Yənə qəm çəkməyə boyun aydım mən.
 Lakin ciyərim qan, vaxtım gecədir,
 Kim bilir, yanmın halı necədir?
 Kimin kitabını oxuyur mənsiz?
 Ömrü necə keçir yurdsuz, vətənsiz?
 Kim bilir, baş alıb hara qaçmışdır?
 O, hansı sarayda süfrə açmışdır?
 Hansı bir insana olmuş o həmdəm?
 Kimlərə yar deyib, aylənir bu dəm?

Yolçu, bir az dayan mümkün olarsa,
 Ondan bir xəbər ver, xəbər varsa".
 Qızdan eşitdikə mən bu sözləri,
 Barəndə bildiyim hər bir xəbəri,
 Hər sözü, qəlbimə naqş edib, durdum,
 Elə bil ki muma bir möhür vurdum.
 Dedim: "O divana qərib bir quşdur,
 Tayımdan, tuşundan uzaq uçmuşdur.
 Maraldır, cüyüdüür indi dostları,
 Bir də səhraların başsız ruzgarı.
 Eşqin o yazığın ağlını aldı,
 Ata ölümü də nəfəsdən saldı.
 Tikan, tikan üstdən batır qəlbinə,
 İşdən-işə düşüb dərd çəkir yena.
 Gah sənin dərindən hekayət eylər,
 Gah da göz yaşından şikayət eylər.
 Bəzən atasına mərsiyə başlar,
 Səsindən dil açib danışır daşlar".
 Sonra da o Ayın hüzurunda mən
 Səndən eşitdiyim qəsidələrdən
 İki-üç beytini dedim avazla,
 Leyli də ah çəkdi min bir niyazla.
 Yerində titrəyib, ağardı dümağ,
 Dedim qız öləcək, gözündən iraq.
 Sonrasa başını qaldırdı yena,
 Ah çəkdi, sarılıq çökdü rənginə.
 Hönkürüb fəryadla ağladı yalqız,
 Atanı növhəylə xatırladı qız.
 Sənin bu dərindən deyib o mələk,
 Yanırdı ürəyi od püskürərək.
 Ağladı, sızladı o vəfalı yar,
 Sonra da and verdi mənə o nigar:
 "Sən, ey qəlbi təmiz, xeyirxah insan,
 Mən bir yıxılmışam, yapış qolumdan.
 Ömür keçirdiyim bu düşərgədən
 Yolun düşən zaman zəhmət çək də sən,

Mənim o xeyməmə yaxın gəl bir an,
 (Göstərdi xeyməni mənə uzaqdan.)
 Bəlkə öz halımdan mən yana-yana
 Bir məktub düzəldib tapşırım sana.
 Bəlkə o məktubu sən götürəsən
 Mənim can dostuma tez yetirəsən".
 Deyib bu sözləri, getdi o sənəm,
 Mən də öz yoluma düzəldim o dəm.
 Verdiyi nişanla mən dünən getdim,
 O vəfa evini ziyarət etdim.
 Gördüm qara paltar geyinmiş o yar,
 Məktubu öpərək verdi o nigar.
 Qəm möhrü vurmuşdu məktubuna qız,
 Kitabın mənası sondadır yalnız.
 Yolçu ehtiramla öpdü məktubu,
 Sonra da Məcnuna tapşırıldı onu.
 Məcnun o məktuba baxıb hüçqırdı,
 Başqa nə varsa da hamsını çırdı.
 Qıvrıldı, ruhuna dünya dar kimi,
 Yüz dəfə fırlandı o pərgar kimi.
 Sərxoştək torpağa yıxıldı birdən,
 O məktub əlində düşmüşdü əldən...
 Elə ki ayılıb gəldi qüvvətə,
 Qəlbindən yol verdi o şikayətə.

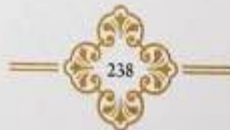

LEYLİNİN MƏKTUBUNU MƏCNUNUN OXUMASI

Məcnun o məktuba tez əl apardı,
Məktubun başında bu sözlər vardı:
"Öqlə dayaq olan, ömrə can verən
Bir şahın adıyla başlayıram mən.
Ondan dərs almayan kamal qalmamış,
Odur dilsizlərin dililə tanış.
Ondan ruzi tapır quşlar, balıqlar,
İşığı, zülməti bölən sənətkar
Göyü ulduzlarla işıqlandırmış,
Yerdə insan adlı Günəş yandırmış.
O – calal sahibi əzəliyyətdir,
O – ölmək bilməyən əbədiyyətdir.
Ondan həyat alır bütün canlılar,
Həyatdan qiymətli xəzinəmi var?
Ağlın işığıyla bəzədi canı,
Bunlar da bəzədi bütün dünyanı.
Su kimi gövhərlər saçdı əlləri,
Sevdadan söz açdı onun dilləri.
Bu ipək məktubu oxu, gör nədir?
Bir qəm düşkünündən dərd əhlinədir.
Yəni bu hasarda həbs olan məndən
Sənədir ki, uçdun qırıq qəfəsdən.
Necəsən, ey əhdi mötəbər olan?
Ey yeddi beşikdə bir yuva salan!
Ey dostluq mülkünə bir xəzinədar,
Məhəbbət işığı səndən alır, yar!
Sən, ey oqiq kimi daşda oturan,
Dağları qanıyla boyayıb duran.
Ey zülmətdə qalan Xızır suyu, sən
İlk səhər şəminin pərvanəsisən.
Sən, ey vəhşilərin qəlbinə həmdəm,
Pərişan şüurlə dolmuş bu aləm.
Ey mənim tənəmə hədəf olan yar,
Sənlə qiyamətə bir yolumuz var.

Mən verdim könlümü sənə eşqinə,
Sən də sevgimizə sadıqsən yəna.
Bildir, işin nədir, de, nə haldasan?
De, kimi sevirsən, nə xəyaldasan?
Sənə bəxtin kimi uzağam səndən,
Biz ayrı olsaq da, səninkiyəm mən.
Aldanmış ərimi sevmirəm, haşa,
Bir gecə yatmamış mənə baş-başa.
Dürüm deşilməmiş, ərisəm də mən,
Bir almaz dəyməmiş o dürrə, bil sən.
Qapısı möhürlü durur xəzinəm,
Bağ qönçəsi kimi bağlıdır bu dəm.
Doğrudur, ərimin calalı vardır,
Sənsiz olan calal xərəbəzardır.
Süsənə oxşayıb dursa da bir az,
Sarımsaq yarpağı ələ alınmaz.
Xiyar da saralıb turunca dönər,
Onun şəkli belə turunc görünər,
Dadı da turş olar turunc dadıtək,
Lakin turunc dadı verəmməz, bişəkk.
İstərdim, dünyada sağ başım olsun,
Sən kimi bir yuva yoldaşım olsun.
Yolundan kim qaçsa çöl eşşəyitək,
Meytini belində gətirsən eşşək.
Hicrana düşdüksə bu dünyada, ah!
Söylə, ey sevgilim, məndə nə günah?
Ah, səni duymayan soyuq bir ürək
Bələlər içində ağlasın gərək.
Hər kim ox qaldırıb qıysa canına,
Sağ əli quruyub düşsün yanına.
Bir tükün gözümdə dünyaya dəyər,
Xoşdur hər tikanın gülüstan qədər.
Xızır ətəyidir qaldığın məskən,
Xızır suyu kimi dərmanım ol sən.

Mən Ayam, sən də bir Günəşsən, inan,
Mən səndən alıram işığı hər an.
Səndən geri qaldım, əfv et məni, gəl,
Bilirsən nə idi yolumda əngəl.
Atanın vəfatı incitdi məni,
Ölmüş vücudumdan çıxdım kəfəri.
Ela zənn etdim ki, atamdır ölən,
Didib-parçaladım üzümü birdən.
Gözümə gül kimi millər çəkərək,
Göy etdim donumu bənövşələrtək.
Eşqinə sadıqəm, yolunda dustaq,
Dərdinə şarikəm, qəminə ortaq.
Yanına gəlməyim olmadı mümkün,
Başqa şərtlərisə görmüşəm bütün.
Vücudum ayrısı sənin yanından,
Ruhum ayrılmamış yanından bir an.
Dərdindən, qəmindən mən xəbərdaram,
Çarə axtarıram onlara müdam.
İkicə günlükdür bu düşərgəmiş,
Yola getməliyik zamanəylə biz.
Sənə camal verən, rəng verən bu ev
Darısqal olsa da, gəl onu sən sev.
Günlərin yenəmi boş keçəcəkdir?
Bir az sakit ol ki, ömür gödəkdir.
Dünyada səbr elə hər şeydən əvvəl,
İradə mülkünün hakimi ol, gəl.
Bəsdir, az dərd çəkib şikayət eylə,
Cəfaya dözməyi, gəl adət eylə.
Mən də sən gündəyəm, ey taleyikəm,
Lakin qədəmimi tutmuşam möhkəm.
Gözünü bağlasa yaxşıdır insan,
Onun göz yaşına gülürsə düşman.
Düşməni şad edib güldürsə qəm,
Ağıllı dərd çəkib, tutarmı matəm?
Nə olur, bir az da sevinib şad ol,
Bu dərdədən, qüssədən, qəmdən azad ol!
Bu dünya dəyişib dönür azəldən,
O, alt-üst olsa da, gəl darıxma sən.

Kəndlinin dənini udsa da torpaq,
Yenidən göyərir, sən buna, gəl, bax.
Xurma ağacında bu gün tikan var,
Sabah yetişəcək şirin xurmalar.
Qönçə tikanlıqda olsa da ağər,
Açılacaq güldən bir müjdə verər.
Qəlbini sıxma ki, sən kimsəsizsən,
Mən kiməm, adamın deyilmiyəm mən?
Heç kəs: "köməksizəm" deməsin gərək,
Köməksiz olana Allahdır kömək.
Yanma şimşək kimi atasızlıqdan,
Buludlu gözündə qopmasın tufan.
Ata ölmüşsə də, oğul çağ olsun,
Mədən qırılmışsa, gövhər sağ olsun".
Məcnun bu məktubu oxuyan zaman
Çıxdı qönçə kimi öz qabığından...
"Ay Allah" dan başqa dinmədi artıq,
Bir anlıq özünə gəlmədi yazıq.
Sonra huşa gələcək öz adət ilə,
Bir neçə saatlıq ağıladı yenə.
Qasidi ordaca saxlayıb bir an,
Gah əlindən öpdü, gah ayağından.
Dedi: "Nə kağızım, nə qələmim var,
Cavab gözləyəcək məndən o nigar".
Açdı heybəsini qasid belindən,
Heybənin içini tökərək birdən,
Yazı şeylərini göstərdi ona,
Sonra qaydasınca verdi Məcnuna.
Məcnun ki qələmi aldı əlinə,
Mın bir nüktə vurub, naqş açdı yenə.
Qəlbində gizlənmiş hər dərdi, qəmi
Söz boyunbağına düzdü qələmi.
Məktubun başını bağladı, sonra
Qasidə tapşırıb "qaç" dedi ona.
Qasid də məktubu alıb apardı,
Yel kimi Leylinin yanına vardı.
Məktubu açaraq oxuyanda qız,
Onun göz yaşıyla islandı kağız.

MƏCNUNUN MƏKTUBUNU
LEYLİNİN OXUMASI

Məktub başlanmışdı böyük Allahla,
Misilsiz, əvəzsiz o padişahla.
Batına, zahirə bələd qüdrətlə,
Sərt daşa gövhərlər verən hikmətlə.
Göydə ulduzları qoruyub güdən,
Ulduz karvanına başçılıq edən,
Hər qəlbi dostluqla işıqlandıran,
Gecənin qəlbində işıq yandıran,
Baharı su ilə doyuzduranla,
Bütün möhtaclara kömək duranla.
Sonra öz dərini açıb dərindən,
Deyirdi kül olmuş ciyərlərindən:
"Bu məktub sənədir, ey üzü mahım,
Sənsən bu dünyada öz qıbləgahım...
Yox, yox, bu, qanına qarq olan məndən
Öz qanını satan sənədir, bilsən.
Daşlar arasında qalmış bir açar
Səntək xəzinəyə necə yol açar?
Canaan, ayağının torpağıyam mən,
Bəs kimin suyusan bu saflıqla sən?
Mən ki alçalıram qədəmlərinə,
Kimin ətəyindən tutursan yenə?
Mən sənin dərini gizli çəkirim,
Bəs kimin qəmidir sən çəkdiyən qəm?
Çiyənimdə çəkdiyim bu yük sənindir,
Kimin sırğasını taxmısan, de bir?
Sən, ey astanası mehrabım sənəm,
Camalın olmuşdur cahanda Kəbəm.
Ey yüz min sinəyə mərhəm afitab,
Sərabda incisən, şüşədə şərab.
Ey könlüm evini qarət edən yar,
Sən tacsan, rəqibim oldu tacidar.

Ey yadlar əlinə düşmüş xəzina,
Səndən ilan çatar dostlar əlinə.
Ey cənnət bağıtək açarsız olan,
Fələk behiştək gizli gülüstan.
Sən, ey müşkülümü açan xilaskar,
Sevdamı güldürən bir sənsən, ey yar.
Bu ud meşəndəndir, onu qırma, dur,
O sənin baltanla həlak olmuşdur.
Görürsən torpağam, gəl mənə bəslə,
Könlümün tozunu, gəl sil həvəslə.
Bahara dönərəm bəsləsən mənə,
Pis baxsan, dərdlərə salaram səni.
Torpağa mərhəmət xeyirdir, inan,
Lütf etsən, gül verər, zülm etsən, tikan.
Düşdüm ayağına başımda vüqar,
Gəl mənə sərəgardan buraxma, ey yar!
Elə yol demə ki, inciyim səndən,
Elə su vermə ki, yerə töküm mən.
Üzdə hesabın da öz mənası var,
Onsuz həyalılar həyasızlaşar.
Qulun tanınmışam dünyada, dilbər,
Düşmənin olaram, rədd etsən əgər.
İtə qurd silahı verilsə, artıq,
Başını qaldırıb edər aslanlıq.
Xəzinə tapşırısan hər gədəyə sən,
Bir dünya xətalər çıxar əlindən.
Bu qulluq yolunda yük çəkir belim,
Ağahq rütbəni saxla, sevgilim!
Bil ki, sayılıram sənə mən sipər,
Əgər yerə atsan, olaram xəncər.
Gəl öz silahını sən daşa vurma,
Bir də öz ordunla üz-üzə durma.

Vursan öz əlinlə canına nəştər,
Bil ki, sağlam canın azara düşər.
Dostluq, mehribanlıq göstərsən, ey yar,
Gəlib qulun olar azad adamlar.
İncitmə aldığın qulu özündən,
Qoy sürmə qapmasın sənin gözündən.
Ağada olmasa belə bir tədbir,
Bil ki, öz quluna sahib deyildir.
Başqa bir insanda olsa bu hüner,
Çoxunu özünə pulsuz qul eylər.
Gəl mənim beynimi alovlandırma,
Heç kəsin başında alov yandırma.
Hər canda bir qəzəb saxlanır, inan,
Bir div aşınası olur hər insan.
Bil ki, sənin divin çıxarsa yerdən,
Başqa div qarşıya atılar birdən.
Mən tikan dərirəm, gülünü sən dər,
Sən də gəl, birlikdə olaq bəxtəvər.
Yenəmi əyləncən olacağam mən?
Nədən bir gün məni şad etməyirsən?
Soyuq nəfəsimlə çəkdiyim ahdan
Havanın beynində toz donar, inan.
Sən, ey yad qoltuğa sığınan dilbər,
Qəlbinə çox yadır o seçdiyin ər...
Sən buz lövhəsinə yazdın adımlı,
Qırıb yerə tökdün qol-qanadımı.
Dediysin sözləri yaxşı düşün bir,
Yox, onlar heç deyil, heçdən də heçdir.
Sən bağışlamadın atıma bir nal,
Ancaq yüz nal atdın oduma dərhal,
Sən etdin günümü gecətək qara,
Acıdan sonra da bu yaralara.
Səninçin qəlbimi mən vurdum daşa,
Sənsə öz vəfanı vurmادين başa.
Ey könül ovçusu, vermədin aman,
Can gedir, nə zaman dost olacaqsan?

Budur, bax vurduğun dil yaraları,
Mən yanib qurtardım, sənə sə coş barı.
Yox, yox, uzundilli istəsə ağər,
Yaranı canından tərək edə bilər.
Süsən uzundilli olmaq üzündən
Qılıncın başına sancıldı, bilsən.
Doğrudan qeydimə qalırsa bir yar,
Eşqi sifətindən olar aşikar.
Mənim bu günümdə, söylə, görüm sən,
Mənə nə yaxşılıq gəlmiş əlindən?
Yoxsa budurmu ki, əhdi unuttun,
Bir yadın qoynunda sən qərar tutdun.
Mənlə dil oyunu oynayan nigər,
Eşqinin gülünü dərir ki ağyar,
Söylə, aşıqsənsə ahın hamı bəs?
Mənə uyğundurmu səndəki nəfəs?
Yox, yox, eşqimizə sən gəlmədin tuş,
Səndəki eşq yox, sultanlıq olmuş.
Sən, sənin dərdinə alıcı olan
Bu yazıq aşiqi unuttun, canan!
Mənsə göz dikmişəm üzünə müdam,
Sənin astanana mən baş qoymuşam.
Qürələr ataraq sizin məhləyə,
Fal açdım, üzünü bir görüm deyə.
Üzünü görənlər xoşbəxt oldu, bil,
Onlar mənim kimi pis gündə deyil.
Kimin ki sən kimi gövhəri vardır,
Dərddən azad olan bir bəxtiyardır.
Bülbüllər olsa da bağın zinəti,
Əncirlər olmuşdur qarğa qisməti.
Bağban ürəyindən su içsə də nar,
Axırda xəstələr qisməti olar.
Əzəldən bu dünya belədir, göz aç
Xəznə yer altında, sən isə möhtac...
Bilmirəm, gül rəngli ləl nə zaman
Eşiyə çıxacaq daşın bağrından.

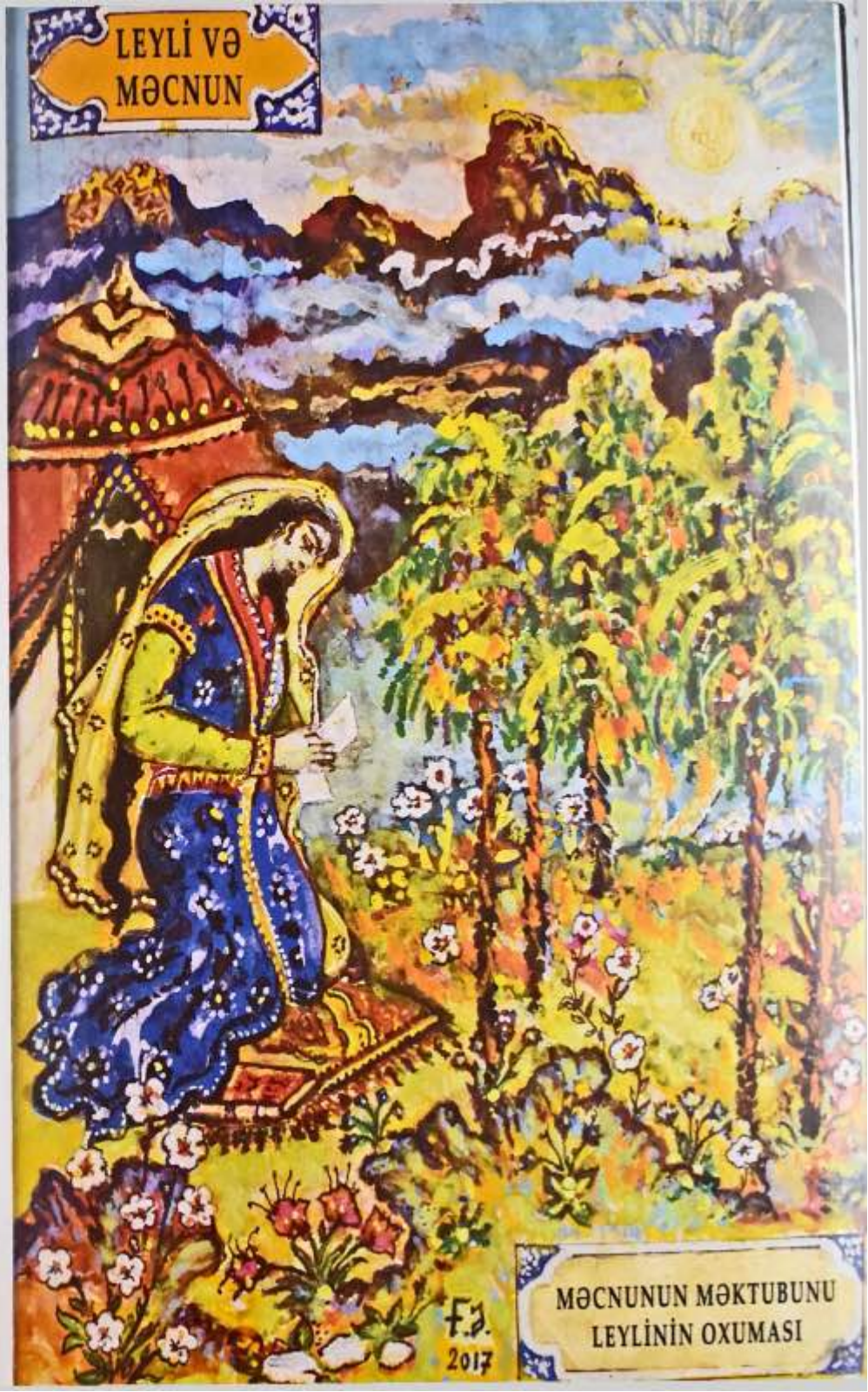
Nə zaman o qəmər durub qaçacaq,
 Əjdaha ağzından uzaqlaşacaq?
 Artıq arı uçub, balı qalmışdır,
 Ay gedib, beşiyi lap boşalmışdır.
 Xəzinə açılıb, hər xəzinədar
 Çəkilib qalmışdır hasardan kənar.
 Çünki xəsis dehqan bağdan getmişdir,
 Bülbül də qarğarı həmdəm etmişdir.
 Bağda ipəyini tökmüşdür güllər,
 Zəncilər qoymayıx xurmadan əsər.
 Cövhər bəhrəsizdir toz aynasından,
 Xəzinə qalmışdır, ölmüşdür ilan.
 O qələ xatunu çıxmış qələdən,
 Lakin o qələdən uzaqdayam mən.
 Sənin çırağından düşdümsə uzaq,
 Pərvanən qalmasın işıqdan irəq.
 Mən dərdədən ölsəm də, rəqib sağ olsun,
 Qoy İbn Səlamın kefi çağ olsun...
 Halımın səndədir yaxşı-yamanı,
 Bu verdiyin dərdin sənsən dərmanı.
 Düzdür, dəmirdəndir hasarın sənin,
 Sədəf içindədir mirvarın sənin.
 O qıvrım saçların zəncirdir, nədir?
 Xəzinən əjdaha ətəyindədir.
 Özün də aşıqsən, bilirsen, ey yar,
 Sevən ürəklərdə qısqanclıq olar.
 Sənin üzərinə qonsa bir milçək,
 Canımda yüz həvəs oynayır, gerçək.
 Yar üstə bir milçək qonarsa əgər,
 Həqiqi aşıqə qartal görünər.
 Bir qarışqa kimi can atıram mən
 Milçəyi qovmağa şəkər üstündən,
 Ah, mənim günümdə bir kişi vardı,
 Mayası olmadan qazanc sayardı.
 Dərilməmiş gülə həsrət çəkərdi,
 Alınmamış dürrə keşik çəkərdi.

Oyunbazlıq deyil, eşqdır bunlar,
 Mənim də başımda bu xəyallar var.
 Necə ağlamayım dərdindən bəzən,
 Bu yaman günümdən sən xəbərsizsən.
 Qəlbimdən daş kimi asıldı dərd, qəm,
 Bildiyindən artıq bir divanəyəm.
 Eşqinlə mənləyim oldu tarimar,
 Bu yolu mənləksiz qurtarmaq olar.
 Qəlb belə tutmasa ilk məhəbbəti,
 Dəyməz bir arpaya onun qiyməti.
 Ümidim qalmamış, ey nazlı canan,
 Bir öpüş almağa gül dodağından.
 Zülfündən ənbərlər saçdığı zaman,
 Ağzını nəfətək açdığı zaman
 Səhər nəsimindən ətir göndərsən,
 İşlərim düzələr, ey nazikbədən!
 Camalın bağından, ey gözəl sənəm,
 Rüyada bir xurma dərmək istərəm.
 Bədəni içməyə, ey nazlı nigar,
 Könlümdə sönməyən bir ehtiras var.
 Verdiyin al şərab ruh verər cana,
 Məna bu neməti qıysa zamana,
 Sən əlində şərab mənlə durmusan,
 Sənin şərabından, sərxoşam, inan.
 O gül dodağından, əlindən müdam,
 Gah şərab, gah da ki öpüş alıram.
 O incə dodaqlar, yolsuz dodaqlar
 Tutarmı başqa bir məclisdə qərar?
 Onda əqiq rəngli bal şəhdi vardır,
 Ah, onu əmən şaxs nə bəxtiyardır!
 Bəzən şəhd əmirəm dodaqlarından,
 Bəzən gül dərirəm yanaqlarından.
 Gah sıgallayıram gözəl çənəni,
 Gah ləbin şəkəri dirildir məni.
 Bütün bu sözlərim, bil, əfsanədir,
 Sənlə danışmağa bir bəhanədir.

İnan ki, bunlardan mən çox uzağam,
Safdır arzularım nə qədər sağam.
Tamah ayağına zəncir vurmuşam,
Sənin xayalınla yalnız dilxoşam.
Yanımda min gecə otursam ağar,
Gözüm görməsə də səndən bir asər,
Eşqin ki daima bir yadigardır,
Sənin camalınla nə işim vardır?
Uğrunda çəkdiyim hər azab xoşdur,
Əzabın eşqimə həmdəm olmuşdur.
Tək eşqin göstərsə mənə özünü,
Görməsəm də olar sənin üzünü.
Qoy eşqin sirmimçin dönsün ağyara,
Könlümə şafadır vurduğun yara.
Qoy heç tapılmasın yarama məlhəm,
Sən salamat qalsan, nə qüssa, nə qəm!
Qoy məni zillətə salsın da hicran,
Sən ondan uzaq ol, sevimli canan!
Düşsə də eşşəyim mənim ayaqdan,
Sənin ərəb atın var olsun, canan!
Pis tale gizlədi üzünü məndən,
Daima xoşbəxt ol bu dünyada sən!
Bir baş ayılmasa əmrinə bir gün,
Görüm ayağının altına düşsün!”.

MƏCNUNUN DAYISI SƏLİM AMİRİNİN MƏCNUNU GÖRMƏYƏ GƏLMƏSİ

Bəli, söz sərrafı o vaxtdan bəri
Düzmüş söz sapına bu inciləri:
Məcnunun aqıl bir dayısı vardı,
Aşiqin halını yaxşı duyardı.
Hünər sahibiydi o halalzada,
Dadmışdı yaxşını, pisi dünyada.
Ona deyirdilər Səlim Amiri,
Samiri kimiydi ağı, tədbiri.
Yaralı Məcnunun oydu məlhəmi,
Başından getməzdi aşiqin qəmi.
Hər ay əl tutardı yazıq Məcnuna,
Yemək də, paltar da verərdi ona.
Bir gün o qərbin dalınca yenə
Düşdü səhraların dərinliyinə.
Qovdu çöldən-çölə öz dəvəsini,
Dağ-daşı dolandı dəli div kimi,
Gördü ki, tayfadan, zəncirdən kənar
Bir dağın dibində o tutmuş qərar.
İki-üç vəhşi də bürümüş onu,
Gəlib gedənlərin kəsmiş yolunu.
Qorxdu vəhşilərdən yorğun müsafir,
Uzaqdan-uzağa salam verdi bir,
Məcnun o salami eşidən zaman:
"De, kimsən, nəçisən?" – soruşdu ondan.
O da cavab verdi: "Amiriyəm mən,
Yumruqlar yemişəm pis zamanədən.
Sənin öz dayınam, dərk elə, bala,
Üzün möhtac deyil qara bir xala.
Sən də həbəşilər kimisən bu gün,
Üzün xal olmuşdur sənin büsbütün".
Məcnun tanıyaraq dedi: "Yaxın gəl".
Onunla diz-dizə oturub, əvvəl

Olandan, keçəndən xəbərlər tutdu,
Söhbət şirin keçdi, dərdi unutdu.
Səlim qəbristanda kəfənsiz qalan
O çılpaq aşiqi gördüyü zaman
Bir ayın paltarını aldı yükündən,
Məcnuna verərək söylədi: "Bil sən,
Bu paltar halaldır, gey indən belə,
Halalzadə kimi davran mənimlə".
"Yox, mənim canımdan paltar uzaqdır,
Geyinsəm bədənim od tutacaqdır.
Zənn et ki, libasa mən meyil saldım,
Sonrasa cürəyə, yenə lüt qaldım".
Səlim çox əlləşdi orda, müxtəsər,
Paltarını geydirdi ona birtəhər.
Sonra heybəsini açıb tökərək,
Gətirdi Məcnuna ət ilə çörək.
Nə qədər dil töküüb yalvardısa da,
Məcnun bir tikə də yemədi əsla.
Yeməzdi, içməzdi Məcnun bir kərə,
Nə tapsa verərdi o vəhşilərə.
Səlim soruşdu ki: "Ey bağıran, sən
Danış, gecə-gündüz bəs nə yeyirsən?
Adam ki yeməklə, içməklə yaşar,
Danış, adamsansa, nə xörəyin var?"
Dedi ki: "Ey adı qəlbimlək Səlim,
Hər sözü, söhbəti, salamı həlim,
Könlümü doyuran yeməklər deyil,
Səhər çağlarının nəsimidir, bil.
Budur, ac qalmaqdan canım sönmüşdür,
Yemək qüdrətim də heçə dönmüşdür.
Yarımların ətrini gətirən külək
Mənə həm su olur, həm də ki çörək.
Hər gecə daşların üzərindəyəm,
Ağ gün görməmişəm bu yerdə bir dəm.
Açıqdan saralıb lap keçinirəm,
Ağacdan kətiyə qoparıram mən,

Gah da göz dikirəm ota, ələfə,
O da həftədə yox, ayda bir dəfə.
Yeməkdən əlimi üzümüşəm müdam,
Yemək qayğısından tamam azadam.
Boğazdan getməyir yediyim mənim,
Udanda inciyir bütün bədənim.
Bu arıq canımla keçinirəm ac,
Canımda yeməyə yoxdur ehtiyac...
Lakin buraxmamam ruzini əldən,
Yeyənlər tapılar, yeməsəm də mən.
Bir nemət yeyəndə aslanla maral,
Onlar çəynədikcə doyuram dərhal".
Səlim anladı ki, o mərd, o qoçaq
Çörəksiz, ot ilə dolanır ancaq.
Gülmədi aşiqin o xörəyinə,
Dəyib toxunmadı onun qəlbinə.
Dedi ki: "Dünyada yemək üzündən
Çox quşlar tələyə düşmüşdür, bilsən.
Nə qədər dən dərdi çəksə bir insan,
Onunçün o qədər dərd verər zaman.
Kim qənaət etsə ota, sənintək,
O öz ələminin şahıdır, gerçək".

Bir gün adlı-sanlı şahlardan biri
 Gəzib dolaşırdı uzaq bir yeri.
 Bir zahid evinə yetmişdi o şah,
 Zahid o dünyaya tutmuşdu pənah...
 Şah heyrət etdi ki, nə üçün, nədən
 Xərabə olmuşdur zahidə məskən?
 Şah sual etdi ki: "Deyin mənə bir,
 Bu kişi yol üstə durub neyləyir?
 Nə yeyir, nə içir, sənəti nədir?
 Kimdir, haralıdır, şöhrəti nədir?"
 Dedilər: "Bir məşhur zahiddir, ancaq
 Ömr edir yuxudan, yeməkdən uzaq.
 Qatlaşır zillətə, zəhmətə bir-bir,
 Bütün insanlardan uzaq çəkilir".
 Şah onun halından olcaq xəbərdar,
 Zahidin yanına at çapırdılar.
 Qapıçı getdi ki, xəbər yetirsin,
 Şahın hüzuruna onu gətirsin.
 Dedi: "Ey dünyadan əlini üzən,
 Neçin xoşlanırsan bu xərabədən?
 Burda nə yoldaşın, nə yeməyin var,
 Neçin mağarada tutmuşsan qərar?"
 Ceyran ovlağından dərilib gələn
 Bir çəngə quru ot götürüb həmə
 Zahid cavab verdi: "Budur xörəyim,
 Bundan qüvvət alır mənim ürəyim".
 Qapıçı şah kimi süzdü gözünü:
 "Bəlayə salmışan, – dedi, – özünü.
 Yazıq, bizim şaha xidmət etləsən,
 Bir də ot yeməzsən bu çöllərdə sən".
 Zahid cavab verdi: "Sözün əbəsdir,
 Bu ot bir gülqənddir, mənə bu bəsdir.

Bu otun sirrini bilsən, ey insan,
 Şahın qulluğundan azad olarsan".
 Onu dinlədikcə şah, birdən-birə
 Qızıq atından sıçradı yerə.
 Döşəndi zahidin önünə xaqan,
 Öpdü o müqəddəs ayaqlarından.
 "Azadlıq əzizdir, – dedi, – daima,
 Budur sözlərində gizlənən mənə".
 Məcnun bu nağıldan sevinib durdu,
 Açıq bir ürəklə şadkam oturdu.
 Azacıq dostlara könül verərək,
 Həminin halını soruşdu tək-tək.
 Aşiqi ağlamaq tutdu o zaman,
 Sorub əhval tutdu öz anasından:
 "Necədir qanadı qırılmış o quş?
 Odamı ayrılıq dustağı olmuş?
 Yanında qaradır üzüm əzəldən,
 Qara bir quluyam öz anamın mən.
 Söylə, o, sağdırımı, necədir bu dəm?
 Üzünü görməyi arzu edirəm".
 Səlim hiss etdi ki, o qəlbi qırıq,
 Ana həsrətilə can verir artıq.
 Onun gövhərini boyadı qana,
 Evdən anasını gətirdi ona.
 Ana öz oğluna boylandı bir az,
 Elə bil qəlbini doğradı almaz.
 Gördü ki, qızılqül solub-saralmış,
 Aynanın üzünü sarı pas almış.
 Bir vaxt "əlif" kimi duran qaməti
 "Nun" kimi bükmüşdür eşqin möhnəti.
 Onu görən kimi titrədi həmə
 Dəndü əl-ayağı onun qəmindən.

Gah göz yaşlarıyla yudu üzünü,
 Gah yolub saçını, döydü özünü.
 Sonra sıgalladı onun canını,
 Öpüb qucaqladı can dərmanını.
 Canına əl çəkib, yazıq ağladı,
 Oğul yarasını ana bağladı.
 Tozlanmış başını yuyub islatdı,
 Yorğun ayağından tikan çıxartdı.
 Məhəbbət üzündən zavallı ana
 Əlindən gələnı göstərdi ona.
 Dedi ki: "Can, bala, bu nədir, de bir?
 Oyunsa, oyunun yeri deyildir.
 Əcəl qılıncını çəkdiyi anda
 Yenə də sərxoşsan sən biyabanda.
 Atan şikayətli getdi əlindən,
 Məni də ölmüş bil yaxınlarda sən...
 Qalx, evinə qayıt, bir anla bunu,
 Sahibsiz buraxma, gəl öz yurdunu.
 Hətta bu gördüyün quşlar, vəhşilər
 Çıxır yuvasından axşama qədər.
 Elə ki axşamın üzü görünür,
 Hər quş yuvasına üz tutub dönür,
 Xalqdan nə vaxtdək gizlənəcəksən?
 Çöllərdə yuxusuz ömr edəcəksən?
 Uzat ayağını öz evində, gəl,
 Bir-iki gün sonra gələcək əcəl.
 Yetər çöldə qalıb, dünyanı atmaq,
 Qarışqa, ilanla baş-başa yatmaq.
 Fərz et ki, canını ilanlar çalmış,
 Qarışqa başında yurd-yuva salmış.
 Can çınqıl deyildir, bir ayağa dur,
 Canına qəsd etmə, gəl sakit otur.
 Qəm yeyib, qəlbini çox incitmə bir,
 Ürəyin daş deyil, canın da dəmir".
 Məcnun anasının nalələrindən
 Yandı, alov kimi qızıqdı birdən:

"Başımın tacıdır ayağın sənin,
 İncimi bəsləmiş sənin sədəfin.
 Sənin toxumunun məğziyəm, ana,
 Ayaq torpağın da cənnətdir mana.
 Mən möhnət çəkmişəm bu sövdədə mən,
 Bu dəfə keçmişdir işim çarədən.
 Ağlıma nə yol var, nə də çarə var,
 Bil ki, mən deyiləm burda günahkar.
 İşim bəd gətirdi, yesəm də mən qəm,
 İnan ki, bəisi özüm deyiləm.
 Bu bəlalı sevda, bəlalı hicran
 Özümdən asılı deyildir, inan.
 Ana, olacağın çarəsi varmı?
 Peşiman olmaqdan fayda olarmı?
 Ah, ana, can atıb deyirəm ki, mən,
 Mənim bu can quşum çıxısın qəfəsdən.
 Gəl bir də danışma bu məsələni,
 İkinci qəfəsə salarsan məni.
 Evə getməyimdən, gəl danışma, ah,
 Evdə ölməyim də olar bir günah.
 De, kimə lazımdır evdə ölməyim?
 Xoşdur bu səhrada ömür sürməyim.
 Vəhşilər yanında nəğmələr demək
 Evdə qəm yeməkdən xoş olsun gərək.
 Fərz et ki, mən kimi zəif bir bədən
 Evə qayıtmış da, getmiş yenidən...
 Deyirsən xanəni tərk etmək olmaz,
 Yox, mənim bu nərdim xanəyə sığmaz.
 Evə özün qayıt, sözlərimə bax,
 Məni öz dərdimlə, gəl rahat burax".
 Deyib, kölgə kimi sərildi nalan,
 Öpdü anasının ayaqlarından.
 Yerə saldığından ana sözünü,
 Onun ayağına sürtdü üzünü.
 Məcnun vidalaşib qaldı çöllərdə,
 Anası qayıtdı, dözmədi dərdə.

Ömrünü tapşırdı o, ruzigara,
 O da üz döndərdi soyuq məzara.
 Köçür bu dünyadan nə qədər canlar,
 Budurmu dünyadan bizə etibar?
 Yoxdur bu dünyanın vəfası, inan,
 Heç kəsə dost deyil başdan, binadan.
 Vəfasız ruzigar, bilməm, nədəndir,
 Əkinçilər kimi toxum səpəndir?
 Əvvəl səpər yerə can toxumunu,
 Əkin yetişdimi, tez biçər onu.
 Hər gecə yandırır yeni bir çıraq,
 Çəkər sinəsinə tüstüdən bir dağ.
 Sonra da yel üflər ona hər səhər,
 Özü yaxdığını özü söndürər.
 Qəlbə dağlar çəkən tilsimli fələk
 Bizlə çıraq kimi oynayır, gerçək.
 Fələk düşünləsə hər bir ayağı,
 Hayana getsə də açılmaz bağı.
 Dörd atdan piyada qalsan sən əgər,
 Bu düşün o zaman açıla bilər.
 Ol canın sapıtək düşünsüz, amına
 Qızdırma sapıtək düşünlü olma.
 Ud düşün vurmaqda məşhur olsa da,
 Sən düşün açmaqda müşk ol dünyada.

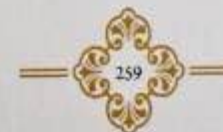
ANASININ ÖLÜMÜNDƏN MƏCNUNUN XƏBƏR TUTMASI

Çərxin şahsüvarı atlandı birdən,
 Meydanı zəbt etdi həriflərindən.
 Günəş ki dünyadan bir qorxu duydu,
 Şərab şüşəsini tağ üstə qoydu.
 Sübhün üsyanından göylər söküldü,
 Şüşə parçalandı, şərab töküldü.
 Məcnun dil verərək qəsidəsinə,
 Yalnızlıq təbilin çalırdı yənə.
 Gecəli-gündüzlü nə vaxtdan bəri
 Dilindən düşməzdi qəsidələri.
 Xəbəri yoxdu ki, anası yazıq
 Dünyadan yığıb köçmüşdür artıq.
 Səlimin qəlbindən ahlar yüksəldi,
 O, qəmgin aşiqin yanına gəldi.
 Paltar, yemək verdi çox ehtiyatla,
 Sonra da dil açdı ona fəryadla:
 "O bəlalər görmüş zavallı qarı
 Ölüb tək elədi bu ruziganı.
 O da öz köçünü sürdü dünyadan,
 Öldü atan kimi səndən nigaran".
 Məcnun bu mətəmi eşidib durdu,
 Ah çəkib, "of" deyib, başına vurdu.
 Səhər çəngi kimi inlədi səsi,
 Qırıldı daşlarda könül şüşəsi.
 Ata-anasını anaraq yənə
 Üz tutdu onların qoşa qəbrinə.
 Fəryadlar qoparıb diz üstə çökdü,
 Hər iki məzara göz yaşı tökdü.
 Gah buna, gah ona üz sürtdü, ancaq
 Ölmüşə dərmandan kar olmayacaq.
 Qohumlar tutunca səmindən xəbər,
 Qaçıb qəbilədən bir-bir gəldilər.

Məcnunu torpağa düşmüş gördülər,
Canında az idi həyatdan əsər.
Onun ayağına yığılıb həmə,.
Qanlı yaş tökdülər onlar gözündən.
Ayılsın, deyərek, Məcnun birtəhər,
Ona güləb suyu çilərdi gözlər.
O hissiz aşiqsə ayılan zaman
Dualar etdilər ona hər yandan.
Eva aparmağa çox çalışdılar,
Dedilər, vətəndə tutsun o qərar.
Lakin bir ah çəkdi o bəxtiqara,
Yenə öz köçünü sürdü dağlara.
Ürəyi – dərd evi, ciyərləri – qan,
Çöllərdə gəzirdi yenə pərişan.
Ardınca düşmüşdü vəhşi heyvanlar,
Həmdəm olmamışdı ona insanlar.
Şərrində bir xeyir görmədiyindən
Öz canamazını atdı kisədən...
Ömür yol gedirdi sanki bir şimşək,
Məcnun əl üzürdü ondan buludtək.
Madam ki, bu həyat baqi deyildir,
Min il də, bir an da yaşasan birdir.
Həyatda ölümün nişanəsi var,
Onun işvəsinə insanmı uyar?
Ey ölüm sirrindən qafil dolanan,
Ey bu həqiqətdən xəbərsiz insan,
Ölüm səfərinə yığışmadan sən
Çoxmu öz ömrünə güvənəcəksən?
Məgər dərk etməyir zəif düşüncən
Ki, sən bu dünyada nəçisən, nəsen?
Bu yer kütləsində zərrələr ki, var,
Müəyyən ölçüyə sahibdir onlar.
Ancaq Qaf gövdəli dağ önündə, bil,
Onların qiyməti "əlif" də deyil.
Bu geniş tarlada, ey məğrur insan,
Sən kiçik bir budaq, yarpaq boydasan.

Başının üstdəki fələyə bax sən,
Gör nə görünürsən ona nisbətən.
Bu geniş aləmə açsan gözünü,
Heç kimi görərsən burda özünü.
Sənin düşüncəndə bir həqiqət var,
Müəyyən ölçüdə tutmusan qərar.
Lakin bu dünyanın qarşısında, bil,
Sənin en-uzunun zərrə də deyil.
Alçaqlıq həddini aşdığın yerdə
Dünyada "mən varam" deməzsən bir də.
Torpağın qoynuna gəl sığın, ancaq
Qoy örtsün eybini o qara torpaq.
İki-üç pas atmış mıxın var, bir bax,
Onu da zəkətlə yığmısan ancaq.
Bir neçə qızıla güvənib dəm-dəm,
Deyirsən: "Dünyanın ağası mənəm".
Nə qədər möhtacsən dünya əhlinə,
İşin ahu-vayla keçəcək yenə.
Ucalar dünyada başın, ey insan,
Qurtarsan dünyanın ehtiyacından!
Hələ də dünyada xalq minnətindən
Yaxanı qurtara bilməmişən sən.
Gəl yad süfrəsindən it kimi əl çək,
Özgə süfrəsinə baxma pişiktək.
Məşəltək əlinin müzdüylə dolan,
Şam kimi sən də öz xəzinənlə yan.
Sən də Nizamitək aləmə tanın,
Sən də ağası ol şahın, sultanın.

LEYLİNİN MƏCNUNA SİFARİŞİ

Leyli qəfəsdəki o gözəl deyil,
Tikilən qələlər xanumudur, bil.
Məcnundan gəldikcə acı xəbərlər,
Yeyirdi qəlbini min qəm, min kədər.
O da aşıqtək olmuşdu diltəng,
Məhbəsdə qalmışdı can çəkişərək.
Düynü bir sapın halqasında qız
Zancirsiz dustağa düşmüşdü yalqız.
Onun dörd yanında gözətçi vardı,
Dürrün ətəyini almaz qıradı.
Ta ki, o bir gecə qaçmasın yenə
Büt-pərəst əhlinin büt məbədinə.
Əri canfaşanlıq edib Leyliyə,
Xoş üz göstərərdi şad olsun deyə.
Leylinin qəlbisə tutqun, pərişan,
Soyuq qarşılardı onu hər zaman.
Süfrədə yox idi milçəkdən bir iz,
Gecə qararmışdı, ev gözətçisiz.
Leyli aşıqını anıb ürəkdən,
Qapıdan eşiyə sıçradı birdən.
Düşmənlər yolundan bir ağac kənar
Bir yol üzərində oturdu ağlar.
İstərdi bu yoldan keçən bir nəfər
Ona aşıqından versin bir xəbər.
Bu dəmdə dərdlərə çarə göstərən
Bir ağsaçlı qoca göründü birdən.
Qoca Xızır kimi iti gedərdi,
Yol axtaranlara yol göstərərdi,
Soruşdu qocadan o dustaq nigar:
"Fələyin işindən nə xəbər var?
O vəhşət çölündə vəhşiyə həmdəm
Kimin xəyalıyla yaşayır bu dəm?"
Qoca söylədi ki: "Ayüzlüm, inan,
Sənsiz quyudadır Yusif hər zaman.

O tufanlı dəniz qoparmış haray,
Uca zirvəsini itirmiş o Ay.
Cər çəkir hicrana düşəndən bəri,
Səhrələr qoynunda keçir günləri.
Hər iki addımda "Leyli, can" deyir,
Hər yerdə: "Leyli, gəl, gəl, aman", – deyir.
Ürəyi hicranla, sitəmlə dolu,
Bir Leyli yoludur Məcnunun yolu...
Leyli dinlədikcə bu sədaqəti,
Naladən nal oldu sərv qaməti.
Qoşa nərgizləri ağladı birdən,
Əziqlə sulandı o ağ yasəmən.
Leyli söylədi ki: "Günahkar mənəm,
Bil, mənim qəmimdir o çəkdiyi qəm.
Mən də bu qüssədən deyiləm kənar,
Ancaq dərd çəkməkdə bir fərqimiz var:
Məcnun dağ başında ah çəkir bu dəm,
Mən quyu dibində nalə çəkirəm".
Sonra qulağından bir neçə gövhər
Alaraq qocaya verdi o dilbər.
Dedi: "Bunları al, qayıt təzədən
Onunla yenə də həmnəfəs ol sən.
Onu uzaq yoldan yanıma gətir,
Doyunca seyr edim o aşıqı bir.
Sən onu götürüb gəldiyin zaman
Filan nişanəli yerdə saxlarsan.
Sonra da gəl mənə xəbər ver bunu,
Gizlincə seyr edəm bəlkə Məcnunu.
Görüm nə soyu var, nə rəngi vardır?
Görüm ki, nə qədər o vəfadardır?
Bəlkə də söz qoşub dediklərindən
İki-üç beytinə qulaq asam mən.
Bəlkə düyünümü açə nəfəsi,
Bəlkə şafa verə dərdimə səsi".

Qoca dürləri götürüb hamən,
 Ayrıldı saf qalmış hamən dürdən.
 Bir dəst paltar alıb yoluna vardı,
 O çılpaq qalmışa libas apardı.
 Əsdi külək kimi o dağdan-dağa,
 Baxdı abadlığa, xarabalığa.
 Yena də tapmadı aşiqdən əsər,
 Ondən iki-üç gün tutmadı xəbər.
 Sonra dağ dibində taparaq onu,
 Torpağa yıxılmış gördü Məcnunu.
 Onun dövrəsində vəhşi heyvanlar
 Dayanıb olmuşdu bir xəzinədar.
 Qocanı gördükdə Məcnun uzaqdan
 Südə uşaq kimi meyl etdi bu an.
 Sonra acıqlandı yırtıcılara,
 Baş uzatmasınlar ona bir daha.
 Yanından gedincə o yırtıcılar,
 Təşəkkür elədi ona ixtiyar.
 Əvvəl öz başını torpağa vurdu,
 Sonra üzr istəyib, belə buyurdu:
 "Səninlə olmuşdur eşq mülkü qaim,
 Nə qədər eşq var, sən də ol daim.
 Günəş çeşməsiindən Xızır kimi iç,
 İsgəndər kimi də üfüqləri keç.
 O Leyli – o dünya gözəli dilbər
 Sənin dostluğunda candan da keçər.
 Bil, salam göndərir sənə o nigar,
 Adını duayla anub xatırlar.
 Çoxdandır görməmiş sənin üzünü,
 Bir də eşitməmiş şirin sözünü.
 Səndən nigarandır gülüzlü sənəm,
 Görüşmək istəyir səninlə bir dəm.
 Sən də sevgilinlə görüşsən bir an
 Hicran qafəsindən azad olarsan.
 Bir-iki nəşəli qəzəl deyərsən,
 O sevda bazarı qızır yenidən.
 Meşətək dolaşığıq bir xurmalıq var,
 Ordakı xoş rəngli gözəl ağaclar

Göyün zirvəsinə qalxıb baş vurur,
 Onların altında göy çəmən durur,
 Baharın o yerə dönüb gələcək,
 İşinin açarı ordadır, gerçək".
 Sonra da paltarını qoca əllər
 And verib geydirdi ona birtəhər.
 Razılıq kəməri bağlayıb hamən
 Onu xilas etdi müxalifətdən.
 Qocanın izilə tərpendi artıq,
 Dirilik suyunu tapmışdı yazıq.
 Fəratdan qaçarmı susuz bir ürək?
 Davaya çıxarmı ətirli külək?
 Vəhşi heyvanlar da cərgələnərək
 Düşdü arxasınca şah ordusutək.
 İqbal itaətdə, bəxt də fərmanda,
 Görüşmək yerinə gəldi o anda.
 Bir xurma altında o tutdu qərar,
 Dayandı vəhşilər azacıq kənar.
 Qoca da Leyliyə gətirdi xəbər,
 Gördüyü işləri dedi müxtəsər.
 Çadırdə aylaşmış o gözəl pəri
 Açdı mələk kimi uçuş şəhpəri.
 Məcnundan on addım durub aralı,
 Yeriyə bilmədi o dağ maralı.
 Qocaya dedi ki: "Ey nəcib insan,
 Getməyə qalmadı qüvvətim, inan.
 Mən ki yandırmışam ürəyimdə şam,
 Yənə yaxınlaşsam, tamam yanaram.
 Mənim ərim vardır, yatsa da bu dəm,
 Allahın gözündən uzaq deyiləm.
 Doğrudur, sevmirəm onu ürəkdən,
 Lakin haramzadə deyiləm ki, mən.
 Yənə yaxınlaşsam, bu ölüm olar.
 Sevda məzhəbində günah sayılar.
 Ayıblı sözlərin yazılmasından
 Yaxşıdır, bir dəftər ağ qalsa, inan.
 İdrakla üz-üzə gələrsəm əgər,
 Məni qızartmasın tutduğum işlər.

Kamal bir aşiqdir, ilqarı tamdır,
 Bundan çox istəmək ona haramdır.
 Qoy şeirlə desin o şirindillim,
 Şeirlə oxşasın məni sevgilim.
 O şəkərdillidən rica ediniz:
 Bir qəzəl söyləsin, qulaq asağ biz".
 Qoca bu baharın yanından qalxdı,
 O biri baharın halına baxdı.
 Gördü ki, sərilməmiş o yənə yerə,
 Huş başdan dağılıb, uçmuş göylərə.
 Ürəkdən ah çəkib "heyf olsun" dedi,
 Ona göz yaşından su da çilədi.
 Məcnun huşa gəlib ayılan zaman
 Bir az xoşlanaraq sordu qoçadan:
 "Söylə bir, ey qoca, bu nə bahardır?
 Ki, onda xoş ənbər ətəri vardır?
 Bu ətir novbahar ətəri deyil,
 Canan saçlarının ətiridir, bil!
 Qəlbə layla çalır bu ətir, inan,
 Bu gözəl ətirə canım da qurban!".
 Qoca bir imtahan açmaq istədi:
 "Kənardan boylanmaq günahdır, – dedi, –
 Söylə, çağırılmamış gələmi o yar?
 Gəlib qucağına girəmi nigar?
 Cananı görməmiş bu haldasan sən,
 Nə hala düşərsən üzünü görsən?"
 Məcnun cavab verdi: "Mehriban qoca,
 Gəl bu hadisəni düşünmə bunca.
 Şərabın ətrindən sərxoşam bu dəm,
 Şərabı əlimdə tuta bilmərəm".
 Sonrasa bir şirin, bir xoş nəfəslə
 Bir neçə beyt dedi qəmli bir səslə.

"Canan, hardayıq biz, de, hardasan sən?
 Biz ki səninkiyik, sən kiminkisən?
 Yoxsulluq mülkünün yolçusuyuq biz,
 Buyurun, dost olaq, layiq görsəniz.
 Bizik can sataraq yoxsulluq alan,
 Xəzləri dağıdıb palazda qalan.
 Zamanun qeydindən azadıq, azad,
 Qəm bizimlə şaddır, biz qəm ilə şad.
 Ciyərimiz susuz, suya qərğ olan
 Şəbkoruq, Günəşə yoldaş, inan!
 Azdıq yolumuzu, qismətdir bu da,
 Kənddən qovulsaq da, bizik kəndxuda.
 Möhrəsiz və gözsüz oyun çıxardar,
 Ayaqsız, miniksiz çapmağımız var.
 Bir sənin qəminlə yüklənirik biz,
 Qəm ki səninkidir, yoxdur qəminiz.
 Olsaq da aləmdə süst tərpanənlər,
 Buradan keçməkdə bizdədir hünər.
 Deyirsən, qəmindən xar olub ölüm,
 Hələ qəm yeməklə məşğulam, gülüm.
 Çox çəkməz, sevgilim, vaxtı gələndə,
 Öz köçmək təblimi çalaram mən də.
 Sən, ey hər işində əyyar olan yar,
 Aşiqin olmuşdur səndən də əyyar.
 Əyyar boğazını sıxırsa əgər,
 Özünü düşməndən əvvəl öldürər.
 Bir kəs ki özünün qanından qorxmaz,
 Öldürər, nə yaxşı, nə pisə baxmaz.
 Sürüdə qorxarsa əgər canavar,
 O üstündə keçə, palaz da saxlar.
 Gəlməmiş getməyin, de, nə adətdir?
 Əkməmiş biçməyin nə qiyamətdir?"

Mənə: "Gecən xeyir" söyləmə, canan,
 Sənsiz xoş keçərmə gecəmiz bir an?
 Uyuşmaz qədəmin canımla mənim,
 İki can saxlaya bilməz bədənim.
 Əlinlə canımı almadıqca sən,
 Qurtara bilməzsən bu bəhanədən.
 Min minnət yükünü çəkir bu bədən,
 Sənsə azad eylə onu bu işdən.
 Bundan daha yaxşı bir can ver mana,
 Uğurlu bir işə ayaq bassana!
 Sənin dodağından gəlməyən bir can
 Canımda yerləşməz, çıxar dodaqdan.
 Dodağın olarsa can xəzinəsi,
 Kəsilməz dünyadan o canın səsi,
 Bilirəm, qarşında çox qulların var,
 Heç biri mən kimi baş əyməz, ey yar!
 Sənin varlığımla mən də azadam,
 Daima xoşbəxtəm, daima şadam.
 Camalın düşərsə könlümdən uzaq,
 Könlüm viran olar gözümdən iraq.
 Bu gündən mən sənəm, sən isə mənənsən,
 Bir könlül yurdudur bu iki bədən.
 O da sənin könlün qoy olsun, dilbər,
 Yoxdur öz könlümdə həyatdan əsər.
 Bir könlüm, yüz canım olmasa əgər,
 Səninlə yaşamaq olmaz, ey səhər!
 Sap birdir, səni öz sapıma düzsəm,
 Bir can olmalıyıq ikimiz hər dəm.
 Bil ki, vahid olsa bizim sikkəmiz,
 İkilik nəqşini qaralanq biz.
 Gözəl sikkəli hər badamın bil ki,
 Bədəni bir olur, mağzısı iki.
 Mən sənəm, başqa şey nə varsa, canan,
 Bir başmaq tayıdır düşmüş ayaqdan.
 Səndən işıq alır bütün varlığım,
 Yoxdur səndən özgə bəxtiyarlığım.

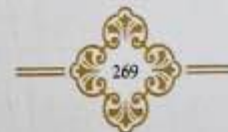
Söylə, bu maqamda nəçidir bədən?
 Adını sikkənə nəqs eyləyəsən.
 Sənə qurbanlığa baş layıq deyil,
 Bayrağın altına sığınmaz o, bil.
 Arada tərənən quru bir candır,
 O da mənim deyil, sənə mehmandır.
 Sən məndən azadsan, ey pərişada,
 Sərvdən daha çox ol sən azadə.
 Mən bir kimsəsizəm, hər xidmətinə
 Kəmər bağlamışam gül kimi yena.
 Məhləyin küləyi əsdikcə səhər,
 Can verib, könlümün pasını silər.
 Mumya arasında əzgin bir bədən
 Dincəldiyi kimi dincəlirəm mən.
 İtüzülü olsa da gözətçin müdam,
 Sən olan küçənin yol torpağıyam.
 İt saxlamağını çox bəyəniyəm,
 Odur ki, onlara olmuşam həmdəm,
 Yəni yanımdakı bu yırtıcılar
 İtdir, hamısının it dirnağı var.
 Mən yoxsul olsam da, varlısan, ey yar,
 Mən tamam xaliyəm, sən xalin var.
 Sən qızıl içində olursan hər dəm,
 Xalxalın qızıldır, xalın da dirhəm.
 Dirhəmə bənzəyən xalını görcək,
 Aldım xalxalını dirhəmlə, gerçək.
 Bir novbahar üçün bulud ağladı,
 Məcnun da ağlayıb qara bağladı.
 Hindli qaravulda dayanıb, gözər,
 Məcnun da yanında hinduya bənzər.
 Çərx gözəllik alar Ayın üzündən,
 Məcnun da fal açar üzünlə bəzən.
 Bülbül gül eşqiylə dolanar bağı,
 Məcnun da olmuşdur hicran dustağı.
 El, oba ləl üçün mədəbə gedir,
 Məcnun da sənənin cana qəsd edir.

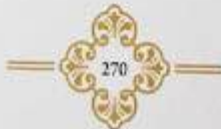
Sən meyil göstərsən mənə, ey nigar,
 Bir Allah bilir ki, bu çox xoş olar.
 Aydınlıq gecədə səninlə qoşa
 Duraydıq gülşəndə verib baş-başa.
 Səninlə yanaşı əyləşəydim mən,
 Qədəh qaldıraydıq qədəh üstündən.
 Basaydım bağrıma saz kimi səni,
 Olaydı qucağım ləlin mədəni.
 Nərgiz gözlərindən olaydım xumar,
 Mast olub saçını hörəydim, ey yar!
 Kaman qaşlarını qulağa qədər
 Əlimlə çəkəydim, ey nazlı dilbər.
 Döşündəki nara sığmaydım mən,
 Əlimlə tutaydım alma çənəndən.
 Gah bir alma kimi əzib narını,
 Gah da dişləyirdim alma barını.
 Dağıdıb döşünə saçlarını mən,
 O qulaq sırğarı çəkəydim bəzən.
 Gah varaqlanırdı əynində paltar,
 Bədihə deyəydim xurmana, ey yar!
 Bənövşə düzəydim gül üzünə mən,
 Gah da gül dərəydim o bənövşədən.
 Gah səni qoynumda yerləşdirəydim,
 Gah qəm məktubunu sənə verəydim.
 İlahi, qalmazdı möhnətdən əsər,
 Həqiqət olsaydı bu düşüncələr.
 Qulağa xoş gəlir çaldığım hava,
 Lakin ortalıqda tel qırılmasa.
 Başımı qovğaya salma bu qədər,
 İnan ki, varlığım məhv olub gedər.
 Sən olduğun yerə çağırma məni,
 Xoşdur bu seçdiyim sevda məskəni.
 Burda nə düşmən var, nə də ağyar var,
 Bizim işimizə qarışmaz onlar.
 Burda əyləşsək də, qalsaq da əgər,
 Bizə irad tutmaz bunu bir nəfər.

Yanımda iki-üç dilsiz heyvan var,
 Yaxşını, yamanı unutmuş onlar.
 Quyunun dibində tək olsaq da biz,
 Yalnızlıq özü də gözəldir, şəksiz.
 Əlindən tutanın olmasa bir az,
 Ayağından tutub çəkən də olmaz.
 Burda olmasa da bir dostun sənin,
 Arxanca sallanıb gəlməz düşmənin.
 Nə var can qorxusu olan o yerdə?
 O yaman üzlərə sən baxma bir də.
 Burdadır abadlıq, şadlıq hasarı,
 Sən də gəl bu yerdə bir şadlan barı.
 Nə qədər ki sağam, yaxın gəl, ey yar,
 Hər vaxtın işi var, işin vaxtı var.
 Çəşməni gün kimi göstərmə, aman,
 Sərabtək aldatma məni uzaqdan.
 Hüsniyəndən su içmək istərkən ürək,
 Oldum parça-parça sənin xalintək.
 Xızırın çəşməsi səndədir, dilbər,
 O həyat suyundan mənə də göndər.
 Təsəlli vermədən arpa boyda sən,
 Mənə xalvar-xalvar qan içdirirsən.
 Sənsiz qəm yesəm də, ey nazlı sənəm,
 Səninlə şərab da içə bilərəm.
 Yəqin yadımdadır, bir məsəl də var:
 "Dovşan yüyürdüyü qədər də yatar".
 Nə olar sevgilim, şərab gətirsən,
 Yenəmi qanlı su içməliyəm mən?
 Şərab məclisində nuş olur cana,
 Halaldır behiştə də şərab insana.
 Saqi, dəryanı da əlindən içsəm,
 Ondən bir udum da qoymaram bu dəm.
 İçsəm sağlığına getməyəm huşdan,
 O zəhər olsa da, nuş olar, inan.
 Qoy sərxoşun olsun aşiqin indiyə,
 Sən də qədəh qaldır sərxoşlar kimi.

Şərabı içməzlər xumar olmadan,
 Şəhər şərabı da içilməz pünhan.
 Bağ tacı axtaran o sultan belə
 Gazir xəzinəni şəbcırağ ilə.
 Qaranlıq gecədə xəzinə gəzən
 Əziyyət çəksə də, oğrudur, bilsən.
 Çıraqsız bir evi soruşsan: nədir?
 O bir bağ da olsa həbsxanədir.
 Sənin qəm nərdində uduzdu könlüm,
 Bir əl də atıram, qurbanın olum.
 Xoşdur, sərxoş olub, ey nazlı dərbər,
 Qıvrım saçlarını öpsəydim əgər.
 Ya sərxoş halımda tutub telindən
 Yavaşca məclisə gətirəydim mən.
 Bir nalə çəkəydim hər addım başı,
 Bir topik vuraydı mənə hər naşı.
 Yərəb, o dünyanı yaxan gözəllə
 Mənə belə bir gün sən qismət eylə!"
 Məcnun bu sözləri deyərək əlan,
 Çöllərə üz qoydu ürəyində qan...
 Pərişan ürəyi qəmlərlə dolu
 Qayıtdı çadıra o sərv boylu.

BAĞDADLI SƏLAMIN MƏCNUNUN GÖRÜŞÜNƏ GETMƏSİ

Deyir söz ustası, onu dinlə sən:
 Bağdad şəhərinin əhalisindən
 Vardı səxavətli, gözəl bir insan,
 Camal sahibiydi o aşiq oğlan.
 Bəlalər seylinə düşüb dünyada,
 Eşqin silləsini dadmışdı o da.
 Başından aşısa da məhəbbət dərdi,
 Hər dərdə qatlaşıb qəmə dözərdi.
 Dünya söyləyirdi adına Səlam,
 Bəxt isə vermişdi o gəncə səlam.
 O, eşq aləmində mərd dayanardı,
 Şeir oxumağa çox eşqi vardı.
 Qeysin inci saçan o şeirləri
 Aləmə yayılıb düşəndən bəri
 "Dərd əhli" deyirdi ona insanlar,
 Onun pak təbinə heyran olanlar,
 Dərdlilər eşitcək onun səsini,
 Sürərdi yanına öz dəvəsini.
 Ad qoydu Məcnunun eşqi dünyada,
 Şəhərlər dolaşib çətdi Bağdada.
 Onun hər şerini gözəllər belə
 Deyirdi səs-səsə aşıqlar ilə.
 Səlam düşündü ki, Bağdaddan getsin,
 O qəmgin aşiqi ziyarət etsin.
 Dəvəni yükləyib yola düzəldi,
 Çaparaq bir ucsuz səhraya gəldi.
 Qovdu dəvəsini bir neçə ağac,
 Axtardı aşiqi o yamac-yamac.
 Səlam yol uzununu soraq alaraq,
 Məcnunu bir yerdə tapdı çil-çılpaq.
 Yənə dörd yanında vəhşi durmuşdu,
 Boyunbağı kimi halqa vurmuşdu.
 Şövq ilə inləyən o zəifbədən
 Əsirlik duyurdu haman həlqədən.

Məcnun hiss etdi ki, o gözəl cavan
 Yanına gəlmişdir uzaq bir yoldan.
 Verdi vəhşilərə belə bir qərar:
 Bütün qılıncları qına qoysunlar.
 Səlam da aşiqi gördüyü zaman
 Ona səlam verdi ürəkdən, candan.
 Xoş gəldi səlamı onun Məcnuna,
 Ürəkdən yaxınlıq göstərdi ona.
 Onu cavabıyla xoşhal eylədi,
 Hardan gəldiyini sual eylədi.
 Gənc dedi: "Səninçin dolaşırım mən,
 Çölə düşməyim sənə səbəbi sənsən.
 Bağdad şəhərindən bura gəlmişəm,
 Ta görüb üzünü şadlanım bir dəm.
 Bağdadda rahatca yaşadım, düzü,
 Heç vaxt görməmişdim mən səfər üzünü.
 Gözəl sözlərinə çox həvəs var,
 Onunçün qürbəti etdim ixtiyar.
 Dünya işiq alır camalından, ah,
 Səni görməyimə yol verdi Allah.
 Bu qalan ömrümü, ey qərib həmdəm,
 Səndən başqasıyla sürməyəcəyəm.
 Ayaq torpağını öpə-öpə mən
 Boyun qaçırmaram heç bir əmrindən.
 Sənsiz çıxmayacaq mənim nəfəsim,
 Yanından gələcək daima səsim.
 Yazdığın hər şəri oxuyub müdam,
 Əzbərdən öyrənib yadda saxlaram.
 Gözəl sözlərini dedikcə əzbər
 Könlümün qəmləri dağılıb gedər.
 Mən də çəkinməyəm heç bir bələdən,
 Məni öz könlünlə tanış eylə sən.
 Oxu sözlərindən, dinləyim hərdən,
 Hesab et məni də bu vəhşilərdən.
 Mən kimi bir gəncin qul olmağından
 Sənə heç bir zərər toxunmaz, inan.
 Sevdə qəfəsində dustaq bir quşam,
 Eşqin ağrısını mən də duymuşam".
 Gülüb hilal kimi onun üzünə,
 Məcnun cavab verdi onun sözünə:

"Ey nazla, nemətlə bəslənmiş, insan,
 Bu yol qorxuludur, qayıt bu yoldan.
 Kişi olsan belə, tayım deyilsən,
 Yüzdə bir qəmimi yeməmişən sən.
 Yalnız vəhşilərdir könlümə həmdəm,
 Mən öz qeydimə də qalan deyiləm.
 Bəsdir bu səhrada düşdüyüm dara,
 Yaramın üstündən, gəl, vurma yara.
 Bil ki, bambaşqadır bizim dərdimiz,
 Uyuşa bilmərik səninlə hərgiz.
 Sənə söhbətimin nə faydası var?
 Mənim söhbətimdən divlər də qaçar.
 Hər gün bir mənzildə yatıb qalırım,
 Hər gecə bir yerdə mən yurd salıram.
 Mən artıq vəhşiyəm, sən isə insan,
 Xoşdur öz cinsini gəzib tapasan.
 Bil ki, dəmir kimi olsan da möhkəm,
 Səni də əridər ahımdakı qəm,
 Su kimi canımı oxşasan da sən,
 Yanğıma bir gecə dözə bilməzsən.
 Görürsən əliboş, müflisəm bu dəm,
 Qonaq qalmağını rəva görmürəm.
 Yazıqlıq səsidir cahanda səsim,
 Bir mənim, bir də ki, sevdə nəfəsim.
 Olmazsan mənimlə bu yerdə həmdəm,
 Sən sevdiyin cana mən qəsd edirəm.
 Öz paltar bəndimi boşaltdıqca mən,
 Sən öz kəmərinə düzəltməkdəsən.
 Şələmi çiyimdən atıram bu an,
 Sənsə başqasıyla qucaqlaşırısan.
 Mənə dost olmaqdan ümidini kəs,
 Mən büt sındıranam, sənə bütprəst.
 Get mənim məskənim xarabalıqdır,
 Məndən dost nəfəsi ummaq artıqdır.
 Bilirəm, yol gəlib zəhmət çəkmişən,
 Sənin qulun olum, zillət çəkmişən.
 İndi ki, sən məni gördün pərişan,
 Allaha tapşırıb qayıt bu başdan.
 Xoşluqla getməsən bu yerdən ağar,
 Zorla qaçırdacaq səni zillətlər".

O sözlər etmədi Sələmə əsər,
 Qəbula keçmədi o nəsihətlər.
 Dedi: "Yalvarıram, halıma bir yan,
 Gəl suyu gizlətmə susuz qalandan.
 İzin ver, qibləyə baş əyim bir az,
 Məhəbbət adlansın qıldığım namaz,
 Yolum səhv olarsa səcdədə bir dəm,
 Yənə səcdə qılıb üzr istərəm".
 Səlam çox yalvarıb-yaxardı yənə,
 Məcnun razılaşdı onun əhdinə.
 Səlam süfrəsini açıb tökərək,
 Çıxardı qarşıya halvayla çörək.
 Dedi ki: "Dostluğa göstərək həvəs,
 Gəl mehriban olaq, çörəyimi kəs.
 Qəlb açan olsa da bu yeməməyin,
 Bu bir-iki loğma lazımdır yəqin.
 Hərçəndi kişinin kişiliyi var,
 Canının qüvvəti yeməklə olar."
 Məcnun cavab verdi: "Öz bədənimdən
 Yemək yeyənləri öldürmüşəm mən.
 Kim ki öz canının qeydinə qalır,
 Çörəklə halvadan o, qüvvət alır.
 Mən öz varlığımdan düşmüşəm uzaq,
 Məni öldürəmməz bu ac yaşamaq".
 Səlam anladı ki, o taleyikəm
 Yeməksiz, yuxusuz dolaşıb bu dəm,
 Hər yana üz tutub gəzir fərari,
 Bir yerdə durmayıb səbri, qəranı.
 Qəlbə inciməsin, sınımasın deyə,
 Dedi: "Sür ömrünü qəm yeyə-yeyə.
 Fələyin dövrünü bir yerdə qalmaz,
 Ürəyin daima pərişan olmaz.
 Hər anda bir varaq açıb bükərək,
 Çox iti fırlanır bu çərxi-fələk.
 Cahanda göz yumub açana qədar
 Yüz nicat qapısı açıla bilər.
 Heç də qəmgin olma çəkdiyən qəmdən,
 Ta ki yer tapdağı olmayasan sən.
 İndiki dərdinin sonu xoş olar,
 Bir gün ağlamağın gülməyi də var.

Mən də sənə kimi ürəyim dağlı,
 Könüldən xəstəydim, ayaqdan bağı,
 Allahın köməyi sayəsində mən
 Qurtardım canımı o dərdədən, qəmdən.
 Nəhayət, bir sükut qaplayar səni,
 Sən də unudarsan bu vəqəni.
 Bu səvda şöləsi nə mehribandır,
 Gənclik atəşinin alovundandır.
 Kişidən cavanlıq gəlib keçəcək,
 Bu odlu kürənin odu sönəcək".
 Məcnun o aqili dinləyib qəlbən
 Yerdən durmadısa, oynadı yerdən.
 Dedi: "Zənn etmə ki, mən bir sərxoşam,
 Ya hava-həvəsə məftun olmuşam.
 Eşqin şahənşahu mənəm cahanda,
 Xəcalət çəkmirəm bundan bir an da.
 Qüsl ilə canımı təmizlədim mən
 Torpağın, şəhvətin bəhanəsindən.
 Nəfsin çirkabından can qurtararaq,
 Həvəs bazarını dağıtmışam, bax.
 Ömrümün mənası eşqdır müdəm,
 Məhəbbət bir oddur, mənsə bir udam.
 Məhəbbət evimi tutduğu zaman
 Mən də öz köçümü çəkdim ortadan.
 Ömrümü hesaba alanmı vardır?
 Mən yoxam, var olan yalnız o yarıdır.
 Nə vaxt ki, göylərdən ulduz azalar,
 Mənim də eşqimin qəmi az olar.
 Çöllərin qumları sayılsa əgər,
 Mənim də könlümün eşqi silinər.
 İndi ki həmsöhbət oldun mənimlə,
 Gəl ayıb sözünü gətirmə dilə.
 Boyuna, halına nəzər sal da sən,
 Gəl əl çək vurduğun bu tənələrdən.
 Çəkdi o sərkərdə yaxşı bir məsəl;
 Saxla öz işinin ölçüsünü gəl!
 Bil ki, qızıqaram soyuqluq etsən,
 Yalnız qisas alıb yumşalaram mən.
 Sən məni dilinlə incitsən əgər
 Getməz dostluğumuz axıra qədər.

Könül qəzəbindən qızıqan zaman
 Həya da, ismət də qalxar ortadan".
 Məcnun bu sözləri ədəblə dedi,
 Hərifə astaca tənbəh eylədi.
 Hərif də Məcnunu tanıdı alan,
 Xətə çıxarmadı bir də ağızından.
 Heç kəslə qaydasız danuşma ki, sən,
 Axırda utanıb üzr istəyəsən.
 Kamanun boşsa da, bərkəsə də əgər,
 Ehtiyatsız çəksən bəla gətirər.
 Boş olsa mələmət gətirər kaman,
 Bərk olsa xacələt gətirər kaman.
 Bağlı bir qıfılı açmaq istəsən,
 Əvvəlcə sınaqdan keçir onu sən.
 Harda quyu varsa, ipsiz iş olmaz,
 Ayaqsız bir yol da başa vurulmaz.
 Məcnun ilə Səlam bağlayıb ilqar,
 Bir neçə günlüyə yoldaş oldular,
 Şirin qəzəllərin axırdı səsi,
 Məcnunun qonağa buydu töhfəsi.
 Məcnun şeirləri dedikcə bənd-bənd,
 Onları döşünə yığdı o mərd.
 Çox zəif düşmüşdü Məcnun bu zaman,
 Büsbütün qalmışdı yeyib-yatmaqdan.
 Sələmsə bunlara heç dözməyirdi,
 Yeməkdən, yatmaqdan əl üzməyirdi.
 Elə ki boxçası boşaldı, yenə
 Qayıtmaq istədi öz mənzilinə.
 Axır vidalaşdı atdı Məcnunu,
 Vəhşilər içində tək qoydu onu.
 Bağdada üz tutub yola düzəldi,
 Yadında bir neçə qəsidə gəldi.
 Harda bir qəsidə çıxsə ağızından,
 Bütün dinləyənlər olurdu heyran.

Məcnunu sərsəri zənn etmə ki, sən,
 Deyildi gördüyün divanalərdən.
 Oruclu, namazlı, nurlu bir çıraq,
 Əqli yad deyildi, ədəbdən uzaq,
 Vaxtının ən böyük bir alimiydi,
 Aləmi şərh edən Loğman kimiydi.
 Gizli mənalara o yol açardı,
 Qəlbində göylərin min sirri vardı.
 Qızıl sikkəsiz hər sözü gözəl,
 Lələ bənzəyirdi dediyi qəzəl.
 Dəlilin ağına bələddir hər kəs,
 Ondan bu incilər saçıla bilməz,
 Dünyanın qeydini tamam ataraq,
 Qeydsiz bir həyat sürürdü ancaq.
 Ondan ölüm fikri aşib-daşır,
 Köç tədərükünə hazırlayırdı.
 Deyirdi: "Can evim alışır dərddən,
 Ölüm qurtaracaq məni möhnətdən".
 Kim ki düz gəlməsə dünyayla, inan,
 Çətin can qurtarar bu dar dünyadan.
 Dünyanı dördəlli tutsa bir nəfər,
 Çətinliklə köçüb dünyadan gedər.
 Məcnun yol yoldaşı gözəmdən bir an,
 Açdı zənciri öz varlığından.
 Ta ki can ovuna çıxsə Yaradan,
 "Gətir" dediyi vaxt desin: "Budur can".
 Ömür gəmisində can qorxusu var,
 Bu qorxu ucundan geyməzdi paltar.
 Xərəyi olmuşdu acı tikələr,
 Yeməzdi dünyada o heç bir bəhər.
 Dünyadan əl üzüb, düşmüşdü uzaq,
 Leyli bəhanəydi bu yolda ancaq.
 Nə vaxt ki arzusu bir yol vurardı,
 Dünyadan qaçacaq yeri də vardı.

Onun da qəlbində yaşardı dilək,
Qında saxlayırdı onu qılıncək.
Vüsal gəzməyirdi bizim pərizad.
Ta ki eşqin evi yaşasın abad.
Bir alim ustaddan soruşdum ki, mən:
"Aşiqin halını şərh et biza sən.
Onu ki vüsalə çağırırdı yar,
Möhlət verməyinin nə mənası var?
Neçin muradına yetmədi o da?
Ömründən otuz il o verdi bada?"
Dedi ki: – Yetsəydi murada bir an,
Əbədi çıxardı nəşə canından.
Uymadı bir anlıq kəfə dünyada,
Otuz il nəşəni vermədi bada.
Bir qədəh alsaydım o şərabdan mən,
Təmənnam qalmazdı iki aləmdən.

ZEYDLƏ ZEYNƏBİN SEVGİSİ HAQQINDA

Başqa bir aşiq də o zaman varmış,
O da bu dərd ilə zəncir qıramış.
Dağ kimi durmuşdu ürəyində dərd,
Yazığı dağlara salmışdı möhnət.
Onu qurtarmışdı dəlilik, bilsən,
Bu divdən törəmiş cinsi-bəşərdən.
Təmiz bir gənc idi, vardı hünəri,
Dürrə bənzəyirdi xoş qəzəlləri.
Eşqin acısını dadıb dünyada,
Başını qoymuşdu bu yolda o da.
Öz adı Zeyd idi, sevda gəzərdi,
Xisləti Əmr ilə Zeydə bənzərdi.
Könül yuvasını zülmət sarmışdı,
Onun var-yoxunu eşq aparmışdı.
Əmisi qızına o vurulmuşdu,
Qız da bu oğlana aşiq olmuşdu.
Onların qəlbə də, fikri də birdi,
Onlar bir-birini candan seviridi.
O gözəlcəmali, o qəşəng nigar
O divanə üçün tutmazdı qərar.
Oğlan da sevərdi öz cananını,
Bir tükədən asılı qalmışdı canı.
Qız Ay camallıydı, özü də xoşram,
Təmiz xilqətliydi o nazikəndam.
Şümşad nəfəsliydi, rəngi arğəvan,
Baldırı civətək, qəddi xəyzeran.
O bütdə hamunun nəzəri vardı,
Dünyaya qiyamət şuru salardı.
Şən idi, şux idi, həm də füsunkar,
Gözəllər gözəli, o nazlı nigar.
Mən səfra başını gicəlləndirən,
Mən sevda səfrəsi qıradı hərfdən.

Tük kimi incaydı beldən o dilbər,
 Ağzı xırdacaydı qarışqa qədar.
 Şəki almasıək çənəsi vardı,
 Məkkə qumundan da çox yandırardı.
 Öpüşü bal kimi, hüsnü bəxtəvər,
 Dadına çatmazdı nə bal, nə şəkər.
 Dodağı nabatla şəkərdən şirin,
 Nabat – meyvəsiydi öpüşlərinin.
 Hər kəs camalında bir su görərdi,
 O dirilik suyu, həyat verərdi.
 Uca bir sərv idi onun vüqarı,
 Gülabla şəkərdi bu sərvin barı.
 Camalı Günəşlə bir asimanda,
 Ətri də ənbərlə bir karivanda.
 Hüsnünün şövqüylə əsirdi ruzgar,
 Zeynəb adlanırdı o gözəl nigar.
 O nəzənin qızın qəmiylə yanan
 Zeyd axtarırdı bu dərddə dərman.
 Neyləsin, hayandan bir çarə bilsin
 Ki, ləli qart daşdan qopara bilsin.
 Zeydin qohumluqda bir ayıbı vardı
 Ki, dünya malından kasıb yaşardı.
 Varlı əmisini yoxsul Zeyddən
 Bircə dövlət idi yaxşı göstərən.
 Zeyd öz əmisindən dövlət görmədi,
 Ondən qız istədi, qız da vermədi.
 Hər işdən soyuyub xəyalə daldı,
 Əmisi yad oldu, o, yazıq qaldı.
 Canan arzusuyula o axşam, səhər,
 Natəvan gözirdi qəlbində kədər.
 Ağlar nəğmələri bir dəfə gülməz,
 Deyirdi: "Günümə düşməsin heç kəs".
 Əmi gizlədərdi qızını ondan,
 Pərdələr dälində saxlardı pünhan.
 Zeydə öz qızını verməmək üçün
 Dövlətli bir kişi gözirdi hər gün.

Nəhayət, məqsədə yetişdim deyə,
 Verdi öz qızını bir dövlətliyə.
 Yazıq Zeyd o gündən düşdü həsrətə,
 Sevdası qərq oldu qəmə, möhnətə.
 Yeməkdən, yatmaqdan qaldı sərbəsər,
 Tutdu sevdasından yer üzü xəbər.
 O da Məcnun kimi çəkdi gözdağı,
 Zəncirə bağlandı əli, ayağı.
 Hünərsiz, vəfasız yoldaşlara bax,
 Ondən ayrıldılar uzaqlaşaraq.
 Bir özü, bir könlü qaldı dünyada,
 O da ki daima yanırıd oda.
 Qılgıncım saçırdı ondakı ciyər,
 Leyli də tutmuşdu bu dərddən xəbər.
 Arabir yanına çağırıb onu,
 Oxşar, əzizlərdi eşqin oğlunu.
 Ondən hal tutardı o gözəl nigar,
 Dərdinə qoşulub ağlardı zar-zar.
 Zeydin vəfasını xoşladığından
 Ona öz sırrını açdı o canan.
 Zeyd isə mehrıban, gözəl Leylidən
 Xəbər aparırdı Məcnuna bəzən.
 Məcnun ki canandan xəbər bilərdi,
 Onun qarşısında rəqşə gələrdi.
 Zeyd idi Məcnunun eşqinə həmdəm,
 Xəbər gətirərdi yanından hər dəm.
 Ona xoş xəbərlər dedikcə gündə,
 Məcnun qul olmuşdu onun önündə.
 Zeydi çox görmüşdü vəhşi heyvanlar,
 Vəhşilik hissindən qalmışdı onlar.
 Məcnun ayrılığa düşəndən bəri
 Ayüzlü Leyliyə dediği şəri
 Zeyd öz əlləriylə yazıb kağıza,
 Aparıb verərdi o gözəl qıza.
 Dostlar arasında o, yol salardı,
 Məktub apardıqca məktub alardı.

Bir axşam Məcnunun nəvha yerindən,
 Dürlər axdıqca şeirlərindən,
 Zeyd ona üz tutub dedi töhmətlə:
 "İncilər səpikən sən bu sənətlə,
 Nə üçün dəlilik yolu tutaraq
 Ağlın şöləsindən gəzirsən uzaq.
 Sən söz ustasısan, ey böyük insan,
 Nə üçün bu yazıq günə qalmısan?
 Zahirde çox rüsva görünsən də sən,
 Sevdada Zeyddən artıq deyilsən.
 Mən də ağlayaraq qəmlər içirdim,
 Səndən də pərişan günlər keçirdim.
 Nahayət, səbr edib yaşayaq dedim.
 Sonra su da içdim, çörək də yedim.
 Gəl vurğun könlünü unudub dincəl,
 Adına bir Məcnun deməsinlər, gəl".
 Şəhvəti öldürüb mənliliyi atan,
 Dünyagörmüş Məcnun qızıb bu zaman,
 Zeydin töhmətindən alışıb-yandı,
 Vurğun deməsinə çox acıqlandı.
 Zeydə söylədi ki: "Bu üz ilə sən
 Uzun danışansan, çəkil gözümdən.
 Mənə bir sifariş gətirdin əgər,
 Söylə, artıq-əskik danışma hədə.
 Uzun danışanın pis olur səsi,
 Danışma Zeyd ilə Əmr əfsanəsi.
 Mənə dəli dedin, nə haqqın vardır?
 Dəli təkəbbürlü dolananlardır.
 Mən div bağlayanam, bir div deyiləm,
 Huri, mələk kimi azadam bu dəm.
 Div xisləti deyil, xoşdur xislətim,
 Dünya şahındandır bu təbiətim,
 Mənim xasiyyətim xoş olduğundan
 Yanımda ram olur bu qədər heyvan.
 Günaha batsa da mənə baxanlar,
 Lətif xasiyyətli bir xilqətim var.

Düzlük axtarmaqdır mənim adətim,
 Onunçün ayridir bu gün qamətim.
 İki düz alətin nəğməsimi var?
 Bərbat ayrı olar, mizrab düz olar.
 Əyri qayrılmasa tutulan kaman,
 Düz nişan gözləmə atlan oxdan.
 Üzərlik yerinə yanan naləmdən
 Əziyyət paltarı toxuyuram mən.
 Mən yaman gözləri yaxşı biliram,
 Onunçün gözümdən qorxuram bu dəm,
 Pisdür öz gözüne gələrsə insan,
 Uğrasın nəzərə bir başqasından.
 Dəli o şəxsdir ki, dünya varını
 Çox sevib, bərkidir ev hasarını.
 Mən özüm kamala yetəndən bəri
 Açdım boynumdakı ağır bəndləri.
 Rüşəsi dörd olan bu ağacın mən
 Dörd mıxlı kökünü kəsirəm, bilsən.
 Qurtuluş qəbzidir məndə yadigar,
 Nə paltarlığım var, nə paltarım var.
 Sınıq bir gamidir aparən məni,
 Varsın da olmasın onun yelkəni.
 Gənim dəryalarda batmazdan qabaq
 Yükümü ataraq qalırım çılpaq.
 Mənim o dünyaya məhəbbətim var,
 Nə minnət çəkənəm, nə minnətim var.
 Çarmıxa çəkilməmiş bir bədən yaqın,
 Köç vaxtı can versə çox olar çətin.
 Səndən can istəyən o yar gözəldir,
 Sənin can verməyin hökmi-əzəldir.
 Sevgi meydanında yalnız dayanmaq
 Canana can vermək şərtəndir ancaq.
 Demə ki, bu torda dolaşdıqca mən,
 Bir dən arzusudur keçən qəlbimdən.
 Torun gözlərində, inan ki, hər gün,
 Əl-ayaq çalırım batmamaq üçün.

Tikanlı dünyadan istərəm müdam
 Murdar kimi deyil, mərd kimi çıxam.
 Dünya ikilaylı qapıya oxşar,
 Odur ki, tutmamam bir yerdə qərar.
 Bu layın birini açanda insan,
 O biri başına dəymiş hər zaman.
 Quyuda yerləşmiş aciz bədənin,
 Zəncirə möhtacdır həyatın sənin.
 Yol ayrıcındakı bu bədbəxt başər
 Quyudan zəncirsiz çıxamı bilər?
 Gözəllər zülfüdür dediyim zəncir,
 O da ki rəqibin əllərindədir.
 Quyudan qurtarmaq mümkün olsa da,
 Özgənin əliylə olacaq o da.
 Özünün qəmindən at sürən adam
 Özgənin qəmindən azaddır müdam.
 İnsan öz bütünü sındırsa əgər,
 Başqa bütə necə pərəstiş edər?
 Dəvəmi bir bütə tərəf sürərsəm,
 Canım öz bütümdən qurtarar o dəm.
 Qırmızı şarabı içsə bir nəfər,
 Öz zəhmətlərindən çox yüngülləşər.
 Maqbuldur belə iş, mənfəətlidir,
 Qafillər gözündə çox dəhşətlidir.
 Şikayət etməm mən bu halımdan,
 Yoxdur bundan rahat başqa bir cahən.
 Bu fındıq şəklinə səməyə bir bax,
 Başına daş yağır göylərdən ancaq.
 Canın məğzi olan öz başını sən
 Bir sümük zirehlə hiş edəməzsən.
 İydatək qırmızı olsam belə mən
 Çılpaq olduğum vaxt ağarar bədən.
 Badam ki, deyiləm mən çılpaq olam,
 Zəncitək qapqara balalar doğam.
 Allahdan gəlmişdir mənə bu qismət,
 Xoşdur bu çəkdiyim bələli möhnət.

Qoltuqda turş qora gəzdirib satan
 Meyvəçi bir misal çəkmiş bir zaman:
 "Qardaş, əncir satan bir adam üçün
 Ənciri satmaqdır hər şeydən üstün.
 Hər kəs sənətindən yapışsa əgər,
 Dünyada nə əksə onu da biçər.
 Oxumu hədəfə düz tutmuşam mən,
 Kaman boşluğudur ziyan gətirən.
 Xəzinə bəndini açardım, ancaq
 Açar şüşədəndir, bəlkə sınaacaq.
 Hər qorxu içində bir ümid də var,
 Ümid zamanında qorxu da olar.
 Yox bu xərəbatda mənə bir həmdəm,
 Bütün qohumlardan uzaq düşmüşəm.
 Qeybət eyləməyəm, hiylə bilmərəm,
 Qafil yaşamaram, dərdə gülmərəm.
 Əcəl pəncəsinə düşməmiş bədən
 Köç səsi "Köçməyə yığış" demədən.
 Bu möhnət evindən qalxaraq bu dəm,
 Bu gordan o gora mən getmədəyəm.
 Başqa bir dəlilik görmürəm mənə də,
 Dəlilik budursa, dəliyəm mən də".
 Kamal dəryasını bir az da açdı,
 O, polad diliylə gövhərlər saçdı.
 Bu cana yayılan xoş cavablardan
 Zeyd artıq utanıb, dinmədi bir an.
 Bildi o budağın qönçəsi təkdir,
 İkinci bir qönçə verməyəcəkdir.
 Ədəb dərsi aldı hamın vəfadan,
 Ağzını min mıxla mıxladı o an.
 Sadiq yoldaş olub yenə Məcnuna,
 Xəbər gətirirdi Leylidən ona,
 Məcnun da nə desə, savabdır, deyə,
 Tamam çatdırardı gözəl Leyliyə.
 Ay ilə Günəşin arasında tək
 Qasidlik edərdi o da Zöhrətək.

İBN SƏLAMIN ÖLÜMÜ

Bütün nöqtələrdə iş nişanı var,
Zarurət üzündən baş verir onlar.
Bütün varlıqların hərəkətində
Məqsud yazısından bir xətt var yənə.
Kağızın, bax, iki üzü var həmə,ən,
Odur hədəf olar o iki üzdən.
Bu üzdə tədbirin sayıdır ancaq,
O üzdə təqdirin hesabına bax.
Bu iki hesabda bir ziddiyyət var,
Bunu yaxşı bilər arif hesabdar.
Sən gül saydığın gül sancdığı zaman
Tikan olduğunu bilərsən haman.
Bir çox qara olan salxımlar da var,
Yoxlarkən bilərsən, üzumdür onlar.
İnsanı süst edən aclıq da bəzən
Həzmə kömək olur, saflaşır bədən.
Sənsə bu dünyanın ziddiyyətinə
Dəva etməkdənsə, təslim ol yənə.
Müxtəsər, dünya ki yaranmış belə,
Sən də turş sirkəni bal hesab elə.
Gözəllər çırağı o Leyli nəydi,
Dərdi başqasına bir xəzinəydi.
İlan halqasından çəkilməmiş hasar
İçrə xəzinəydi o gözəl nigar.
Məşəqqət içində dustaq yaşardı,
Sanki daş bağırndə bir ləl vardı.
Əjdaha ağzında Ay kimi yaltız
Bir ağır qiymətli gövhərdi o qız,
Ərisə daima qəmlər yeyirdi,
Ona keşik çəkib, şükür deyirdi.
O pəri qızının söhbəti üçün
Polad qeydindəydi hər gecə, hər gün.

Hünərlə səbr edib, qəmlə gazardı,
Özünü aldadıb, dərdə dözərdi.
Təklidə ağlardı o gözəl pəri,
Silərđi gözünü gələndə əri,
Təklidə inlərdi o ahugözlü,
Əri olan yerdə ağlardı gizli,
Ah çəkib, "of" deyən o dərdli sənəm
Ağlaya bilməzdi aşkara bir dəm,
Gizlində çəkilsə başağrı, bir dərd
İnsanın ömrünü çürüdər möhnət.
Ərin, qohumların xəcalətindən
Zülfütək pərişan gəzirdi bilsən,
Yoldan bir yad adam keçdiyi zaman
Dalınca həsrətlə baxıb çadırdan
Ağlardı, ağlardı yanib qəmlərə,
Sonra üzü üstə düşərdi yerə.
Daldan ayaq səsi gəlsəydi bir an
Zorla əl çəkərdi ağlamağından.
Şam kimi yandıqca könlünün bağı,
Gülüşlə sınırdı hər ağlamağı.
Lakin əl çəkməzdi pislikdən fəlak,
Leyli ah çəkərdi qəmlər yeyərək.
Gəldi bir zaman ki, qansız ruzigar
Dolanıb hökmünü verdi aşkar:
O qədər vüsəlsiz keçdi günləri,
Qəmdən xəstə düşdü Leylinin əri.
Pozuldu bədəni qəmlə möhnətdən,
Artıq İbn Səlam düşdü qüvvətdən.
Qızdırma qoymadı canından əsər,
Qalxdı hərərəti beyninə qədər.
Onun bədənindən köçdü rahatlıq,
Sağlamlıq şüşəsi qırıldı artıq.

Qarurə tanıyan baxdı nəbzinə,
 İstədi səhhəti düzəlsin yənə.
 Qaydayla, hörmətlə zəhmət çəkərək,
 Deyirdi: "Xəstəlik sağalsın gərək".
 Nəhayət, dincəldi o zəif bədən,
 Göründü səhhətin yolu yenidən.
 Bir az yaxşılaşdı o zəif ürək,
 Arıq vücudunu kökələn görəcək
 Zərərli şeylərdən pəhriz etmədi,
 Təbibin dediyi yolla getmədi.
 Yalnız sancı deyil pəhrizlə gedən,
 Onunla dincəlik zəhmətdən bədən.
 Rahətliq vaxtında cana xeyri var,
 Əzab zamanında nicət tapılar.
 Gülün zillətindən min dərman törər,
 Dürrün xəznəsindən dəvə yüklənər.
 Xəstə qurtarınca tünd qızdırmadan,
 Yənə pəhrizini pozduğu zaman
 Qızdırma bir daha gəldi bədənə,
 Əvvəlki xəstəlik qayıtdı yənə.
 Birinci yarayla zəif düşən can
 İkinci yarayla köçdü dünyadan.
 Birinci su ilə islanan torpaq
 İkinci su ilə oldu bir suvaq.
 Əvvəl bir zəlzələ qopardı ruzgar,
 Sağa da, sola da çatladı divar.
 İkinci zəlzələ qopduğu zaman
 O çatlamış divar uçdu binadan.
 Xəstə iki-üç gün darda qalaraq,
 Nəfəs vurmadaydı səhhətdən uzaq.
 Elə ki tənqidi köksündə ürək,
 Çırpdı şüşəsini daşlara külək.
 Yel kimi dünyaya əl edib həməni,
 Qurtardı dünyanın işgəncəsindən.
 O getdi, bu haldan bizimçün də var,
 Dünya öz borcunu geriə alar.

Dünyanın borcundan qorxmalısən sən,
 Bir çöp olsa belə alacaq səndən.
 Bu borcu verməyə çalış, ey insan,
 Çalış ki, qurtarsın minnətdən yaxan.
 Bu borcun üstündə sən tutsan qərar,
 Əndama mıx olar, bədənə mismar.
 Öz cövhərin üçün bu sandığı qır,
 Göyərçinlər kimi göylərə hayqır.
 Dördköklü yeddiqat bir ağac, inan,
 Min yerdən mıxlanmış bu doqquz qalxan.
 Ölümle üz-üzə durduğu yerdə
 Elə düşərlər ki, qalxmazlar bir də.
 Bu gözəl günbəzdən doğanda səhər,
 Dünya xırmanına düşən atəşlər,
 Hər axşamçağında fəloyə qadər
 Bu palçıqlı küpdən qalxan tüstülər
 Deyir ki: – Dünyaya nəzər yetir bir,
 Dünya bir tüstülü atəşgədədir;
 Gecə də, gündüz də ciyərlərinə
 Od vurduğu halda, sən şadsən yənə.
 Çoxdan həyasızdır bu iki quş, bax,
 Sənin xurcununu deşirlər ancaq.
 Bir dan xırmanı olsa da ömrün,
 Bu quşlar onu da yeyəcək bir gün.
 Sənə ki, dünyada can qalacaqdır,
 Nə varsa, bir zaman məhv olacaqdır;
 Ömrün çətinliklə yüz yaşa yetər,
 Yüz deyil, min il də yaşasan əgər,
 Ölümün dəhşəti pusquda durur,
 Özünü getmiş bil, doğru söz budur.
 Nakam İbn Səlam öldüyü zaman
 Leyli ceyran kimi sıçradı tordən.
 Bu ölüm Leyliyə xeyir olsa da,
 Ölən öz əriydi, incidi o da.
 Zahirədə ərinə matəm saxlardı,
 Batində Məcnunu anıb ağlardı.

Saçını yoldadı anıb Məcnunu,
 Guya ki əriyçün eyləyir bunu.
 Ərinin üstündə etdiyi şivən
 Məcnunu oxşardı yalnız ürəkdən.
 Zahirə ərinin xəteri vardı,
 Batında dostunu duyub anardı,
 Bir bəhanə tutub ölmüş ərini,
 Ağlayıb sökərdi can dəftərini.
 Ərinin üstündə dediyi dillər
 Dostunun halından verirdi xəbər.
 Sözlərin qabığı əriydi yalnız,
 Mağzında dostunu oxşardı o qız.
 Ərəb qaydasınca, əri ölən şəxs
 Matəm saxlayaraq gözə görünməz.
 İki il qapalı evdə aylaşar,
 Qadının üzünü görməz bir bəşər.
 Bacardıği kimi oxşayıb ağlar,
 Şeirlər deyərək qəlbini dağlar.
 Bu bəhanə ilə fürsət taparaq
 Çadırını xəlvətə çəkdi Leyli, bax.
 Ərinə el dəbi yas tutmaq üçün
 Qəm ilə üz-üza oturdu hər gün.
 Artıq fürsət tapdı o ağlamağa,
 Səbrini ellərə verdi sadağa.
 Yas bəhanəsiylə yüksəldi səsi,
 Yeddinci fələyə qalxdı naləsi.
 Qəlbində hicranın tükənməz dərdi
 Üzünü-gözünü sillələyərdi.
 Artıq nə qorxusu, nə qeydi vardı,
 İstədiyi kimi nəfəs alardı.

ZEYDİN İBN SƏLAMIN ÖLÜM XƏBƏRİNİ GƏTİRMƏSİ

Bu gözəl dastanı bizə nəql edən,
 O iliyə qədər çürümüş bədən
 Dedi ki: canandan uzaq düşən Zeyd
 Qəlbinin başında min ağrı, min qeyd,
 Səbr ilə udardı bu ağır dərdi,
 Yazıq su yerinə qanlar içərdi.
 Onun bu sirrinə bələd qohumlar
 Bir çarə tapmağı vermişdi qərar.
 Zorla alınmışdı o sevdiyi yar,
 Zeydə yoldaşları kömək durdular.
 Səbriylə gəldi Zeyd o dərdə üstün,
 İşinin düyünü açıldı bir gün.
 Aşkar olmasa da, gizli, birtəhər,
 Zeyd ilə o Zeynəb görüşürdülər.
 O, canan yanına getdikcə az-az
 Qəlbini aynasından silinirdi pas.
 O təzə qönçəylə görüşən zaman
 Açıb söyləyirdi dərdini pünhan.
 Mehribanlıq dolu şirin dodaqlar
 Gizli nəvazişlər elərdi izhar.
 Elin qaydasına uyğunlaşaraq,
 Quruca hal-əhval sorardı ancaq.
 Könüllər pak idi, saflıq duyardı,
 Ortada həyalı baxışlar vardı.
 Çarə tapmışdısa Zeyd öz dərdinə,
 Məcnunun qeydinə qalırdı yenə.
 Məcnunun dərdinə qalıb ürəklə,
 Çarə axtarırdı min bir diləklə.
 Öz dərdi başından aşıb-daşırdı,
 Lakin Məcnun üçün çox çalışırdı.
 Elə iş gördü ki, durduqca cahən
 Afərin söyləyər hər xatırlayan.
 Səndən də yaxşılıq qalsa yadigar,
 O camal sənin də üzündə parlar.

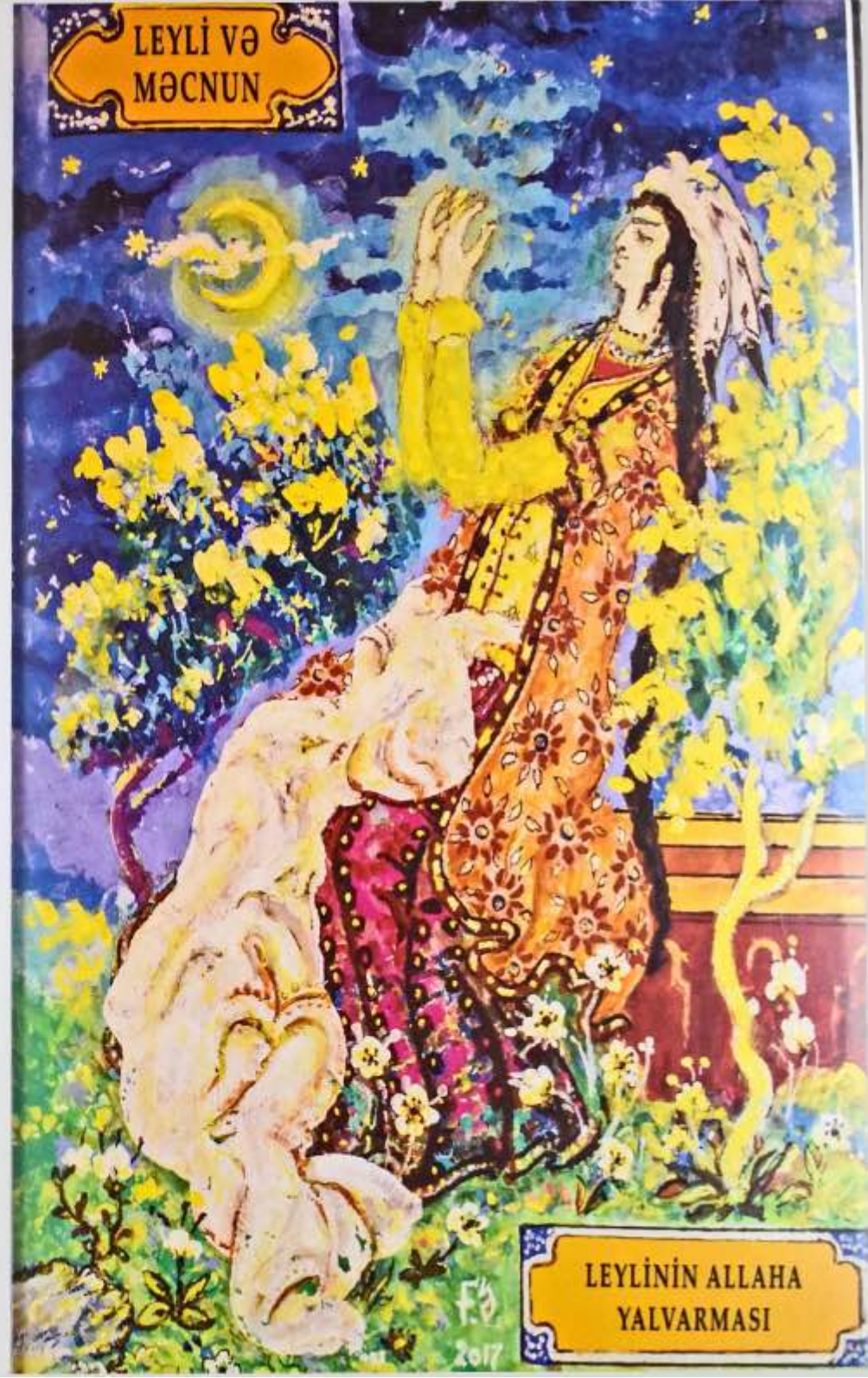
Bir çox sifətlər var insanda hələ,
 Almasan yaxşıdır onları dilə.
 Pis sözü ağzına alınca insan
 Qarnında öldürsə yaxşıdır, inan.
 Bu dünya dolanıb, döndükcə ruzgar
 Qoy səndən yaxşı söz qalsın yadigar.
 Səndən də, məndən də nə qalsa ancaq,
 Bil ki, kəndxudaya qismət olacaq.
 Köçdü İbn Sələm, getdi dünyadan,
 O quş bu qəfəsdən qurtaran zaman
 Zeyd baş götürüb, yola çıxdı tək,
 Məcnunun yanına gəldi sevincək.
 Ölümün verdiyi acı qədəhdən
 Məcnuna tez xəbər yetirdi həmə: "Arzu karvanının o yol vurunu
 Sənin sağlığına tapşırıdı canı.
 Artıq ölüb getdi, bil, İbn Sələm,
 Ömrə sən layiqsən, sən yaşa müdam".
 Məcnun bu loğmanı ağzına aldı,
 Fələyin dövrünə bir nəzər saldı.
 Bir fəryad qopardı, nəre çəkərək,
 Çəkdiyi nəradən titrədi fələk.
 Gah rəqsə gətirdi onu həyəcan,
 Gah da öz şəklini gördü məzardan.
 Sevindi bu işə o bir cəhətdən:
 Gülün ətəyindən kəsildi tikən.
 O biri cəhətdən duyurdu ürək:
 Rəqibi öldü, o da oləcək.
 Odur ki, gülməyib, ağladı dərhal,
 Ağlamaq əmr etdi bu dəmdə kamal.
 Ağlayıb, ağlayıb, ağrıları uddu,
 Sonra Zeydə baxıb, acığı tutdu:
 "Sən, ey ürəyində bir nalə, min qəm,
 Başağrımı çəkmiş vəfalı həmdəm!
 Könüldə bir mətləb ummuşam səndən,
 Qulaq as, bu sirri açıq deyim mən:
 Bugünkü varağı sən açıq-aydın,
 Oxuyub, ortada xəta buraxdın.
 Dedin ki, filankəs dünyadan getdi,

Sənə öz canını sadağa etdi.
 Sevsəydin dostluğun düz peymanını,
 Deyərdin: Leyliyə verdi canını.
 Ona qismət olan bir tikə, inan,
 Mənim boğazımdan keçməz heç zaman".
 Zeyd ona dedi ki: "Ay canım, burax,
 Leylini sevmisən sən ondan qabaq.
 O bərabər olan iki nəqşdən
 Birini əksiltədin öz əlinlə sən.
 Aradakı fərqi sildin ortadan,
 Varağın birindən qoymadın nişan.
 Madam ki, nə mənlik, nə də sənlik var,
 İkilik rəqəmi mənasız olar.
 Mən də qaydalara aldanıb bu dəm,
 Mənə yaraşmayan bir söz demişəm.
 Yaxşı düşmədisə söhbətim, sözüüm,
 Mən gedə bilərəm, incimə, gözüm!"
 Məcnun bu cavaba asdıqca qulaq,
 Zeydi qucaqlayıb dedi: "Sözə bax!"
 Dedi: "Ey müsahib, dilinə əhsən!
 Ən xoş nəsimlərin ən gözəlison!
 Nə gözəl danışdın, nə xoş söylədin,
 Mənə layiq oldu cavabın sənin.
 Nə gözəl, nə dürüst cavabların var,
 Bax belə danışar həmdərd olanlar!
 Cahanda hal əhli olsa bir nəfər,
 Onunla danışmaq dünyaya dəyər.
 Mən əhd etmişəm ki, nə qədər sağam,
 Səninlə daima dost olacağam.
 Nə qədər ömrüm var, səninlə varam,
 Neyləsən yolundan baş qaçırmaram.
 Daima dərs alıb dediklərimdən,
 Səndən sirr saxlasam, kafir olum mən".
 Məcnunun qəlbində ayrılıq dərdi,
 Əmrtək Zeyd ilə ömür sürərdi,
 Aradan bir həftə gəlib ötüşdü,
 Bir gün ayrılığa bəhanə düşdü.
 Məcnun yuvasına yollandı yenə,
 Zeyd də qayıdıb getdi evinə.

LEYLİNİN ALLAHA YALVARMASI

Vaxtın buxağından, qulaqlarından
Gecə, incisini asdığı zaman
Leyli göy üzündə Sürəyya kimi
Gözündən dənizə səpirdi inci.
Bir oydu, bir gecə, bir dərd, bir də dağ,
Onun həmdəmiydi yalnız bir çırağ.
Gecələr yatmazdı, pərvanələrtək
Gecədən çırağa gileylənərək
Deyirdi: "Nə zaman qurtaracaqdır?
Bu gecə fələyin altında dağdır.
Məna qismət olan gecəyə bax bir,
Bütün varlığımı o, həlak edir.
Bu uzun qaranlıq gecəyə, inan,
Bir əlac tapmıram ələcsizliqdan.
Qəlbində qalmamış onun hərarət,
Qorxuram səhəri olsun qiyamət.
Gülmədim bu gecə gələndən bəri,
Bəri xoş olaydı onun səhəri.
Ev uçmuş, çırağ da sönmüşdür bu dəm,
Bağı talan olmuş bağban kimiyəm.
Tutaq ki, xoruzun boynu vurulmuş,
Sübhün nəfəsinə, deyin, nə olmuş?
Tutaq ki, qarının xoruzu öldü,
Məhlə azançısı yerə gömüldü,
Səhər növbətçisi getmişdir hara?
Yadından çıxdımı onun nağara?
İlahi! Məni sən canana yetir!
Oduna yandıgım o şəmi gətir!
Məna işıq verər sevdalı yar,
Bu zülmət gecəni o işıqladar".
Dilindən düşmədi səhərə qədər
Bu duaya oxşar dərdli nəğmələr.

LEYLİ VƏ MƏCNUN

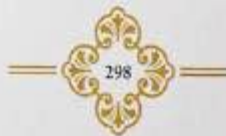

LEYLİNİN ALLAHA YALVARMASI

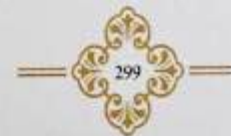
LEYLİ İLƏ MƏCNUNUN GÖRÜŞMƏSİ

Tezdən duran xosrov səhər vaxtında
Sevinclə əyləşdi şahlıq taxtında.
Günəş ki eşq ilə öpdü Gündüzü,
O eşqə baş aydı bütün yer üzü.
Gözlərə nur verən bu işıqlı gün
Novruz bayramından xoş idi o gün.
Arzu kəmərinə bağlamışdı baxt,
Qüssə dağılmışdı dünyadan o vaxt.
Leylinin ayağı zəncirdən azad,
Aləmi Ay kimi gəzirdi dilşad.
Heç kəsdən çəkinib qorxmayan o qız
Aşkara dərd çəkib, ağları yalqız.
Camı qurtarmışdı ər qayğısından,
Artıq güdməyirdi onu bir insan.
Qəlbində alovlar, yanıb ağları,
Nə ata, nə ana qorxusu vardı.
O, evdə, sarayda, məhəllədə tək
Gəzirdi, üzünü əllə örtərək.
Hər dəmdə bir könül axtardığından,
Hər qəlbə peyğəm da verirdi pünhan.
O, yerdən göylərə işıq açardı,
Hər bir nəfəsə də ənbər saçardı.
O kimi axtarıb yanırıdı oda?
Bircə dostu vardı onun dünyada.
Ərinin yasını qurtardı, yenə
Çəkdi qəm evini ata evinə.
Səbrə qatlaşmağı buraxıb artıq,
Eşqin pərdəsini atdı apaçıq.
Şərab şüşəsini sındırıb bütün,
Suya qalxan tutdu gül kimi o gün.
Qıfilla bağlanmış o dürr, o canan
Qapını qıfılsız gördüyü zaman

Çarə axtarmaqda tərənib zirək,
 Səhhət axtarırdı çarə gəzərək.
 Hücrədə əyləşib fikir eylədi,
 Zeydi çağartdııb belə söylədi:
 "Bu gün ki intizar günü deyildir?
 Bu vüsal günüdür, get yara bildir.
 Dünya nə gözəldir, bir oyan, az yat,
 Get şəkəri gətir, qızılgülə qat!
 Sərvin qucağında yatır çəmən,
 Lalənin sapına düz yasəmən!
 O gözəl ahunu tapıb tora sal,
 O müşk nəfəsini indi ələ al,
 Onun tikanından ipək tutaq biz,
 Tozundan qayrılısın qoy ənbərimiz.
 Qoy alım onunla könüldən nəfəs,
 Həmnəfəslərimdən qalmamış heç kəs.
 Pusquya gəlməmiş insafsız əcəl,
 Bir onu görsəydim əcəldən əvvəl".
 Leyli xəznədəki xəzlə ipəkdən
 Bir paltar çıxartdı o nazikbədən.
 Ona layiq olan bir neçə şey də
 Şah kimi götürüb tapşırıd Zeydə.
 Zeyd isə şadlanıb bu hədiyyədən,
 Ucaldı dağ kimi, qalxaraq həmə
 Bütün paltarları çölə gətirdi,
 Qanadsız hümaya müjdə yetirdi.
 Bütün paltarları verdi Məcnuna,
 Xoş xəbər danışdı Leylidən ona.
 Məcnun bu xəbərdən şadlanıb o dəm,
 Atlanıb-düşürdü o taleyikəm.
 Dönüb fələk kimi hər bir tərəfə,
 Yerində fırlandı o, yeddi dəfə.
 Onun yeddi dəfə bu hərlənməyi
 Keçib yeddi çərxi, ötdü fələyi...
 Sonra da üzüylə yer süpürərək,
 Şükür səcdəsinə o baş qoydu tək.

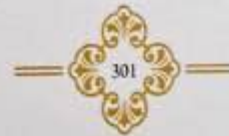
Öpüb o paltarı, yad etdi yarı,
 Sonra da əyninə geydi paltarı.
 Dostluq bulağında aldı dəstəməz,
 Hicran zillətindən qurtardı bir az.
 Ay kimi parlayan üzünə bax sən,
 Ənbər duyulurdu xoş nəfəsindən.
 Şeir deyə-deyə üz qoyub yola,
 Şəkər dağıdırdı o sağa, sola.
 Dişili, erkəkli bütün vəhşilər
 Onun arxasınca yola düşdülər.
 Məcnunla bir yerdə hamsı durardı,
 Onun ətrafında halqa vurardı.
 Canan qapısına yetişib durdu,
 Ordusu da vardı, amma nə ordu?
 Elə bir ordu ki, döyüş zamanı
 Pəncələr olardı qılınc, qalxanı.
 Zeyd xəbər yetirdi o Zübeydəyə,
 Bu qoca xəlifə yumşalmış deyə,
 Məcnun ki çəkdiyin qəmə sirdəşdir,
 O bu gün qapında torpaqdır, daşdır.
 Səcdəyə düşmüşdür, rəhm et Məcnuna,
 İçəri gəlməyə izin ver ona.
 Leyli bu müjdəni eşidən zaman
 Xərəbəyə döndü bu abadlıqdan.
 Çadır dirəyitək qalxaraq əvvəl,
 İp kimi sərilirdi sonra o gözəl.
 Huşsuz, vəhşilərdən tamam bixəbər,
 Çadırdan bayıra qaçdı o dilbər.
 Şümşad ayağına düşən bir odtək
 Qonaq ayağına düşdü o mələk.
 Məcnun seyr elədi dərdli cananı,
 Ayaq pərdəsində görüncə canı,
 Naləsi titrətmə saldı göylərə,
 O da huşdan olub yixıldı yerə.
 Cansız bir dirəkdi o nazikbədən,
 Məcnun da canlı bir ölüydü, bilsən.

Dünyanın səşindən tamam bixəbər,
 Huşsuz uzanmışdı o sevgililər,
 Məcnunla yol gəlmiş çöl heyvanları
 Bu vaxt ortalığa alıb onları,
 İki sevgiliyə keşik durdular,
 Dağ çənbari kimi halqa vurdular.
 O qədər çoxdu ki, orda vəhşilər,
 Yol tapa bilmirdi onlara nəzər.
 Oraya gəlmişdi iki-üç insan,
 Onları vəhşilər dağıtdı haman,
 Ortadan çıxaraq yerdə qalanlar,
 Hərəsi bir küncdə gizləndi onlar.
 Orda huşu getmiş o sevgililər
 Qaldılar günorta olana qədər.
 Zeyd gəlib güləblə ənbər yetirdi,
 O qoşa baharı cana gətirdi.
 Elə ki huşları qayıtdı, yenə
 Dinməzəcə baxdılar biri-birinə,
 Leyli utanaraq qızardı gültək,
 Torpaq qaribinə yaxın gələrək,
 Əlindən yapışib çəkdi irəli,
 Çadırına apardı o gözəl pəri.
 Onu çadırında oxşadı nazla,
 Ovuđdu qəlbini min bir avazla.
 Zeyd məhrəm kişiydi, həm də mehriban,
 Əmr-As olmağı atıb ortadan,
 Qapının ağzında o da halqatək
 Haman vəhşilərlə əyləşmişdi tək.
 Hərəmi dörd yerdən tutan heyvanlar
 Onun ətrafında çəkmişdi hasar.
 Havada milçək də uçsaydı əgər,
 Tutub parçalardı onu vəhşilər.
 Orda vəhşiləri görən bir insan
 Yaxına gəlməzdi can qorxusundan.
 O bağı qapını görüb bu saat
 Heyrətə düşmüşdü bütün camaat.

– Həqiqi eşqdir, – deyirdi hər kəs, –
 Ona bulaşmamış şəhvətlə qərəz.
 Bu həqiqi sevda düşəcəkdir dilə,
 Ona ram olmuşdur vəhşilər belə.
 Ona vəhşilərdən dəyməyir zərər,
 Yoxdur xilqətində vəhşətdən əsər.
 Qəlbində vəhşəti boğduğı üçün
 Durmuş xidmətində vəhşilər bütün.
 Bu torpaq nəslinin sevdası, aşkar,
 Paklıqla yaranıb tutmuşdur qarar.
 Bu gün naləsini eşitdiyimiz
 Hər iki aşıqə nəzər salağ biz.
 Əldə içilməmiş qədəhlərindən
 Bu xarab, o biri sərxoşdur, bilsən!
 “Artıq qucaqlaşın”, – deyirkən zaman
 Bu əldən getmişdi, o biri huşdan.
 Bu eşq dəlilikdən törənməmişdir,
 Dünyaya dərs olan nədir bir işdir.
 Kim ki hal əhliydi, dədmişdi dərdi,
 Evində onlardan söhbət edərdi.
 O bağı xəzinə, ətrafı hasar,
 Durmuşdu yanında gənc xəzinədar.
 O əziz qonağın eşqiylə durdu,
 Onu bəzəndirib min zinət vurdu.
 Öz gözəl saçının həlqələlərindən
 Ona çalma hördü o nazikbədən.
 Diyləmi sakitcə görüncə o yar,
 Qıvrım saçlarından geydirdi paltar.
 Onu qəlb evinə eylədi sultan,
 Həməil qolunu saldı boynundan.
 Sonra da bərk basdı bağına birdən,
 İki gül cücərdi birəcə qönçədən.
 Onu kökləmədən, mizrabsız çaldı,
 Şərabsız, öpüşsüz ağılı aldı...
 Zəncirdən açıldı “əlif” ilə “lam”,
 Üzdən bir-birinə yapışdı tamam,

İki əyilmiş xətt, artıq öpüşdü,
 Bütöv bir dairə şəklinə düşdü.
 Ədlin tərəzisi bərabər olcaq
 Quş qanad gətirdi, uçmadı ancaq.
 İki şam bir teştə yaxıldı, bilsən,
 Ruhları bir idi, birləşdi bədən.
 İki sap bir tovda eşilmiş oldu,
 İki sürahi də bir sudan doldu.
 İki lay vuruldu bir qapıya tən,
 İki göz yarandı bir baş üstündən.
 Birləşdi bu zaman uzaq qütblər,
 Bir nurla parladı o iki səhər.
 Könülləri yanmış o iki dildar
 Bir gecə, bir gündüz belə qaldılar,
 Nə onun, nə bunun qalmışdı huşu,
 Ortadan uçmuşdu ehtiras quşu.
 Onlar özlərinə gəldiyi zaman
 Şahin uçmuş idi, şah da arxadan.
 Çadırdan bayıra çıxmışdı canan,
 Onun keşiyində dururdu soltan.
 Yığıb köçmüşdü sarayından şah,
 Tacı da, taxtı da boş qalmışdı, ah!
 Məhəllə əğyardan boşalmışdı, bax!
 Orda sevgililər qalmışdı ancaq.
 Məcnun o cananı hazır görərək,
 Evi danışıqdan boşaltdı, gerçək.
 Özü də halqatək qapıda durdu,
 Məcnunun gözüydü Leylinin yurdu.
 Elə ki qəlbində yer verdi ona,
 Qapıçı olmağı aldı boynuna.
 O iki qazanın isti dodağı
 Kasatək lal idi bu vüsəl çağı.
 Əsincə behiştədən sərİN bir külək
 O iki alovu söndürdü şamtək.
 Eşq gəlib, üzərlik yandırdı dərhal,
 Ağızlar bağlandı, dillər oldu lal.

İki divardakı iki naxıştək
 Onlar hərəkətsiz dururdu, gerçək.
 Ürək sözlə dolu, bağlıydı dillər,
 Sanki ağzıbağlı bir kuzəydilər.
 Onların eşqiylə dolmuşdu cahən,
 Nitqi açılmazdı heç kəsİN bir an.
 Nə qədər vardisa qəmü-intizar,
 Gecələr şam kimi dil açardılar.
 Elə ki vüsəllə açıldı səhər,
 Kəsildi şam kimi danışan dillər.
 Dilin bəlasıdır uzunçu olmaq,
 Arıflar işidir sükuta dalmaq,
 Xəzinə qızıldan olduqca kənar,
 Qapısı daima qıfılsız olar.
 Onu qızıl ilə doldursa insan,
 Xəzinə qapısı bağlanar hər an.
 Qəmzələr diliylə o nazlı dilbər
 Deyirdi qalbaçan xoş bədihələr:
 "Ey ondilli süsən, sənə nə olmuş?
 Mənim dərdimdənmi dilin tutulmuş?
 SİNADAN söz deyən bir şeydə bülbül
 DİNməz il uzununu, açılmasa gül.
 Lakin gül üzünü gördüyü zaman
 Bir deyil, oxuyar min yeni dASTAN.
 Sən dünya bağında şeydə bülbülsən,
 Vüsəllə can atan gül kimiyəm mən.
 Bu vüsəl günündə hamı həvəsİN?
 Ağzın qıfılıdır, çıxmayır səsin".
 Qanlı göz yaşında boğulub gedən
 Məcnun alovlu bir dil açdı birdən:
 "Ey sənəm, bal kimi dodağın vardır,
 Dilimi bağlayan o dodaqlardır...
 Düşün ki, ağızda dil yoxdur, canan!
 Dil deyil, bir tükdür bu dilim, inan.
 Camalın şövqündə qəm çəkə-çəkə
 Tüküm dilə döndü, dilim də tükə.

Qapında bir tükün dil olmasından
 Dilin tük olmağı yaxşıdır, inan.
 Səninlə tük kimi danışmaq üçün
 Qoy dilim tük kimi incəlsin hər gün.
 Sənə can satmaqda mahirəm, ey yar,
 Sənə dil satmasam, daha xoş olar.
 Qoy sənə məlhəmi çox olduğundan
 İşdə dil yarası olmasın, canan!
 Axtaran bir hərif uzundil olar,
 Tapınca nə dili, nə sözü qalar.
 Mənim də tapdığım sənəni, ey sənəm,
 Sənin də quyuya saldığın mənəm.
 Mənimçün sən varsan özümdən əvvəl,
 Çünki mənim deyil, sənidir bu əl,
 Nəçiyəm, de, kiməm mən taleyikəm?
 Dünya şahiddir ki, sənin kölgənəm.
 Özümü hər sayda heç bilirəm mən,
 Heçə bənzəyirəm bu heçkəslikdən...
 Səndən əsər çatdı mənə, ey dilbər,
 İnan ki, ondandır məndəki əsər.
 Bir qızılquş kimi ucaldıqca mən,
 Bir nişan görmədim dağ kəkliyindən.
 Sındı qızılquşun qanadı bu gün,
 Uçdu dağ kəkliyi, uçdu onunçün.
 Bizim milçəyimiz gəlməmiş cana,
 Tovuzun gəlmədi sənin meydana.
 Şahın ov köpəyi edəndə şikar,
 Ahu balası da şaha ox vurur.
 Vüsal ümidinlə güldüyüm vaxtlar
 Mənə dad verərdi o xoş intizar.
 Elə ki sevgilim əlimə keçdi,
 İşim mənlüyimdən uzağa köçdü...
 Sənə könül verən aşiqə, canan,
 Əldən düşdüyü vaxt əl uzadırsan.
 Can sənə peşkəşdir, nə qədər sağam,
 Sənin qədəminə baş qoyacağam.

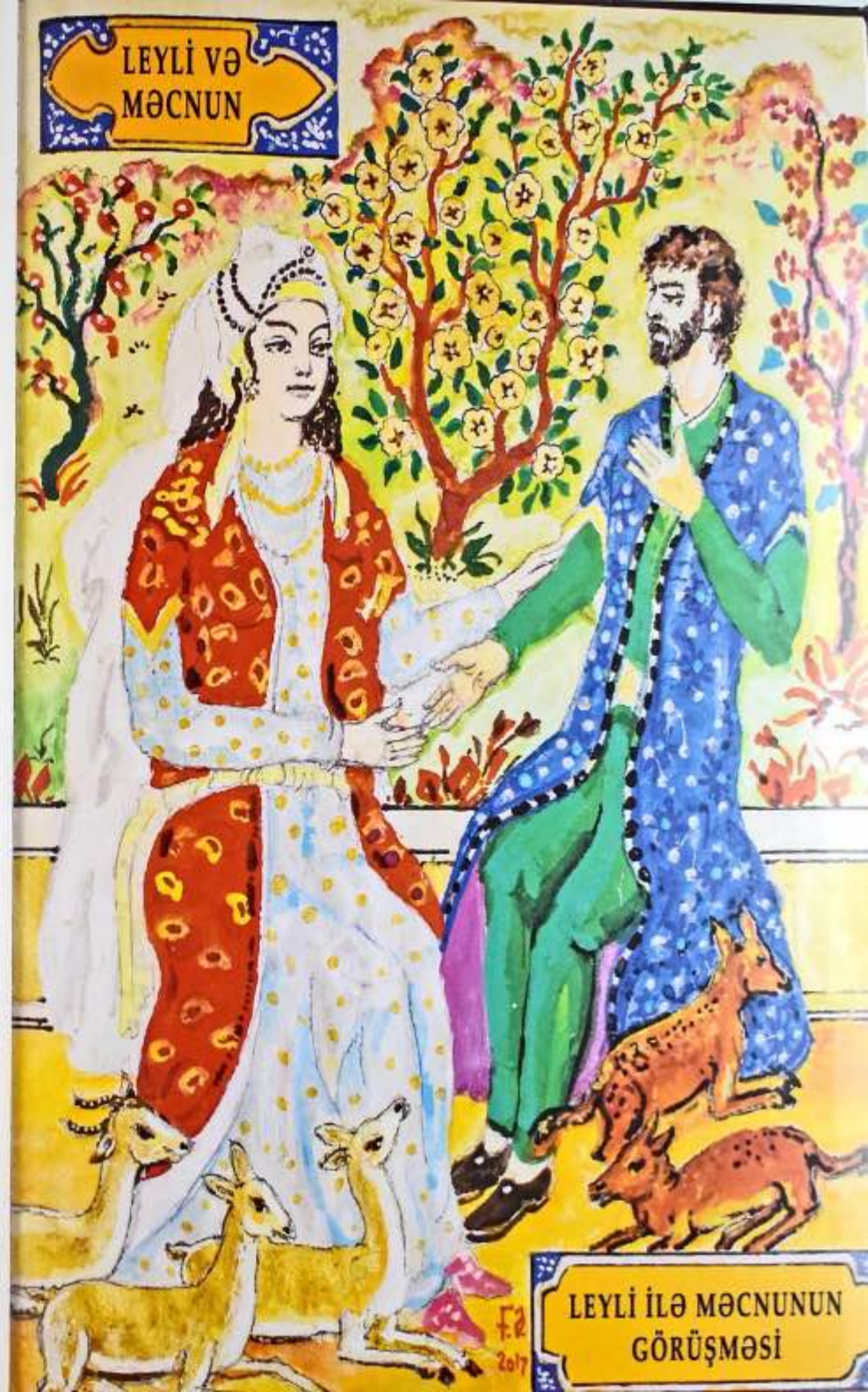
Baş səniz olarsa, ayrılısın, təndən,
 Can səniz olarsa, çıxsın bədənən.
 Hər gün ayağına baş qoyam gərək,
 Məndən can verməkdir, səndən istəmək.
 Nə qədər ki, sağam, sənəni nigarım,
 Sənəni öləndə də pərəstişkarım.
 Canın ki canımdan cüda deyildir,
 Səniz yaşamağım rəva deyildir.
 Məni odlarına yandırsan da sən,
 Bəliqtək suyundan ayrılmaram mən.
 Səninlə gözlərim dünyaya baxar,
 Kim görən gözünü kor istər, ey yar!
 Bu yolu mən səniz gedərəmmi, ah?
 Səndən ayrılmaram, nəzibillah!
 Aşiq məzhəbində ayrılıq nədir?
 Mən sözü, sən sözü – bir əfsanədir.
 İki parça olan bir zirehik biz,
 Bir can parçasıyıq, bil ki, ikimiz.
 Mən yoxam, dünyada sənəni var olan,
 Bu xəyali surət özünsən, inan!
 Madam ki, mən sənəm, ikilik nədir?
 Birliyi qırmağa nə bəhanədir?
 Heykəl ikidirsə, bünövrə birdir,
 "Lam əlifla" ki, bax, ayrı deyildir.
 Orda ki mən varam, sən nigar da var,
 Orda ki sən varsan, bu qubar da var.
 Yox, yox, yanılıram, can birdir, canan,
 İkilik qovğası çıxmış ortadan.
 Necə birləşirsə bir bəm ilə zil,
 Birləşən canımız ayrılan deyil.
 Zillə bəm olmasa, çəng çalan bir kəs
 O çəngdən sədalar çıxara bilməz.
 Bir xəzinəyəndir ürəyimiz, bax,
 Arada ikicə sifət var ancaq.
 Xoş olar bir hərəm seçsək ikimiz,
 Xoşdur bir addımda qərar tutsaq biz.

Cüt ağız qılıncın qını bir olar,
 Cüt məğzli badamın bir qabığı var.
 Yumurta sarısı cüt olsa belə,
 Sərmayəsi birdir, bir hesabla.
 İki həmcins hərf düşsə bir yerə,
 Onlar bir yazılar səhifələrə.
 Nişanımız birdir, cinsimiz də bir,
 Yuvamız ikidir, gəl də birləşdir!
 Gəl iki hərf yaz bir adda, ey yar,
 İki damla tutsun bir camda qərar.
 İncəsən, ikiyə vurma biri sən,
 Gəl tək təkə vur, əgər arıfsən".
 Məcnunun göz yaşı tufanlar açdı,
 Min belə dürlər, incilər saçdı.
 Leyli can yandırıb ülfətlə, nazla
 Məcnunu oxşadı min bir niyazla.
 Hoqqanı doldurdu o, ixtilatla,
 Dodaqlarındakı abi-həyatla...
 Xətər saçılırdı qara saçından,
 Ağız da zərifi ətir qabından.
 Qızın ay üzündə o incə dodaq,
 Şəkər paylayırdı atir saçaraq.
 Məcnunun başına xalvarla şəkər,
 Batmanla ənbərlər saçdı o dilbər.
 Xəyalı Misirdən min bac istədi,
 Hümmeəti həbəşdən xərac istədi.
 Kim ki bu dünyada sükuta dalar,
 Öz ətri gül kimi ağzında qalar.
 Onun söz yaradan bir ağız vardı,
 Bunun da çənəsi sözlə oynardı.
 Mənim düşüncəmə, zənnimə görə,
 O ağız layiqdir belə sözlərə.
 Dünyadan bir qismət alır hər başər,
 Biri ciyər yeyir, o biri şəkər.
 Sevdalı adamlar uyuşmaz Ayla,
 Şəkər sazış etməz çoxlu səfrayla.

Qızılgül ətrindən doysa bir nəfər,
 Ona haram olar başqa ətilər.
 Məcnun seyr etdikcə gözəl yarını,
 Cırmağa başladı öz paltarını.
 Hissizlik şərəbi çox təsir etdi,
 Ayaqdan düşərək, əldən də getdi.
 Könlünü üzrlə eləsə də pak,
 Taqətsizlik onu etmişdi həlak.
 Gördü ki, sümüyə dayanmış bıçaq,
 Aldığı zərbədən həlak olacaq.
 Qılıncı başından, başını təstdən
 Götürüb çöllərə yollandı birdən.
 Onun kəsilmişdi səbri, qərarı,
 Sızlandı yanında çöl heyvanları.
 O öz aynasını verərək yara,
 Başqa bir ayınlə çıxmış yollara.
 Yarınnın zülfünü qucaqlayaraq,
 O öz varlığından düşmüşdü uzaq.
 Özünü öz yarı sayaraq bəzən,
 Özünə müştəri olurdu səhvən.
 O öz varlığını unutmuşdu, bax,
 Varlığı, mənliyi Leyliyə ancaq.
 O, gülər baharı görəndən bəri
 Birə-min olmuşdu eşqin kədəri.
 Xəyal aləmində xoşbəxtliyi
 Bir vüsal dastanı deyirdi hər an.
 Gah dost vəfasından söhbəti vardı,
 Gah da bir qabıqdan məğz çıxarırdı.
 Zeyd o beyləri dinləyib hər an,
 Asib sırğa kimi qulaqlarından,
 Ona pak ruh ilə deyirdi əhsən,
 Deyirdi: "İnsanlıq elmində təksən!
 Müqəddəs bir eşqi vermədin bada,
 Sənə səcədə qılmaq borcudur dünyada.
 Əgər məhəbbətdə olmasa ismət,
 O şəhvət hissidir, deyil məhəbbət!

Saf eşqin nurlu bir güzgüsü vardır,
Eşqin hesabından şəhvət kənardır.
Qərəzli bir sevdə yaşamaz, inan!
Eşq ilə qərəzi bir tutmaz insan.
Düz gəlməz eşq ilə qərəz, müxtəsər,
Qərəz olan yerdən eşq qalxıb gedər,
Düzü, səndən başqa aşıqlar tamam
Qərəza sitayiş edirlər müdam.
Saf eşq səninkidir, başqası nədir?
Onlar eşq adına bir bəhanədir".
Bir eşq doğruluqda tutarsa qərar,
Dostun yaxşılığı birə-on olar.
Sevgi bu kamala çatarsa bir an,
Yaxşı ad qazanar özünə insan.
Nizami, nə gözəl bir dövlətin var,
Hər zaman, hər yerdə o rəvac tapar.

PAYIZIN YETİŞMƏSİ VƏ LEYLİNİN ÖLMƏSİ

Qaydadır, yarpaqlar tökülən zaman
Qanlı sular axar o yarpaqlardan.
Hər bir budağın ki, içində qan var,
Axır, deşiklərdən süzüb damcılar.
Suyun şüşəsi də soyuyub donar,
Bağların üzünə sarılıq qonar.
Ölüm zərbəsilə qabarar budaq,
Torpağa pay olar hər qızıl yarpaq.
Nərgiz öz köçünü dəvəyə çatar,
Şümşad taxtdan düşüb, tacını atar.
Yasəmən siması saralar yenə,
Gül də qan məktubu alar əlinə.
Zöhhak ilanıtək hey qıvrılaraq,
Çəmənün başına sarılar torpaq.
Qaydadır, acı bir külək əsəndə
Tökülər yarpaq da, solar çəmən də.
Dəniz tufanına düşən adamlar
Qorxudan saxlamaz əynində paltar.
Solar yaşıl otlar, bənzayər yenə
Sarılıq tozundan xeyri gülünə.
Tülkü əldən düşüb yolda dolaşar,
Tülkü tükü kimi qana bulaşar,
Ciyəri naziklər bağda naxoşlar,
Meyvə gözəlləri nazlanmaq xoşlar.
Bağa bağban olan hindli bir nəfər
Zənci balasının başını kəsər.
O kəsik başları götürüb bağban
Budaqlar üstündə asar eyvandan.
O gözəl çənəli almaya bax bir,
Nardan soruşar ki: "Kefin necədir?"

Parça-parça olan ciyərindən nar
Yaralı qəlbinə qan damuzdırar.
Püstənin ağzı da yırtılan zaman
İnnab dodaq büzər ona uzaqdan.
Narınc üzünün də girdəliyi var,
Turuncdakı ətri çəkib aparar.
Muğan şərabinin küpündən dehqan
İçib sərxoş olar, düşər ayaqdan.
Payız bu tufanı qurduğu anda
Qəlbən yaralandı bir gülüstan da...
Ucahq taxtından Leyli düşərək,
Bir dərd quyusuna endi o mələk.
Sızladı bağının baharı tel-tel,
Onun çırağına sillə vurdu yel.
Başına bağlarkən qızıl çalmalar,
Başqa bir çalmaya düşdü o rigar...
Zərli ipək geyən o nazikbədən,
Qamış teli kimi incəldi birdən.
Bədirlənmiş Ayı döndü hilala,
Sərv qaməti də döndü xəyala.
Könlünün sevdası başına keçdi,
Başının ağrısı könlünə köçdü.
Təmuzun istisi şehi apardı,
Lalə yarpağını yellər qopardı.
Yardan ayrılalı yanıb-sönmüşdü,
Sərvi də incəlib çöpə dönmüşdü.
Qabaqlar da vardı bu dərd, bu möhnət,
Birə-yüz olmuşdu indi məhəbbət.
Leyli aşiqini görünəcə darda,
Gördü öz könlünü min intizarda.
Elə ki ayrılıq zamanı çatdı,
O köhnə sevdası birə-on artdı.
İş gəlib o yerə çatdı ki, birdən
Düşüb xəstələndi o nazikbədən.

Qara qızdırmaya düşdü o canan,
Dodaqlar qaysıdı bu qızdırmadan.
O sərvin balınca həvəsi düşdü,
Onun qırqovulu sərvdən düşdü.
Sünböldən torpağa danə düşəntək
İpək örpəyini üzə çəkərək,
Anaya sirrini açdı balası,
Dedi ki: "Başımın çoxdur balası.
Ana! Mən ahuya əlacın varmı?
Südlə zəhər içdim, dərman olarmı?
Köçüm yığışmışdı... Neyləyim bu dəm?
Məni bərk tutma ki, köç üstündəyəm.
Mən ki qan yeyirəm, nə məhrəbanlıq?
Mən ki can üstəyəm, nə zindəganlıq?
Gizləndə nə qanlar uddum, anacan!
İndi ürək dərdim aşır ağzımdan.
Canım dodağımdan çıxırsa bu dəm,
Nə olar sirrini açıb söyləsəm?
Sirrini pərdəsini götürdüyümdən,
Mən gedəsi oldum, salamat qal sən!
Qucaqla boynumu, ey məhrəbanım!
Amandır, boynuna düşməsin qanımlı
Bədəndən ayrılıb çıxanda bu can,
Yarın hicranından öldüyüm zaman
Xoşdur niyazından nilimi çək sən!
Sürməmi dostumun tozundan çək sən!
Başım göz yaşıyla islənsin görək!
Ciyər şamamandan, gəl, ətrimi çək.
Bağla hunutumu o sarı güldən,
Ahundan səpgilən kafurumu sən!
Şəhidəm, qan rəngli olsun kafənim,
Qoy belə bəzənsin bayramım mənim.
Məni gəlin kimi bəzəyib, yarat,
Pərdəmi saxlayan bu torpağa at!

Eşqimdən didərgin düşən o bədbəxt
Ölüb getməyimi eşitdiyi vaxt
Sənə başsağlığı yetirmək üçün
Bizim bu çadıra gələcək bir gün.
Qəbrimin üstündə əyləşərək tək
O, Ay axtaracaq, torpaq görəcək.
Qəbrimin üstündə əl bağlayaraq,
Göz yaşı tökəcək o yanan çıraq.
Ən əziz, ən gözəl bir dostdur mənə,
Bir yadigar qalır o məndən sənə.
Sən Allah, çıxmasın sözüüm yadından,
Ona alçaq gözlə baxmayın bir an.
İtirdiyin könlü onda tap, ana!
Bildiyim nağılı söylərsən ona,
Mən onu tutmuşam canımdan əziz,
Onu məndən sonra əzizləyin siz,
Söylə: "Bu can çıxan köhnə saraydan
Leyli zəncirini qırdığı zaman
Eşqinlə torpağa gömdü canını,
Uçurdu ömrünün xanımını.
O, eşqin yolunda mərdanə getdi,
Aşiqlik yolunda can qurban etdi".
Sorsa: – Nə cür etdi həyata vida?
De: "Sənin eşqinlə o getdi bada.
Nə qədər dünyada nəfəsi vardı,
Sənin qəmlərini canda saxlardı.
Sənin dərdinlə də o məhv olaraq,
O dərdi azuqə apardı ancaq,
De: – Torpaq olsa da bu gün niqabı,
Yalnız səni çalır onun rübəbi.
O intizar çəkən adamlar kimi,
Sənin yolundadır gözüylə qəlbi.
İstəyir arxadan çatasan ona,
Odur ki göz dikib sənin yoluna.

Tez gəl, intizardan Leylini qurtar!
Gəl onun qoynunda tutğunən qərar!"
Ana, bu sözləri ona yetir sən:
"Ey mənə can verən, mənə öldürən!
Dünyada heç kəsdən gözləmə kömək,
Bir Allahdan başqa hamıdan əl çək.
Özün kimisinə göz dikdiyindən
Yolunu azaraq uzaq düşdün sən.
Ağlın nə qədər ki, kamala doldu,
Adın zamanənin Məcnunu oldu".
Bu sözlə Leylinin doldu gözləri,
Başqa bir aləmə köçdü o pəri.
Öz gizli sirrini danışdığından
Sevdaya can verdi dilində canan.
Qızını o halda görünəcə ana
Elə bil qiyamət göründü ona.
Ağarmış başından götürüb örpək,
Saçını küləyə verdi səməntək.
Anıb övladının qara gözüünü,
Yolub saçlarını, çırdı üzünü.
Nə oxşama varsa dedi əzbərdən,
Nə saçı vardısı yoldu o birdən.
Ağladı baxdıqca qızın boyuna,
Gözündən qan tökdü həyat suyuna.
Gah qızın üstündə sıxdı gözüünü,
Gah onun alınına qoyub üzünü,
Gözünün yaşını tökdü fağanla,
Yudu o çeşməni bu axan qanla.
Ananın nələsi göyə yüksəldi,
Fələk bu nalədən naləyə gəldi.
Andıqca gül rəngli əqiqi, bilsən,
Daşlar qana döndü növhələrindən.
Aya ulduzlardan zəncir bağladı,
Ciyər sandığında onu saxladı.

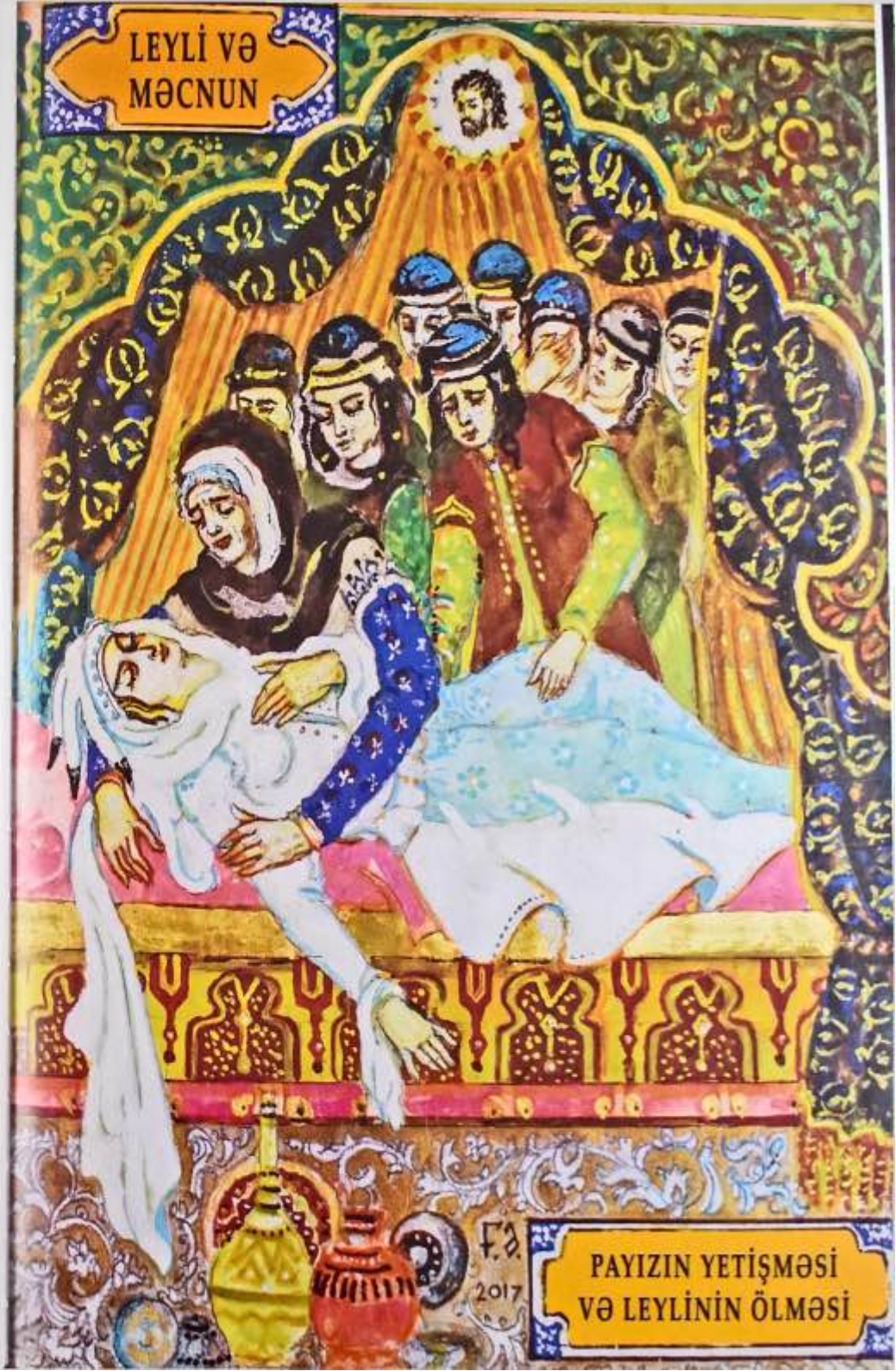
Onu növhələrlə bəzədi dili,
Güləblə ənbərə buladı gülü.
Torpağa tapşırdı Leylini, bir bax,
Torpaqdan törəyən torpaq olacaq.
Qız yeni hasara düşdüüyü zaman
Qəm də xilas oldu xəzinədən.
Onun da həyatı qurtarıb bitdi,
Alıb baratını dünyadan getdi.
Aldığın atmayan bir insan varmı?
Dolub-boşalmayan bir şey olarmı?
Dünyanın bazarı iti olsa da,
Kasadlıq çəkəcək onda piyada.
Dünya mələk donlu şeytana bənzər,
Əlində təsbəh var, belində xəncər.
İnan, bu dünyada yoxdur bir mələk
Ki, dünya açmasın başına kələk.
Çalış aldatmasın səni bu qarı,
Belini ayməsin onun ruzgarı.
Bir quyu olmamış altındakı taxt,
Burdan köçünü sür gecikməmiş vaxt.
Bu yaşıl kamanlı çərxə qıl nəzər,
Sən üz döndərməsən, o üz döndərər.
Hələ bitirməmiş, inan ki, torpaq
Doludan bir zərər görməmiş yarpaq.
Bu ada mühiti – dərin bir quyu,
Torpağı qaradır, tutğundur suyu.
Gəmini ortadan sahilə çək sən,
Bəlkə öz şəhrinə çata biləsən.
Bu torpaq can alan nəhəngdir, bil!
Sümüklərindən də əl çəkən deyil.
Bu sandıqça kimi fırlanan torpaq
İnsanın qanına qərq olmuş ancaq.
Ağzı olmasa da qan içir hər an,
Özünə can tapır aldığı candan.

Hamını qumlayır onun ac gözü,
Ölülərdən qalmış bir qumdur özü.
Bax bu dairədə olan naxışlar
İnsan cəsədindən şokl almışlar.
Qəlbi açıq adam fani dünyada
Yaxşılıq uğrunda can etsə fəda,
Taleyin gözüylə o baxdığı vaxt,
Tikanı gül görür, quyunu da taxt.
Yorğunluq üzündən, kədər üzündən
Ona adi gözlə baxarsa, bəzən,
Varlığı qərzələ kinə bürünər,
Ona gözəlliklər çirkin görünər.
Xudpəsənd olmayan təmiz bir insan
Qorxmaz nə yaxşidan, nə də yamandan.
Yalnız bu quyudan çıxmaq fikri var,
Behiştin qəsrinə yollar axtarar.
İstər ki, zəncirdən çıxsın ayağı,
Yetişsin onun da azadlıq çağı.
Qısalt hekayəni, gecə keçmişdir,
Bir iki olmasın, olsun iki bir.
O Xosrov, Keyqubad, o Cəmşid hanı?
Onlar gedən yolu gedəcək hamı.
Hiyləylə qurtarmaz quyudan heç kəs,
Bu qarı davaya bağlana bilməz.
Qocalar düşündü, çalışdı gənclər,
Olmadı düyünü açan bir nəfər.
Dünyaya yel kimi gəlib-gedənlər
Fələyin işinə neyləyə bilər?
Sən açıq bir gözlə baxsan aləmə,
Özünə şəbə de, Şəbdiz söyləmə?
Bundan da irəli uzansa əlin,
Bil ki, unudarsan aləmi yaqın.
Nə qədər acizik bu dünyada biz,
Fələyin sirrini açmaz fikrimiz.

Rəngi gömgöy olan bu axar suyu
Qoy su aparsın ki, çay suyudur bu.
Bir damcı verməyib o öz suyundan,
Öldürdü gəlini susuzluğundan.
Leyli ki torpağı eylədi məskən,
Xəzinə divanı oldu demirdən.
Ərəblər bu dərddən bağırtı qan oldu,
Onun zülfü kimi pərişan oldu.
Qızın həsrətini çəkən adamlar
Ah çəkib, "of" deyib, ağladı zar-zar.
Dostların behiştü - Leylinin qəbri,
Cənnəti andırır ilk bahar kimi.
O müqəddəs qəbri öpərdi yellər,
Onu ziyarətə gələrdi ellər.

LEYLİ VƏ
MƏCNUN

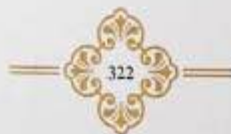
F.Ə.
2017

PAYIZIN YETİŞMƏSİ
VƏ LEYLİNİN ÖLMƏSİ

LEYLİNİN ÖLÜMÜNDƏN MƏCNUNUN XƏBƏR TUTMASI

Bu məşhur dastanı yaradıb yazan
Yazmış səhifəyə belə bir fərman:
Ay batdı, dolanıb keçdikcə günlər,
Qəlbıqırıq Zeydə çatdı bu xəbər.
Ağlayıb könlünü açdı fəryada,
Deyin, ağlamayan varmı dünyada?
O, qara geyindi yası var kimi,
Ədalət axtaran adamlar kimi.
O, qəbrin yanına yetişdi, bir bax,
Bahar buludutək yaş axıdaraq
Onun qan dalğalı qəbrinin üstə,
Sorma nə haldaydı o qəlbi xəstə,
Sellər axıtıdıqca o, didəsindən,
İnsanlar baş alıb qaçdı səsindən.
Ah çəkib, aləmə vəlvələ saldı,
Qəmindən fələyin üzü qaraldı.
O parlaq çıraq, gözəl məzarı
Tərk edib üz qoydu çöllərə sarı.
O چراغی sönmüş qaranlıq gecə
O yoldan azmışı taparaq təkçə,
Onun qarşısında zar-zar ağladı,
O dağlanmış qəlbi yenə dağladı.
Cırıb üz-gözünü o birdən-birə,
Ah çəkib, başını vururdu yerə.
Məcnun öz dostunun baxıb rənginə,
Gördü bulud kimi tutulmuş yenə.
Soruşdu: "Qardaşım, nə olmuş, nə var?
Nədir nəfəsindən çıxan alovlar?
Nədən üz-gözünü dağıtmısan sən?
Nədən paltarını qara geymişən?"
Zeyd dedi: "Bəxtimiz gəlmişdir qara,
İşimiz çox yaman düşmüşdür dara.
Torpağın bağrından qara su çıxdı,
Ölüm qapımızın əlini sıxdı.

Dolu bağımızı döydüyü zaman
 Töküldü yarpaqlar əsən ruzgardan.
 O gözəllik Ayı düşdü fələkdən,
 Sərvimiz yıxıldı, boş qaldı çəmən.
 Leyli, gözəl Leyli yera gömüldü,
 O sənin dərdinlə yaşayıb öldü".
 Bu sözdən Məcnunun büküldü beli,
 Sanki zəlzələdən tutuldu dili.
 İldırım vurmuşək qaraldı haman,
 Həm düşdü, həm yandı bu ildırımndan.
 Taqatsız yerində dayandı bir an,
 Fələyə üz tutub dedi: "Ey dövrən!
 Nədir bu verdiyin insafsız qərar?
 Bir zəifə qarşı bu qanunmu var?
 Ota da ildırım yağdırarlarmı?
 Bir qarışqa üçün bu zülm olarmı?
 Nə lazım ardınca min bir cəhənnəm,
 Onu bir qığılcım yandırır bu dəm.
 Sən cama görə də göz yaşı göndər,
 Hər arzuya görə verilər sağər.
 Mən bağı yanımsın tutduğu çırağ
 Bir yel silləsiylə qaralar ancaq.
 Bu qılinc çəkməyin nə mənası var?
 Məgər ağcaqanad əjdaha olar?"
 Bütün fələklərə nifrət deyərək,
 Qaçdı səhralara o vəhşilərtək.
 Cırdı paltarını o min dəhşətlə,
 Vəhşilər baxırdı ona heyrətlə.
 Onun sellər kimi göz yaşı vardı,
 Ona baxanlar da belə ağlardı.
 Dalınca sürünüb Zeyd kölgətək,
 Onun kölgəsindən dilərdi kömək.
 Qəlbində sızıltı, gözləri giryan,
 Dağları, daşları saldı ayaqdan.
 Tab edə bilməyib bu intizara,
 İstədi baş çəksin o dost məzara.
 Zeydə: "O məzarı nişan ver", – dedi,
 Sonra yar qəbrində bitdi ot kimi.

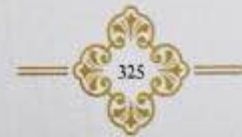
O, sərxoşlar kimi başı havalı,
 Özündə deyildi fikri, xəyalı.
 Özü qəm yolçusu, yoldaşı ah-vay,
 Rüsveylər içində hamıdan rüsvey,
 Saçları pərişan, başı dumanlı,
 Yoldu saçlarını o qəm nişanlı.
 O beli qırılmış şikəstəqamət,
 Gecəsi bir məhşər, günü – qiyamət,
 Uzaqdan o qərib məzarı görçək
 Düşdü torpaqlara nurdan kölgətək.
 O yerdə qıvrılıb bir ilan kimi,
 Tikana sancılmış soxulcan kimi,
 Xəzinə üstündə yatmış ilantək
 O qərib türbəyə sarıldı bərk-bərk.
 Gözündən lələtək göz yaşı getdi,
 Ondən ot üstündə lələlər bitdi.
 Şam kimi əridib ciyər qanını,
 Açdı alovlanmış qəm lisanını:
 "Neyləyim, bir çarə tapmayıram mən,
 Yanıb əriyirəm şam kimi dərddən.
 Mənim Deyləm taclı sevgilim vardı,
 Dünyada var-yoxum yalnız o yarı,
 Bu Deyləm ayinli qoca şahənşah
 Mizraqla yarımı apardı, eyvah!
 Əlimdə tərtezə bir gülüm vardı,
 Onu da əcəlin yeli apardı.
 Azadca bir sərvim vardı çəməndə,
 Yıxıldı əcəlin yeli əsəndə.
 Ağacda çiçəyim açıldığı vaxt
 Saxlaya bilmədi o neməti baxt.
 Ah, onun eşqiylə bir kiçik dəstə
 Bənövşə bitmişdi qəlbimin üstə.
 Onu da bir zalım qaparaq keçdi,
 Mən əkib-becərdim, özgəsi biçdi.
 O reyhan üzlümün xəyalıyla mən
 Qaçardım dünyanın hər nemətindən.
 Bir oğru pusqudan ona əl atdı,
 Qırıb reyhanımı, yol üstə atdı.

O qələ gözəlüm belə bir yardı,
Mənim də qulluğum belə qurtardı".
Sonra yar qəbrinə qoyub başını,
"Ah" deyib, axıtdı o, göz yaşını:
"Sən, ey xəzan görmüş körpəcə gülüm!
Dünyanı görməmiş ölən sevgilim!
Ey xərəbə qalan bağı-gülüstan,
Bar verib, barını yeməyən canan!
Torpağın zülmünə dözürsənmi sən?
Bu dəra dibində, söylə, necəsən?
O qara xallardan varmı bir əsər?
Söylə, nə haldadır o ahu gözlər?
Necədir yaquta bənzər dodaqlar?
Ətirli saçların necədir, ey yar?
Nəqşini çəkirlər, de, hansı rəngdən?
Şamın hansı dərdlə əriyir, de sən?
Kimin gözlərinə gülürsən, canan?
De, kimin başına ətir saçırısan?
Sərvi hansı bağda tutmuşdur qərar?
Məclisin olmuşdur hansı lələzar?
Tikanlar içində necədir halın?
Necə mağarada keçir əhvalın?
İlan məskənidir bu mağaralar,
Sən Aysan! De, burda nə məqsədin var?
Qəbrinin üstündə yarıram, canan!
Sənsə mağaraya həmdəm olmusan.
Sən bir xəzinəydin, uddu torpaqlar,
Xəzinə olmasan, udmazdı, ey yar.
Hansı mağarada xəzinə ki var,
Üstündə bir ilan qıvrılıb yatar.
Mən də ilan kimi kəsüb yuvamdan,
Məzarın üstündə oldum pasiban.
Qum kimi tapdandım bir zaman gerçək,
İndi sakit oldum quyuda sətək.
Qismətin Ay kimi qəribliksə, bil,
Ayın qəribliyi qərribə deyil.
Sən gizli olsan da zahirdə məndən,
Canun canımdadır, ayrılmaz səndən.

Uzaq düşdünsə də gözümdən, inan,
Könlümdən uzaqda deyilsən bir an.
Ortadan qalxdısa nəqşin, surətin,
Öz yerində qalmış qəmin, möhnətin.
Səninçün könlümü yelə verdim mən,
Xatirən çıxarmı heç xatirimdən!
Qəmin yolumdadır, toz-torpaq atmış,
İstəsən oyaq ol, istəsən yatmış.
Gedir sənin Rəxşin məndən irəli,
Çünki mən çolağam, ey gözəl pəri!
Behişt məclisinə qonaq düşübsən,
Canını qurtardım bu xərəbədən.
Mən də çarə tapsam həməni düyünə,
Yanına gələm bir neçə günə.
Qəbrinin başına dolandığımdan
Əhdə vəfadaram hələ də, canan!
Nə zaman yanına düşsə bədənim,
Kəfənin batmasın qanıma mənim.
Yerin behişt olsun daima sənin,
Qoy Allah hərəmi olsun məskənin.
Ruhunun qəndili axıcılıqdan
Ətrafa şölələr salsın hər zaman".
Deyib yığışdırdı əl-ayağını,
Hərlənib sındırdı öz qolbağını.
Başında bir dəstə heyvanlar, yənə
Üz qoydu öz doğma vilayətinə.
Sürüb dəvəsini yollar boyunca,
Hicran şeirləri dedi doyunca...
Ayrılıq vəsfini alaraq dilə
Vəfadan qoymadı bir kəlmə belə.
Boyadı qumları o göz yaşına,
Çırpdı öz başını çölün daşına.
Qılgıcım saçmamış öz naləsindən
Qoymadı yol üstə qalsın bir tikən.
Yollarda gördüyü bütün daşları
Boyadı al qana o göz yaşları.
Başından aşdıqca sevdalı dərdi,
Cananın qəbrini arzu edərdi.

Dağlardan sel kimi axıb gələrək,
 Leylinin qəbrinə döşənərdi tək.
 Başını məzara qoyub qalardı,
 Torpaqdan minlərcə öpüş alardı.
 Anıb o vəfalı can həmdəmini,
 Məzara söylərdi könül qəmini.
 O, möhnət bağında tutduqca qərar,
 Yanından getməzdi vəhşi heyvanlar.
 Axan göz yaşları olduqca Zəməm,
 Vəhşilər qurmuşdu ona bir hərəm.
 Yanından getməzdi onun heyvanlar,
 Adam buraxmazdı yanına onlar.
 Qorxaraq o vəhşi yırtıcılardan
 O yoldan keçməzdi bir nəfər insan.
 Məcnun dost qəbrindən getməmiş hələ
 Məzara gəlməzdi qarınca belə.
 Gündüzü bu sayaq olurdu gecə,
 Ömrünü həvəslə verirdi heçə.
 Neçə gün yaşadı vəhşilərlə tək,
 Bu həyat ölümdən pis idi gerçək.
 Gah canan qəbrinə səcdə edərdi,
 Gah ceyran ardınca çölə gedərdi.
 Qarışqa gözündə məskəni vardı,
 Qəbirdən-qəbirə addımlayardı.
 Bu hicran qüvvədən saldı Məcnunu,
 Nəhayət, oxudu köç məktubunu...

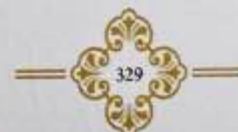
BAĞDADLI SƏLAMIN İKİNCİ DƏFƏ MƏCNUNUN GÖRÜŞÜNƏ GƏLMƏSİ

Verir bu tarixi yazan bir nəfər
 Ərəb məxəzindən belə bir xəbər:
 Səlam o aşıqın ziyarətinə
 Gəlmək xəyalına düşmüşdü yənə.
 Qalxıb yol getməyə üz qoydu Səlam,
 Bir ay dağı, daşı dolaşdı tamam.
 Atını hər yana sürdü bir zaman,
 Axtarıb tapmadı ondan bir nişan.
 Axır bir dərədə rast gəldi ona –
 Daşdan ayaqları qabar Məcnuna.
 Halı dəyişmişdi onun büsbütün,
 Tamam qol-qanadı sınımışdı o gün.
 Bir neştər olduqca hər ötən tikən,
 Könül yarasıyla dolmuşdu bədən.
 Zavallı, Səlamı gördüyü zaman
 Sordu: "Ey cavanmərd, söylə, hardansan?"
 Səlam: "Mənəm, – dedi, – gəlmişəm xəstə,
 Səninçün qalmışdır gözüm yol üstə".
 Məcnun bu sözlərə qulaq verərək,
 Səlamı tanıyıb qucaqladı bərk.
 Qovdu vəhşiləri onun yolundan,
 Suyu oddan çəkdi, kölgəni nurdan...
 Dedi ki: "Yenəmi zəhmət çəkmisən?
 Səni ki əvvəldə incitmişdim mən.
 Mən qəm xəstəsiyəm, sənə nəzənin,
 Nə məqsəd daşıyır belə gəlməyin?
 Əvvəl ki baxmadım mən sən deyənə,
 Mənə söz deməkmi fikrin var yənə?
 İndi ki, gəlmisən sən, ey mərd ürək!
 Ayıbdır gələmə "dur, qayıt" demək.
 Arzunu aç, de ki, mən əməl edim,
 Məqsədin nədirsə, o yolla gedim".

Salam salamını yetirib ona,
 Təşəkkür bildirib, dedi Məcnuna:
 "Sənin nemətinlə dolanuram mən,
 İnan ki, səcdəyə şükərə layiqsən.
 Qabaq göstərdiyin gözəl lütfələr
 Mənə dövlət idi xəzinə qədər.
 Çünki sinəndəki gözəl təbindən
 Mənə bir xəzinə bağışladın sən.
 İnci qəsidələr dediyin zaman
 Əlim də, ağızım da dolardı, inan.
 Yənə də gəlmişəm sən olan bağa,
 Gəlmişəm bağından meyvə yığmağa.
 Əgər zəhmət çəksən, qəbul edərəm,
 Olmasa, yənə də razı gedərəm.
 Bu dəfə nə üçün düşdün həvəsdən?
 Təəccüb edirəm bu halına mən.
 Söylə, dərdumanı var, bunun sirri nə?
 Bu il bənzəmirsən keçən ilkinə.
 Görürəm, sınımışdır şadlıq qanadın,
 Azalmış əvvəlki şurun, fəryadın.
 Danış, öz işlərin də, nə haldadır?
 Sevgilin necədir, nə xəyaldadır?"
 Dost suallarını dinləyib həmə,ən,
 Yənə işdən düşdü, incəldi bədən.
 Yənə xatirinə düşdü o sənəm,
 Məcnun çox ağladı gözlərində nəm,
 Soyuq bir ah çəkib bələlər yedi,
 "Ah, dərddən ciyərim alışdı, – dedi. –
 Dostum! Nə deyirsən? Başqadır zaman,
 Məndən sevgilimi xəbər alırsan?
 Torpaq altındadır indi sevgilim,
 Yox, yox, bu yalandır, qurusun dilim.
 Vəfadan yağrulmuş o gözəl mələk,
 Behişt qapısıdır qapısı, demək.
 Sevgilim öldüsə, yanır çırağı,
 Mənisə öldürmüş onun bu dağı..."

Bu varaq üstünə nə sözlər saçdı,
 Hər söz üstündə də varaqqlar açdı.
 Səlamın əlindən tutub apardı,
 Yənə də Leylinin qəbrinə vardı.
 Dedi ki: "Bax budur dediyim pəri,
 Canımdan əl çəkdim ondan ötəri".
 Səlam çox dinlədi bu nalələri,
 Məcnun sevgilisiz qalandan bəri
 Növhasi, fəryadı sinə dağladı,
 Səlam da bir yanda durub ağladı.
 Qanlı sular tökdü gözündən, bilsən!
 Axdı qan bulağı hər kirpiyindən.
 Sonra üz tutaraq xəstə Məcnuna,
 Qəm yeyib, təsəlli verirdi ona:
 "O behişt gülüdür mənim də qəmim,
 Könül dəryasında qarq oldu gəmim.
 Canım dərdə düşdü səndən ötəri,
 Çünki bu ildırım çaxandan bəri
 Bir üzün yandısa sənin bu oddan,
 Vallah, tamam yandı məndəki bu can!"
 Bu cür fəsahtlə o təmiz ürək
 Aşiq yarasına duzlar səpərək,
 Tamam iki-üç ay yanında qaldı,
 Qəlbini oxşayıb, dərdumanı aldı.
 Tanış olduqları on ildən bəri
 Onun söylədiyi bütün sözləri –
 Qitədir, qissədir, şeirdir deyə,
 Köçürdü hamsını bir dəftərçəyə.
 Yazdı o sözləri çox sevə-sevə,
 Sonra izin alıb qayıtdı evə.
 Ondan aldığına nəqş edib yada,
 Bir töhfə gətirib gəldi Bağdada.

LEYLİNİN QƏBRİ ÜZƏRİNDƏ MƏCNUNUN ÖLMƏSİ

Məşhur söz ustası, o söz Loğmanı
Belə tamamlayır bizim dastanı:
O xırmanı yanmış alışıb söndü,
Göz yaşından olan xırmana döndü.
İnsafsız fələyin əl dəyirmanı
Üyüdüb apardı haman xırmanı.
Çünki zəif düşdü get-gedə bədən,
Daha gücsüz oldu o əvvəlkindən.
Canı ayağından dodağa çatdı,
Günü axşam olub zülmətə batdı.
Sızlayıb ahları göyə yüksəldi,
Torpaq gəlininin yanına gəldi.
O hasarlı qəbrə üz qoyub yatdı,
Gəmissi bulanıq bir suya batdı.
Xəstə qarncatək başı fırlandı,
Yaralı ilantək qıvrılıb yandı,
İki-üç beyt dedi qəmlə, möhnətlə,
İki-üç göz yaş tökdü həsrətlə.
Sonra da göylərə tutub üzünü,
Əl açıb o zaman yumdu gözünü:
"Ey bütün aləmi qurub xəlq edən!
Səni azizinə and verirəm mən,
Al dərddli canımı, ya Pərvərdigar!
Məni sevgilimin yanına apar!
Bu canı bərklikdən özün azad et,
Apar o dünyaya, könlümü şad et".
Deyib bu sözləri, baş qoydu yerə,
Qəbri qucaqladı o birdən-birə.
Cananın qəbrini öpdükdən sonra
"Dost!" deyib, canını tapşırdı ona.

Keçdi bu körpüdən axır ki, o da,
Bu yoldan keçməyən varmı dünyada?
Elə bir yoldur ki, son başı adam,
Onun bəlasına düşəcək aləm...
Belə uçurumu olan ruzgarda,
De, kimin həyatı qalmayırdarda?
Deyin, tüstülənib yandıqca ruzgar,
Onda qovrulmayan bir yaramı var?
Hər yara üstündə qəm damğası var,
Zülmün dırnağıyla didilir onlar.
Ey çolaq eşşəyi bu dəyirmənin,
Üzün kəhrəbadan sarıdır sənin.
Uzaqlaş fırlanan bu dəyirmədən,
Çıxmaz azadlığa onunla insan.
Bir evdə olduqca sel təhlükəsi,
Qalx ki, yaxınlaşır o selin səsi.
Hələ sındırmamış körpünü fələk,
Dəvəni körpüdən kənara tez çək!
Dünyanın göbəyi yellə doludur,
Yel də ki, bir heçdir, heçlik yoludur.
Yelə bağlı olan bu diriliyə
Çox da bel bağlama dirilik deyə.
Tələs ki, rahatlıq getdi dünyadan,
Çox yavaş sürmə ki, getmişdir karvan.
Qan içən bu yeddibaşlı əjdaha
Dövrəndə ilandır, açılmaz daha.
Özünə bir diqqət yetirsən əgər,
Bürümüş dövrəni bu əjdahalər.
Bu qoca dünyanı zənn etmə fağır,
Qanı görünsə də, bir əjdahadır.

Bu dünya oğrudur, köçünü tez çək,
Bu cığal oyunçu daş gizlədəcək.
Gəl əyri vurma ki, sən mümkün qədər,
Əyri zərbələrin özünə dəyər.
Qorxma, öz könlünü elə abadan,
Yaqut ye, zərrəcə qorxma vəbadan.
Ağalıq atından aşağıya en,
Bir zəiflik göstər acizliyindən.
Ta ki əcəl şiri can alsa yenə,
Baxıb rəhmi gəlsin acizliyinə.
Təkabbürlü gözmə, bu işdən əl çək,
Bil ki, sənin yemin deyil bu çörək.
Torpaqdan məhəbbət kasmək gəzirsən,
Deyəcəyəm deyib, heç dinməyirsən.
Sinə düyünləyən bu qıfıl ki, var,
Qızılı xəznənin qarnında saxlar.
Qıtlıqdan istərsən ölsün bu qarı,
Ta ki sənə qalsın ev qızilları.
Gözə görünməmiş o bir hümadır,
Gözə göründümü, bir əjdahadır.
Düşəndə məhbəsə aqıl bir adam
Baxıb yol axtarar qaçmağa müdam.
Dünya məhbəsində tutmusan qərar,
Sən ki yol bilənsən, durma, yol axtar!
Bu işin dərmanı tapılar, şəksiz,
Bu yükün cövrünü çəkməliyik biz.
Gözündə işıq var, qəlbində qüvvət,
Boş ki yaratmamış səni təbiət.
Özünü zənn etmə zəif bir çıraq,
Bil ki, zinət alır səndən yeddi bağ,
Fələyin üstündə vilayətin var,
Himayən altında durur varlıqlar.
Səcdə edənlərin Səlcuqisən sən,
Bir də son vücudun mirası sənənsən.

Fələk kimi olan boyuna bir bax,
Saxla qiymətini, vüqar qalacaq.
Sarılma torpağa, o tozdu, inan!
Uyma təbiətə, od çıxır ondan.
Sən öz mərtəbədə otursan ağər,
Bil, ucalar başın göylərə qədər.
Dağ kimi qaçırma başını seldən,
Sillə yesən belə, üz döndərmə sən.
O nalırı salan daşı al ələ,
Qaldır öp: "Nə gözəl ləlsən", – söylə.
Sənini qaynayan sirkəni sutək
Gözünü yumaraq içəsən gərək!
Bu yol bir vəfayla başa vurular,
Ondan vəfa ilə qurtarmaq olar.
Çox içən adamlar bədxumar olar,
Yaxşı içənlərsə xoşgüvar olar.
Axar sular kimi sən də sakit ax,
Axdığın yerlərdə xoşlansın torpaq.
Bil ki, su nohurdan içilsə ağər,
Sərin ola bilməz axar su qədər.
Varlıq dünyasıdır torpağın, gerçək,
Dünyaya pərəstiş etmə torpaqtək.
Dünya gedərgidir, dalınca getmə!
Qalmayacaq şeyə sitayiş etmə!
Məcnun ki dünyadan heçliyə vardı,
Dünya töhmətindən canı qurtardı.
Gəlin beşiyinə qoydu özünü,
O, yuxuya gedib yumdu gözünü.
Bu fani dünyada öldü möhnətdən,
Köçüb o dünyaya, qurtardı dərdən.
Torpaqlar onu da qoynuna aldı,
Bir ay, bəlkə bir il o halda qaldı.
Qəbrin dövrəsində bir böyük dəstə
Vəhşi dayanmışdı gözü yol üstə.

Şah kimi yatmışdı sarayında tək,
Vəhşilər baxırdı keşik çəkərək.
O hasarlı səhni бүrüyüb onlar,
Yuva düzəltmişdi orda heyvanlar.
Baxıb vəhşilərə, can qorxusundan
O qəbrin yanına gəlməzdi insan.
Uzaqdan baxanlar görürdilər ki,
Vəhşilər qaynaşır arılar tək.
Zənn edirdilər ki, o qərüb xəstə
Yenə də əyləmiş o qəbrin üstə.
Qılınc vuranlar da hər axşam-səhər
Şahın sarayına keşik çəkirlər.
Bilməyirdilər ki, şah qəbrə varmış,
Tacla kəmərinə külək aparmış.
Məcnun – o canını eşqə xərc edən,
Dürünü torpağa basdırıb gedən
Məhv oldu fələyin zəlzələsindən,
Çürüyüb torpağa qarışdı bədən.
Onun canındakı nişanələrdən
Quruca bir sümük qalmışdı, bilsən!
Vəhşi heyvanlar da gəlib bir kərə
Yaxın durmazdılar o sümüklərə.
Nə qədər hərəmi güddü vəhşilər,
Ayaq da basmadı ora bir nəfər.
Ölünü insanlar anıb, yad edər,
Yoxdur vəhşilərdə belə bir hünər.
Bir il bu qaydayla keçdi, əlqərəz,
Dağıldı vəhşilər iştək-istəmər.
Bəzisi iy alıb, üz qoydu dağa,
Bəzisi də ölüb getdi torpağa.
Xəznə tilsimini qapanda dövran,
Xəznə qıfılı da çürüdü pasdan.
Bu halı görünə yol adamları
Qeydsiz gəldilər hərəmə sarı,

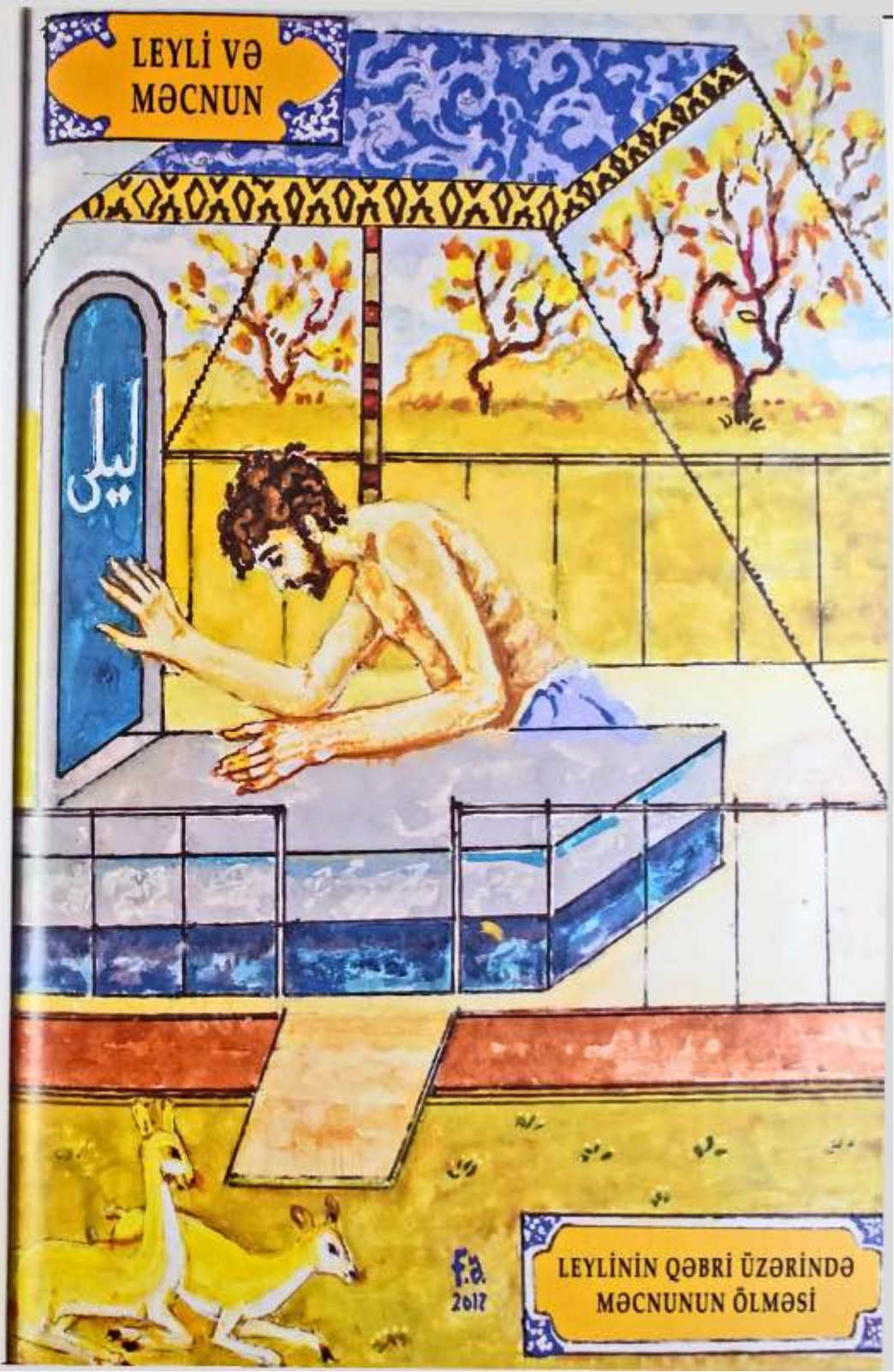
Gördülər ki, yatır orda bir insan,
Sümüklər qalmışdır onun canından.
Bir vəfa gözüylə seyr edib onu,
Tezəcə tanıdılar kim olduğunu.
O zaman yayıldı bu səs hər yana,
Yayıldı bu xəbər Ərəbistana.
Toplaşdı qohumlar, qəlbi yananlar,
Başına dərd gəlmiş qəmgin insanlar.
Baxdıqca meyitə nalə çəkdilər,
Şivən qopardaraq, qan-yaş tökdülər.
Gövhərini saçmış o quru bədən
Bir ağ sədəf kimi düşmüşdü, bilsən!
Qızılla sildilər sədəf tozunu,
Yenə də sürtdülər ənbərlə onu.
Onun müşk kimi saçları vardı,
O öz nəfəsindən ətir saçardı.
Bu məzar ağılatdı hər yaşlı qəlbi,
Axdı göz yaşları yağışlar kimi.
Bu göz yaşlarıyla yuyub Məcnunu,
Torpaqdan torpağa qoydular onu.
Daxmanın yanını açıb, müxtəsər,
Leylinin yanında dəfn etlədilər.
Şahı apardılar bir meyxanəyə,
Səhiyyə verdilər, sərxoşdur, deyə.
Qiyamətə qədər yatdılar rahat,
Qalxdı yollarından dərdlə mələmət.
Sağkən vermişdilər bir əhdə qərar,
Ölüb bir beşikdə qoşa yatdılar...
Zaman dolaşdıqca hər iki qəbrə
Tikdilər ordaca bir daş məqbərə.
Hüsnünə bağ-bostan həsəd apararı
O türbə səcdəgah oldu çox zaman.
Bütün xəstələrə şafa verərdi,
Cəfadan qurtarıb şafa verərdi.

İstəyi yerinə çatmasa ağər,
Geri qayıtmazdı ordan bir nəfər.
Ey Allah! Aləmdən o iki insan
İsmətlə, paklıqla uçduqlarından
Kəsmə sən onlardan öz ülfətini,
Bağışla onlara öz rəhmətini!
Bizim də növbəmiz yetişən zaman
Sən özün bilərsən, böyük Yaradan!

336

LEYLİ VƏ
MƏCNUN

Fə.
2017

LEYLİNİN QƏBRİ ÜZƏRİNDƏ
MƏCNUNUN ÖLMƏSİ

ZEYDİN LEYLİ VƏ MƏCNUNU
YUXUDA GÖRMƏSİ

Bütün ömrü boyu dərd əhli olan
Zeydə rəhmət olsun görüm hər zaman.
O, nur çeşmələri məqbərəsindən
Bir an da uzağa getməzdi, bilsən!
Leyliyə Məcnunun nə vaxtdan bəri
Eşq üçün dediyi xoş qazəlləri
Basirət gözüylə hafizəsindən
Arayıb, axtarıb, toplayıb bəzən
Gəlib-gedənlərə verərdi xəbər,
Afərin deyirdi qulaq verənlər.
O iki aşiqdən qalan yadigar
Aləmə Zeyd ilə oldu aşikar.
Bir gün dostlarını anaraq yenə
Ağlayıb onların bu taleyinə,
Dedi: "Nakam olan, yazıq aşiqlər
İndi bir-birindən tuturmu xəbər?
Bəlkə yer altında kərpic olmuşlar,
Ya behişt taxtında tutmuşlar qərar.
Nafənin başını qaşıyan gecə
Gündüzün üstünə ənbər səpinçə,
Zeydin yuxusuna girdi bir mələk,
Bir behişt görüldü şafaqlanaraq.
Onun həyatında boylu sərvlər
Şad idi bəxtiyar könüllər qədər.
Hər gülün, çiçəyin ətəyində bağ,
Hər gül yarpağında yanar bir çıraq.
Hər çəmən qoynunda bir behişt vardı,
Yanar gözlər kimi işıqlanardı.
Zümrədə bənzərdi o yer, dedikcə,
Parlaq görünürdü göz işlədikcə.
Əlində cam tutmuş hər növrəstə gül,
Baxıb dil açmışdı sevdalı bülbül.

İrmaqlar sim üstə tutmuşdu qərar,
 Quşlar orda min bir nəğmə oxuyar.
 Güllər kölgəsində güldükcə səhər,
 Bir taxt qurulmuşdu Günəşə bənzər.
 O taxt bəzənmişdi bir behişt qədər,
 Onu bəzənmişdi ipək xalçalar.
 Orda iki mələk qoşa durmuşdu,
 Nicat dərəsində cüt oturmuşdu.
 Onlar nur içində hurilər qədər
 Başdan ayağadək bəzənmişdilər.
 Əldə şərab vardı, könüldə bahar,
 Sevdadan danışıb, deyirdi onlar.
 Gah şərab edirdi onlara əsər,
 Gah dodaq-dodağa öpüşürdülər.
 Gah keçən sevdanı anırdı onlar,
 Gah da qoşa yatıb kam alırdılar.
 O taxta bir qoca baş söykəyərək,
 Durmuşdu onların qulluğunda tək.
 Qoca, aşiqlərin başına hər an
 Şabaş dağıdır, asimanlardan.
 Zeyd bu yuxunu gördüyü zaman
 Soruşdu gizlicə göy qocasından:
 "Əlləri qədəhli bu iki nəfər
 Bu behişt bağında, de, nəçidirlər?
 O can mənzilində havalanmışlar
 Hardan bu məqamda tutmuşlar qərar?"
 O dilsiz qoca da ona birtəhər
 Eyhamla fikrini dedi müxtəsər:
 "Dost olmuş dünyada bu iki vicdan,
 Yoldaş yaranmışdır başdan, binadan.
 Biri doğruluqda dünya şahıdır,
 O biri qəlb alan qızlar mahıdır.
 O dediyim Ayın adı Leylidir,
 Yanındakı şaha Məcnun deyilir.
 Səfa sandığında bu iki nəfər
 Eşq ilə yaşamış saf ləldirlər.

Rahatlıq görməyib fani dünyada,
 İndi yetişmişlər yalnız murada.
 Burda görməyirlər dər-d-qəmdən əsər,
 Daima şadlıqla ömür sürürlər.
 Kim ki o dünyada bəhrəsiz qalar,
 Onun bu dünyada başı ucalar.
 Kim ki o dünyada acı qəm içər,
 Ömrü bu dünyada şadlıqla keçər".
 Sübhün işığıyla yanan asiman
 Gecə xırmanına od vuran zaman
 Zeyd öz yuxusundan ayıldı birdən,
 Hamıya söz açdı bu sirlərdən,
 Kim ki o dünyadan istəyir bir bar,
 Bu dünya kefinə o ayaq basar.
 Bu ələm fanidir, quru torpaqdır,
 O ələm daimi, özü də pakdır.
 Doğrudur, əbədi, təmiz bir ələm
 Fani bir torpaqdan yaxşıdır, desəm!
 Amandır, aqlını unutma ki, sən
 Gülünü tikana dəyişməyəsən!
 Özün çıxarmasan mədəndən gövhər,
 Gövhər axtarma ki, müftə verməzlər.
 Eşqin hərəminə can ver, ey insan!
 Bəlkə özlüyündən can qurtarasan.
 Eşqin ələmində ox kimi süz sən,
 Uzaq düşməyəsən o nişanədən.
 Ox düz getdiyindən öz nişanına,
 Bil ki, layiq olmuş şah kəmərinə.
 Varlığın açarı eşq ilə insan –
 Qürur girdabından qurtarar, inan!
 Əgər qəm şərbəti olsa da zəhər,
 Eşqin əlləriylə şirin içilər.
 Baxma bu şərbətin acısı çoxdur,
 Saqisi eşq isə, qorxusu yoxdur.
 Dözülməz olsa da bu qəm, bu zillət,
 Xoşdur! Yaratmışsa onu məhəbbət.

Artıq söz dəryası axıra yetdi,
Ayıq ol ki, gəmi ədəmə getdi,
Nizami! Allaha şükür edək biz,
Mükəmməl qurtardı bu hekayəmiz.
Bağlılar açarı olsun bu dastan,
Oxuyub ağ güna çatsın hər insan.
Əsar saadətlə yetişdi sona,
Uğurlu aqibət diləyək ona.

KİTABIN SONU

Ey şah, bu dünyaya özün pənahsan,
Sən bir şah deyilsən, bəlkə min şahsan.
İkinci Cəmşidsən taxt almaqda sən,
Birinci Günəşsən misilsizlikdən.
Keyqubad görkəmli Şahi-Şirvan sən,
Əbül müzəffərsən, böyük xaqənsən.
Yalnız Şirvan deyil, dünya şahısən,
İkinci Keyxosrov, ey şah Axsitan!
Sən, ey padşahlıq bürcünün sonu,
Dünya çox görməsin şah olduğunu.
İnsanlıq fəxr edir adınla hər dəm,
Səndən abad olmuş bu iki aləm.
Dəniz çeşməsisən, cəlalın vardır,
Sənin böyüklüyün apaşıkardır.
Mübarək başını, ey fəxri-cahan,
Fələkdən yuxarı tutduğun zaman
Şadlıqla, nəşəylə xəyalata get,
Bu gözəl dastarı mütaləə et!
Bu fikir qızının gözəlliyindən
Xəzinə aparıb, murada yet sən.
Kaş ki bəyanəydin bu gözəl yarı,
Əhsənin olaydı ipək paltarı.
Belə bir səxavət səndən istərəm,
Məndən təvəkküldür, səndən də kərəm.
Səndəki pak könül, bir də qalib baxt
Sənə nəsihətçi olsa da hər vaxt,
Bu Allah vergisi nəsihətçidən
İki-üç söz eşit səhərçağı sən.
Gör dünya nə qədər baş yola saldı,
Gör hansı şahlardan bu vaxta qaldı?
Dünyanı abad et sən, ey hökmüdar,
Adın bu dünyada qalsın yadigar.

Sən ki iş bilməkdə ayıq bir şahsan,
Daha da ayıq ol, nə qədər sağsan.
Sonsuz ədalətin, səxavətin var,
Daha da çox olsa, zərəmi olar?
Bir iş dövlətinə gətirsə calal,
Sən həyata keçir o işi dərhal.
Şahlıq zinatına diqqətlə baş çək,
Tük qədər bir ləkə qonmasın gərək.
Sənin bayrağına layiq bir torpaq
İdarən altında yaşayır ancaq.
Səndən uzaq olan yerləri də sən
Öz torpağın bilib şad ol ürəkdən.
Kim ki sevir səni, boynunu burma,
Hər bir günah üçün qılınc da vurma!
Səndən üzr istəsə hiyləgər düşmən,
Onu qov qapından, heç aldanma sən!
Qüdrətli, təmkinli, həm də sayıq ol,
Şərab içsən belə, yənə ayıq ol!
Qolların iş görən olsa da hər an,
Yənə kömək istə böyük Allahdan.
Öz fikrin nə qədər ayıq olsa da,
Xor baxma sən başqa fikrə dünyada.
Heç iki ürəklə girişmə hər bə,
Ta ki qəlp çıxmasın vurduğun zərbə.
Gah yumşaq, gah da tünd olsa bir adam,
Onun söhbətindən pəhriz tut müdam.
Kimin ki içində iki qapı var,
O heç yaşamasa daha xoş olar.
İrəliyə addım atdığı zaman
Geri dönməyi də unutma bir an.
İş, doqquz addımla atılsa sən bil,
On addım atmağın məsləhət deyil.
Ədalət axtaran insanlara sən
Doğru cavab göndər doğru dillərdən.
İşində sadıq ol, sözündə möhkəm,
Kim aman istəsə, olsun xatircəm.

Hər kəsi sınaqdan keçirib, düz bax,
Sınaqsız olmasın o sənə küstax.
Heç kəsin əhdinə bel bağlama gəl,
Onun iç-üzünə atmayınca əl.
Kiçik görünməsin gözüne düşmən,
Belə təmizləyir yollardan tikan.
İncisən bir sirin açılmağından,
Danışma, bilməsin onu bir insan.
Vurduğun bir şeyi çıxart kökündən,
Hörmət etdiyini gözdən salma sən.
Gecəni, gündüzü çox vermə bada,
Yaxşı ad uğrunda çalış dünyada.
Şərab halılsa da, mindirmə başa,
O haramzadədən uzaqda yaşa!
Meyi qaydasınca nuş edə bilsən,
Sən şərab içərsən, keflənər düşmən.
Həddini aşır, çox içsən ağər,
Sənə büt-pərəstlik ləkəsi dəyər.
O gün ki, xoşhalsan, xeyli dayan, dur,
Pis gözlərə qarşı üzərlik yandır!
Təbii şad olduğu gecələr belə
Özünə bir dua nəfəsi üflə.
Kef vaxtı üzünü nəşəli saxla,
Qoy məclis qızıqsın daha maraqla.
Dünyada şir kimi sən göstər vüqar,
Ta ki igidlikdən dəm vurmasınlar.
Bir xərabə görsən, qurmağa tələs,
Məsləhət belədir, əməyin itməz.
Gətir bu dünyanı aqlın önünə,
Tələsmə heç kəsin ölüm gününə.
Diləyin baxma ki, uzaqda qalar,
Öz bəxtin qapından içəri salar.
Bəlkə də bu sözlər bir əfsanədir,
Sənlə danışmağa bir bəhanədir.
Yoxsa ey dünyaya sahib hökmdar,
Səndə nəsihətə ehtiyacmı var?

Nə qədər ki sənən, özünsən rəhbər,
 Əlindən daima yaxşılıq törər.
 Yaxşı kişilərin duasına bax,
 Sənə çarx altında o sədd olacaq.
 Nə qədər şadlıqdır, kefdir, həvədir,
 Sənə Nizamının hümməti bəsdir.
 Ey Allah, bu şahın gül camalından
 Zilləti, zəhməti gizli tut hər an!
 Qapını döyərsə, fəryadına yet,
 Hər yerə gedərsə, ona kömək et!
 Bütün sərkərdəsi zəfərə çatsın,
 Düşməni basılıb, yaslara batsın!
 Onun əlindəki o şahənə cam
 Həyat şərbətiylə qoy dolsun müdam.
 Mənə də bir qətrə versin o camdan,
 Yazmışam adına bir belə dastan.
 Adıyla adlansın bu dastan hər dəm,
 Şahın dövlətinə olsun xoşqədəm.

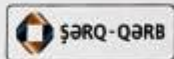
MÜNDƏRİCAT

Ərəb paltarları türkün talesizliyi.....	7
“Ey adı ən gözəl başlanğıc olan”.....	15
Sonuncu Peyğəmbərin tərfi.....	21
Peyğəmbərin meracı.....	24
Hikmət və moizə haqqında.....	28
Kitabın yazılmasının səbəbi.....	34
Axsitanın tərfi.....	40
Padşaha xitab.....	45
Şahzadənin tərfi və oğlumun ona tapşırılması.....	48
Məni inkar edənlərdən şikayət.....	50
Şikayətin üzrü.....	54
Oğlum Məhəmmədə nəsihət.....	55
Az danışmağın gözəlliyi.....	57
Ölən qohumlarımdan xatirələr.....	58
Atamın xatirəsi.....	59
Anam Rəisənin xatirəsi.....	59
Dayım Xacə Ömərın xatirəsi.....	60
Keçmiş müsahiblərin xatirəsi və başqaları ilə müsahiblik.....	61
Vücudu unutmaq.....	62
Şöhrəti unutmaq.....	62
Keçən ömrü unutmaq.....	63
Alçaqlığı və yaltaqlığı rədd etmək.....	64
Zülmə qatlaşmamaq.....	65
Padşahların qulluğunu tərk etmək.....	66
İnsanların işinə və ruzisinə əl uzatmamaq.....	67
Şadlıq və qənaət.....	68
Şadlıqla xalqa xidmət etmək.....	69
Təvazökar ol.....	70
Xəlvətə çəkilib söz yaratmaq.....	71

Dastanın başlanğıcı.....	72
Leyli ilə Məcnunun sevişməsi.....	77
Məcnunun eşqi haqqında.....	83
Məcnunun Leylinin tamaşasına getməsi.....	87
Məcnunun atasının Leyliyə elçi getməsi.....	91
Leylinin eşqi ilə Məcnunun ağlayıb-sızlaması.....	97
Atasının Məcnunu Kəbəyə aparması.....	105
Məcnunun atasının Leyli qəbiləsinin qəsdindən xəbər tutması.....	111
Atasının Məcnuna nəsihəti.....	117
Məcnunun atasına cavabı.....	123
Leylinin ahvahlı haqqında.....	126
Baharın tərifi və Leylinin xurmalıq tamaşasına getməsi.....	133
İbn Səlamın Leylini istəməsi.....	138
Nofəlin Məcnunla tanış olması.....	140
Məcnunun Nofələ açıqlanması.....	147
Leylinin qəbiləsi ilə Nofəlin müharibə etməsi.....	148
Məcnunun Nofələ açıqlanması.....	153
Nofəlin ikinci müharibəsi.....	155
Məcnunun ahvahlı azad etməsi.....	162
Məcnunun marahlı azad etməsi.....	167
Məcnunun qarğa ilə söhbəti.....	170
Qarının Məcnunu Leylinin qapısına aparması.....	173
İbn Səlamın dastanı.....	179
Leylinin İbn Səlama verilməsi.....	181
Leylinin İbn Səlamın evinə köçməsi.....	183
Leylinin arə getməsindən Məcnunun xəbər tutması.....	187
Leylinin xəyalına Məcnunun şikayət etməsi.....	191
Atasının Məcnunun görüşünə getməsi.....	197
Məcnunun atasına cavabı.....	203
Atasının Məcnunla vidalaşması.....	205
Atasının ölümündən Məcnunun xəbər tutması.....	211
Məcnun vəhşilər arasında.....	215
Hekayət.....	221

Məcnunun ulduzlara şikayəti.....	224
Leylinin məktubunun Məcnuna yetişi.....	230
Leylinin məktubunu Məcnunun oxuması.....	236
Məcnunun məktubunu Leylinin oxuması.....	240
Məcnunun dayısı Səlim Amirin Məcnunu görməyə gəlməsi.....	249
Hekayət.....	252
Anasının ölümündən Məcnunun xəbər tutması.....	257
Leylinin Məcnuna sifarişi.....	260
Məcnunun qəzal oxumağı.....	265
Bağdadlı Səlamın Məcnunun görüşünə getməsi.....	271
Məcnunun azaməti haqqında.....	277
Zeydlə Zeynəbin sevgisi haqqında.....	279
İbn Səlamın ölümü.....	286
Zeydin İbn Səlamın ölüm xəbərini gətirməsi.....	291
Leylinin Allaha yalvarması.....	294
Leyli ilə Məcnunun görüşməsi.....	297
Payızın yetişi və Leylinin ölümü.....	311
Leylinin ölümündən Məcnunun xəbər tutması.....	321
Bağdadlı Səlamın ikinci dəfə Məcnunun görüşünə gəlməsi.....	327
Leylinin qəbri üzərində Məcnunun ölümü.....	330
Zeydin Leyli və Məcnunu yuxuda görməsi.....	339
Kitabın sonu.....	343

www.eastwest.az
www.fb.com/eastwest.az
info@eastwest.az

Buraxılışa məsul: Sevil İsmayılova
Dizayner: Ayaz Abdalzadə
Sahifələyici: Ələkbər Karimov
Korrektor: İradə Məmmədova
Texniki redaktor: Fəridə Səmədova
Baş redaktor: Ülkər Məmmədova
Texniki direktor: Xəqani Fərzəliyev
Nəşriyyat direktoru: Eldar Əliyev

Çapa imzalanmışdır: 15.11.2018. Format: 70x100³/₄. Ofset çapı.
Fiziki çap vərəqi 44. Sifariş 18185. Tiraaj 500.

ŞƏRQ-QƏRB

"Şərq-Qərb" ASC-nin matbəəsində çap olunmuşdur.

AZ1123, Bakı, Aşıq Ələsgar küçəsi, 17.

Tel.: (+99412) 374 83 43

(+99412) 374 73 84